

BIJBLAD

OP HET

STAATSBLAD

NEDERLANDSCH-INDIË

3.5)

DEEL XXXIV

OR 5438 - 5564

PROP. JATENG.

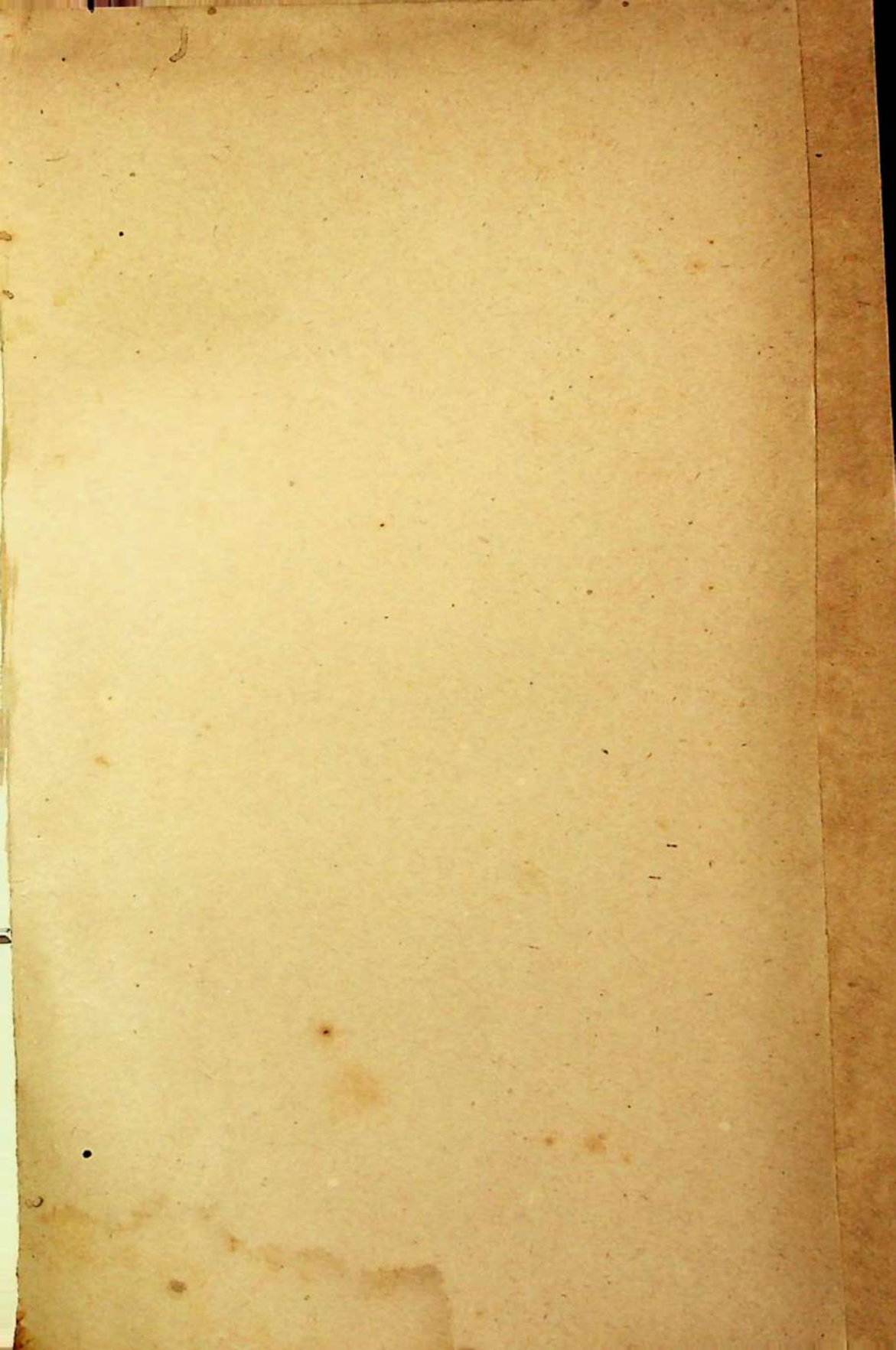
1894

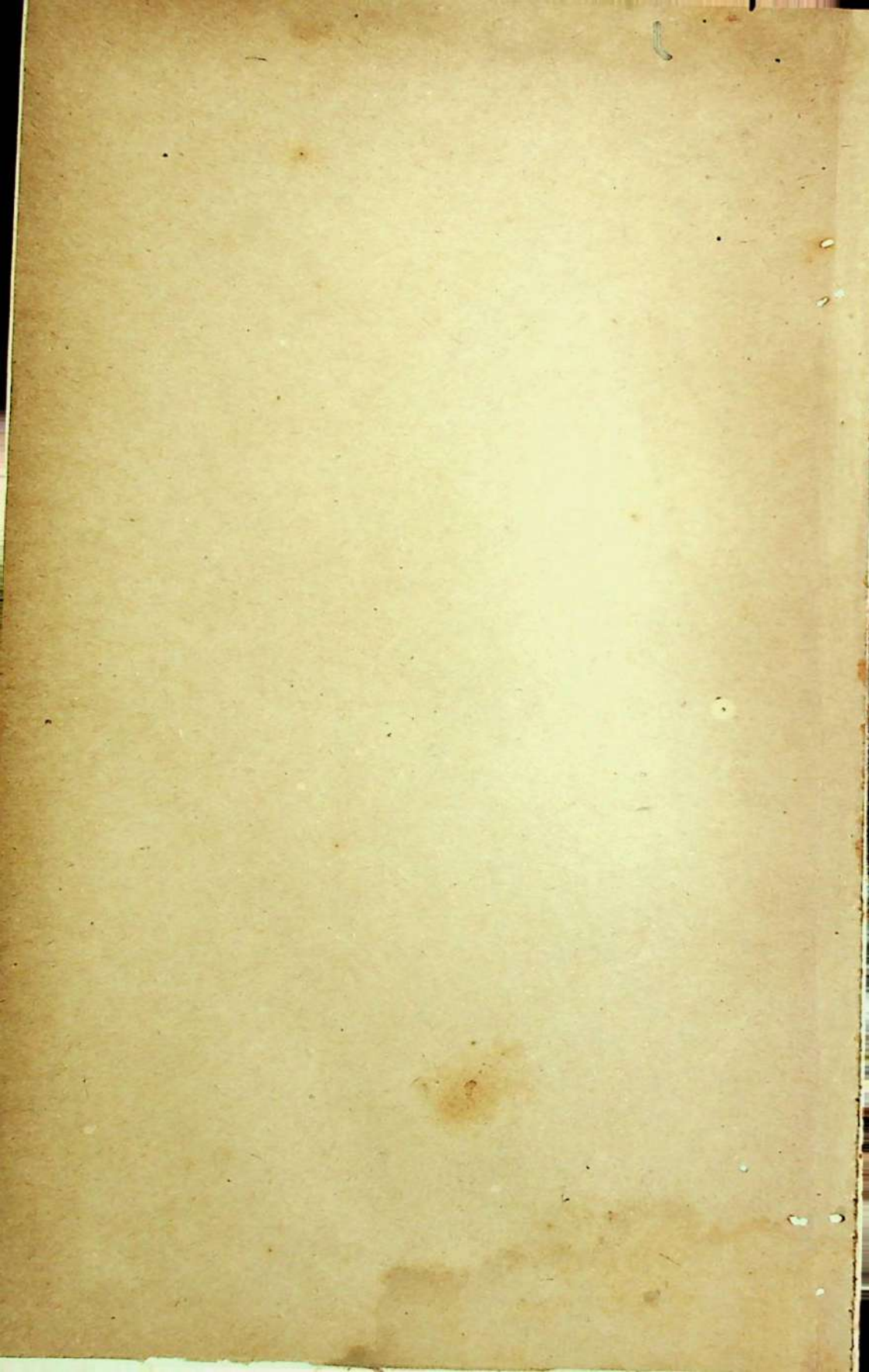

Bl.

Proyek
Peninjauan Pelaksanaan Peraturan
Daerah Peringkat Tingkat I
Jawa - Tengah

37

BIJBLAD

OP HET

STAATSBLAD

VAN

NEDERLANDSCH-INDIË.

BIJBLAD

OP HET

STAATSBLAD

VAN

NEDERLANDSCH-INDIË

ONDER REDACTIE VAN

D. F. W. van Rees

EN

Mr. J. Paulus

Ambtenaren ter Algemeene Secretarie

Deel XXXIV.

N°. 5438—5564.

BATAVIA

G. KOLFF & Co

1900

Hammer
B. 14.18

CHRONOLOGISCHE INHOUDSOPGAVE.

B. = Besluit.
 M. = Missive.
 C. = Circulaire.

REGEERINGSBESLUITEN.

				BIJBLAD NUMMER.
B.	13	November	1878, N ^o . 16, (artt. 1 en 2),	5521.
"	3	Januari	1879, " 18,	5484.
"	26	April	1888, " 38,	5513.
"	18	Augustus	1898, " 22,	5495.
"	1	December	" " 7, (art. 2)	5461.
"	"	"	" " 7, (art. 2)	5462.
"	29	"	" " 3, (art. 2)	5463.
"	27	October	1899, " 6, (art. 2)	5438.
"	29	"	" " 11,	5439.
"	18	November	" " 17, (art. 1)	5540.
"	24	"	" " 6,	5441.
"	2	December	" " 53,	5465.
"	4	"	" " 14,	5466.
"	7	"	" " 16,	5467.
"	10	"	" " 35,	5468.
"	16	"	" " 50,	5469.
"	20	"	" " 29,	5470.
"	29	"	" " 5, (art. 2)	5471.
"	30	"	" " 45,	5472.
"	11	Januari	1900 " 8,	5473.
"	11	"	" " 9,	5474.
"	19	"	" " 20,	5475.

			BIJBLAD NUMMER.
B. 25 Januari	1900	N ^o . 39,	5476.
" 28 "	"	" 21, (art. 2)	5477.
" 30 "	"	" 43,	5478.
" 2 Februari	"	" 26,	5479.
" 4 "	"	" 16,	5480.
" 7 "	"	" 46,	5481.
" 12 "	"	" 2, (art. 1)	5482.
" 12 "	"	" 2. (art. 2)	5483.
" 16 "	"	" 13,	5484.
" 28 "	"	" 38,	5485.
" 2 Maart	"	" 6,	5486.
" 27 "	"	" 24,	5490.
" 6 April	"	" 42,	5539.
" 13 "	"	" 21,	5491.
" 15 "	"	" 10,	5492.
" 1 Mei	"	" 44,	5495.
" 2 "	"	" 18,	5496.
" 10 "	"	" 3, (art. 2)	5498.
" 13 "	"	" 8,	5499.
" 19 "	"	" 43, (art. 1)	5500.
" 16 Juni	"	" 35,	5503.
" 24 "	"	" 32,	5504.
" 7 Juli	"	" 53,	5505.
" 21 "	"	" 1, (art. 1)	5506.
" 26 "	"	" 10,	5508.
" 10 Augustus	"	" 2,	5510.
" 10 "	"	" 7, (art. 1)	5483.
" 10 "	"	" 7, (art. 2)	5482.
" 12 "	"	" 18,	5511.
" 17 "	"	" 30, (art. 2)	5512.
" 19 "	"	" 11, (art. 1)	5516.
" 21 "	"	" 10, (art. 1)	5517.
" 22 "	"	" 34, (artt. 2, 3 en 4)	5518.
" 27 "	"	" 12, (art. 2)	5520.
" 28 "	"	" 38,	5521.

BIJBLAD NUMMER.

B. 29	September	1900	N ^o .	46,	5522.
"	4	"	"	30, (art. 1)	5523.
"	21	"	"	20,	5525.
"	23	"	"	3,	5526.
"	6	October	"	20,	5528.
"	20	"	"	12,	5530.
"	23	"	"	19, (art. 2)	5531.
"	27	"	"	3, (art. 1)	5532.
"	6	November	"	38,	5533.
"	20	"	"	11,	5535.
"	20	"	"	31,	5536.
"	15	December	"	12, (art. 3)	5540.
"	18	"	"	26, (art. 2)	5541.
"	24	"	"	34,	5542.
"	24	"	"	41,	5543.
"	25	"	"	6,	5544.
"	26	"	"	1,	5545.
"	27	"	"	7, (art. 2)	5546.
"	12	Januari	1901	"	16,
"	12	"	"	"	17, (artt. 1 en 2)
"	13	"	"	"	11,
"	19	"	"	"	21,
"	20	"	"	"	15, (art. 4)
"	22	"	"	"	37,
"	25	"	"	"	17,
"	25	"	"	"	19,
"	28	"	"	"	26,
"	29	"	"	"	30, (art. 1)
"	5	Februari	"	"	44,
"	25	"	"	"	14,
"	15	"	"	"	17,
"	20	"	"	"	43,
"	21	"	"	"	14,
"	21	"	"	"	34,

VIII

CIRCULAIRES EN MISSIVES GOUVERNEMENTS-SECRETARIS.

				BIJBLAD NUMMER.
C. 11	Mei	1895, N ^o .	966,	5453.
M. 3	Augustus	" "	1559,	5514.
C. 2	September	1899, "	1971,	5464.
" 15	"	1899, "	2088,	5453.
M. 8	Maart	1900, "	653,	5487.
" 14	"	" "	714 ^a ,	5488.
" 17	"	" "	743 ^d ,	5489.
C. 26	April	" "	1114,	5494.
" 7	Mei	" "	1226,	5497.
M. 30	"	" "	1410,	5501.
C. 13	Juni	" "	1509,	5502.
" 23	Juli	" "	1837,	5507.
" 27	"	" "	1885,	5509.
" 24	Augustus	" "	2185,	5519.
" 17	September	" "	2429,	5524.
M. "	"	" "	2430,	
C. 28	"	" "	2551,	5527.
M. 10	October	" "	2660,	5529.
" 6	November	" "	2932,	5534.
C. 20	"	" "	3095,	5537.
M. 8	Januari	1901, "	69 ^a ,	5547.
C. 28	"	" "	260,	5556.
" 5	Februari	" "	331 ^a ,	5558.
" 21	"	" "	517,	5563.
" "	"	" "	532,	5564.

CIRCULAIRES EN BESLUITEN VAN HOOFDEN VAN DEPARTEMENTEN
VAN ALGEMEEN BESTUUR EN ANDERE AUTORITEITEN.

				BIJBLAD NUMMER.
C. Proc. Gen.	25 Nov.	1874, N ^o .	2649/5789,	5493.
" Dir. B. B.	10 Febr.	1897, "	643,	5458.
" id.	28 April	" "	1898,	5442.
" id.	29 Juli	1898, "	3519,	5443.

				BIJBLAD NUMMER.
C. Dir. B. B.	7 Jan.	1899, N ^o .		62, 5442.
„ Proc. Gen.	10 Maart	„ „		496, 5459.
„ Dir. O. E. N.	4 April	„ „		5614 ^b , 5444.
B. id.	6 „	„ „		5720, 5445.
C. Dir. Fin.	24 „	„ „		148/6744, 5454.
„ id.	„ „	„ „		149/6745, 5455.
„ Dir. O. E. N.	3 Mei	„ „		7480 ^a , 5446.
„ Dir. Fin.	16 „	„ „		152/8030, 5456.
„ id.	9 Juni	„ „		157/9233, 5457.
„ Dir. B. B.	22 „	„ „		2974, 5447.
„ Dir. Fin.	15 Juli	„ „		167/11626, 5448.
„ Dir. B. B.	24 „	„ „		3501, 5449.
„ Dir. Just ^{ie} .	28 „	„ „		5848, 5460.
„ Dir. O. E. N.	15 Dec.	„ „		20854 ^a , 5450.
B. id.	28 „	„ „		21463 ^a , 5451.
C. Dir. Just ^{ie} .	3 Jan.	1900 „		48, 5443.
B. Dir. O. E. N.	22 „	„ „		1456, 5451.
„ id.	14 Febr.	„ „		2707, 5452.
„ id.	3 Maart	„ „		3895 ^a , 5451.
„ Comm ^{dt} . Zeem.	4 April	„ „		3666, 5538.
C. Proc. Gen.	24 „	„ „		744, 5493.
B. Comm ^{dt} . Zeem.	11 Mei	„ „		5040, 5538.

REGISTER.

Deel XXXIV.

REGISTER.

A.

	N ^o . BLADZ.	
<i>Aanbestedingen</i> voor de levering van versch vleesch ten behoeve van 's Lands dienst.	5487	217
„———”. Ongeldigverklaring van biljetten van inschrijving	5537	353
<i>Afstandwijzers</i> . Aantal te vervaardigen exemplaren van nieuw vastgestelde afstandwijzers	5541	380
<i>Agrarische aangelegenheden</i> . Tegengang van het onwettig grondbezit. Wijziging van de voorschriften in Bijblad No. 5039, omtrent de samenstelling der statistieke opgaven ter zake.	5458	117
„———”. Voorschriften tot uitvoering der ordonnantie in Staatsblad 1900 No. 240, houdende herziening der regelen omtrent de verhuring van grond door Inlanders aan niet-Inlanders op <i>Java</i> en <i>Madoera</i>	5520	297
„———”. Regeling van het ambtelijk grondbezit van het dessabestuur in de Gouvernements-landen op <i>Java</i> en <i>Madoera</i> .	5558	411
<i>Algemeene Rekenkamer</i> . Voorzieningen door den Gouverneur-Generaal getroffen naar		

aanleiding van eenige bepalingen der Instructie voor de Algemeene Rekenkamer in Staatsblad 1898 No. 164	5518	294
<i>Ambtenaren.</i> Kennisgeving door de Hoofden van departementen van algemeen bestuur aan de Hoofden van gewestelijk bestuur van de bevordering van ambtenaren	5502	246
„———”. Vrij vervoer van Europeesche en Inlandsche ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur bij dienstreizen langs de Staatsspoorwegen.	5506	255
„———”. Ontslag wegens dienstweigering van ambtenaren, die eigenmachtig hunne betrekking hebben verlaten.	5519	296
„———”. Ancienniteits berekening bij herplaatsing van bureau-ambtenaren-wachtgelders	5534	351
„———”. Aanspraak van de administrateurs der tinmijnen op Banka op bureau-meubilair.	5536	352
„———”. (<i>Inlandsche</i>). Opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren	5516	278
	5561	445
„———”. (<i>Inlandsche</i>). Toekenning van onderstand bij wijze van wachtgeld aan „———”. Vervolg van de circulaire in Bijblad No. 3756	5527	344
„———”. (<i>Inlandsche</i>). Wensch der Regeering, dat zoowel bij eerste benoe-		

mingen in 's Lands dienst als bij bevorderingen tot hooger rang rekening worde gehouden met de door de candidaten of de ambtenaren genoten opleiding. Vaststelling van een nieuw model van opgaven ter vervanging van dat in Bijblad No. 4946	5556	403
<i>Ambtstvelden.</i> Regeling van het ambtelijk grondbezit van het dessabestuur in de Gouvernementslanden op <i>Java</i> en <i>Madoera</i>	5558	411
<i>Ammunitie.</i> Opgaven van verleende vergunningen tot invoer, uitvoer en binnenlandsch vervoer van vuurwapenen en ammunitie.	5507	263
<i>Ancienniteit.</i> Ancienniteitsberekening bij herplaatsing van bureau-ambtenaren — wachtgelders	5534	351
<i>Architecten.</i> Wijziging der bepalingen omtrent het afnemen der examens voor Opzichter en Architect van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken (Bijblad No. 4905).	5480	204
<i>Assistent-Residenten.</i> Ontheffing van Assistent-Residenten en gewestelijke Secretarissen op <i>Java</i> en <i>Madoera</i> van de uitoefening der functiën van notaris.	5491	221
B.		
<i>Banka.</i> Aanspraak van de administrateurs der tinmijnen op <i>Banka</i> op bureau-meubilair	5536	352

<i>Bantam.</i> Regeling met betrekking tot de in- ning van eenige door de Inlandsche bevolking in de residentie <i>Bantam</i> op- gebrachte belastingen. Wijziging en uit- breiding van het besluit van 19 April 1893 No. 6 (Bijblad No. 4742) . . .	5546	391
<i>Barisan.</i> Wijziging van het Reglement voor de korpsen <i>Barisan</i> van <i>Madoera</i> . . .	5517	292
<i>Bedevaart.</i> Recht op de hadji-kleederdracht Interpretatie van de artikelen 4 en 5 der ordonnantie in Staatsblad 1859 No. 42	5501	245
<i>Behoeftigen.</i> Kostelooze verstrekking van geneesmiddelen uit 's Rijks magazijn ten dienste van de behoeftige Inlandsche bevolking.	5528	345
<i>Belastingen.</i> Lampen met toebehooren, be- stemd voor electriche verlichting, zijn aan invoerrecht onderworpen . . .	5448	62
„———”. Heffing van patentrecht van hier te lande werkzame employés van in <i>Nederland</i> gevestigde naamlooze ven- nootschappen.	5457	116
„———”. Vrijdom van recht van over- schrijving, zoomede van leges en zegel- gelden bij teruggaaf aan het Gouver- nement door Inlanders van ten hunnen name staande onroerende zaken. Inter- pretatie van de ordonnantie in Staats- blad 1892 No. 144	5489	219

„———”. Aanwijzing van hoofden van vreemde Oosterlingen, die gedeeltelijke vrijstelling genieten van rijtuigenbelasting.	5512	273
„———”. Zegelrecht voor contracten van onderhandsche aanbesteding voor 's lands rekening, waaraan geen openbare mededinging is voorafgegaan.	5513	274
„———”. Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in de residentie <i>Pekalongan</i> opgebrachte belastingen.	5533	350
„———”. Idem Idem	5542	381
„———”. Idem Idem in de residentie <i>Bantam</i>	5546	391
„———”. Idem Idem in de residentie <i>Rembang</i>	5544	387
<i>Besoeki</i> . Voorschriften ter uitvoering der ordonnantie tot regeling der heerendiensten in de afdeeling <i>Banjoewangi</i> der residentie <i>Bezoeki</i> (Staatsblad 1898 No. 345)	5463	154
<i>Bevolkingstatistiek</i> . Statistieken door de Hoofden van gewestelijk bestuur in te dienen nopens de bevolking en den veestapel	5539	359
<i>Bevordering</i> . Kennisgeving door de Hoofden van departementen van algemeen bestuur aan de Hoofden van gewestelijk		

bestuur van de bevordering van ambtenaren	5502	246
<i>Billiton.</i> Voorschriften ter uitvoering van de ordonnantie tot regeling der heeren-diensten in de assistent-residentie <i>Billiton</i> (Staatsblad 1899 No. 278).	5438	1
<i>Binnenlandsche reispassen.</i> Zie Reispassen.		
<i>Binnenlandsche verloven.</i> Zie verloven.		
<i>Boeken.</i> Debiet der van Regeeringswege uitgegeven zoomede door de Regeering aangekochte boeken en andere gedrukten	5545	389
<i>Borgtochten.</i> Verhooging of vermindering van door drukkers of uitgevers gestelde borgtochten	5547	392
<i>Boschwezen.</i> Personeel ten behoeve van het boschbeheer in de residentieën <i>Lampongsche Districten, Palembang</i> en <i>Bangka en Onderhoorigheden</i>	5469	175
„———”. Vergoeding door leerling-opziemers en leerling opnemers bij het Boschwezen op <i>Java</i> en <i>Madoera</i> verschuldigd voor het gebruik van den Lande toebehoorende woningen. Vervolg op het bepaalde in Bijblad Nos. 5255 en 5407.	5500	244
„———”. Voorschriften betreffende de wijze, waarop grensregelingen der voorloopig ingerichte djatibosschen en van de daarbij behoorende of daaraan toe te voegen terreinen op <i>Java</i> en <i>Madoera</i> worden tot stand gebracht.	5543	382

<i>Bureau-meubilair.</i> Aanspraak van de administrateurs der tinmijnen op <i>Banka</i> op „———”	5536	352
<i>Burgerlijke Geneeskundige Dienst.</i> Zie <i>Geneeskundige Dienst.</i>		

C.

<i>Celebes en Onderhoorigheden.</i> Voorschriften ter uitvoering van de ordonnantie van 28 Januari 1900 (Staatsblad No. 55) tot regeling der heerdiensten in het onder rechtstreeksch bestuur staand gebied van het gouvernement <i>Celebes en Onderhoorigheden.</i>	5477	182
„———”. Afgifte van reispassen naar zelfbesturende landschappen in het gouvernement <i>Celebes en Onderhoorigheden</i> .	5509	269
<i>Communicatie vaartuigen.</i> Zie Politie- en Communicatie vaartuigen		
<i>Comptabiliteit.</i> Verstrekking van sommen ter goede rekening voor den aankoop van materialen ten behoeve van den arbeid der verpleegden in krankzinnigen-gestichten. Verkoop der geproduceerde artikelen	5472	178

D.

<i>Dag- en nachtschoten.</i> Intrekking van het besluit van 18 September 1851 No. 7 (Bijblad No. 520)	5475	181
<i>Dessahoofden.</i> Deelneming van dessahoofden aan overeenkomsten tot grondbe-		

werking of het verrichten van transport- diensten ten behoeve van cultuur- of nijverheidsondernemingen	5453	106
„———”. Regeling van het ambtelijk grond- bezit van het dessabestuur in de Gou- vernementslanden op <i>Java</i> en <i>Madoera</i> .	5558	411
<i>Dokters-djawa</i> . Opleiding tot dokter-djawa.	5508	268
<i>Drukwerken</i> . Debiet der van Regeerings- wege uitgegeven zoomede door de Re- geering aangekochte boeken en andere gedrukten	5545	389
E.		
<i>Eerbewijzen</i> . Nadere wijziging van het Re- glement op de militaire eerbewijzen .	5485	215
<i>Eeredienst</i> . Dienstwerk van den hulppredi- ken te <i>Waai</i> (residentie <i>Amboina</i>). .	5481	204
<i>Electrische tramweg te Botavia</i> . Aanvulling der voorwaarden van vergunning voor den aanleg en de exploitatie van een electrischen tramweg ter hoofdplaats <i>Ba- tavia</i> (Bijblad No. 5302)	5440	19
<i>Erfpachtsperceelen</i> . Onderhoud van over en langs erfpachtsperceelen loopende we- gen en voetpaden.	5442	20
<i>Examens</i> . Wijziging der bepalingen omtrent het afnemen der examens voor opzichter en Architect van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken (Bijblad No. 4905)	5480	204

„———”. Regelen voor en eischen bij het onderzoek naar gezichtsscherpte, kleuren-onderscheidingsvermogen en gehoor van de candidaten voor de examens voor stuurman en machinist der koopvaardij.	5538	354

G.

<i>Gagement.</i> Inachtneming der voorgeschreven korting bij uitbetaling van gagement aan gegageerde militairen, die eene civiele betrekking bekleeden	5454	108
<i>Gebouwen.</i> Wijziging van de bestemming van landsgebouwen. Intrekking van het bepaalde in Bijblad No 2703.	5467	174
<i>Geneesmiddelen.</i> Kostelooze verstrekking van geneesmiddelen uit 's Rijks magazijn ten dienste van de behoeftige Inlandsche bevolking.	5528	345
<i>Geneeskundige Dienst.</i> Nadere regeling van het opzicht over de vaccine op <i>Java</i> en <i>Madoera</i>	5451	96
„———”. Personen, die in aanmerking komen voor opneming in Inlandsche burgerlijke ziekeninrichtingen. Vervolg van de circulaire in Bijblad No. 4638.	5525	342
„———”. Reglement voor het vaccinatiebureau op de hoofdplaatsen <i>Semarang</i> en <i>Soerabaja</i>	5552	397
„———”. Vrij vervoer langs de Staatsspoorwegen van de met den civiel geneeskundigen dienst belaste geneesheeren	5562	446

- Gewapende politie dienaren.* Zie Politie-
dienaren.
- Gewestelijke Politie- en Communicatie vaar-
tuigen.* Zie Politie- en Communicatie
vaartuigen.
- Gewestelijke en plaatselijke bureaux.* Be-
schikking over de ten behoeve dier
bureaux toegestane fondsen voor klerken
en Inlandsche schrijvers. 5523 337
- Gewestelijke Secretarissen.* Zie Secretarissen
- Gezondheidsetablissemten.* Voorwaarden
waaronder aan P. B. WATRIN eene
subsidie is toegekend voor huisvesting,
onderhoud en verpleging van Gouver-
nementslijders te *Poespo* en *Telogosari*. 5465 171
- „———”. Opneming van tweede machinisten
bij de Gouvernementsmarine als Gou-
vernementslijders in de van Gouverne-
mentswege gesubsidieerde gezondheids-
etablissemten 5490 220
- Gorontalo.* Voorschriften ter uitvoering van
de ordonnantie van 10 Mei 1900 (Staats-
blad No. 152) tot regeling der heeren-
diensten in het onder rechtreeksch be-
stuur staand gebied der afdeeling *Go-
rontalo* (residentie *Menado*). 5498 230
- Grondbezit.* Tegengang van het onwettig
grondbezit. Wijziging van de voorschrif-
ten in Bijblad No. 5039, omtrent de
samenstelling der statistieke opgaven
ter zake 5458 117

<i>Grondverhuring.</i> Voorschriften tot uitvoering der ordonnantie in Staatsblad 1900 No. 240, houdende herziening der regelen omtrent de verhuring van grond door Inlanders aan niet-Inlanders op <i>Java</i> en <i>Madoera</i>	5520	297
<i>Gouvernements-marine.</i> Vaststelling van het kostuum van de gezaghebbers bij de <i>Gouvernements-marine</i>	5476	181
„———”. Uitbetaling van een deel van het traktement der ongehuwde Europeesche opvarenden behoorende tot de „—” aan hunne familiebetrekkingen in <i>Ned. Indie</i> . Vervolg op Bijblad No. 3960.	5535	351
<i>Gymnasium Willem III.</i> Niet onderwijzend personeel bij het „—”. Beschikbaarstelling van fondsen voor schrijfloonen ten behoeve van die inrichting. Wijziging van Bijblad No. 4838.	5548	391
H.		
<i>Hadji-kleederdracht.</i> Recht op de „—”. Interpretatie van de artikelen 4 en 5 der ordonnantie in Staatsblad 1859 No. 42.	5501	245
<i>Heerendiensten.</i> Voorschriften ter uitvoering van de ordonnantie tot regeling der heerendiensten in de assistent-residentie <i>Billiton</i> (Staatsblad 1899 No. 278).	5438	1
„———”. Verklaring over te leggen bij voorstellen tot uitvoering van werken in heerdienst	5441	19

„———”. Voorschriften ter uitvoering van de ordonnantie tot regeling der heeren-diensten in de afdeelingen <i>Grissee, Lamongan</i> en <i>Sidajoe</i> der residentie <i>Soerabaja</i> (Staatsblad 1898 No. 323).	5461	122
„———”. Idem Idem in de afdeeling <i>Bawean</i> (Staatsblad 1898 No. 324).	5462	140
„———”. Idem Idem in de afdeeling <i>Banjoewangi</i> der residentie <i>Besoeki</i> (Staatsblad 1898 No. 345).	5463	154
„———”. Idem Idem in het onder rechtstreeksch bestuur staand gebied van het gouvernement <i>Celebes en Onderhoorigheden</i> (Staatsblad 1900 No. 55).	5477	182
„———”. Idem Idem in het onder rechtstreeksch bestuur staand gebied der afdeeling <i>Gorontalo</i> , residentie <i>Menado</i> (Staatsblad 1900 No 152).	5498	230
<i>Hoog Militair Gerechtshof</i> . Huishuurindemniteit aan gepensioneerde officieren, militaire leden van het „—”.	5522	336
<i>Huishuurindemniteiten</i> . Idem Idem	5522	336

I.

<i>In- en uitvoerrechten</i> . Lampen met toebehooren, bestemd voor electriche verlichting, zijn aan invoerrecht onderworpen	5448	62
<i>In- en overschrijvingen</i> . Vrijdom van recht van overschrijving, zoomede van leges		

en zegelgelden bij teruggaaf aan het Gouvernement door Inlanders van ten hunnen name staande onroerende zaken. Interpretatie van de ordonnantie in Staatsblad 1892 No. 144	5489	219
<i>Inlandsche ambtenaren:</i> Zie <i>Ambtenaren</i> .		
<i>Inlandsche bevolking:</i> Zie <i>Landbouwnijverheid</i> .		
<i>Inlandsch onderwijs:</i> Zie <i>Onderwijs</i> .		
<i>Instructiën.</i> Instructie voor het onderwijzend personeel van de openbare Inlandsche scholen	5445	26
„— —”. Nadere wijziging der in Bijblad No. 4712 opgenomen, blijkens Bijblad No. 5392 reeds eenmaal gewijzigde, instructie van MR. DR. J. C. G. JONKER	5474	180
„— —”. Aanvulling en wijziging der instructiën van den Geneesheer-Directeur, den Tweeden-Geneesheer en den Huismeester van het Krankzinnigen-gesticht te <i>Buitenzorg</i> . Instructie voor den Derden Geneesheer.	5478	201
„— —”. Voorzieningen door den Gouverneur-Generaal getroffen naar aanleiding van eenige bepalingen der Instructie voor de Algemeene Rekenkamer in Staatsblad 1898 No. 164	5518	294

J.

Justitie. Oproeping van militairen en bij het leger werkzame burgerlijke per-

sonen in civiele of crimineele zaken.
 Vervolg op de circulaire in Bijblad
 No. 2921 . . . . . 5493 224

„— — —”. Optreden van patih's als plaats-
 vervanger van den Regent bij regent-
 schapsgerichten. 5510 271

K.

Kaarten. Omwerking van de kaarten van
 de voormalige statistieke opneming tot
 landrente-kaarten 5468 175

Kedoe. Intrekking van de ondercollecteurs
 van *Temangoeng* en van *Prapak*.
 Indienstelling van één ondercollecteur
 voor het regentschap *Temangoeng* . 5526 343

Klerkengelden. Beschikking over de ten
 behoeve der gewestelijke en plaatselijke
 bureaux toegestane fondsen voor klerken
 en Inlandsche schrijvers. 5523 337

Koffie-inkoopkluismeesters. Verhandeling
 van verbeurd verklaarde koffie in de
 boeken der „—”. 5447 61

Koloniale Reserve. Nadere wijziging van
 de Voorloopige Regeling in Bijblad
 No. 4749 betreffende de oprichting en
 het beheer der Koloniale Reserve. Ver-
 volg op Bijblad No. 5402 . . . . . 5492 222

Kostuum. Vaststelling van het kostuum van
 de gezaghebbers bij de Gouvernements-
 marine 5476 181

<i>Krankzinnigengestichten.</i> Verstrekking van sommen ter goede rekening voor den aankoop van materialen ten behoeve van den arbeid der verpleegden. Verkoop der geproduceerde artikelen.	5472	178
„———”. Aanvulling en wijziging der instructiën van den Geneesheer-Directeur, den Tweeden Geneesheer en den Huismeester van het krankzinnigengesticht te <i>Buitenzorg</i> . Instructie voor den Derden Geneesheer	5478	201
<i>Kust- en havenverlichting.</i> Daggelden voor het verrichten van herstellingen aan voorwerpen behoorende tot den dienst der kust- en havenverlichting. Wijziging van besluiten in Bijblad Nos. 2394 en 3240	5560	444
L.		
<i>Laboratorium.</i> (<i>Geneeskundig</i>). Reglement.	5559	439
<i>Landbouwnijverheid.</i> Minnelijke oplossing van geschillen gerezen omtrent de bij de particuliere landbouwnijverheid gebruikelijke overeenkomsten met de Inlandsche bevolking	5563	446
<i>Landrente.</i> Omwerking van de kaarten van de voormalige statistieke opneming tot landrente-kaarten.	5468	175
<i>Landsgebouwen</i> Wijziging van de bestemming van landsgebouwen. Intrekking van het bepaalde in Bijblad No. 2703	5467	174

„— — —”. Overlegging van rapporten van technisch deskundigen bij voorstellen tot verplaatsing of verbetering van dienst-localiteiten	5564	448
<i>Legioen van Mangkoe Negoro.</i> Wijziging van het Reglement voor het Legioen van <i>Mangkoe Negoro</i> te <i>Soerakarta</i> .	5517	292
<i>Loodsdiensten.</i> Aanwerving van Inlandsch personeel voor de „—”.	5471	177
<i>Lijfwachten-dragonders.</i> Wijziging van het Reglement voor de „—” van den Soesoehoenan van <i>Soerakarta</i> en den Sultan van <i>Djokjakarta</i>	5517	292

M.

<i>Madoera.</i> Wijziging van het Reglement voor de korpsen <i>Barisan</i> van <i>Madoera</i> .	5517	292
<i>Marine.</i> Zie <i>Gouvernementsmarine</i> .		
<i>Menado</i> Voorschriften tot uitvoering van de ordonnantie van 10 Mei 1900 (Staatsblad No. 152) tot regeling der heeren-diensten in het onder rechtstreeksch bestuur staand gebied der afdeeling <i>Gorontalo</i> (residentie <i>Menado</i>) . . .	5498	230
<i>Militairen.</i> Verleening aan gewezen mindere militairen van overtocht naar <i>Nederland</i> of van vrij transport op den voet van Staatsblad 1897 No. 252. .	5521	334
<i>Mijnbouw.</i> Nieuwe modellen van akten van vergunning tot het doen van mijnbouw-		

kundige onderzoekingen en van mijnconcessiën in landschappen met Inlandsch zelfbestuur, waar het recht tot het uitgeven van zoodanige vergunningen en concessiën niet krachtens overeenkomst berust bij het Gouvernement. Aan mijnconcessiën te verbinden bijzondere bedingen.	5450	64
„———”. Aanleg of verbetering van wegen ten behoeve van ondernemingen tot mijnontginning of mijnbouwkundige opsporingen.	5466	173
„———”. Goedkeuring van overeenkomsten en akten, waarbij door Inlandsche zelfbesturen vergunning is verleend tot mijnbouwkundige opsporingen. Inrichting van de akten van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën tot mijnontginning door Inlandsche zelfbesturen verleend. Wijziging van Bijblad No. 4420.	5555	402
„———”. Wijziging en aanvulling der onder Nos. 4479 en 5163 van het Bijblad opgenomen Voorschriften nopens het verleenen van vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen.	5446	55

N.

<i>Nachtschoten.</i> Intrekking van het besluit van 18 September 1851 No. 7 (Bijblad No. 520).	5475	181

Nederlanderschap. Verklaring van Hoofden

van gewestelijk bestuur omtrent het
Nederlandschap van bepaalde personen. 5494 225

Notaris-functiën. Ontheffing van Assistent-
Residenten en gewestelijke Secretarissen
op *Java* en *Madura* van de uitoefening
der functiën van notaris. 5491 221

O.

Ondercollecteurs. Intrekking van de onder-
collecteurs van *Temangoeng* en van
Prapak. Indienststelling van één onder-
collecteur voor het regentschap *Temang-
goeng* 5526 343

„———”. Regeling met betrekking tot de
inning van eenige door de Inlandsche
bevolking in de residentie *Pekalongan*
opgebrachte belastingen. 5533 350

Ondercollecteurs. Idem Idem Wijziging van
het besluit van 30 October 1884 No. 2/c
in Bijblad No. 4118. . . . . 5542 381

„—— ” Idem Idem in de residentie *Rem-
bang*. Wijziging van besluiten in Bijblad
Nos. 4118 en 4742 . . . . . 5544 387

„———” Idem Idem in de residentie *Bantam*.
Wijziging en uitbreiding van het besluit
van 19 April 1893 No. 6 (Bijblad No.
4742) 5546 391

„———”. Ressort van den ondercollecteur
te *Loerahgoeng*. Wijziging van Bijblad
No. 4105. . . . . 5550 396

<i>Onderstand.</i> Toekenning van onderstand bij wijze van wachtgeld aan Inlandsche ambtenaren. Vervolg van de circulaire in Bijblad No. 3756.	5527	344
„———”. Onderstand aan weduwen van Inlandsche Landsdienaren. Regels voor het toekennen van „—”. Vervolg op Bijblad No. 4006.	5529	346
<i>Ondernemingen.</i> Aanleg of verbetering van wegen ten behoeve van ondernemingen tot mijnontginning of mijnbouwkundige opsporingen	5466	173
<i>Onderwijs.</i> Opleiding tot dokter-djawa	5508	268
„———”. Opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren	5516 5561	278 445
„———”. Niet onderwijzend personeel bij het Gymnasium Willem III. Beschikbaarstelling van fondsen voor schrijfloonen ten behoeve van die inrichting. Wijziging van Bijblad No. 4838	5548	391
„———”. Toekenning van subsidie aan de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te <i>Modjowarno</i>	5549	395
„———”. Voorstellen tot vermeerdering van het onderwijzend personeel bij het „—”.	5444	25
„———”. Instructie voor het onderwijzend personeel van de openbare Inlandsche scholen	5445	26

"———". Toekenning van subsidie aan de school tot opleiding van Inlandsche onderwijzers tevens godsdienstvoorgangers te <i>Pansoer-na-Pitoe (Tapanoeli)</i>	5473	179
"———". Toekenning van subsidie aan de door het Nederlandsch Zendelinggenootschap in het leven geroepen kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te <i>Tomohon (Menado)</i>	5479	202
<i>Ontslog</i> wegens dienstweigering van ambtenaren, die eigenmachtig hunne betrekking hebben verlaten	5519	296
<i>Oorlogsmaterieel</i> . Opgaven van verleende vergunningen tot invoer, uitvoer en binnenlandsch vervoer van vuurwapenen en ammunitie	5507	263
<i>Opleidingscholen</i> voor Inlandsche ambtenaren	5516	278
	5561	441
<i>Opzichters</i> . Wijziging der bepalingen omtrent het afnemen der examens voor Opzichter en Architect van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken (Bijblad No. 4905)	5480	204
<i>Overeenkomsten</i> voor het vervoer van Gouvernementsproducten uit <i>Nederlandsch-Indië</i> naar <i>Nederland</i>	5505	249
"———" voor het vervoer van Gouvernementspassagiers tusschen <i>Nederland</i> en <i>Nederlandsch-Indië</i> . Vervolg op Bijblad Nos. 4887 en 5401	5515	276

<i>Overschrijvings-ordonnantie.</i> Bewaring van de maandelijksche opgaven, bedoeld in de artikelen 35 en 36 der „—” . . .	5455	111
„———”. Toelichting der bij Staatsblad 1899 No. 142 gewijzigde artikelen 6a en 6b van de „—”	5456	112
<i>Overtocht.</i> Verleening aan gewezen mindere militairen van overtocht naar <i>Nederland</i> of van vrij transport op den voet van Staatsblad 1897 No. 252	5521	334
„———”. Opgaven van naar <i>Nederland</i> vertrokken civiele Gouvernementspassagiers en gewezen militairen. Vervolg op het besluit in Bijblad No. 3333.	5524	338

P.

<i>Patentrecht.</i> Heffing van patentrecht van hier te lande werkzame employés van in <i>Nederland</i> gevestigde naamlooze vennootschappen	5457	116
<i>Pekalongan.</i> Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in het genoemd gewest opgebrachte belastingen	5533	350
„———”. Idem. Idem. Wijziging van het besluit van 30 October 1884 No. 2/c in Bijblad No. 4118.	5542	381
<i>Perceptie.</i> Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in de residentie <i>Pekalongan</i> opgebrachte belastingen.	5533	350

„———”. Idem Idem. Wijziging van het besluit van 30 October 1884 No. 2/c in Bijblad No 4118.	5542	381
„———”. Idem Idem in de residentie <i>Rembang</i> . Wijziging van besluiten in Bijblad Nos. 4118 en 4742.	5544	387
„———”. Idem Idem in de residentie <i>Bantam</i> . Wijziging en uitbreidiug van het besluit van 19 April 1893 No. 6 (Bijblad No. 4742)	5546	391
<i>Plaatselijke bureaux</i> . Beschikking over de ten behoeve der gewestelijke en plaatselijke bureaux toegestane fondsen voor klerken en Inlandsche schrijvers	5523	337
<i>Politie</i> . Verstrekking van patronen aan politieoppassers. Vervolg op Bijblad No. 5427.	5540	380
<i>Politiedienaren (Gewapende)</i> . Inspectiën van de korpsen en detachementen gewapende politiedienaren door officieren van het Leger.	5470	176
„———”. Verpleging van zieke gewapende politiedienaren in de Inlandsche burgerlijke ziekeninrichtingen.	5504	249
<i>Politie- en Communicatievaartuigen (Gewestelijke)</i> . Verstrekking van munitie tot het houden van schietoefeningen door de bemanningen der „———”	5531	349
<i>Post- en Telegraafdienst</i> . Benoeming van vrouwelijke personen tot klerk bij den „———”	5532	349

R.

<i>Rechtswezen.</i> Vervolging van overtredingen voor de Residentiegerechten op <i>Java</i> en <i>Madoera</i>	5459	120
„———”. Oproeping van militairen en bij het leger werkzame burgerlijke personen in civiele of crimineele zaken. Vervolg op de circulaire in Bijblad No. 2921.	5493	224
„———”. Optreden van patih's als plaatsvervanger van den Regent bij regentschapsgerechten	5510	271
<i>Regenwaarnemingen.</i> Wijziging van het reglement voor „——” in <i>Nederlandsch Indië</i> in Bijblad No. 3740.	5554	400
<i>Reglementen.</i> Nadere wijziging van het Reglement op de militaire eerbewijzen	5485	215
„———”. Reglement voor het afgeven van bewijzen van vrij vervoer aan ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur voor reizen langs de Staatsspoorwegen in N. I.	5506	256
„———”. Wijziging van het Reglement voor het Legioen van <i>Mangkoe Nagoro</i> te <i>Soerakarta</i> , van het Reglement voor de Lijfwachten-dragonders van den Soesoehoenan van <i>Soerakarta</i> en den Sultan van <i>Djokjakarta</i> en van het Reglement voor de korpsen <i>Barisan</i> van <i>Madoera</i>	5517	292
„———”. Wijziging van het Reglement voor het Parc Vaccinogène te <i>Wettevreden</i> in Bijblad No. 4733.	5530	348

"———". Reglement voor het vaccinatiebureau op de hoofdplaatsen <i>Semarang</i> en <i>Soerabaja</i>	5552	397
"———". Wijziging van het reglement voor regenwaarnemingen in <i>Nederlandsch Indië</i> in Bijblad No. 3740.	5554	400
"———". Geneeskundig Laboratorium.	5559	439
<i>Reis- en verblijfkosten</i> . Beperking der verblijfkosten voor in dienst reizende ambtenaren	5443	24
"———". Reis- en verblijfkosten van gecommiteerden bij de inneming en afscheep van zout bij de zoutdepôt pakhuizen op <i>Madoera</i>	5484	214
<i>Reiskosten</i> . Vergoeding der kosten van de dienstreizen der Assistent-Residenten in de residentie <i>Soerakarta</i> . Wijziging van het besluit in Bijblad No. 4778.	5511	272
"———". Idem Idem. Aanvulling van het besluit in Bijblad No. 4778.	5551	396
<i>Reispassen</i> . Afgifte van reispassen naar zelfbesturende landschappen in het gouvernement <i>Celebes en Onderhoorigheden</i>	5509	269
"———". Al of niet geldigheid van een binnenlandschen reispas voor de terugreis van de plaats van bestemming naar die van herkomst. Nadere toelichting van de circulaire G. S. in Bijblad No. 5113.	5514	275
<i>Reizen</i> . Vervoer langs de Spoorwegen van gepensionneerden, weduwen en weezen		

en w. chtgelders. Reizen met klein transport van genoemde personen	5486	216
„———”. Vrij vervoer van Europeesche en Inlandsche ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur bij dienstreizen langs de Staatsspoorwegen.	5506	255
„———”. Vrij vervoer langs de Staatsspoorwegen van de met den civiel geneeskundigen dienst belaste geneesheeren.	5562	446
<i>Rekenkamer.</i> Zie Algemeene Rekenkamer.		
<i>Rembang.</i> Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in de residentie <i>Rembang</i> opgebrachte belastingen. Wijziging van besluiten in Bijblad Nos. 4118 en 4742.	5544	387
<i>Rijtuigenbelasting.</i> Aanwijzing van hoofden van vreemde Oosterlingen, die gedeeltelijke vrijstelling genieten van „——”.	5512	273

S.

<i>Scheepvaart.</i> Regelen voor en eischen bij het onderzoek naar gezichtsscherpte, kleuren-onderscheidingsvermogen en gehoor van de candidaten voor de examens voor stuurman en machinist der koopvaardij.	5538	354
<i>Schipbreukelingen.</i> Uitgaven ten behoeve van „——”, afkomstig van Nederlandsche of Nederlandsch-Indische schepen. Toelichting van Bijblad No. 1882.	5488	218

<i>Secretarissen (gewestelijke.)</i> Ontheffing van „—” op Java en Madoera van de uit- oefening der functiën van notaris . . .	5491	221
<i>Soerabaja.</i> Voorschriften ter uitvoering der ordonnantie tot regeling der heeren- diensten in de afdeelingen <i>Grissee, La- mongan</i> en <i>Sidajoe</i> der residentie <i>Soe- rabaja</i> (Staatsblad 1898 No. 323) . . .	5461	122
„———”. Idem Idem in de afdeeling <i>Bawean</i> (Staatsblad 1898 No. 324). . .	5462	140
<i>Soerakarta.</i> Vergoeding der kosten van de dienstreizen der Assistent-Residenten in de residentie <i>Soerakarta.</i> Wijziging van het besluit in Bijblad No. 4778 . . .	5511	272
„———”. Idem. Aanvulling van het besluit in Bijblad No. 4778.	5551	396
<i>Solorivier.</i> Buitenwerkingstelling der bijzon- dere in het belang van de uitvoering der werken en opnemingen aan de Solorivier vastgestelde bepalingen op- genomen in Bijblad Nos. 4983, 5184 en 5234	5557	410
<i>Spillagiën.</i> Doel en beteekenis van het Spil- lage-stelsel	5497	229
<i>Spoorwegen.</i> Wijziging en aanvulling der voor- waarden van concessie van den Deli- Spoorweg	5482	205
„———” Vervoer langs de Spoorwegen van gepensionneerden, weduwen en weezen en wachtgelders	5486	216

„———” Vrij vervoer van Europeesche en Inlandsche ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur bij dienstreizen langs de Staatsspoorwegen.	5506	255
<i>Statistiek.</i> Opmaking en inrichting der statistiek van den handel, de scheepvaart en de in- en uitvoerrechten in <i>Nederlandsch Indië</i> . Vervolg op de besluiten in Bijblad Nos. 3558 en 4800.	5496	228
„———” Statistieken door de Hoofden van gewestelijk bestuur in te dienen nopens de bevolking en den veestapel.	5539	359
<i>Stoomtramwegen.</i> Voorwaarden van vergunning voor den aanleg en de exploitatie van een stoomtramweg in de residentie <i>Oostkust van Sumatra</i> , loopende van <i>Perbaengan</i> naar <i>Bamban</i>	5483	209
„———” Wijziging der voorwaarden der aan de Nederlandsch Indische Spoorweg Maatschappij verleende vergunning tot aanleg en exploitatie van een stoomtramweg in de residentien <i>Semarang</i> , <i>Rembang</i> en <i>Soerabaja</i> , loopende van <i>Goendih</i> over <i>Randoeblatoeng</i> , <i>Bodjonegoro</i> , <i>Lamongan</i> en <i>Tjermee</i> naar <i>Soerabaja</i> (Bijblad N ^o . 5216)	5495	226
<i>Stoomvaart.</i> Regelen voor en eischen bij het onderzoek naar gezichtsscherpte, kleuren-onderscheidingsvermogen en gehoor van de candidaten voor de examens voor stuurman en machinist der koopvaardij.	5538	354
<i>Stoomvaart-Maatschappijen.</i> Overeenkomsten met de Stoomvaart-Maatschappijen „Ne-		

derland" en „Rotterdamsche Lloyd" voor het vervoer van Gouvernementsproducten uit <i>Nederlandsch-Indië</i> naar <i>Nederland</i>	5505	249
„— — —" Additioneele overeenkomsten met de Stoomvaart-Maatschappijen „ <i>Nederland</i> en „ <i>Rotterdamsche Lloyd</i> " voor het vervoer van Gouvernementspassagiers tusschen <i>Nederland</i> en <i>Nederlandsch-Indië</i> . Vervolg op Bijblad Nos. 4887 en 5401	5515	276
<i>Subsidiën</i> . Voorwaarden waaronder aan P. B. WATRIN eene subsidie is toegekend voor huisvesting, onderhoud en verpleging van Gouvernements-ljiders te <i>Poespo</i> en <i>Telogosari</i>	5465	171
„— — —" Toekenning van subsidie aan de school tot opleiding van Inlandsche onderwijzers tevens godsdienstvoorgangers te <i>Pansoer na-Pitoe (Tapanoeli)</i>	5473	179
„— — —" Idem aan de door het Nederlandsch Zendelinggenootschap in het leven geroepen kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te <i>Tomohon (Menado)</i>	5479	202
„— — —" Idem aan de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te <i>Modjowarno</i>	5549	395
T.		
<i>Taalstudie</i> . Nadere wijziging der in Bijblad No. 4712 opgenomen, blijkens Bijblad No. 5392 reeds eenmaal gewijzigde, instructie voor Mr. Dr. J. C. G. JONKER.	5474	180

<i>Telegraafdienst.</i> Benoeming van vrouwelijke personen tot klerk bij den Post- en Telegraafdienst	5532	349
<i>Tramwegen.</i> Zie <i>Electrische en Stoomtramwegen.</i>		
V.		
<i>Vaccine.</i> Nadere regeling van het opzicht over de vaccine op <i>Java</i> en <i>Madoera.</i>	5451	96
„———”. Wijziging van het Reglement voor het Parc Vaccinogène te <i>Wetvreden</i> in Bijblad No. 4733	5530	348
„———”. Reglement voor het vaccinatiebureau op de hoofdplaatsen <i>Semarang</i> en <i>Soerabaja.</i>	5552	397
<i>Veeartsenijkundige Dienst.</i> Waarneming van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst door militaire paardenartsen .	5553	399
<i>Verblijfkosten.</i> Beperking der verblijfkosten voor in dienst reizende ambtenaren. .	5443	24
<i>Verloven.</i> Binnenlandsche „—” aan de instructeurs bij de korpsen gewapende politiedienaren	5449	63
„———”. Opneming van tweede machinisten bij de Gouvernementsmarine als Gouvernementslijders in de van Gouvernementswege gesubsidieerde gezondheidsetablissemten.	5490	220
<i>Vervoer</i> langs de Spoorwegen van gepensionneerden, weduwen en wezen en wachtgelders	5486	216

„———”. Overeenkomsten voor het vervoer van Gouvernements producten uit <i>Nederlandsch Indië</i> naar <i>Nederland</i>	5505	249
„———”. Vrij vervoer van Europeesche en Inlandsche ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur bij dienstreizen langs de Staatsspoorwegen.	5506	255
„———”. Overeenkomsten voor het vervoer van Gouvernementspassagiers tusschen <i>Nederland</i> en <i>Nederlandsch Indië</i> Vervolg op Bijblad Nos. 4887 en 5401.	5515	276
<i>Voetpaden</i> . Onderhoud van over en langs erfpachts-perceelen loopende wegen en voetpaden.	5442	20
<i>Vreemde Oosterlingen</i> . Aanwijzing van hoofden van vreemde Oosterlingen, die gedeeltelijke vrijstelling genieten van rijtuigenbelasting	5512	273
<i>Vuurwapenen</i> . Opgaven van verleende vergunningen tot invoer, uitvoer en binnenlandsch vervoer van vuurwapenen en ammunitie.	5507	263

W.

<i>Wachtgeld</i> . Toekenning van onderstand bij wijze van wachtgeld aan Inlandsche ambtenaren. Vervolg van de circulaire in Bijblad 3756	5527	344
<i>Waterstaat</i> . Wijziging der bepalingen omtrent het afnemen der examens voor Opzichter en Architect van den Water-		

staat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken (Bijblad No. 4905).	5480	204
<i>Waterwerken.</i> Vergunning tot tijdelijk gebruik van water voor spoelende boringen naar aardolie, petroleum of dergelijke bitumineuse zelfstandigheden. Aanvulling van het besluit in Bijblad No. 5081.	5439	18
<i>Wees- en Boedelkamers.</i> Wijziging der voorschriften in Bijblad No. 4487 omtrent het inwinnen van inlichtingen aangaande de waarde van te beleenen goederen. Transportkosten voor het doen van opnemingen van hypothecair te verbinden perceelen	5460	121
<i>Weeskamers.</i> Beheer van het zoogenaamd VAN DER LIEFDE fonds.	5499	243
<i>Wegen.</i> Onderhoud van over en langs erfpachtsperceelen loopende wegen en voetpaden	5442	20
„— — —”. Aanleg of verbetering van wegen ten behoeve van ondernemingen tot mijnontginning of mijnbouwkundige opsporingen.	5466	173
<i>Wetgeving.</i> Herleving van vervallen wetsbepalingen	5464	170

IJ.

IJkwezen. Uitvoering van het voorgeschrevene bij artikel 1, alinea 1 en 2, van de ordonnantie in Staatsblad 1899 No. 49, betreffende den ijk en herijk van maten,

gewichten en weegwerktuigen ten behoeve van particuliere personen in <i>Nederlandsch-Indië</i>	5452	101

Z.

<i>Zeemacht</i> . Daggelden voor het verrichten van reparatiën en werkzaamheden aan boord van 's Lands schepen en voor het verrichten van herstellingen aan voorwerpen behoorende tot den dienst der kust- en havenverlichting. Wijziging van besluiten in Bijblad Nos. 2394 en 3240.	5560	440
<i>Zegelrecht</i> . Zegelrecht voor contracten van onderhandsche aanbesteding voor 's lands rekening, waaraan geen openbare mededinging is voorafgegaan.	5513	274
<i>Ziekeninrichtingen</i> . Voorwaarden waaronder aan P. B. WATRIN eene subsidie is toegekend voor huisvesting, onderhoud en verpleging van Gouvernementslijders te <i>Poespo</i> en <i>Telogosari</i>	5465	171
„———”. Verpleging van zieke gewapende politiedienaren in de Inlandsche burgerlijke ziekeninrichtingen	5504	249
„———”. Personen, die in aanmerking komen voor opneming in Inlandsche burgerlijke ziekeninrichtingen. Vervolg van de circulaire in Bijblad No. 4638.	5525	342
<i>Zout</i> . Loon en reis- en verblijfkosten van gecommiteerden bij de inneming en afscheep van zout bij de zoutdepôt-pakhuizen op <i>Madoera</i>	5484	214

„———”. Doel en beteekenis van het Spil- lagestelstel.	5497	229
„———”. Waarneming der functiën van zoutdoorvoerpakhuismeester en zoutver- kooppakhuismeester bij tijdelijke verhin- dering of ontstentenis van den titularis. Intrekking van de besluiten in Bijblad Nos. 4721 en 5379.	5503	247

N°. 5138. HEERENDIENSTEN. BILLITON. *Bij artikel 2 van het besluit van 27 October 1899 no. 6 zijn vastgesteld de navolgende:*

VOORSCHRIFTEN ter uitvoering van de ordonnantie tot regeling der heerendiensten in de assistent-residentie Billiton. (Staatsblad 1899 No. 278).

Artikel 1

Algemeene voorschriften.

(1) De diensten aan wegen, bruggen en duikers en aan de thans in gebruik zijnde waterwegen worden zoo veel mogelijk gevorderd en uitgevoerd op vaste tijdstippen van het jaar, niet samentreffende met den tijd, waarin de heerendienstplichtigen aan hun landbouw of aan een slechts op bepaalde tijden van het jaar uitgeoefend wordende visscherij zich moeten wijden.

(2) De afstand, binnen welken de heerendienstplichtigen voor de van hen te vorderen werkzaamheden kunnen worden opgeroepen, zal zoo min mogelijk overschrijden 8 palen; geene overschrijding van deze grens mag plaats hebben dan op machtiging van den Assistent-Resident.

(3) Onder den arbeid, door de heerendienstplichtigen te verrichten, worden in geen geval verstaan die werkzaamheden, waarvoor de bijzondere ervaring van den ambachtsman een bepaald vereischte is.

(4) Zoo buitengewone omstandigheden — als: het bezwarende van het werk, de spoed, waarmede het verricht moet worden, het gelijktijdig samentreffen met vele andere in het belang van den landbouw of van andere industriën der bevolking vereischte werkzaamheden, de verre afstand tusschen de woning van den dienstplichtige en het werk, — daartoe aanleiding geven, zal door het Hoofd

van gewestelijk bestuur, doch telkens voor elk geval in het bijzonder, tot toekenning eener tegemoetkoming voor voeding het voorstel kunnen worden gedaan.

(5) Het bakken van metselsteenen, het branden van kalk, het stampen van steen tot cement en het aanbrengen van koraal of riviersteenen, grond of zand, zoomede van ruw bekapte hout uit de tot het Staatsdomein behorende bosschen en wat dies meer zij, kan, voor zooveel de plaatselijke omstandigheden dit toelaten, voor de werken, bedoeld bij artikel 1 § 3 ten 1e, ten 2e en ten 3e der ordonnantie van heden (Staatsblad no. 278), geschieden in heerendienst.

(6) De bevolking mag in geen geval gedwongen worden karren, trekvee of prauwen te leveren voor het transport van die materialen of zulke gereedschappen ter verwerking dier materialen, als zij zich daartoe opzettelijk zou moeten aanschaffen.

(7) De werkzaamheden tot het verkrijgen dezer materialen en de te bewijzen koeliediensten worden tusschen de verschillende kampongs zoo billijk mogelijk verdeeld.

(8) Zijn de materialen slechts op verre afstanden te verkrijgen, zoo zal hun transport van de eene kampong aan de andere overgedragen worden, zoodanig dat de heerendienstplichtigen zooveel mogelijk op geen grooter afstand dan van 8 palen tot dat einde worden tewerkgesteld.

(9) Geene nieuwe werken mogen in heerendienst ondernomen worden zonder vooraf verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal, wiens machtiging of nadere goedkeuring tevens noodig is voor het geval moet worden of is afgeweken van het, bij de autorisatie van het werk, toegestane aantal dagdiensten van heerendienstplichtigen. Die machtiging of nadere goedkeuring wordt niet verleend, zoo niet is aangetoond, dat door onvoorzien tegenspoed overschrijding van het toegestane aantal dagdiensten onvermijdelijk is of geweest is.

(10) Voor de vordering van diensten ten behoeve van belangrijke verbeteringen en zware reparatiën aan en vernieuwingen van reeds bestaande werken, wordt de machtiging vereischt van den Assistent-Resident, die de gevraagde machtiging niet verleent dan na zich overtuigd te hebben, dat daardoor het maximum jaarlijks vorderbaar aantal dagdiensten der betrokken kampongs niet zal worden overschreden.

Artikel 2.

Vrijstellingen.

Onder het gevestigd zijn op gronden, door particulieren in eigendom, erfpacht of met recht van opstal bezeten, bedoeld bij artikel 1 § 2 letter *f* der ordonnantie van heden (Staatsblad no. 278), wordt verstaan een verblijf van minstens zes maanden op die gronden.

Artikel 3.

Bij de regeling der ingevolge artikel 1 § 3 der ordonnantie te vorderen diensten wordt het volgende in acht genomen.

A. DIENSTEN VOOR HET AANLEGGEN, HERSTELLEN EN ONDERHOUDEN VAN GROOTE WEGEN EN BELANGRIJKE BINNENWEGEN EN VAN DE DAARIN GELEGEN BRUGGEN EN DUIKERS.

I. Groote wegen en belangrijke binnenwegen.

(1) Onder de wegen, welker onderhoud in heerendienst geschiedt, worden verstaan die, welke de hoofdplaats van het gewest en van de districten onderling verbinden (groote wegen), of welke van deze leiden naar andere belangrijke plaatsen (belangrijke binnenwegen).

(2) Daaronder zijn niet begrepen de kleinere wegen, die de gemeenschap tusschen de kampongs onderling en

tusschen deze en de groote of belangrijke binnenwegen vormen, waarvan het onderhoud komt ten laste der betrokken kampongs, noch ook de wegen van en naar de mijnen, waarvan het onderhoud komt voor rekening van de Billiton-Maatschappij

(3) Bij het onderhoud der groote wegen en belangrijke binnenwegen wordt er naar gestreefd om geleidelijk te komen tot verharding daar, waar de aard van den bodem of de gesteldheid van het terrein zulks het meest noodzakelijk maakt

(4) De werkzaamheden aan de wegen worden onderscheiden in :

a. gewoon onderhoud, waartoe gerekend wordt het aanbrenge van alle voorzieningen, die geen uitstel geboogen, als: het uit den weg ruimen van hetgeen het verkeer kan belemmeren, het dichtten van gaten, het vullen van holten met grind, het doorsteken van verstopte goten, het verzekeren van een onbelemmerden afvoer van water, het wegschrappen van modder, het wegkrabben van moskorsten, enz.

Voor deze werkzaamheden komen, al naar gelang van omstandigheden, op gezette tijden of zoo noodig dagelijks, op hun beurt dienstplichtigen van de daarin betrokken kampongs uit.

Het kamponghoofd is gehouden op de goede vervulling van deze werkzaamheden voortdurend toezicht te houden;

b. de verzameling van grind of ander verhardingsmateriaal;

c. gewone herstellingen, daaronder begrepen het uitspreiden van grind over geheele baanvakken om den weg tot zijn vorig niveau terug te brengen, het herstellen van de dijken langs den weg, het uitdiepen van goten, enz.;

d. zware reparatiën, als: het aanbrenge van een verharde onderlaag met koraal of riviersteenen of het vernieuwen daarvan, dan wel algemeene veranderingen in den bestaanden toestand der wegen, zooals: het ver-

vangen van aarden dijken door dijken met riviersteen, het bevloeren met steenen der goten, waar zoodanige bevoering niet reeds bestaat, het beleggen der zijwanden van de wegen met groote steenen tot het verkrijgen van meerdere tonrontheid, enz.

(5) De onder *b* en *c* genoemde diensten worden eens dan wel slechts enkele keeren in het jaar en niet dan met voorkennis van het betrokken districtshoofd op de door hem bepaalde tijdstippen gevorderd. Die, bij *d* bedoeld, geschieden slechts na vooraf verkregen machtiging van het Hoofd van gewestelijk bestuur.

(6) Het districtshoofd houdt met de te zijner beschikking staande middelen en voor zooveel mogelijk, ook persoonlijk toezicht op het werk en op de tenaerbedstelling der dienstplichtigen.

(7) Het gewoon onderhoud der wegen sub *a* hiervoren bedoeld, wordt onder de kampongs zoo billijk mogelijk in bepaalde aandeelen verdeeld, met dien verstande, dat alleen bij onvermijdelijke noodzakelijkheid, met inachtneming van het bepaalde omtrent den afstand bij artikel 1 alinea 2 dezer voorschriften, aan verder dan 8 palen van den weg gelegen kampongs aandeelen in dit onderhoud mogen worden toegewezen. Regel is overigens, dat waar het verhardingsmateriaal niet binnen een afstand van 4 palen voorhanden is, de verzameling en het brengen daarvan binnen het bereik der met het gewoon onderhoud belaste kampongs afzonderlijk aan andere daartoe geschikt gelegen kampongs opgedragen wordt.

(8) Met de gewone herstellingen sub *c* vermeld, worden de kampongs belast, aan welke het gewoon onderhoud is opgedragen.

(9) De wegen ter hoofdplaats van het gewest worden onderhouden met behulp van gestraften.

II. *Bruggen en duikers.*

(1) De bruggen en duikers, welke in heerdienst

moeten onderhouden worden, zijn die, gelegen in de in heerdienst te onderhouden wegen.

(2) Dezelfde werken, in de kampongwegen gelegen, vallen onder de zorg der betrokken kampongs; die in de wegen van en naar de mijnen zijn voor rekening van de Billiton-Maatschappij.

(3) De bruggen en duikers in de wegen ter hoofdplaats van het gewest worden onderhouden met behulp van gestraften, voor zooveel noodig ook met behulp van vrije arbeiders.

B. DIENSTEN VOOR HET HERSTELLEN EN ONDERHOUDEN VAN DE THANS IN GEBRUIK ZIJNDE WATERWEGEN.

(1) De werkzaamheden aan de thans in gebruik zijnde *waterwegen* worden onderscheiden in:

a. gewoon onderhoud, waartoe gerekend wordt het opruimen van boomstammen, gras en rietsoorten, drijfhout en dergelijke, welke de vaart belemmeren of daarvoor hinderlijk zijn.

Voor deze werkzaamheden komen, al naar gelang van de omstandigheden, nu en dan of, zoo noodig, dagelijks dienstplichtigen uit van de daarin betrokken bevolking.

Op de goede vervulling dezer werkzaamheden zijn de betrokken hoofden gehouden voortdurend toezicht te houden.

b. zware reparatiën, waartoe gerekend worden het uitdiepen en op eene voldoende breedte houden der waterwegen.

(2) De sub *b* bedoelde diensten worden slechts dan gevorderd, wanneer daaraan behoefte blijkt te bestaan, en geschieden slechts na verkregen machtiging van het hoofd van gewestelijk bestuur.

(3) De diensten ten behoeve der waterwegen worden zooveel mogelijk alleen van de sekahs en djoeroes gevorderd.

C. DIENSTEN VOOR HET BOUWEN, HERSTELLEN EN ONDERHOUDEN VAN DE DISTRICTSGEVANGENISSEN.

(1) Districtsgevangeniszen worden gebouwd overeenkomstig een der daarvoor bij het besluit van 11 Augustus 1877 no. 15 vastgestelde projecten.

(2) Bij de vordering van diensten ten behoeve dezer gevangeniszen moet zooveel doenlijk worden gevolgd de regeling betrekkelijk het onderhoud en herstel van wegen.

D. DIENSTEN VOOR HET OVERBRENGEN VAN BRIEVEN.

Spoed vereischende gevallen uitgezonderd, worden de diensten voor het vervoer van brieven zooveel mogelijk op gezette tijden gevorderd en het aantal der met de bediening van elk traject te belasten heerendienstplichtigen voor vast geregeld.

E. DIENSTEN VOOR HET VERVOEREN OVER LAND VAN GOUVERNEMENTS-GOEDEREN EN GELDEN, VOOR ZOOVER DIT NIET DOOR AANNEMERS GESCHIEDT, ZOOMEDE VAN PERSONEN EN TROEPEN OP MARSCH EN VAN HUNNE GOEDEREN.

(1) Met het vervoeren van goederen en gelden van den Lande zoomede van personen en troepen op marsch en van hunne goederen worden belast eenige aan de groote wegen gelegen kampongs, doch alleen dan, wanneer daartoe voor de bij de reglementen bepaalde loonen geene vrijwillige koelies te bekomen zijn.

(2) De verstrekking van koelies voor het bovenbedoeld transport geschiedt alleen in de bij de reglementen bepaalde gevallen en tot het daarbij vastgesteld getal.

(3) Voor dezen dienst wordt aan de dienstplichtigen betaald, hetgeen bij de reglementen is bepaald.

(4) Met de hoofden der kampongs, aan welke het bovenvermeld vervoer is opgedragen, wordt overeengekomen omtrent het voorzien in het voor deze diensten vereischt materiaal.

Artikel 4.

Waar de bevolking daartoe genegen is, worden zooveel mogelijk in elke kampong uit de heerendienstplichtigen personen gekozen, die, tegen vrijstelling van alle andere heerdiensten, zich met een bepaald soort van heerdienstarbeid willen belasten.

Artikel 5.

(1) Het Hoofd van gewestelijk bestuur zal:

a. van de te maken regelingen registers doen samenstellen volgens het hierbij behoorend model A en die aan zijne goedkeuring doen onderwerpen; zullende eene districtsgewijze samentrekking van die registers, door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, zoodra mogelijk aan den Gouverneur-Generaal moeten worden ingediend;

b. na afloop van de regeling aan de districts- en kamponghoofden doen uitreiken een exemplaar van de hem door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur toe te zenden, in de Maleische taal overgebrachte voorschriften, naar welke de vordering der heerdiensten geschiedt, zoomede een extract uit de sub *a* bedoelde registers, ieder voor zooveel zijn ressort aangaat, welk extract zal moeten vermelden welke heerdiensten aan elke kampong zijn opgelegd en, voor zooveel mogelijk, het aantal dagdiensten dat daarvoor jaarlijks mag gevorderd worden;

c. bij het jaarlijksch verslag der heerdiensten een staat overleggen, ingericht naar het hierbij gevoegd model B, waaruit districtsgewijze moet blijken, welke heerdiensten zijn verricht; zullende door de districts-
hoofden maandelijks, naar hetzelfde model, eene opgAAF in simplo moeten worden opgemaakt van de in elk district verrichte diensten.

(2) Deze opgaaf, zoodanig ingericht dat zij voor een geheel jaar kan dienen, wordt uiterlijk op den 15^{den} der maand, volgende op die waarover zij loopt, het Hoofd van gewestelijk bestuur ter viseering aangeboden, en door dezen daarna, met of zonder aan- of opmerking, aan den betrokken inzender, ter nadere invulling, teruggezonden.

Artikel 6.

De voorschriften tot uitvoering der ordonnantie van 4 September 1894 (Staatsblad No. 186), opgenomen in het Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* onder No 4980, worden ingetrokken.

MODEL A.

Assistent-Residentie Billiton.

District: .....

REGISTER

VAN DE

Verdeeling der Heerendiensten.

—

Behoort bij artikel 5 § a van de Voorschriften, vastgesteld bij artikel 2 van het besluit van 27 October 1899 n°. 6.

Groote wegen en belangrijke binnenwegen.

1	2	3	4a)	5	6b)	7b)	8b)	9e)	10	11b)	12c)	13
Groote wegen en belangrijke binnenwegen.												
Verzameling van verhardings materiaal.												
	Nummers en namen der kampongs.	Aantal heerdienstplichtigen.	Maximum aantal dagdiensten, waarover jaarlijks beschikt mag worden.	Van waar tot waar.	Lengte van het aangewezen aandeel.	Te verharden breedte.	Te verharden vierkante oppervlakte.	Afstand tot het aandeel in den weg.	Getal diensten 's jaars benoodigd voor gewoon onderhoud.	Hoeveelheden jaarlijks te verzamelen.	Afstand van de vindplaats tot die van opstapeling.	Getal dagdiensten 's jaars voor de verzameling of het transport benoodigd.

- a) Het in kolom 4 verlangde getal is dat van kolom 3 $\times$ 24.
 b) In M., M². en M³.
 c) In palen.

UID VAN:

ggen en
uikens.

Districtsge-
vangenissen.

Water-
wegen.

Diensten voor
het vervoeren
van brieven.

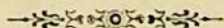
16	Afstand.				
17	Getaal dagdiensten 's jaars.				
18	Waar gelegen.				
19	Afstand.				
20	Getaal dagdiensten 's jaars.				
21	Van waar tot waar.				
22	Afstand.				
23	Getaal dagdiensten 's jaars.				
24	Lengte van het te bedienen tra- jeet in palen.				
25	Afstand.				
26	Getaal dagdiensten 's jaars.				
27	Gedurende de laatst voorgaande 3 of 5 jaren gemiddeld jaarlijks gepresteerd aantal dagdiensten voor het overvoeren van Gouvernements goederen en gelden.				
28	Totaal-generaal dagdiensten vermeld in de kolommen 14, 17, 20, 23, 26 en 27.				
29	Zoodat voor eersten aanleg, zware herstellingen en vernieuwingen aan de in kolommen 5 (in 23 be- doelde werken, zoodede voor het vervoeren van per- sonen en troepen op marsch (zie staatsblad 1875 no. 110) en voor andere transportdiensten overblijven (kolom 4 - kolom 28).				

MODEL B.Assistent-Residentie Billiton.

S T A A T

van de verrichte heerendiensten, gedurende
het jaar 190 .

Behoort bij artikel 5 § c der Voorschriften, vastgesteld bij
artikel 2 van het besluit van 27 October 1899 no. 6.

D I S T R I C T E N	Aantal heerdienst- plichtigen.	Maximum aantal dagdien- sten, waarover jaarlijks beschikt mag worden.	Aantal geduren			
			Gewoon onderhoud			
			Groote wegen en belang- rijke binnenwegen.	Bruggen en duikers	Districts govangnissen.	Waterwegen.
1	2	3a)	4	5	6	7

a) Kolom 2 $\times$ 24.

b) Som der kolommen 8, 12, 13, 14 en 15.

c) Kolom 3— kolom 16.

erkelijk gevorderde dagdiensten, ter zake van :

aanleg, bouw en
erstellingen van :

rijke binnenwegen:	
10	Bruggen en duikers.
11	Districts-gevangnissen.
12	Te zamen
13	Het vervoeren van brieven.
14	Het vervoeren van Gouvernementsgoederen en gelden
15	Het vervoeren van troepen en personen op marsch en hunne goederen.
16b)	Totaal aantal in 190 gevorderde dagdiensten
17c)	Zoodat in 190 van het beschikbaar maximum aantal dagdiensten onverbruikt zijn gebleven.
18	<i>Toelichtingen.</i>

No. 5439. WATERWERKEN. *Vergunning tot tijdelijk gebruik van water voor spoelende boringen naar aardolie, petroleum of dergelijke bitumineuse zelfstandigheden. Aanvulling van het besluit in Bijblad no. 5081.*

BESLUIT.

No. 11. BUITENZORG, 29 October 1899.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Artikel 3 van het besluit van 10 September 1895 no. 8 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* no. 5081) aan te vullen als volgt:

6) Onder de sub 1) bedoelde vergunningen zijn niet begrepen die tot tijdelijk gebruik van water voor spoelende boringen naar aardolie, petroleum of dergelijke bitumineuse zelfstandigheden ten behoeve van ondernemers van mijnontginning en van mijnbouwkundige opsporingen. Dusdanige vergunningen worden op aanvraag, wanneer daartegen geene bedenkingen blijken te bestaan, verleend door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur tot wederopzeggens, doch voor niet langer dan elke boring duurt en verder onder de door die bestuurshoofden noodig geachte voorwaarden. Het bepaalde sub 3) is m.m. op deze vergunningen en de aanvragen daar van van toepassing.

Afschrift enz.

N°. 5440.   **ELECTRISCHE TRAMWEG TE BATAVIA.** *Aanvulling der voorwaarden van vergunning voor den aanleg en de exploitatie van een electrischen tramweg ter hoofdplaats Batavia. (Bijblad no. 5302).*

Bij artikel 1 van het besluit van 18 November 1899 no. 17 is bepaald, dat het additioneel artikel der voorwaarden van vergunning voor den aanleg en de exploitatie van een electrischen tramweg ter hoofdplaats *Batavia*, opgenomen in het Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* no. 5302, wordt gelezen als volgt:

„In dienst zijnde beambten der Justitie en Politie, „bestellers van den Post- en Telegraafdienst en personen „onder geleide van het openbaar gezag en hunne geleiders worden — mits niet in afzonderlijke rijtuigen — door „de Maatschappij kosteloos vervoerd.”

N°. 5441.   **HEERENDIENSTEN.** *Verklaring over te leggen bij voorstellen tot uitvoering van werken in heerendienst.*

BESLUIT.

No. 6.   BUITENZORG, 24 November 1899.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat bij voorstellen tot uitvoering van werken in heerendienst steeds eene door het Hoofd van plaatselijk bestuur afgegeven verklaring moet worden overgelegd, waaruit blijkt of de voor het werk benoodigde dagdiensten van heerendienstplichtigen beschikbaar zijn en niet wordt te kort gedaan aan de bestaande voorschriften betreffende den maximum-afstand tusschen de woningen der heerendienstplichtigen en de plaatsen, waar zij worden te werk gesteld.

Afschrift enz.

No. 5442.

ERFPACHT. WEGEN EN VOET-
PADEN. *Onderhoud van over en
langs erfpachtsperceelen loopende we-
gen en voetpaden.*

CIRCULAIRES.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Be-
stuur in *Ned.-Indië*, met uitz. van
Batavia, de *Preanger Regentschap-
pen*, de *Vorstenlanden*, *Riouw*, *Ti-
mor*, *Westerafd. van Borneo* en
Bali en *Lombok*.

I.

N. 1898.

BATAVIA, 28 April 1897.

Zooals UHEdG. bekend zal zijn, werd tot dusver bij den afstand van woeste gronden in erfpacht in den regel ten aanzien van de over en langs die gronden loopende gedeelten van wegen en voetpaden het onderhoud ten laste van den erfpachter bedongen.

Zulks geschiedde op grond van de overweging, dat met het toenemen van het aantal erfpachtsondernemingen de op de Inlandsche bevolking rustende verplichting om de publieke verkeerswegen te onderhouden steeds zwaarder zou worden, niettegenstaande door of ten behoeve van die ondernemingen evenzeer, of wellicht zelfs in meerdere mate dan door de bevolking, van die wegen werd gebruik gemaakt, zoodat er tegenover de erfpachters niets onbillijks in gevonden kon worden het onderhoud daarvan voor een gedeelte op hen over te dragen, ten einde de bevolking in dit opzicht eenigszins tegemoet te komen.

Deze redeneering kan volgens het oordeel van Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal als juist worden

erkend voor de voetpaden en meeste binnenwegen, aangezien deze van plaatselijk nut zijn, en, wanneer zij niet reeds bestonden, in verband met het besluit van 20 October 1881 N°. 2 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* N°. 3790), vermoedelijk door de erfpachters zelf zouden worden aangelegd.

Naar Haar inzien is het echter geheel anders gesteld met de groote verkeerswegen, welke, in het algemeen belang aangelegd, ook onderhouden behooren te worden door de zorg van den Staat, die de daartoe noodzakelijke middelen vindt uit de belastingen, welke de bevolking gedeeltelijk in arbeid, de erfpachter in geld opbrengt, en nu zou het naar Hare meening dan ook geen zin hebben om alleen de heerendienstplichtigen, die aan de groote verkeerswegen wonen, tot het presteeren van arbeid aan die wegen te verplichten, evenmin als het zou aangaan om de erfpachters, wier perceelen toevallig aan een grooten publieken weg zijn gelegen, met uitsluiting van alle anderen, die mede van dien weg profiteeren, het onderhoud daarvan op te dragen.

Vermits hetzelfde ook voor sommige binnenwegen zou kunnen gelden, heb ik de eer, in voldoening aan eene mij van Regeeringswege verstrekte opdracht, (1) UHEdG. uit te noodigen om in den vervolge, met inachtneming van vorenstaande overwegingen van algemeene strekking, bij elke erfpachtsaanvraag te *onderzoeken* en bekend te stellen, of het onderhoud van de over of langs de begeerde gronden loopende gedeelten van wegen aan den erfpachter moet worden opgedragen.

De Directeur van
Binnenlandsch Bestuur,
P. C. ARENDS.

---

(1) Besluit 15 April 1897 No. 40, artikel 2.

II.

No. 62.

BATAVIA, 7 Januari 1899.

Zooals UHEDG. bekend is, is het gebruikelijk om bij de uitgifte van erfpachtsperceelen, die doorsneden $\frac{\text{of}}{\text{en}}$ begrensd worden door wegen, uitgezonderd groote verkeerswegen (1) en voetpaden, de voorwaarde te stellen:

„dat de over $\frac{\text{of}}{\text{en}}$ langs de aangevraagde gronden loopende gedeelten van wegen dan wel voetpaden van af het tijdstip, waarop met de exploitatie der gronden een aanvang wordt gemaakt, (2) door den erfpachter ten genoegen van het Plaatselijk Bestuur in goeden staat gehouden worden;

„bij niet-voldoening aan welk beding, het Bestuur bevoegd zal zijn op kosten van den erfpachter in het onderhoud te doen voorzien”.

Deze redactie heeft in de praktijk aanleiding gegeven tot eene verdeelde opvatting omtrent de juiste bedoeling van het beding.

Eenerzijds wil men de nadruk zien gelegd op de woorden „door den erfpachter *ten genoegen van het Plaatselijk Bestuur* in goeden staat gehouden worden”, in dien zin, dat het Bestuur bevoegd zou zijn ten deze, welke eischen ook, te stellen; bijvoorbeeld de begrinding van een weg te vorderen, al is die ook te voren nimmer begrind geweest; den erfpachter het aanleggen op te dragen van afvoersloten, welke tot dusver niet bestonden enz.

Anderzijds wordt het zwaartepunt gezocht in het woord „*onderhoud*” in de tweede alinea van het beding, in verband waarmede de erfpachters zich alleen verplicht achten bedoelde wegen en voetpaden ten genoegen van het Plaatselijk Bestuur te *onderhouden*, d. i. in denzelfden staat

(1) Vide de dezerzijdsche circulaire van 28 April 1897 No. 1898.

(2) Van dit tijdstip af neemt de verplichting tot onderhoud een aanvang (vide de dezerzijdsche in Bijbladnummer 5033 opgenomen circulaire van 10 Februari 1893 No. 895).

te houden als waarin zij bij $\frac{\text{de uitgifte}}{\text{den aanvang van de exploitatie}}$ van hunne perceelen verkeerden, dus met uitsluiting van het begrip „verbetering”.

Bij deze verschillende interpretaties konden conflicten tusschen het Bestuur en de erfpachtsondernemers natuurlijk niet uitblijven.

Ten einde verdere moeilijkheden ter zake te voorkomen, is mij van Regeeringswege opgedragen (1) te Uwer kennis te brengen, dat laatstbedoelde uitlegging als de juiste moet worden aangemerkt, en UHEdG. te verzoeken het beding dienovereenkomstig in toepassing te brengen.

Om dit duidelijker te doen uitkomen wordt dan ook in den laatsten tijd de redactie gevolgd:

„dat de over $\frac{\text{of}}{\text{en}}$ langs de aangevraagde gronden loopende gedeelten van wegen en voetpaden door den erfpachter ten genoegen van het Plaatselijk Bestuur (in goeden staat) worden onderhouden;

„bij niet voldoening aan welk beding, het Bestuur bevoegd zal zijn op kosten van den erfpachter in dat „onderhoud te doen voorzien”.

Bij de toepassing van het tweede gedeelte der voorwaarde moet bovendien in acht worden genomen, dat bijaldien de erfpachter weigerachtig mocht zijn om aan zijn verplichtingen te voldoen, hij vooraf bij deurwaardersexploit in gebreke zal behooren te worden gesteld, alvorens zal kunnen worden gebruik gemaakt van de aan het Bestuur verleende bevoegdheid om op kosten van den erfpachter in het onderhoud van die wegen of voetpaden te doen voorzien.

De Directeur van
Binnenlandsch Bestuur,
P. C. ARENDS.

---

(1) M. G. S. 20 December 1898 No. 3000.

N°. 5443.

REIS-EN VERBLIJFKOSTEN.

*Bepeking der verblijfkosten
voor in dienst reizende ambte-
naren.*

CIRCULAIRES.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Bestuur
in *Nederlandsch Indië*.

I

N. 3519.

BATAVIA, 29 Juli 1898.

Ten einde tegemoet te komen aan het verlangen van de Algemeene Rekenkamer en ter voorkoming van onnoodige vertraging in de behandeling der betrekkelijke stukken, heb ik de eer UHEdG. te verzoeken de onder Uwe bevelen staande ambtenaren aan te schrijven, voortaan met betrekking tot de reizen van de ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur, gedaan ter bijwoning van de op de hoofdplaats van het gewest of een der afdeelingen periodiek gehouden wordende bijeenkomsten ter bespreking en behandeling van dienstaangelegenheden, in gevallen waarin twijfel gerechtvaardigd zou zijn of wel de noodige diligentie is betracht, dus m. a. w. of 's Lands financieel belang wel nauwgezet in het oog is gehouden, op de betrekkelijke declaratiën duidelijk de reden te doen vermelden waarom de heen en terugreis of een van beide, niet kon worden gedaan op den dag zelve der conferentie.

*De Directeur van
Binnenlandsch Bestuur,
P. C. ARENDS.*

II

No. 48.

BATAVIA, 3 Januari 1900.

In voldoening aan een van de Regeering ontvangen

opdracht 1) heb ik de eer UHEdG. te verzoeken voortaan op de door de Inlandsche ambtenaren terzake hunner reizen tot bijwonen van landraadszittingen in te dienen declaratiën van verblijf- en transportkosten, voor zooveel zij op bedoelde tegemoetkoming aanspraak hebben, telkens, wanneer de heen- en terugreis of een van beide *niet* op den dag zelve der zitting is gedaan, uitdrukkelijk de reden daarvan te doen vermelden.

De Directeur van Justitie,

LAGERWEIJ.

No. 5444.

INLANDSCH ONDERWIJS. *Voorstellen tot vermeerdering van het onderwyzend personeel bij het „—“.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Inlandsche Schoolcommissiën in *Nederlandsch-Indië.*

No. 5614b.

BATAVIA, 4 April 1899.

Het komt herhaaldelijk voor dat door eene Inlandsche schoolcommissie het voorstel wordt gedaan tot vermeerdering van het onderwyzend personeel eener onder haar toezicht staande openbare Inlandsche school op grond van toeneming van het aantal leerlingen, zonder dat blijkt dat rekening is gehouden met de omstandigheid, dat het onderwyzend personeel der school moet worden berekend, niet naar het aantal *ingeschreven* leerlingen, maar naar het aantal leerlingen, dat haar *gemiddeld bezoekt* (vergl. artikel 14 van het Schoolreglement in Staatsblad 1893 No. 128, zooals dat artikel wordt gelezen in gevolge Staatsblad 1898 No. 206).

Ik heb de eer Uwe Commissie te verzoeken, bij even-

1) M. G. S. 15 December 1899 No. 2737.

tueele voorstellen als de hierbedoelde uitdrukkelijk te vermelden, dat aan deze voorwaarde is voldaan.

Tevens vestig ik er nog Uwe aandacht op dat dezerzijds als regel is aangenomen om niet tot vermeerdering van personeel wegens toeneming van het aantal leerlingen over te gaan dan nadat die toeneming — met inachtneming van de hiervoren bedoelde voorwaarde — minstens over vier achtereenvolgende maanden is geconstateerd.

Ook hiermede gelieve Uwe Commissie in den vervolge rekening te houden.

De Directeur van Onderwijs,
O. V. D. WYCK.

No. 5445.   **INLANDSCH ONDERWIJS. IN-**
STRUCTIËN. *Instructie voor het*
onderwizend personeel van de open-
bare Inlandsche scholen.

Bij zijn besluit van 6 April 1899 N°. 5720 is door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid vastgesteld de onderstaande:

Instructie voor het onderwizend personeel van de
openbare Inlandsche scholen.

Artikel 1.

Het hoofd der school is verantwoordelijk voor de orde en tucht in zijne school.

Hij wordt in de handhaving daarvan door het hulp-personeel bijgestaan.

Ook gedurende de uitspanning is hij verplicht op de leerlingen toezicht te houden of door het hulppersoneel te doen houden.

Artikel 2.

Het hoofd der school zorgt voor voldoende luchtversching in de school en is verantwoordelijk voor de zindelijkheid van het schoolgebouw, de schoolmeubelen, het schoolerf en de latrines en voor de zorgvuldige bewaring van schoolbehoefden en leermiddelen.

Artikel 3.

Het onderwyzend personeel zorgt in alle opzichten een voorbeeld van orde en netheid te zijn voor de leerlingen.

Het is minstens een kwartier vóór den aanvang der lessen in de school aanwezig en besteedt dien tijd aan het voorbereiden der lessen.

Artikel 4.

Het onderwyzend personeel overtuigt zich vóór het eindigen van den schooltijd, elk voor zijne klasse of afdeling, welke leerlingen afwezig zijn.

Het hoofd der school houdt daarvan aanteekening in eene absentie-lijst en zendt deze maandelijks aan den voorzitter der schoolcommissie.

Artikel 5.

Ingeval van absentie wegens ziekte van een hulponderwijzer of kweekeling wordt daarvan door het hoofd der school kennis gegeven aan de schoolcommissie.

In andere dringende gevallen kan door het hoofd der school aan het hulppersoneel vergunning worden verleend om een of meer schooltijden te verzuimen, mits daarvan onder opgaaf der redenen onmiddellijk mededeeling doende aan de schoolcommissie.

Artikel 6.

Indien het hoofd der school een schooldag geheel of

gedeeltelijk moet verzuimen, geeft hij daarvan, zoo mogelijk tijdig te voren en in elk geval zoo spoedig doenlijk, onder opgaaf der redenen, kennis aan de schoolcommissie.

Tevens deelt hij dit mede aan zijn bij artikel 13 bedoelden vervanger.

Artikel 7.

Het onderwyzend personeel mag zich niet van zijne standplaats verwijderen, zonder daarvan vooraf kennis te geven aan de schoolcommissie.

Artikel 8.

Van de absentien van het onderwyzend personeel wordt door het hoofd der school een staat aangehouden, waarin de verzuimde schooldagen en de redenen der verzuimen zijn vermeld.

Die staat wordt maandelijks door het hoofd der school aan de schoolcommissie ter teekening aangeboden.

Artikel 9.

Het hoofd der school is verantwoordelijk voor den gang van het onderwijs in de school en voor de stipte naleving der door den inspecteerenden ambtenaar gegeven wenken.

Het hulppersoneel is gehouden zich in alle zaken, het onderwijs betreffende, naar zijne inzichten te gedragen.

Artikel 10.

Het hoofd der school waakt dat geen andere straffen worden opgelegd dan die, vermeld in artikel 35 van het Schoolreglement (Staatsblad 1893 n°. 128) en dat geen lichamelijke kastijding wordt toegepast.

Artikel 11.

Klachten van het hoofd der school over het hulppersoneel of van het hulppersoneel over het hoofd der school worden gericht aan de schoolcommissie.

Zij, die tegen de beslissing der schoolcommissie bezwaar hebben, kunnen in hooger beroep komen bij den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

Artikel 12.

Wanneer het onderwijzend personeel zich omtrent persoonlijke belangen heeft te wenden tot den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, geschiedt dat steeds door tusschenkomst van de schoolcommissie en, wat het hulppersoneel betreft, tevens door tusschenkomst van het hoofd der school.

Artikel 13.

Bij tijdelijke afwezigheid of ontstentenis van het hoofd der school wordt hij vervangen door den hoogsten in rang of, bij gelijkheid van rang, door den oudsten in benoeming van het hulppersoneel.

Om bijzondere redenen kan echter de tijdelijke vervanging door de schoolcommissie in overleg met den inspecteerenden ambtenaar aan een ander worden opgedragen.

Artikel 14.

Het hoofd der school is belast met de schooladministratie. Het hulppersoneel is verplicht hem buiten de schooltijden in het voeren daarvan behulpzaam te zijn.

Artikel 15.

De verplichtingen omtrent het voeren van de schooladministratie zijn.

- 1°. het aanhouden van een doorlopend stamboek der leerlingen overeenkomstig model bijlage I;

- 2°. het in acht nemen van de bepaling der zegelordonnantie, dat van quitantiën voor meer dan *f* 10 een zegelrecht van *f* 0.10 (*tien cent*) verschuldigd is, hetwelk aan den schuldenaar in rekening wordt gebracht;
- 3°. de zorg voor het archief der school, waarin, ongerekend het formulier voor de toelating van leerlingen, model bijlage II, de inventarisstaat, model bijlage III, en de kwartaalstaat, model bijlage IV, benevens een legger van den staat der traktementen, model bijlage V, aanwezig behooren te zijn leggers van alle in de volgende artikelen te noemen staten.

De leggers van de staten, modellen bijlagen VI, VII en VIII, moeten gevisieerd zijn door de schoolcommissie.

Artikel 16.

De kwartaal-verantwoording der schoolgelden, model bijlage IX, wordt ingediend vóór den 16ten van de eerste maand van het volgende kwartaal en gaat vergezeld van de betrekkelijke maandstaten der mutatiën van de leerlingen, model bijlage VI, der leerlingen, model bijlage VII, en der achterstallige debiteuren, model bijlage VIII, zoomede van de bewijzen van overstorting der schoolgelden, model bijlage X.

De indiening van den staat van het onderwijzers-aandeel in de schoolgelden, model bijlage XI, geschiedt maandelijks of per kwartaal.

De indiening van de toelichting op de jaarrekening, model bijlage XII, geschiedt vóór 1 Februari.

De hiervoren vermelde staten worden ingediend bij het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

De indiening van de jaarrekening, model bijlage XIII, geschiedt vóór 1 Februari aan de Algemeene Rekenkamer, door tusschenkomst van genoemd Departement.

De in dit artikel bedoelde staten moeten vóór de indiening, welke *in simple* geschiedt, ter teekening worden aangeboden aan de schoolcommissie.

Artikel 17.

Na afloop van elk kwartaal wordt vóór den 16^{en} van de eerste maand van het volgende kwartaal door het hoofd der school de kwartaalstaat, model bijlage IV, na geteekend te zijn door de schoolcommissie, aangeboden aan den betrokken inspecteerenden ambtenaar.

1050 10000

BIJLAGE I.ResidentieAfdeeling

STAMBOEK

VAN DE LEERLINGEN VAN DE GOUVERNE-
MENTS INLANDSCHE SCHOOL

TE

DAFTAR

SEGALA MOERID SEKOLA GOEBERNEMEN

DI

Angka.

NAAM VAN DEN LEERLING.

NAMA MOERID.

Datum zijner eerste komst in de school.

Moerid itoe baharoe masoek sekola tanggal.

Ware of gegiste ouderdom bij opname in de school.

Oemoer moerid koetika baharoe masoek sekola.

Klasse, waarin de leerling bij zijne komst op de school is geplaatst.

Moerid itoe moela-moela ka sekola, masoek kelas.

NAAM EN BE
VAN DEN
VADEB

NAMA DAN P
DJA-AN BAP

BIJLAGE II.

SOERAT PERMINTA-AN AKAN MENDJADI MOERID
disekola di

Nama boedak jang hendak mendjadi moerid.	Nama bapanja.	Pangkat atau pentja- harian bapa itoe.	Oemoerja.	Soedah disoentik tjatjar.	Diminta ma- soekkan ke- las bajaran jang	Dimasoek- kan kelas ba- jaran jang	Katerangan.

A. GE III.

INVENTARIS van het schoolmaterieel, behoorende tot de Gouvernements Inlandsche school der $\frac{1e}{2e}$ klasse te aanwezig onder ultimo Mei 189

TAAAT perkakas sekola di dalam sekola Gobernemen $\frac{\text{kelas } 1}{2}$ pada hari 31 boelan Mei tahoen 189 .

BENAMING. NJA PERKAKAS.	Aanwezic op 1 Juni 189 .	Adanja tanggal 1 Juni 189 .	Ontvangen of aangemaakt. Perkakas jang masoek di dalam satoe tahoen.	Afgeschreven. Perkakas jang kaloewar di dalam satoe tahoen.	Restant op 31 Mei 189 . Perkakas jang ada pada hari 31 Mei 189 .	AANMERKINGEN MET VERMELDING DER BETREKKELIJKE BESLUITEN. KETERANGAN DENGAN TERSEBOET BESLUITNJA.

123456789 10 11 12

BIJLAGE IV.ResidentieAfdeelingSekola

KWARTAALSTAAT

JANG KA

Tahoen 189

Residentie

KWARTAAL STA

BOELAN.	Kaadaän hari sekola.	Klas I.	Klas II.	Klas III.	Klas IV.	Klas V.	Djoemlah.

STA A

N A M A.	Djadi apa di ini sekola dan berapa belan- djanja.	Moelai masoeq pa- djaän di ini sek

- (1) In de Buitenbenistingen kan, zoo de betrokken inspecteerende ambtenaar gunning toe verleent, dese kolom oningevuld blijven.

MERID 189

Anaq orang asing.	Jang tiada membajar.	Berapa moerid jang tiada masoeq sekola. (1)	Moerid jang baroe masoeq sekola.	Moerid jang kaloear.	Banjaknja wang sekola.	Banjaqnja wang toenggaän hoetang.	Tanggal wang sekola masoeq di kantor wang.

DEROE

TIADA MASOEQ SEBAB

K A T E R A N G A N.

Sakit.	Dengan idjin.	Tiada dengan idjin.

amtsche ambtenaren en geëmployeerden
, in de afdeeling

Periodieke kosten- verhoging.	Personeele toelage	Te zamen	Inhoudingen.	Toelichtingen

, den

189

Voor de opmaking:

De

BIJLAGE VI.

Residentie
School te
Sekola di

Maand (Boelan)Dienstjaar (Tahoen)

MUTATIËN.

DAFTAR moerid jang masoek dan moerid jang kaloear sekola

Doorlopend nummer. Nomor atau angka.	Aangekomen leerlingen. — Moerid jang baroe masoek.	Maandelijksch schoolgeld. — Oewang sekola sa-boelan.	Doorlopend nummer Nomor atau angka.	Leerlingen, die de school ver- laten hebben. — Moerid jang soedah ka- loear.	Ma ly sche Oew kola

5
REJONGALAGE VII.

Presidencie

Dienstjaar (Tahoen)

School te

Maand (Boelan)

sekolah di

LEERLINGEN

DAFTAR SEGALA MOERID.

Nomor atau angka:	NAMEN.	Voor rekening van wien ze schoolgaan.	Bedrag van het schoolgeld 's maands.	<i>Toelichtingen.</i>
	NAMA-NAMA MOERID.	Namanja orang jang membajar oewang sekola.	Banjaknja oewang sekola sa-boelan.	<i>Keterangan.</i>

PERHITOENGAN OEWANG SEKOLA.

Residentie

School te

Sekola di

G E T A L K I N D E R E N .		B A N J A K N J A M O E R I D .		Mandelijkch schoolgeld voor ieder kind.	Oewang sekola sasa-orang dalam saboean.	Totaal bedrag van het schoolgeld over dit kwartaal.	Djoemlah oewang sekola didalam kwartaal ini.	Ontvangen over dit kwartaal.	Soedah diterima didalam kwartaal ini.	Achterstand van vroeger.	Oewang sekola jang belum di bayar (hoelang lama).	Daarvan in dit kwartaal ontvangen.	Bankaknja oewang jang soedah di terima dari pada hoelang lama toe didalam kwartaal ini.	Totaal ontvangen.	Djoemlah oewang jang soedah di-terima.	Bedrag van den achterstand bijkens staat La. C.	Djoemlah oewang sekola jang belum di bayar seperti tersoeboet pada Daftar La. C.	A A N N E R K I N G E N .	K E T E R A N G A N .
Bijge-komen.	Afge-gaan.	Op ult. van dit kwart. aan wezig bijkens staat La. B.	Pada pengabi-an kwart. ini, seperti tersoeboet pada daftar La. B.																
Op ultimo van het vorige kwartaal volgens vroegeren staat.	Jang musoek. kaloear.	Jang musoek. kaloear.	Jang musoek. kaloear.																
Pada pengabisan kwartaal jang soedah, menoeeroet perhitungangan kwartaal toe.	In dit kwartaal bijkens staat La. A1.	Didalam kwartaal ini, seperti tersoeboet pada Daftar La. A1.																	

G E Z I E N :	Aan schoolgelden in 's Lands kas gestort:	den	189
in de maand	f	Vide bijgevoegde requ's.	
" "	"	De Onderwijzer,	
" "	"	(Kapala Sekola),	
Totaal.	f		

Bijlage X.

DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS, EEREDIENST EN NIJVER

Residentie . . . . . Afdeeling . . . . .
 . . . SCHOOL. . . . te . . . . DIENSTJAAR 1

De ALGEMEENE ONTVANGER bij 's Lands kas te . . .
 gelieve te ontvangen de som van f . . . . . zegge . . .
 zijnde het bedrag van het schoolgeld bij de openbare . . . .
 school . . . . . te . . . . . afdeeling . . . .
 over de maand . . . . .

De laatstvorige opgaaf heeft plaats gehad op den (a) . . .
 18 . . Afgegeven voor . . . . .

Het hoofd der schoo

(a) Datum in letters:

Het bovengenoemde bedrag van f . . . . . zegge . . . .
 in 's Lands kas alhier ontvangen op heden den 1
 . . . . ., datum als be

De Algemeene Ontvanger,

Gouvernements Inlandsche school te

Sekola Gobernemen di

Onderwijzersaandeel in de ontvangen schoolgelden over de maand

Bagian wang sekola oentoeok mantri-goeroe.

N a a m	Ontvangen school- gelden.	Bedrag van het aandeel	A n m e r k i n g e n.
Nama Mantri-Goeroe.	Banjaknja wang sekola jang soedah di trima.	Bagian mantri-goeroe.	K a t e r a n g a n.

Gezien:

Afgegeven voor.
De Onderwijzer,
Mantri-goeroe,

den

BIJLAGE XII.

Residenan

KETERANGAN

PERHITOENGAN WANG SEKOLA

JANG ADA DALAM TANGGOENGAN

KAPALA SEKOLA

DI

SEPANDJANG TAHOEN 190 .

NAMA WANG JANG DIPERHITOENGKEN.	ASALNJA WANG JANG TERHOETANG.	Waktoe jang wang djadi terhoetang.	WANG JANG DITAGIH	
			Jang terhoetang pada achir boelan Dec. 18	Jang sah ditagih dalam taheen 18
Wang sekola anak negri	Wang sekola anak negri di			

HOETANG JANG DIDJELASKEN.

DENGAN BAJARAN.

Hari boelan dan tahoen.	Banjaknja wang.	Dengan dihapoerken.	Djoemlah.	Hoetang jang belum ter- bajar pada achir boelan December 18 .	KETERANGAN.

Residenan

Sekola di

DIMULAI

189

Tahoen 189

DI

Sepandjang tahoen 189

SEBABNIA WANG DITERIMA.	SEBERAPA BANJAKNJA WANG JANG DITERIMA.	Wang jang dimasoekken ke-kantor-wang dan wang jang dipoelangkan kembali pada tijap-tijap boelan.	DJOEMLAH.
		WANG JANG DIPOELANGKEN KOMBALI. Januari . . . . . Februari . . . . . Maart . . . . . April . . . . . Mei . . . . . Juni . . . . . Juli . . . . . Augustus . . . . . September . . . . . October . . . . . November . . . . . December . . . . . WANG JANG DIMASOEKKEN KAKANTOR WANG. Januari . . . . . Februari . . . . . Maart . . . . . April . . . . . Mei . . . . . Juni . . . . . Juli . . . . . Augustus . . . . . September . . . . . October . . . . . November . . . . . December	
Djoemlah.		Djoemlah.	f

N°. 5446.

MIJNBOUWKUNDIGE OPSPORINGEN. *Wijziging en aanvulling der onder de Nos. 4479 en 5163 van het Bijblad opgenomen Voorschriften nopens het verleenen van vergunning tot het doen van „—.”*

CIRCULAIRE.

Aan
de Hoofden van Gewestelijk Bestuur
in *Nederlandsch-Indië*.

N°. 7480^a.

BATAVIA, 3 Mei 1899.

Op bekomen machtiging der Regeering, (*) om de dezerzijdsche circulaire van 30 Juni 1888 n°. 6316 (Bijblad n°. 4479) te herzien en tevens het daarbij behorende model-besluit te verbeteren en aan te vullen, heb ik de eer UHEDG. te verzoeken bij het behandelen van aanvragen om vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen voortaan ook het volgende te willen in acht nemen.

§ I. Uit § *b* van de circulaire in Bijblad n°. 4479 vervalt wat betrekking heeft op terugzending van aanvragen ter verbetering.

Tegen zoodanige terugzending bestond geen bezwaar, toen slechts weinig aanvragen inkwamen. Nu echter bijna als regel voor elk stuk grond meer dan eene aanvraag wordt ontvangen, zou de terugzending leiden tot vertraging ten laste van anderen. Zijn er onder de aanvragen geheel volledige, die dadelijk voor behandeling vatbaar zijn, dan mogen deze niet worden aangehouden om hen, die onvolledige aanvragen hebben ingediend, den tijd te geven tot herstel van hun verzuim.

Aanvragen, die eene onvoldoende omschrijving der grenzen bevatten, zoodat het aangevraagde terrein niet

(*) M. G. S. 13 April 1899 No. 873.

geacht kan worden duidelijk of nauwkeurig te zijn aangeduid, moeten derhalve dadelijk worden afgewezen. De bekendmaking, bedoeld in de artikelen 1 en 2 van Staatsblad 1874 n°. 128 kan dan achterwege blijven, terwijl de bij artikel 3 van evengenoemd Staatsblad voorgeschreven onmiddellijke kennisgeving aan mijn Departement kan geschieden door een afschrift der aanvraag te voegen bij het voor mijn archief bestemd extract uit het besluit, waarbij zij wordt afgewezen.

Van hetgeen sub *b* in de circulaire verder is aangegeven, blijft dus alleen van kracht dat, voor zoover in de aanvragen kleine fouten of onduidelijkheden voorkomen, die ze niet voor behandeling ongeschikt maken, deze bij het verleenen der vergunning kunnen worden verbeterd.

§ II. De sub *c* in de circulaire in Bijblad n°. 4479 aangegeven voorwaarde omtrent de beslissing ingeval van verschil van opvatting nopens het beloop der grenzen van het onderzoeksterrein moet worden opgenomen in *alle* vergunningsbesluiten (zie de hieronder in § IV sub *e* aangegeven redactie).

§ III. Terugzending ter wijziging van aanvragen, welke terreinen of terreingedeelten omvatten, waarvoor reeds eene nog van kracht zijnde vergunning is verleend, overeenkomstig het slot van § *d* der circulaire in Bijblad n°. 4479, moet om de redenen, hiervoren in § I aangegeven, achterwege blijven.

Wanneer dergelijke aanvragen niet uit anderen hoofde voor behandeling ongeschikt zijn, kunnen zij, indien daartoe termen worden gevonden, voor het eventueel nog beschikbare gedeelte in behandeling worden genomen.

§ IV. In het bij de circulaire in Bijblad n°. 4479 behorende model-besluit moet de voorwaarde sub *c* aldus gesteld worden:

„*c.* dat geen boringen tot het opsporen van aardolie, petroleum of dergelijke bitumineuse zelfstandigheden en in het algemeen geen boringen tot grootere

diepte dan 50 Meter zullen worden verricht binnen een afstand van 100 Meter van woningen en daartoe behoorende omheinde plaatsen, tuinen of erven”.

Voorts moet bedoeld model-besluit voor alle in *Nederlandsch Indië* door Hoofden van gewestelijk bestuur te verleenen vergunningen onder *Eerstelijk* worden aangevuld met de volgende voorwaarden:

- e.* dat geschillen omtrent het beloop der grenzen van het onderzoeksterrein door het Hoofd van gewestelijk bestuur in het hoogste ressort worden uitgemaakt;
- f.* dat grondboringen tot grootere diepte dan 50 Meter alleen zullen worden verricht met boortoestellen, waaraan de noodige inrichtingen zijn aangebracht om, ingeval eene springende petroleumbron wordt aangeboord, deze te kunnen afsluiten en geleidelijk aftappen of voldoende beteugelen, zullende bij niet voldoening aan dit beding door den houder der vergunning eene boete verschuldigd zijn van *f* 500 (*vijf honderd gulden*) voor elke behoorlijk geconstateerde overtreding, ter beoordeeling van het Hoofd van gewestelijk bestuur, van wiens beslissing echter hooger beroep is toegelaten op den Gouverneur-Generaal;
- g.* dat de vergunning wordt ingetrokken, wanneer de onder *f* bedoelde boete niet wordt voldaan binnen drie maanden nadat zij door het Hoofd van gewestelijk bestuur is opgelegd of, ingeval de beslissing van den Gouverneur-Generaal is ingeroepen, binnen drie maanden na die beslissing;
- h.* dat ook in andere gevallen van niet nakoming van gestelde voorwaarden, het Hoofd van gewestelijk bestuur bevoegd zal zijn de vergunning in te trekken;
- i.* dat de houder der vergunning de plaatselijke leiding van mijnbouwkundige opsporingen of daarmede in verband staande werkzaamheden niet aan anderen zal opdragen of overlaten dan met schriftelijke toe-

stemming van het Hoofd van gewestelijk bestuur, dat bevoegd zal zijn deze toestemming te allen tijde in te trekken”.

§ V. Waar 's Lands bosschen onder geregeld beheer staan behooren in de vergunningsbesluiten nog de onder volgende voorwaarden te worden opgenomen:

- „j. dat geen grondboringen tot grootere diepte dan 50 Meter binnen of nabij het gebied van 's Lands bosschen zullen worden verricht zonder nadere speciale vergunning van het Hoofd van gewestelijk bestuur;
- „k. dat vóór en bij grondboringen tot grootere diepte dan 50 Meter binnen of nabij het gebied van s' Lands bosschen, ter voorkoming van brandgevaar, al het houtgewas in den omtrek der boring, binnen een afstand in elk speciaal geval door het Hoofd van gewestelijk bestuur te bepalen, van wege den houder der vergunning zal worden weggekapt en verwijderd;
- „l. dat, indien op den voet van het Koninklijk besluit van 3 September 1889 n°. 26 (Staatsblad n°. 242) tot de winning van aardolie, petroleum of dergelijke vloeibare bitumineuse zelfstandigheden wordt overgegaan, het ruwe product der bronnen tot een door het Hoofd van gewestelijk bestuur te bepalen afstand buiten het gebied van 's Lands bosschen zal worden overgebracht door middel van goed gesloten ijzeren buizen, zullende de richting der aan te leggen buisleiding in overleg met den betrokken houtvester gekozen en aan de goedkeuring van het Hoofd van gewestelijk bestuur onderworpen moeten worden;
- „m. dat de houder der vergunning het op het tracé der eventueel aan te leggen buisleiding aanwezige houtgewas zal mogen weggappen;
- „n. dat van wege den houder der vergunning de buisleiding steeds in goeden staat en het terrein ter breedte van een halven Meter aan weerszijden dier leiding behoorlijk schoon gehouden zal worden;

- „0. dat voor het timmer- en brandhout, te verkrijgen van het houtgewas, dat ingevolge de voorwaarden sub *k* en *m* wordt weggekapt, de houder der vergunning aan den Lande zal vergoeden de tariefswaarde, bedoeld bij artikel 1 van het besluit van 23 Maart 1875 n°. 21 (Staatsblad n°. 85), zullende de waardeberekening van het hier bedoelde timmer- en brandhout in ieder zich voordoend geval door den betrokken houtvester worden opgemaakt en het bedrag daarvan door den houder der vergunning binnen drie maanden, nadat de berekening door het Hoofd van gewestelijk bestuur te zijner kennis is gebracht, in s'Lands kas te.....moeten worden gestort;
- „p. dat onverminderd hetgeen onder *j*, *k*, *l* en *n* is bedongen, zonder toestemming der betrokken houtcontractanten geen grondboringen tot grootere diepte dan 50 Meter zullen worden verricht in de nog niet door die houtcontractanten afgeleverde jaarperceelen van boschterreinen, die vóór 30 September 1896 door den Lande in exploitatie of ter zuivering zijn uitgegeven, en op geenerlei wijze zal worden te kort gedaan aan het recht dier contractanten op hout in bedoelde jaarperceelen;
- „q. dat het echter den houder der vergunning geoorloofd is om, met inachtneming van hetgeen onder *j*, *k*, *l* en *n* is bedongen, mijnbouwkundige onderzoekingen in het algemeen en ook grondboringen tot grootere diepte dan 50 Meter te verrichten, zoome de bij het aanboren van aardolie, petroleum of dergelijke vloeibare bitumineuse zelfstandigheden eene buisleiding tot afvoer van product aan te leggen in terreinen van boschperceelen, die na 30 September 1896 in exploitatie of ter zuivering zijn uitgegeven, behoudens aanspraak van den betrokken houtcontractant op vergoeding van de daardoor ^{hem toegebrachte} veroorzaakte

schade, waarvan het bedrag, wanneer de belangheb-
benden daaromtrent niet tot overeenstemming kun-
nen geraken, in het hoogste ressort zal worden be-
paald door eene door het Hoofd van gewestelijk
bestuur te benoemen commissie van drie deskundi-
gen;

- „r. dat de schade, op in exploitatie of ter zuivering
uitgegeven boschperceelen casu quo aan den Lande
toegebracht door het kappen van hout, hetwelk niet
aan den betrokken contractant is afgestaan, zal
worden berekend en vergoed op de onder o hiervo-
ren aangegeven wijze”.

Ten slotte wordt in voldoening aan een door de Re-
geering medegedeelden wensch van deze gelegenheid
gebruik gemaakt om mijne onder n°. 5163 van het Bij-
blad opgenomen circulaire van 7 December 1896 n°. 12940
te verduidelijken in dien zin, dat daarin uitkomt dat
aanvragen om vergunning tot het doen van mijnbouw-
kundige opsporingen behooren te worden ingediend *op*
het bureau van het Hoofd van gewestelijk bestuur en dat
het tijdstip van ontvangst op dat bureau den voorrang
beheerscht, voor zoover die namelijk aan de eerst inge-
komen aanvraag is toegezegd.

Te dien einde moet in de vierde alinea mijner even-
genoemde circulaire in stede van de geursiveerde woor-
den: „*door het Hoofd van gewestelijk bestuur*”, worden
gelezen: „*door het Hoofd van gewestelijk bestuur (of zijn*
vervanger) op diens bureau”.

De Directeur van Onderwijs,

O V. D. WYCK.

N°. 5447.

KOFFIE-INKOOPPAKHUISMEESTERS. *Verhandeling van verbeurd verklaarde koffie in de boeken der „—“.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden der koffie-produceerende gewesten in *Nederlandsch Indië*.

N°. 2974.

BATAVIA, 22 Juni 1899.

Herhaaldelijk is het voorgekomen dat de koffieinkoop-pakhuismeesters de hun ter inname bij hunne boeken afgegeven verbeurd verklaarde koffie plegen te verhandelen als *ingekocht* en de waarde daarvan uit de voor den inkoop van dat product te goeder rekening ontvangen fondsen uit te keeren aan den Assistent-Resident of den Djaksa ter overstorting in 's Lands kas onder de rubriek „Boeten en confiscatiën” der Rekening van Derden.

Deze gelden worden dan, middels mandaten, ten laste van gemelde rubriek uitbetaald als premiën aan de personen, die daarop aanspraak hebben.

Zoodanige wijze van handelen nu komt der Algemeene Rekenkamer noodeloos omslachtig voor.

De pakhuismeester behoort de hem ter inname bij zijne boeken afgegeven koffie n.l. niet te verhandelen als *ingekocht*, en dus ook de waarde daarvan niet uit te keeren.

Die uitkeering dient daarentegen te geschieden krachtens een ten laste van het artikel „Inkoop van koffie” der IVe begrootingsafdeeling uit te reiken mandaat.

In verband hiermede, heb ik mitsdien de eer Uw HoogEd. Gestr. te verzoeken, bij voorkomende gevallen, met het vorenstaande rekening te willen houden en doen houden.

*De Directeur van,
Binnenlandsch Bestuur,
P. ARENDS.*

N°. 5448.

IN-EN UITVOERRECHTEN. *Lampen met toebehooren, bestemd voor electriche verlichting, zijn aan invoerrecht onderworpen.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Controleurs en Eerstaanwezende ambtenaren der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.

N°. 167/11626.

BATAVIA, 15 Juli 1899.

Aangezien mij gebleken was, dat op grond van de beslissing der Regeering, medegedeeld in het Bijblad op het Staatsblad no. 3905 en volgens welke van *electriche verlichtingsmiddelen* geen invoerrecht verschuldigd is, alle voorwerpen, benoodigd voor het daarstellen en exploiteeren van electriche verlichting,—de lampen, en hetgeen daartoe behoort, niet uitgezonderd — door de douane vrij van recht ten invoer werden toegelaten, heb ik de Regeering gevraagd, of deze opvatting, zoo zij vroeger juist mocht geweest zijn, nog kan worden gehandhaafd nu het electriche licht in het dagelijksch particulier gebruik is opgenomen.

Mijne meening was, dat de *toestellen en werktuigen uitsluitend bestemd tot het voortbrengen, het fabricceeren van het electriche licht*, als vallende onder de rubriek „Fabriek- en stoomwerktuigen enz.,” vrij van recht behoorden te blijven, maar dat van de lampen en hetgeen daartoe behoort, invoerrecht geheven moest worden.

De Regeering heeft mij daarop doen kennen, 1) dat zij geheel mijne meening deelt, dat er geen reden bestaat om

1) M. G. S. 27 Juli 1898 No. 1729.

lampen met toebehooren, bestemd voor electrische verlichting, van invoerrecht vrij te stellen, waar in het algemeen „lampen,” blijkens de dezerzijdsche circulaire van 29 Juni 1886 no. 9540 (Bijblad op het Staatsblad no. 4304) behooren onder de „meubelen,” en als zoodanig volgens het tarief in Staatsblad 1886 no. 107 onderworpen zijn aan invoerrecht (6% van de waarde).

Ik heb de eer UwEdG. te verzoeken, U voortaan hiernaar te gedragen en aan de onder Uw toezicht staande ambtenaren de noodige bevelen in dien geest te geven, wordende hierbij tevens in herinnering gebracht het voorkomende sub *b* van de mede onder het genoemd Bijblad no 4304 opgenomen dezerzijdsche circulaire van 23 Juli 1886 no. 11001.

De Directeur van Financiën,
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

N°. 5449.

VERLOVEN. *Binnenlandsche „—”*
aan de instructeurs bij de korpsen
gewapende politie-dienaren.

CIRCULAIRE.

Aan

de Residenten van *Cheribon, Tegal,*
Pekalongan, Rembang, Banjoemas,
Bagelen, Madioen, Kediri, de Lamp.
districten, Benkoelen, Ternate en O.,
Riouw en Ond., Timor en Ond., Oostkust
van Sumatra, Zuider en Ooster afd.
van Borneo, Menado, Banka en Ond.
en Bali en Lombok en aan den Gou-
verneur van Celebes en Onderhoorig-
heden.

N°. 3501.

BATAVIA, 24 Juli 1899.

Het mij wenschelijk voorkomende UHEdG. omtrent de

bevoegdheid tot het verleenen van binnenlandsche ver-
loven aan de instructeurs bij de korpsen gewapende
politie-dienaren in te lichten, heb ik de eer v. z. n. onder
Uwe aandacht te brengen, dat zoodanige verloven behooren
te worden verleend op den voet van het reglement in
Staatsblad 1881 no. 174, met dien verstande evenwel,
dat door UHEdG. van de genomen beschikking kennis
worde gegeven aan den betrokken Afdeelings- of Ge-
westelijk Militairen Commandant.

De Directeur van Binnenlandsch-Bestuur,
P. ARENDS.

N°. 5450.

MIJNBOW. *Nieuwe modellen van
akten van vergunning tot het doen
van mijnbouwkundige onderzoe-
kingen en van mijnconcessie in
landschappen met Inlandsch zelf-
bestuur, waar het recht tot het uit-
geven van zoodanige vergunningen
en concessiën niet krachtens overeen-
komst berust bij het Gouvernement.
Aan mijnconcessiën te verbinden
bijzondere bedingen.*

CIRCULAIRE.

Aan
de Residenten van Soerakarta, Djok-
jakarta, de Oostkust van Sumatra,
Riouw en Onderhoorigheden, de Wes-
terafdeeling van Borneo, de Zuider en
Oosterafdeeling Borneo en Bali en
Lombok.

N°. 20854a.

BATAVIA, 15 December 1899.

Ter vervanging van de modellen, gevoegd bij de de-
zerzijdsche circulaire van 29 Juni 1889 no. 6695 (Bij-

blad n°. 4769), aangevuld en gewijzigd bij de dezerzijdsche circulaires van 3 Maart en 12 November 1890 n°. 1933 en 10920 (Bijblad als boven) en van 7 Februari 1896 n°. 1355 (Bijblad n°. 5206), heb ik de eer, krachtens machtiging der Regeering, 1) UHedG. aan te bieden een tal modellen van akten van vergunning tot het doen van mijnbouwkundige onderzoekingen en opsporingen en mijnconcessie in landschappen met zelfbestuur, waar het recht tot het uitgeven van zoodanige vergunningen en concessiën niet krachtens overeenkomst berust bij het Gouvernement.

UHedG. gelieve te zorgen dat deze modellen, welke voor *f* 0.25 per stuk bij het Depôt van leermiddelen alhier voor een ieder verkrijgbaar zijn gesteld, voortaan worden gevolgd bij het verlenen van bovenbedoelde vergunningen en concessiën.

Bij het voorbrengen daarvan zal steeds vermeld moeten worden of de persoon of vennootschap, waaraan de vergunning of de concessie is verleend, voldoet aan de vereischten, vermeld in artikel 2 der betrekkelijke akten.

In verband met het vorenstaande zal met afwijking van de redactie, aangegeven in de zevende alinea der dezerzijdsche circulaire van 29 Juni 1889 n°. 6695 (Bijblad n°. 4769), de persoon of de vennootschap, waaraan mijnconcessie is verleend, zich bij authentieke akte tegenover het Gouvernement van *Nederlandsch-Indië* moeten verbinden:

- 1°. tot vergoeding der kosten van zoodanige bescherming ten behoeve der mijnconcessie. . . . . als waartoe door of namens den concessionaris het verzoek mocht worden gedaan, verminderd met het bedrag, door den concessionaris en de geëmployeerden casu quo aan 's Lands kas voldaan ter zake van belastingen aan den Lande;
- 2°. tot vergoeding van de kosten voor de zending van

1) Besluit van 25 November 1899 No. 33.

ambtenaren, deskundigen of commissiën ter plaatselijke opname in al die gevallen, waarin bij de voorwaarden en bedingen, waaronder de mijnconcessie . . . . . is verleend, de beslissing aan het Hoofd van gewestelijk bestuur of aan den Gouverneur-Generaal is gelaten;

- 3°. om geene bij de mijnen op *Banka* behoorende Chineesche mijnwerkers in dienst te nemen zonder speciale vergunning van den Gouverneur-Generaal, onder verplichting om zoodanige Chineezzen, ingeval zij in dienst van de onderneming mochten worden aange troffen, op kosten der onderneming naar *Banka* terug te zenden.

De Directeur van Onderwijs,
O. V. D. WJCK.

AKTE VAN VERGUNNING.

De

(a)

en de Landsgrooten van

verleenen, behoudens de goedkeuring van den Resident van
aan

met uitsluiting van ieder ander, niet behoorende tot de inheemsche bevolking, onder de na te noemen voorwaarden en bedingen, vergunning tot het doen van mijnbouwkundige onderzoekingen en opsporingen in een gedeelte van het landschap

---

(a) Sultan of Radja, Soetan, enz.

tot een nominale uitgestrektheid van ongeveer hectaren en blijkens de bij deze akte behoorende schetskaart begrensd als volgt:

ARTIKEL 1.

(1) De vergunning gaat in met den dag, waarop zij door den Resident van

wordt goedgekeurd, en eindigt, behoudens het bepaalde in de artikelen 9 en 10, drie jaar daarna, wanneer dit tijdvak inmiddels niet, na verkregen toestemming van het Hoofd van gewestelijk bestuur, is verlengd.

(2) De vereischte goedkeuring moet binnen een jaar na de dagtekening dezer akte aan den Resident van

worden gevraagd, bij gebreke waarvan aan deze akte geen aanspraken hoegenaamd meer kunnen worden ontleend.

ARTIKEL 2.

(1) Geen anderen kunnen houder van de vergunning zijn dan:

- a. Nederlanders,
- b. Ingezetenen van *Nederland* of van *Nederlandsch-Indië*,
- c. Vennootschappen, gevestigd in *Nederland* of in *Nederlandsch-Indië*, waarvan, wat de naamlooze vennootschappen betreft, de eenige bestuurder of commissaris, dan wel als er twee zijn beide, of, als er meer bestuurders zijn, de meerderheid, alsook de meerderheid der commissarissen, en, wat vennootschappen onder een firma en die bij wijze van geldschieting betreft, de eenige beheerende vennoot, dan wel als er twee zijn beide, of, als er meer beheerende vennoten zijn, de meerderheid, Nederlanders dan wel ingezetenen van

Nederlandsch-Indië zijn, de laatsten woonachtig in *Nederlandsch-Indië* of in *Nederland*.

(2) De rechten en verplichtingen, uit de vergunning voortvloeiende, gaan bij overlijden van den houder over op diens rechtverkrijgenden, voor zoover dezen reeds dadelijk, dan wel binnen den tijd van één jaar na het openvallen der erfenis, voldoen aan de vereischten van het vorig lid. Zij kunnen binnen dat jaar worden overgedragen aan personen of vennootschappen, die aan de vereischten van het vorig lid voldoen, behoudens de in gevolge artikel 7 vereischte toestemming en kennisgeving.

ARTIKEL 3.

De houder der vergunning onthoudt zich van alle werken, die mijnontginning ten doel hebben, is verplicht om bij zijne onderzoekingen alle door den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* of door het Hoofd van gewestelijk bestuur in het algemeen belang ten opzichte van de veiligheid van werken, personen en goederen of ten behoeve van het mijnbouwkundig toezicht te geven voorschriften na te leven en verstrekt omtrent den aard, den gang en de resultaten der onderzoekingen en opsporingen, desgevraagd, alle inlichtingen aan het Hoofd van gewestelijk bestuur.

ARTIKEL 4.

Ingeval van verschil onderling of met het Europeesch bestuur omtrent het beloop der grenzen van het terrein der vergunning onderwerpen de

en de Landsgrooten van

(a)

en de houder der vergunning zich aan de beslissing van het Hoofd van gewestelijk bestuur.

ARTIKEL 5.

De mijnbouwkundige onderzoekingen strekken zich niet uit tot:

- a. gronden, waar kerkhoven of graven zijn of tot heilige plaatsen;
- b. een afstand van 50 meters van bedehuizen;
- c. publieke wegen, kanalen en spoorwegen, zoomede tot een afstand van 6 meters hiervan;
- d. waterleidingen voor de besproeiing van sawah's of andere leidingen, door de bevolking aangelegd, alvorens door den houder der vergunning door het graven van nieuwe leidingen, ten genoegen van het Hoofd van plaatselijk bestuur is voorzien in de behoefte aan water;
- e. plaatsen, waar reeds mijnontginningen bestaan, zonder toestemming van de eigenaren.

ARTIKEL 6.

(1) Gronden, waarop door de Inlandsche bevolking of derden rechten worden uitgeoefend, worden voor de onderzoekingen niet in gebruik genomen, dan nadat de belanghebbenden zijn schadeloos gesteld of nadat voor die schadevergoeding zekerheid is gesteld.

(2) Ingeval van verschil tusschen belanghebbenden omtrent het bedrag der schadevergoeding, beslist het Hoofd van gewestelijk bestuur in overleg met het Inlandsch bestuur in het hoogste ressort.

ARTIKEL 7.

De rechten en verplichtingen, uit deze vergunning voortvloeiende, mogen slechts na verkregen toestemming van het Hoofd van gewestelijk bestuur aan anderen worden overgedragen, en de overdracht wordt eerst gerekend in te gaan met den dag, waarop daarvan door den houder

of zijn rechtverkrigenden behoort aan den

(a)

van

wordt kennis gegeven.

ARTIKEL 8.

De

en de Landsgrooten van

(a)

verbinden zich tot één jaar nadat deze vergunning zal hebben opgehouden van kracht te zijn, om bijaldien tengevolge van de op grond daarvan gedane mijnbouwkundige onderzoekingen en opsporingen ontginbare delfstofafzettingen worden ontdekt, aan den laatsten houder dezer vergunning of zijne rechtverkrigenden, behoudens de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië*, concessie tot winning van die delfstoffen te verleenen over eene zoodanige uitgestrektheid, gelegen binnen de grenzen van het onderzoeksterrein, en op zoodanige voorwaarden, als de Gouverneur-Generaal billijk zal oordeelen.

ARTIKEL 9.

De

(a)

en de Landsgrooten van

kunnen met voorkennis en bewilliging van het Hoofd van gewestelijk bestuur deze vergunning intrekken, wanneer de houder de daaraan verbonden voorwaarden en bedingen niet nakomt, of wanneer met de onderzoekingen en opsporingen niet is aangevangen binnen één jaar na den dag, waarop de vergunning is ingegaan.

ARTIKEL 10.

Deze vergunning vervalt van rechtswege:

- a. wanneer de houder ophoudt te voldoen aan de in artikel 2 alinea 1 gestelde vereischten;
- b. bij overlijden van den houder, ten aanzien van die rechtverkrijgenden, die niet binnen den in artikel 2, alinea 2, genoemden termijn aan de aldaar bedoelde vereischten hebben voldaan.

ARTIKEL 11.

De intrekking der vergunning krachtens artikel 9 of het vervallen der vergunning ingevolge artikel 10 wordt den belanghebbenden van wege het Hoofd van gewestelijk bestuur bij gerechtelijke akte beteekend.

ARTIKEL 12.

Bij de toepassing dezer voorwaarden en bedingen is de Nederlandsche tekst verbindend. Geschillen, die over de toepassing mochten ontstaan tusschen den

en de Landsgrooten van

(a)

en den houder der vergunning worden, voor zoover in deze akte niet anders is bepaald, onderworpen aan de uitspraak, in het hoogste ressort, van drie scheidslieden, waarvan één te benoemen door den

en de Landsgrooten van

(a)

één door den houder dezer vergunning en één door het Hoofd van gewestelijk bestuur.

ARTIKEL 13.

(1) De houder dezer vergunning moet steeds in *Nederlandsch-Indië* gevestigd of aldaar behoorlijk vertegenwoordigd zijn. Ingeval hij niet in *Nederlandsch-Indië* gevestigd is, geeft hij van elke aanstelling van een vertegenwoordiger kennis aan het Hoofd van gewestelijk bestuur, binnen één maand nadat die aanstelling heeft plaats gehad.

(2) De aanwijzing van den persoon of de personen, die door den houder der vergunning zullen worden belast met de plaatselijke leiding van de met deze vergunning in verband staande werkzaamheden, is onderworpen aan de schriftelijke goedkeuring van het Hoofd van gewestelijk bestuur, dat, zulks geraden oordeelende, bevoegd zal zijn die goedkeuring te allen tijde in te trekken.

(3) De houder kiest ter zake van deze vergunning algemeen en onveranderlijk domicilie ten kantore van den Resident van

NOTA. Voor de Westerafdeeling van Borneo wordt in de akte nog opgenomen een artikel van den volgenden inhoud:

ARTIKEL 14.

(1) De vergunning zal geene verhindering opleveren tegen de winning van delfstoffen door de inheemsche en Chineesche bevolking, voor zoover zij zich op de bij haar gebruikelijke wijze daarmede bezig houdt.

(2) De daartoe strekkende toestemming van het Plaatselijk bestuur, bedoeld in artikel 7, alinea 1, van de pacht-voorwaarden in Staatsblad 1862 no. 134, zal niet verleend worden dan na overleg met den houder dezer vergunning of zijnen gemachtigde, wanneer deze voor dat overleg beschikbaar zijn, en zoo min mogelijk voor bepaald door hen aangewezen plaatsen, die zij voor zich wenschen te reserveeren.

(3) Kan tusschen het Plaatselijk bestuur en den houder dezer vergunning of zijnen gemachtigde ten deze geen overeenstemming worden verkregen, dan wordt de zaak door het Plaatselijk bestuur, alvorens de toestemming te geven, onderworpen aan de beslissing van het Hoofd van gewestelijk bestuur.

Gegeven te
den

(b)

(c)

De ondergeteekende

(b) Dagteekening der akte.

(c) Handteekeningen en zegels van den . . . . . (a) en de Landsgrooten.

verklaart de in deze akte omschreven vergunning onder
daarbij gestelde voorwaarden en bedingen te aanvaarden

d)

AKTE VAN CONCESSIE.

De

en de Landsgrooten van

(c)

verleenen, behoudens de goedkeuring van den Gouverneur-
Generaal van *Nederlandsch-Indië*, aan

onder de na te noemen voorwaarden en bedingen con-
cessie tot het winnen van

en andere delfstoffen met uitzondering van

(b)

in een gedeelte van het landschap

(b¹)

(c) Handteekening van dengene, aan wien de vergunning verleend
wordt.

(a) Sulten of Radja, Soetan, enz.

(b) In te vullen de delfstoffen, waarop de concessie in hoofdzaak
betrekking heeft en waarvoor ook in art. 12 de cijns wordt bepaald.

(b¹) Het zou kunnen voorkomen, dat tengevolge van het reeds
bestaan van mijnen of niet afgekochte rechten der bevolking eenige
delfstoffen, b. v. goud of diamanten, hetzij geheel hetzij voor gedeelten
van het concessie-terrein uitgesloten moesten worden; is dit niet het
geval dan kan deze uitzondering vervallen.

ter nominale oppervlakte van ongeveer hectaren en blijkens de bij deze akte behoorende schetskaart begrensd als volgt:

Artikel 1.

(1) De concessie draagt den naam van mijnconcessie gaat in met den dag waarop zij door den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* wordt goedgekeurd en eindigt, behoudens het bepaalde in de artikelen 15 en 16,

jaar daarna, wanneer dit tijdvak inmiddels niet, na ver-^{c)}regen toestemming van den Gouverneur-Generaal, is verlengd.

(2) De vereischte goedkeuring moet binnen een jaar na de dagteekening dezer akte aan den Gouverneur-Generaal worden gevraagd, bij gebreke waarvan aan deze akte geen aanspraken hoegenaamd meer kunnen worden ontleend.

Artikel 2.

(1) De wettige houder der concessie wordt in deze akte aangeduid als de concessionaris.

(2) Geen anderen kunnen concessionaris zijn dan:

- a. Nederlanders,
- b. Ingezetenen van *Nederland* of van *Nederlandsch-Indië*,
- c. vennootschappen, gevestigd in *Nederland* of in *Nederlandsch-Indië*, waarvan wat de naamlooze ven-

---

(c) Hoogstens vijf en zeventig.

nootschappen betreft, de eenige bestuurder of commissaris, dan wel als er twee zijn beide, of, als er meer bestuurders zijn, de meerderheid, alsook de meerderheid der commissarissen, en wat vennootschappen onder eene firma en die bij wijze van geldschieting betreft, de eenige beheerende vennoot, dan wel als er twee zijn beide, of, als er meer beheerende vennoten zijn, de meerderheid, Nederlanders dan wel ingezetenen van *Nederlandsch-Indië* zijn, de laatsten woonachtig in *Nederlandsch-Indië* of in *Nederland*.

(3) De rechten en verplichtingen, uit de concessie voortvloeiende, gaan bij overlijden van den concessionaris over op diens rechtverkrijgenden, voor zoover dezen reeds dadelijk, dan wel binnen den tijd van één jaar na het openvallen der erfenis, voldoen aan de vereischten van het vorig lid. Zij kunnen binnen dat jaar worden overgedragen aan personen of vennootschappen, die aan de vereischten van het vorig lid voldoen, behoudens de in gevolge artikel 18 vereischte toestemming en kennisgeving.

Artikel 3.

(1) De concessie geeft aan den concessionaris met uitsluiting van alle anderen binnen de concessiegrenzen het recht van onderzoek naar en winning van de delfstoffen, waarvoor de concessie wordt verleend, zoomede om daarvoor werken aan te leggen en inrichtingen te maken en in het algemeen alles te verrichten, wat noodig is voor het reinigen, bereiden, verwerken, verkoopen en uitvoeren van het verkregen product.

(2) In de concessie is niet begrepen het winnen van klei, grind, zand, kalk- of bouwsteen en dergelijke niet metaalaardige stoffen, welke op de gebruikelijke wijze ter algemeene beschikking behooren te blijven.

(3) De Gouverneur-Generaal is bevoegd de in de vorige alinea gemaakte uitzondering tot soortgelijke, doch daar

niet genoemde delfstoffen uit te breiden, aan welke aanwijzing de

en de Landsgrooten van (a)

en de concessionaris zich onderwerpen.

Artikel 4.

(1) De concessionaris is verplicht aan de grenzen van het concessieterrein merkteekens, voldoende aan de eischen, gesteld in Staatsblad 1893 n°. 16, te plaatsen op de volgende punten: *d*)

(2) Op elk dier merkteekens worden blijvend de letters
(*e*) aangebracht.

(3) Ingeval van verschil onderling of met het Europeesch bestuur omtrent het beloop der grenzen van het terrein der concessie, onderwerpen
de

en de Landsgrooten van (a)

en de concessionaris zich aan de beslissing van den

(*d*) In te vullen de voornaamste hoekpunten en die, waar de grenzen van het concessieterrein door wegen en rivieren worden gesneden.

(*e*) Deze letters behooren te zijn M. [Mijnconcessie] en de eerste letter of letters van den in artikel 1 bedoelden naam.

Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch Indie*.

ARTIKEL 5.

(1) Indien de concessionaris ten behoeve zijner onderneming binnen zijn concessie terrein land- of waterwegen wenscht aan te leggen, woningen, gebouwen, werkplaatsen, smeltovens, landhoofden, aanlegplaatsen voor schepen of andere werken wenscht te maken, waarvoor de beschikking over eenig gedeelte van den bovengrond noodig is, of indien hij over dien grond wenscht te beschikken voor het onderzoek naar ertsen, ontginning in open groeven dan wel voor den aanleg van de noodige ontginningswerken aan de oppervlakte, zal hij de benodigde gronden zonder eenige vergoeding in gebruik mogen nemen, tenzij daarop door derden rechten worden uitgeoefend.

(2) Gronden, waarop door derden rechten worden uitgeoefend, kunnen eerst door den concessionaris in gebruik worden genomen, nadat de rechthebbenden voor den afstand daarvan naar hun genoegen dan wel volgens de laatste alinea van dit artikel door hem zijn schadeloos gesteld.

(3) Hiervan blijven echter uitgezonderd woningen en erven, bedehuizen, kerkhoven, graven en heilige plaatsen met de daarom heen gelegen gronden tot een afstand van 25 meters, zoomede publieke wegen, waterleidingen en spoorwegen met de ter weerszijde gelegen gronden tot een afstand van 6 meters aan elke zijde. Na verkregen machtiging van het Inlandsch bestuur kan, zoo het noodig is, ook over deze gronden worden beschikt, mits de belanghebbenden worden schadeloos gesteld overeenkomstig de voorafgaande bepaling.

(4) Waar het gronden betreft waarvan de rechthebbenden, krachtens den aard hunner rechten, verplicht zijn ten behoeve van mijnontginning afstand te doen en tusschen rechthebbenden en den concessionaris geen

overeenstemming kan worden verkregen beslist het Hoofd van gewestelijk bestuur in overleg met het Inlandsch bestuur in het hoogste ressort zoowel omtrent de noodzakelijkheid van den afstand, als omtrent het bedrag der schadeloosstelling, een en ander behoudens het geval dat bedoelde rechten zijn verkregen krachtens een door of namens het Gouvernement van *Nederlandsch-Indië* goedgekeurd contract, voor zoover althans te dezer zake in dat contract anders is bepaald.

ARTIKEL 6.

(1) De concessionaris zal de voor zijne onderneming vereischte bouw- en andere materialen, zoomede het hout voor het branden van houtskool vereischt, mogen verzamelen en kappen in de bosschen en wildernissen van het landschap

voor zoover die gelegen zijn binnen het concessieterrein, en ter beschikking staan van den

en de Landsgrooten van

(a)

mits daardoor niet te kort worde gedaan aan de rechten van anderen en onder uitdrukkelijk voorbehoud, dat niet meer zal worden weggehaald dan voor de onderneming noodig zal zijn. Onder dezelfde voorwaarden zullen ook ten behoeve der onderneming klei, zand, grind, kalk- of bouwsteen en dergelijke in artikel 3 alinea 2 bedoelde niet metaalaardige delfstoffen mogen worden verzameld of gewonnen.

(2) Tot voormeld doel zal evenwel binnen minstens 45

meters afstands van de oevers der rivieren geen hout mogen worden gekapt, wordende hier onder rivieren niet verstaan beekjes, kreekjes en dergelijke, die periodiek droog loopen.

(3) Wanneer zich omtrent het bij de 1^e en 2^e alinea van dit artikel bepaalde geschillen mochten voordoen, beslist het Hoofd van gewestelijk bestuur in hoogste ressort.

ARTIKEL 7.

Alvorens eenig gedeelte van den bovengrond door den concessionaris in gebruik wordt genomen, moet nadat het met duidelijke merkteekenen afgebakend is geworden, op zijn verzoek door het Inlandsch bestuur zijn geconstateerd, dat daarop door anderen geen rechten worden uitgeoefend, of dat die zijn afgekocht, dan wel dat daarvoor schadeloosstelling is gegeven op den voet van artikel 5.

ARTIKEL 8.

(1) De concessionaris onderwerpt zich ter zake van het hem in artikel 6 verleend voorwaardelijk recht tot het verzamelen van bouw- en andere materialen en vellen van hout in de bosschen en wildernissen, gelegen binnen zijn concessie terrein, zoomede tot het verzamelen of winnen van de in dat artikel bedoelde niet metaalaardige delfstoffen, bovendien aan alle zoodanige beperkingen van dat recht als de Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* noodig zal achten.

(2) De

en de Landsgrooten van

(a)

en de concessionaris zullen de voorschriften opvolgen, dien-
aangaande door of namens den Gouverneur-Generaal te
geven.

Artikel 9.

(1) De concessionaris is verplicht tot vergoeding van alle
schade, die door zijne onderneming wordt veroorzaakt.

(2) Geschillen tusschen hem en de benadeelde perso-
nen ten aanzien van de vraag, of schadevergoeding ver-
schuldigd is en tot welk bedrag, worden, indien partijen
niet tot onderlinge overeenstemming kunnen komen en de
benadeelde beslissing van het geschil langs dien weg ver-
zoekt, door het Hoofd van gewestelijk bestuur in overleg
met het Inlandsch bestuur in hoogste ressort beslist.

(3) Het Hoofd van plaatselijk bestuur is bevoegd te
gelasten om het werk, waardoor de schade wordt ver-
oorzaakt, te staken zoolang de verschuldigde schadever-
goeding niet betaald is.

ARTIKEL 10.

(1) De concessionaris zal ten behoeve zijner onderne-
ming, met voorkennis van de plaatselijke hoofden der
betrokkenen, zoo deze er zijn, met de inheemsche bevol-
king van

individueele werkovereenkomsten mogen aangaan en ook
vrije werklieden van elders mogen aanvoeren.

(2) Wat de toelating en het verblijf van het voor
de onderneming aangebrachte personeel betreft, worden
in acht genomen de bepalingen van het contract tot rege-
ling der politieke verhouding van

tot het Gouvernement van *Nederlandsch-Indië*.

ARTIKEL 11.

De

(a)

en de Landsgrooten van

zullen binnens het concessie-terrien geen landbouw- of andere ondernemingen toelaten:

- a. op zoodanige terreingedeelten, waarvan de concessionaris, ten genoegen van het Hoofd van gewestelijk bestuur, aantoot dat zij behoorlijk op eenig erts zijn onderzocht geworden, ontginbare ertsafzettingen bevatten en bestemd zijn tot ontginning dezer afzettingen in open groeven of tot aanleg van de daartoe noodige werken;
- b. in die gedeelten der in de nabijheid van vorenbedoelde terreinen gelegen bosschen, waarvan de concessionaris op de wijze als vorenomschreven aantoot het hout voor zijne onderneming noodig te hebben;
- c. in alle gevallen, dat zulks ten nadeele zal kunnen strekken van den concessionaris, terbeoordeeling en beslissing van het Hoofd van gewestelijk bestuur.

Een en ander behoudens eerbiediging van verkregen rechten en het bepaalde bij artikel 8.

ARTIKEL 12.

- (1) De concessionaris betaalt aan den

(a)

van

jaarlijks een cijns van de door hem verkregen producten ten bedrage van

(f) (h)

voor elke door de onderneming geproduceerde en daarvan vervoerde

(g) (h)

onverschillig of dat vervoer door of namens den concessionaris of door anderen geschiedt.

NOTA. Wanneer de cijns niet kan worden uitgedrukt in een bepaald bedrag voor zekere eenheid van opbrengst, moet deze alinea worden vervangen door de volgende:

(f) In te vullen het bedrag.

(g) In te vullen de eenheid van maat of gewicht.

(h) Een en ander gespecificeerd voor de bepaalde delfstoffen of producten, welke het onderwerp der concessie uitmaken, en het bedrag berekend naar den maatstaf van 2 à 3 pCt. der vermoedelijke handelswaarde te   bij gebrek aan markt aldaar af te leiden uit de marktwaarde ter naastbij gelegene grootere markt.

(1) De concessionaris betaalt aan den

van

(2)

jaarlijks een cijns naar den maatstaf van $\frac{\% (f)(h)}{\text{de}} \text{ van } \frac{\text{het}}{\text{het}}$ door hem verkregen en van de onderneming gedurende het jaar vervoerde $\frac{\text{producten}}{\text{product}}$. Deze waarde wordt bepaald door van de handelswaarde te (bij gebrek aan markt aldaar af te leiden uit de marktwaarde ter naastbij gelegen grootere markt) af te trekken de noodzakelijke kosten van vervoer daarheen.

(2) De cijns is verschuldigd op ultimo December van elk jaar en bedraagt in geen geval minder dan

- (3) De cijns moet zijn betaald vóór den 1sten April van het jaar, volgende op dat, waarover hij verschuldigd is. (i)
- (4) De concessionaris is verplicht vóór of op 15 Februari van elk jaar aan den

(i) In te vullen naar de nominale uitgestrektheid der concessie volgens den maatstaf van minstens f 0.14 (veertien centen) per hectare.

van

(a)

in te dienen eene opgave van de gedurende het laatst verstreken jaar krachtens de concessie verkregen en van de onderneming afgevoerde delfstoffen of producten.

(5) Bij geschil tusschen den

en de Landsgrooten van

(a)

en den concessionaris over de hoeveelheid van het product, waarover cijns moet worden betaald, onderwerpen zij zich aan de uitspraak van drie scheidslieden volgens artikel 20.

NOTA. Wanneer de cijns niet kan worden uitgedrukt in een bepaald bedrag voor zekere eenheid van opbrengst, moet deze alinea worden vervangen door de volgende :

(5) Bij geschil tusschen den

en de Landsgrooten van

(a)

en den concessionaris over de hoeveelheid en de handelswaarde van het product, waarover cijns moet worden betaald, onderwerpen zij zich aan de uitspraak van drie schiedslieden volgens artikel 20.

(6) In het eerste jaar van de werking der concessie wordt het minimum van cijns verminderd naar reden van het gedeelte van het jaar, dat verlopen is voordat de concessie ingaat.

(7) Vooruitbetaling van cijns mag in geen geval plaats vinden over een termijn, die het einde van het loopende jaar overschrijdt; alle hiermede strijdende overeenkomsten zijn nietig.

ARTIKEL 13.

(1) Worden binnen het concessieterrein nog andere winbare delfstoffen aangetroffen dan waarvoor in het vorig artikel de cijns is bepaald, zoo is de concessionaris verplicht daarvan binnen één maand na de ontdekking aan het Hoofd van gewestelijk bestuur kennis te geven.

(2) Hij zal omtrent den voor die delfstoffen, ingeval van ontginning, gedurende den nog loopenden duur der concessie verschuldigten cijns overeenkomen met den

en de Landsgrooten van

(a)

onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië*, aan wien tevens bij verschil tusschen partijen de vaststelling van den cijns zal zijn overgelaten.

ARTIKEL 14.

(1) De concessionaris moet steeds in *Nederlandsch-Indië* gevestigd of aldaar behoorlijk vertegenwoordigd

zijn. Ingeval hij niet in *Nederlandsch-Indië* gevestigd is, geeft hij van elke aanstelling van een vertegenwoordiger kennis aan het Hoofd van gewestelijk bestuur binnen één maand nadat die aanstelling heeft plaats gehad.

(2) De keuze van den persoon, die plaatselijk aan het hoofd der onderneming zal staan, wordt ook ingeval de concessionaris zelf als zoodanig wenscht op te treden door hem onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië*, met dien verstande, dat in afwachting eener beschikking op het daartoe gedaan verzoek eene voorloopige goedkeuring wordt verleend door het Hoofd van gewestelijk bestuur.

(3) De bepaling van het voorafgaande lid is niet toepasselijk op tijdelijke waarnemers, mits de waarneming niet langer dure dan zes maanden. Bij langeren duur is het vragen van goedkeuring van den Gouverneur-Generaal ook voor hen verplicht.

(4) De concessionaris kiest ter zake van deze concessie algemeen en onveranderlijk domicilie ten kantore van den Resident van

en deze domiciliestelling is voor zijne rechtverkrijgenden verbindend.

ARTIKEL 15.

(1) De

en de Landsgrooten van

(a)

kunnen in overeenstemming met het Hoofd van gewestelijk bestuur deze concessie, behoudens de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal, intrekken in de volgende gevallen:

a. wanneer de concessionaris een vol jaar in gebreke

is gebleven den verschuldigten cijns ten volle te voldoen ;

- b. wanneer de concessionaris binnen drie jaren na den aanvang der concessie geen begin heeft gemaakt met de winning van

(k)

of bij gebreke daarvan van andere delfstoffen ;

- c. wanneer gedurende drie achtereenvolgende jaren, de eerste drie jaren der concessie niet medegerekend, de gezamenlijke handelswaarde van het verkregen product op het ontginningsterrein, berekend naar de marktwaarde te [bij gebrek aan markt aldaar af te leiden uit de marktwaarde ter naastbij gelegene grootere markt], verminderd met de kosten van vervoer van het ontginningsterrein daarheen, minder beloopt dan tienmaal het bedrag van den over één jaar volgens artikel 12 verschuldigten minimum-cijns ;
- d. wanneer de concessionaris de aan de concessie verbonden voorwaarden en bedingen niet nakomt en na behoorlijke ingebrekestelling van hem of zijnen tegenwoordiger in *Nederlandsch-Indie* daarmede één maand blijft voortgaan.

(2) Van zoodanige intrekking der concessie geven de

en de Landsgrooten

(a)

---

[k] In te vullen de soort der delfstoffen of producten, welke het onderwerp der concessie uitmaken.

tegelijkertijd kennis aan den concessionaris en aan het Hoofd van gewestelijk bestuur.

(3) Mocht de Gouverneur-Generaal van oordeel zijn dat de intrekking ten onrechte heeft plaats gehad en haar mitsdien niet goedkeuren, dan heeft zij geen gevolg.

(4) Keurt de Gouverneur-Generaal de intrekking goed, dan wordt zij gerekend in te gaan met den dag, waarop de goedkeuring den belanghebbende van wege den Gouverneur-Generaal bij gerechtelijke akte wordt beteekend.

(5) De concessionaris heeft het recht, te allen tijde van de concessie afstand te doen, onder gelijktijdige kennisgeving daarvan aan den

van

(a)

en aan het Hoofd van gewestelijk bestuur.

(6) De concessie vervalt alsdan met den dag, waarop de schriftelijke kennisgeving van dien afstand den

van

(a)

behoorlijk is beteekend, dan wel, tenzij de concessie reeds uit anderen hoofde vroeger eindigt of vervalt, met den in die kennisgeving daarvoor aangegeven termijn.

(7) Bij zoodanigen vrijwilligen afstand der concessie wordt over het burgerlijke jaar, waarin de concessie vervalt, geen vermindering van het in artikel 12 aangegeven minimum van cijns toegestaan.

ARTIKEL 16.

(1) De concessie vervalt van rechtswege:

- a. wanneer de concessionaris ophoudt te voldoen aan de in artikel 2 alinea 2 gestelde vereischten;
- b. bij overlijden van den concessionaris, ten aanzien van die rechtverkrijgenden, die niet binnen den in artikel 2 alinea 3 genoemden termijn aan de aldaar bedoelde vereischten hebben voldaan.

(2) Het vervallen der concessie ingevolge dit artikel wordt den belanghebbende van wege den Gouverneur-Generaal bij gerechtelijke akte beteekend.

ARTIKEL 17.

(1) Wanneer de concessie is ingetrokken, vervallen of volgens de bepaling in artikel 1 geëindigd, zal den concessionaris één jaar tijd worden gelaten om alle door hem tot stand gebrachte gebouwen en inrichtingen te verwijderen, tenzij de

en de Landsgrooten van

(a)

die van hem willen overnemen tegen den prijs te bepalen door drie deskundigen, waarvan een te benoemen door elk der partijen en de derde door het Hoofd van gewestelijk bestuur.

(2) Hetgeen niet binnen den hierboven omschrijven termijn is verwijderd, vervalt bij het einde daarvan aan den

en de Landsgrooten van

(a)

ARTIKEL 18.

De concessie mag slechts na verkregen toestemming van den Gouverneur-Generaal van *NederlandschIndië* aan anderen worden overgedragen en de overdracht wordt eerst gerekend in te gaan met den dag, waarop daarvan door den concessionaris of zijn rechtverkrijgenden behoorlijk aan den

(a)

van

wordt kennis gegeven.

ARTIKEL 19.

De concessionaris is verplicht tot naleving bij zijne onderneming van alle door den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indie* of door het Hoofd van gewestelijk bestuur in het algemeen belang ten opzichte van de veiligheid van werken, personen en goederen of ten behoeve van het mijnbouwkundig toezicht te geven wettelijke voorschriften en op te leggen verplichtingen en tot het verstrekken aan het Hoofd van gewestelijk bestuur van alle verlangde inlichtingen omtrent den aard, den gang en de resultaten der ontginning of van in het werk gestelde onderzoekingen en opsporingen.

ARTIKEL 20.

(1) De

(a)

en de Landsgrooten van

en de concessionaris zullen alle geschillen, die, behalve in de gevallen, reeds in artikel 12 voorzien, nog over de toepassing van deze voorwaarden en bedingen tusschen hen mochten ontstaan, voor zoover in deze akte niet anders is bepaald, onderwerpen aan de uitspraak van drie scheidsrechters, te benoemen als in artikel 17 voor deskundigen is voorgeschreven.

(2) Ingeval van geschil over de beteekenis of toepassing van deze voorwaarden en bedingen zal de ingebrekestelling, bedoeld aan het slot van § *d* van het 1e lid van artikel 15, eerst mogen geschieden, wanneer uitspraak is gedaan:

- a. door den Gouverneur-Generaal of het Hoofd van gewestelijk bestuur in die gevallen, waarin aan dezen de beslissing is voorbehouden, waaronder ook de naleving van artikel 19 wordt gebracht;
  - b. in alle andere gevallen door de scheidslieden, bedoeld bij het eerste lid van dit artikel;
- en die uitspraak behoorlijk aan den concessionaris of zijnen vertegenwoordiger in *Nederlandsch-Indië* is beteekend.

ARTIKEL 21.

Op grond van deze voorwaarden en bedingen zal geenerlei belemmering kunnen worden in den weg gelegd aan de volledige uitoefening der rechten, welke het *Nederlandsch-Indisch* Gouvernement aan de met den

(a)

en de Landsgrooten van

gesloten of nog te sluiten contracten mocht ontleenen. Onder contracten worden hier ook begrepen verklaringen, akten van verband of andere documenten, strekkende om de verhouding tusschen het Gouvernement van *Nederlandsch-Indië* en den

en de Landsgrooten voornoemd te regelen.

ARTIKEL 22.

Bij de toepassing en verklaring van deze voorwaarden en bedingen is de Nederlandsche tekst alleen bindend.

NOTA. Voor landschappen, waar het recht tot het heffen van in- en uitvoerrechten bij het Inlandsch Zelfbestuur berust, kan nog een artikel worden opgenomen van den volgenden inhoud:

ARTIKEL 23.

De

en de Landsgrooten van

(a)

zullen geen invoer- of andere rechten, van welken aard ook, heffen of laten heffen van de machinerieën, gereedschappen en materialen, die ten behoeve van de onderneming door den concessionaris worden ingevoerd, noch eenig uitvoer- of ander recht van de te winnen delfstoffen vorderen.

NOTA. Indien het betrokken landschap geen voedingsmiddelen genoeg levert om in de behoefte van het personeel eener groote onderneming te voorzien en dientengevolge invoer van vivres op groote schaal door den concessionaris zal moeten geschieden, kan het laatstbedoelde artikel worden gesteld als volgt:

ARTIKEL 23.

De

en de Landsgrooten van

(a)

zullen geen invoer- of andere rechten, van welken aard ook, heffen of laten heffen van de vivres of andere behoeftigheden, die ten behoeve van de onderneming door den concessionaris worden ingevoerd, noch eenig uitvoer- of ander recht van de te winnen delfstoffen vorderen.

Gegeven te

den

(1)

(m)

De ondergeteekende

verklaart de in deze akte omschreven concessie onder de daarbij gestelde voorwaarden en bedingen te aanvaarden.

(n)

-
- (1) Dagteekening der akte.
(m) Handteekeningen en zegels van den (a) en de Landsgrooten.
(n) Handteekening van dengene, aan wien de concessie verleend wordt.
-

No. 5451

VACCINE. *Nadere regeling van het opzicht over de Vaccine op Java en Madoera.*

EXTRACT uit het Register der Besluiten van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

I.

No 21463^a.

BATAVIA, 28 December 1899.

DE DIRECTEUR VAN ONDERWIJS, EERE-
DIENST EN NIJVERHEID.

Gelezen enz.;

Gelet op Staatsblad 1896 No. 148 en op § 24, alinea 3, der voorschriften voor de vaccineregeling op *Java* en *Madoera* en voor het opzicht over de vaccine aldaar (Bijblad N°. 4772);

Heeft besloten :

Eerstelijk: Te bepalen dat:

- I. in de residentie *Preanger Regentschappen* het opzicht over de vaccine in:
  - a. het vaccine-district *Prakanhondje*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Garoet*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Mangoen-redja*;
  - b. de vaccinedistricten *Tjimindi*, *Tjihatomas* en *Pasawahan*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Tasikmalaja*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Manondjaja*.
- II. in de residentie *Cheribon* het opzicht over de vaccine in:

- a. de vaccine-districten *Soetarwangi* en *Telaga*, uitmakende de afdeeling *Madjalengka*, thans uitgeoefend door den Eerstaanwezenden officier van gezondheid te *Palimanan*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Madjalengka*;
- b. het vaccine-district *Lebakwangi*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Cheribon*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Koeningan*;
- c. het vaccine-district *Boemiseuri*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Tasikmalaja*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Tjiamis*.

III. in de residentie *Tegal* het opzicht over de vaccine in:

- a. de vaccine-districten *Ketangoengan*, *Balapoelang* en *Boemiajoe*, uitmakende de afdeeling *Brebes*,
- b. de vaccine-districten *Petaroekan* en *Semingkir*,
- a. en b. thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Tegal*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa
- a. te *Brebes*.
- b. te *Pamalang*.

IV. in de residentie *Japara* het opzicht over de vaccine in het vaccine-district *Soewawal*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Koedoes*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Japara*.

V. in de residentie *Rembang* het opzicht de vaccine in de vaccine-districten *Blora* en *Ketoewan*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Rembang*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Blora*.

VI. in de residentie *Soerabaja* het opzicht over de vaccine in het vaccine-district *Sangkapoera* (eiland *Bawean*) zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa aldaar.

VII. in de residentie *Madoera* het opzicht over de vac-

cine in de vaccine-districten *Kangean* en *Sepek*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer *Soemenep*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Kangean*.

VIII. in de residentie *Banjoemas* het opzicht over de vaccine in:

- a. het vaccine-district *Djamboedesa*,
- b. de vaccine-districten *Bawang* en *Karangkoobar*,
- a. en b. thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Banjoemas*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa
  - a. te *Poerbolingo*.
  - b. te *Bandjarnegara*.
- c. het vaccine district *Djenang*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Tjilatjap*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Madjenang*.

IX. in de residentie *Bagelen* het opzicht over de vaccine in:

- a. de vaccine-districten *Wonosobo*, *Sapoeran* en *Kaliwiro*,
  - b. het vaccine-district *Lagoedjamprong*,
  - a. en b. thans uitgeoefend door den Eerstaanwezenden officier van gezondheid te *Poerworedjo*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa
    - a. te *Wonosobo*.
    - b. te *Koetoardjo*.
  - c. de vaccine-districten *Keboemen* en *Koetawinangan*, thans uitgeoefend door den Eerstaanwezenden officier van gezondheid te *Gombong*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Keboemen*.
- X. in de residentie *Kedoe* het opzicht over de vaccine in:
- a. het vaccine-district *Temanggoeng*,
  - b. het vaccine-district *Mendoet*,
  - a. en b. thans uitgeoefend door den Eerstaanwezenden officier van gezondheid te *Magelang*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa

a. te *Temanggoeng*.

b. te *Moentilan*.

XI. in de residentie *Madioen* het opzicht over de vaccine in:

a. het vaccine-district *Magetan*,

b. de vaccine-districten *Poeloeng* en *Somoroto*,

a. en b. thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Madioen*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa

a. te *Magetan*.

b. te *Ponorogo*.

XII. in de residentie *Kediri* het opzicht over de vaccine in de vaccine districten *Trenggalek* en *Dongko*, thans uitgeoefend door den civielen geneesheer te *Toeloengagoeng*, zal behooren tot het dienstwerk van den dokter-djawa te *Trenggalek*.

Ten tweede: Aan te teekenen, dat bij ontstentenis van een der krachtens artikel 1 van dit besluit met het opzicht over de vaccine belaste dokters-djawa, dat opzicht in de betrokken vaccine-districten ambtshalve zal worden uitgeoefend door de met den civielen geneeskundigen dienst belaste Europeesche burgerlijke of militaire geneesheeren, tot wier ressorten die vaccine-districten behooren.

Afschrift enz.

Accordeert met voors. register

De Secretaris,

A. WIEMANS.

II.

N°. 1456.

BATAVIA, 22 Januari 1900.

DE DIRECTEUR VAN ONDERWIJS, EERE-
DIENST EN NIJVERHEID.

Gelezen enz.;

Gelet op Staatsblad 1896 N°. 148 en op § 24, alinea 3,

A. voor de bewaring der Nederlandsch-Indische Standaarden van de eenheid van lengte en van de eenheid van gewicht.

ARTIKEL 1.

De Nederlandsch-Indische Standaarden, bedoeld bij artikel 1, alinea 1, van Staatsblad 1899 No. 49, bestaande uit:

- a. een glazen meter à bout, geborgen in een daartoe doelmatig ingericht en gesloten mahoniehouten kistje tot opschrift dragend: „Nederlandsch-Indische Standaard van de eenheid van lengte”,
  - b. een verguld koperen Kilogram, geborgen in een daartoe doelmatig ingericht en gesloten palmhouten doosje, behoorlijk verpakt tegen invloeden van buiten, tot opschrift dragend: „Nederlandsch-Indische Standaard van de eenheid van gewicht” en geplaatst in eene goedsluitende glazen stopflesch,
- worden bewaard in een brand- en inbraakvrije ruimte van het IJkkantoor te *Batavia*.

ARTIKEL 2.

De in het vorig artikel genoemde kistjes zijn van wege den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid verzegeld en worden zorgvuldig bewaard onder toezicht van den Inspecteur van het IJkwezen in *Nederlandsch-Indië*, aan wien hierbij wordt opgedragen door behoorlijke afsluiting van de bewaarplaats en door het aanwenden van doeltreffende middelen tegen atmosferische en andere invloeden zooveel doenlijk voor de ongeschonden bewaring zorg te dragen.

ARTIKEL 3.

Op voorstel van den Inspecteur van het IJkwezen kan in noodzakelijke gevallen, na daartoe bekomen machtiging van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, ontzegeling plaats hebben behoudens daaropvolgende verzegeling vóór of op den tweeden dag na de ontzegeling.

ARTIKEL 4.

De in het vorige artikel bedoelde verzegeling en ontzegeling geschieden aan het IJkkantoor te *Batavia* door eene Commissie, bestaande uit den Inspecteur van het IJkwezen en een ander ambtenaar, door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid daartoe aan te wijzen.

ARTIKEL 5.

Van elke verzegeling of ontzegeling wordt door de in artikel 4 bedoelde Commissie proces-verbaal opgemaakt, waarvan een exemplaar wordt gezonden aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid en een exemplaar blijft berusten in het archief van het IJkkantoor te *Batavia*.

ARTIKEL 6.

Bij ontzegeling wordt, indien het uitwendig aanzien der standaarden daartoe aanleiding mocht geven, door den Inspecteur van het IJkwezen aangaande zijne bevinding kennis gegeven aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

B. voor de bewaring, het gebruik en het onderzoek der ten behoeve van den openbaren dienst vervaardigde kopieën van de Nederlandsch-Indische Standaarden en der andere daarvan afgeleide maten en gewichten.

ARTIKEL 1.

Tot de in artikel 1, alinea 4, van Staatsblad 1899 No. 49 genoemde maten en gewichten behooren:

- a. die, welke dienst doen als standaarden van den tweeden rang,
- b. die, welke dienst doen als standaarden van inferieuren rang of bij den openbaren dienst dagelijks gebruikt worden.

ARTIKEL 2.

De in het vorig artikel sub *a* genoemde voorwerpen zijn geborgen in daartoe doelmatig ingerichte en gesloten kistjes, die elk tot opschrift dragen den inhoud met de bijvoeging „Standaard van den tweeden rang.”

Zij worden aan het IJkkantoor te *Batavia* van wege den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid verzegeld en daar ter plaatse zorgvuldig in eene brand-en inbraakvrije ruimte bewaard onder toezicht van den Inspecteur van het IJkwezen in *Nederlandsch-Indië*, aan wien wordt opgedragen door behoorlijke afsluiting van de bewaarplaats en door het aanwenden van doeltreffende middelen tegen atmosferische en andere invloeden zooveel doenlijk voor de ongeschonden bewaring zorg te dragen.

ARTIKEL 3.

De in het vorig artikel bedoelde verzegeling geschiedt door eene Commissie, bestaande uit den Inspecteur van het IJkwezen en een ander ambtenaar, daartoe aan te wijzen door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

Van de verzegeling wordt door die Commissie een proces-verbaal opgemaakt, waarvan een exemplaar wordt gezonden aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid en een exemplaar blijft berusten in het archief van het IJkkantoor te *Batavia*.

ARTIKEL 4.

Ontzegeling geschiedt door den Inspecteur van het IJkwezen, doch slechts na bekomen machtiging op een daartoe door hem tot den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid gericht verzoek onder opgave van het aantal dagen, waarvoor de ontzegeling gevraagd wordt.

Na het verstrijken van dien termijn heeft op nieuw verzegeling plaats.

ARTIKEL 5.

Bij het gebruik der standaarden van den tweeden rang worden door den Inspecteur van het IJkwezen alle zoodanige voorzorgen in acht genomen als bij verificaties met standaardnauwkeurigheid gebruikelijk zijn.

ARTIKEL 6.

De in artikel 1 sub *b* genoemde maten en gewichten, dienst doende als standaarden van inferieuren rang of in dagelijksch gebruik bij den openbaren dienst in de verschillende ijkdistricten, worden bewaard in daartoe doelmatig ingerichte houten kisten, die bij afwezigheid van den ambtenaar met den dienst belast, steeds zijn afgesloten.

De bewaring geschiedt steeds op droge plaatsen.

Tot reiniging worden zij nimmer behandeld met schuur-, poets- of bijtmiddelen, doch dagelijks na afloop van de zitting worden de koperen met een zachten zeemleeren lap, de ijzeren, blikken, tinnen en houten voorwerpen met een katoenen of linnen lap voorzichtig afgewreven.

Zij worden uitsluitend gebezigd ten behoeve van het IJkwezen en worden tot handhaving der nauwkeurigheid slechts met de meeste omzichtigheid gebruikt.

Zij worden jaarlijks onderzocht en zoo noodig gejusteerd door den Inspecteur van het IJkwezen.

Deze bewerkingen worden herhaald indien beschadiging, verminking of eenig ander ongeval heeft plaats gehad, dat tot gegronnen twijfel omtrent de nauwkeurigheid aanleiding geeft.

N°. 5453.

DESSAHOOFDEN. *Deelneming van „—” aan overeenkomsten tot grondbewerking of het verrichten van transportdiensten ten behoeve van cultuur- of nijverheidsondernemingen.*

CIRCULAIRES.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op *Java*, met uitzondering van die der Vorstenlanden en van *Batavia*, *Bantam* en *Krawang*.

I.

N°. 966.

BUITENZORG, 11 Mei 1895.

Bij het onderzoek naar de toestanden op het gebied der landbouw-nijverheid is gebleken, dat in sommige streken de dessahoofden deelnemen aan collectieve overeenkomsten tot grondbewerking voor de suikercultuur en dan veelal hun aandeel door hunne pantjens doen bewerken.

Niet alleen komt een zoodanig gebruik der pantjendiensten den Gouverneur-Generaal voor niet in overeenstemming te zijn met de bedoeling, waarmede deze zijn toegekend, doch ook het persoonlijk deelnemen der dessahoofden aan loonarbeid schijnt Zijne Excellentie niet vereenigbaar met eene behoorlijke vervulling hunner ambtsplichten.

De Landvoogd acht het daarom noodzakelijk dat door UHedG. het deelnemen door dessahoofden aan de bewerking van gronden voor anderen tegen loon of het presteeren van fabrieksarbeid, hetzij de arbeid door hen persoonlijk dan wel door hunne pantjens wordt verricht, worde tegengegaan.

Ik heb de eer bij deze te voldoen aan ontvangen be-

velen door UHEdG. te verzoeken aan het boven uitgedrukte verlangen van den Gouverneur-Generaal gevolg te willen geven.

De w^d. 1te Gouvernements-Secretaris,

COHEN STUART.

II.

N°. 2088

BUITENZORG, 15 September 1899.

Door een der Hooften van gewestelijk bestuur is in overweging gegeven de in de dezerzijdsche Circulaire van 11 Mei 1895 n°. 966 voorkomende aanbeveling om zooveel mogelijk tegen te gaan, dat dessahoofden deelnemen aan overeenkomsten voor de bewerking van gronden van anderen tegen loon of het presteeren van fabrieksarbeid, uit te breiden tot contracten voor de levering van transportmiddelen of voor het verrichten van transportdiensten met cultuur- of nijverheidsondernemingen.

Met dat voorstel wordt door den Gouverneur-Generaal ingestemd.

Waar toch in voormelde circulaire is verklaard, dat het deelnemen door dessahoofden aan loonarbeid, door het bewerken van gronden voor de suikercultuur of door het verrichten van arbeid in de fabriek, hetzij zulks door hen persoonlijk dan wel door hunne pantjens geschiedt, niet met eene behoorlijke vervulling hunner ambtsplichten is overeen te brengen, acht zijne Excellentie het rationeel, dat ook het sluiten door genoemde hoofden van contracten als bovenomschreven worde tegengegaan.

Ik heb de eer de mededeeling van het vorenstaande, met verzoek om daarmede rekening te willen houden, te doen strekken in voldoening aan eene daartoe bekomen opdracht.

De w^d. 1te. Gouvernements-Secretaris,

VAN REES.

veel gagement betaalbaar is gesteld, alvorens de betaling te bewerkstelligen, de aandacht van het Hoofd van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur daarop te vestigen. Als Gewestelijk ordonnateurs, mandatarissen en Ontvangers in deze samenwerken, is het niet te verwachten, dat er nog vele gevallen, als door de Rekenkamer bedoeld, zich zullen voordoen.

De Directeur van Financien,

BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

II.

Aan

de Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen.

N°. 148/6744.

BATAVIA, 24 April 1899.

Herhaaldelijk komt het voor, dat aan gegageerde militairen, die eene civiele betrekking bekleeden, waaraan eene bezoldiging is verbonden, welke met inbegrip van het hun toegelegd gagement meer dan f 1000 's jaars bedraagt, in strijd met artikel 25 van het Reglement in Staatsblad 1876 N°. 44, zooals het is gewijzigd bij Staatsblad 1890 N°. 267, het gagement ten volle wordt uitgekeerd.

Opdat ook uwerzijds er toe worde medegewerkt om dergelijke onrechtmatige uitkeeringen zooveel mogelijk te voorkomen, heb ik de eer UEdG. te verzoeken, er op toe te zien, dat in bedoelde gevallen naast traktement geen gagement worde uitbetaald zonder de voorgeschreven korting, en wanneer het UEdG. blijken mocht, dat ten onrechte of te veel gagement betaalbaar is gesteld, alvorens de betaling te bewerkstelligen, de

aandacht van het Hoofd van $\frac{\text{Gewestelijk Bestuur}}{\text{Plaatselijk Bestuur}}$ daarop te vestigen.

De Directeur van Financien,
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

N°. 5455.   **OVERSCHRIJVINGSORDONNANTIE.**

Bewaring van de maandelijksche opgaven, bedoeld in de artikelen 35 en 36 der „—“.

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Bestuur (uitgezonderd de Residenten van *Batavia, Semarang en Soerabaja* en de Gouverneurs van *Sumatra's Westkust* en van *Celebes en onderhoorigheden*).

N°. 149/6745

BATAVIA, 24 April 1899.

Een der Inspecteurs van Financiën heeft mijne aandacht gevestigd op de onvoldoende wijze, waarop veelal de involge de artikelen 35 en 36 der Overschrijvingsordonnantie (Staatsblad 1834 no. 27), zooals die artikelen luiden involge Staatsblad 1891 no. 67, door de notarissen, landmeters en vendumeesters maandelijks in te dienen opgaven worden bewaard, zoodat alle contrôle op de geregelde indiening dier staten illusoir wordt gemaakt.

In verband hiermede heb ik de eer UHEdG. te verzoeken, het wel daarheen te willen leiden, dat voortaan de bedoelde opgaven zorgvuldig bewaard en maandsgewijs in bundels vereenigd worden.

Ook acht ik het wenschelijk dat ter vergemakkelijking van de contrôle, de ambtenaren, bij wie de voorschreven opgaven moeten worden ingezonden, maandelijks eene verklaring opmaken betreffende de notarissen, landmeters

en vendumeesters binnen hun ressort, van wie gedurende de afgelopen maand geene opgaven zijn ontvangen, en die verklaring mede opnemen in den bundel over de maand, waarop zij betrekking heeft.

De Directeur van Financiën,
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

N°. 5456.   OVERSCHRIJVINGSORDONNANTIE.

*Toelichting der bij Staatsblad 1899
N°. 142 gewijzigde artikelen 6^a en
6^b van de „—”.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Bestuur
(uitgezonderd de Residenten van *Batavia, Semarang* en *Soerabaja* en de
Gouverneurs van *Sumatra's Westkust*
en van *Celebes en Onderhoorigheden*).

N°. 152/8030.

BATAVIA, 16 Mei 1899.

Bij de ordonnantie van 20 April jl. (Staatsblad N°. 142) is aan de artikelen 6^a en 6^b der overschrijvingsordonnantie [Staatsblad 1834 N°. 27 j^o. Staatsblad 1885 N°. 103] eene nieuwe lezing gegeven. Ik acht het niet ondienstig in 't kort de motieven, die tot die gewijzigde lezing geleid hebben, onder uwe aandacht te brengen.

De wijziging van artikel 6^a beoogt eenvoudig wettelijke voorziening in het geval, dat de verpondingsaanslag of nieuwe verpondingsaanslag van het goed nog niet is vastgesteld op het tijdstip, waarop volgens de artikelen 2, 3 en 4 der overschrijvingsordonnantie de termijn van overschrijving ingaat. In dat geval, — hetwelk

zich voornamelijk zal voordoen na de intrede van een nieuwen vijfjarigen termijn voor de belasting der verponding — zal het recht berekend moeten worden over den laatst bekenden aanslag; herrekening van het recht na de vaststelling van den nieuwen aanslag is niet toegelaten.

De wijziging van artikel 6^b heeft in de eerste plaats ten doel, een einde te maken aan het misbruik, waartoe de regel, om bij publieken verkoop het overschrijvingsrecht onvoorwaardelijk te doen berekenen over de daarbij geboden koopsom, aanleiding gaf. Het misbruik bestond, zooals bekend, hierin, dat na onderhandschen verkoop van een vast goed, het goed nader op publieke vendutie werd gebracht, aan welke openbare verkooping vooraf zoo min mogelijk bekendheid gegeven werd. Hij, die reeds ondershands kocht, werd alzoo schijnbaar koper op de publieke vendutie voor een geringe som, en betaalde dientengevolge, in stede van over de verpondingswaarde, overschrijvingsrecht over het veel lagere bedrag van de openbaar geboden koopsom.

Het gewijzigde art. 6^b geeft nu den overschrijvingsambtenaren een middel aan de hand om, indien zij meenen of vermoeden, dat de vendutie slechts gehouden werd om de belasting te ontduiken of dat, met het zelfde oogmerk, de koopprijs opzettelijk laag gehouden werd, het recht *niet* te berekenen over dien koopprijs; zij kunnen voortaan in dergelijke gevallen het vaste goed op de wijze, als voor *schepen* aangegeven bij art. 6 sub 3^a, doen schatten door drie door hen te benoemen deskundigen, en het recht zal dan geheven worden over de aldus geschatte waarde, altijd indien die schatting meer bedraagt dan de koopprijs, vermeerderd met de lasten, bestaande in de verplichting tot betaling eener geldsom.

Een tarief, waarnaar de aan de deskundigen uit te keeren belooning en c. q vergoeding van reiskosten moeten worden berekend, zal binnen kort worden afgekondigd.

Bedoeld middel kan wellicht ook strekken, om perk te stellen aan het misbruik, dat gemaakt wordt van de gunstige bepaling in art. 32 van het vendureglement [Staatsblad 1889 N°. 190], daarin bestaande, dat van een onroerend goed in het openbaar een schijnverkoop wordt gehouden en daarna binnen drie dagen onder eene vereeniging van werkelijke gegadigden of een kongsi eene nieuwe, niet openbare veiling plaats heeft, en de hoogste bieder bij die laatste veiling wordt opgegeven als den persoon, voor wien bij de verkooping door tusschenkomst van het vendukantoor is gekocht.

Het zal zeker voor den overschrijvingsambtenaar dikwijls moeielijk zijn, om uit te maken of aan de openbare verkooping voldoende publiciteit is gegeven, of geene omstandigheden, onafhankelijk van den wil des verkoopters, op den koopprijs hebben gedrukt. De mogelijkheid blijft natuurlijk bestaan, dat er belastingschuldigen zullen zijn, die door de mazen van het net heen slippen. Ik verwacht echter dat grove misbruiken als die, welke in den laatsten tijd aan de orde van den dag waren, door de nieuwe bepaling tot een minimum zullen worden teruggebracht. De bepaling zal voornamelijk preventief werken, aangezien men niet zoo licht tot bedriegelijke praktijken zal overgaan, zoo men weet, dat als er iets van uitlekt of vermoed wordt, de overschrijvingsambtenaar het recht heeft, om eene schatting door deskundigen te eischen, en men dan door bedoelde praktijken niets gewonnen, wel iets verloren hebben zou, nl. het vendusalaris over de koopsom van het onroerend goed, en verder de kosten der schatting voor zijne rekening hebben zou.

Eindelijk is bij de nieuwe ordonnantie uitdrukkelijk voorzien [vide de voorlaatste alinea van artikel 6^b] in het geval, dat het onroerend goed op eene openbare veiling te zamen en in één som is verkocht met goederen, die niet aan de betaling van het recht van over-

schrijving onderworpen zijn. In dat geval moet het recht berekend worden over de waarde der onroerende goederen volgens schatting van den overschrijvingsambtenaar, behoudens teruggaaf van het te veel betaalde, indien de schatting door den Gouverneur-Generaal te hoog wordt geacht.

De laatstbedoelde alinea spreekt van „onroerende goederen” te zamen en in één som verkocht met „goederen, die niet aan de betaling van het recht van overschrijving zijn onderworpen”. De bepaling zal dus toepassing behooren te vinden niet alleen, indien een onroerend goed te zamen en in één som met roerende goederen wordt verkocht, maar ook ingeval een onroerend goed, aan de betaling van het recht onderworpen, te zamen en in ééne som wordt verkocht met een ander onroerend goed, waarover de belasting niet verschuldigd is, [erfpacht, vruchtgebruik, gebruik en bewoning enz.]

Ten slotte zij uwe aandacht voor zooveel noodig gevestigd op de sub. *ten tweede* der ordonnantie vastgestelde overgangsbepaling.

De Directeur van Financien,
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

N°. 5457.

PATENTRECHT. *Heffing van patentrecht van hier te lande werkzame employés van in Nederland gevestigde naamlooze vennootschappen.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van gewestelijk bestuur, de Residenten van *Tapanoeli* en de *Padangsche Bovenlanden*, de Assistent Residenten van *Bengkalis*, *Gorontalo* en *Banda*.

N°. 157/9233.

BATAVIA, 9 Juni 1899.

Door een der Hoofden van gewestelijk bestuur is mij de vraag gesteld, of hier te lande werkzame employés van in *Nederland* gevestigde naamlooze vennootschappen ook door het patentrecht behooren te worden getroffen voor hun aandeel als zoodanig in de winst dier vennootschappen.

Deze vraag moet bevestigend beantwoord worden.

In *Nederland* gevestigde naamlooze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandeelen, coöperatieve en andere vereenigingen worden in de aldaar werkende belasting op bedrijfs- en andere inkomsten aangeslagen voor hare dividenden, met uitzondering o. a. van uitdeelingen aan het personeel.

Onder het inkomen, dat is vrijgesteld van het patentrecht, bedoeld in de laatste zinsnede van artikel 2 der patentordonnantie, zooals deze luidt ingevolge de ordonnantie van 6 Mei 1897 (Staatsblad No. 127), behooren dus niet de uitdeelingen dier vennootschappen en vereenigingen aan het personeel in *Indie*, zoodat die uitdeelingen voor den aanslag in het patentrecht in aanmerking moeten worden gebracht.

Ik heb de eer $\frac{\text{UHEdG.}}{\text{UEdG.}}$ te verzoeken, wel de aandacht van de commissiën voor den aanslag in het patentrecht

in het gewest onder Uw beheer op het vorenstaande te willen vestigen.

De Directeur van Financiën,
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

N°. 5458.

GRONDBEZIT. *Tegengang van het onwettig grondbezit. Wijziging van de voorschriften in Bijblad n° 5039, omtrent de samenstelling der statistieke opgaven ter zake.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, met uitzondering van die der Vorstenlanden.

N°. 643.

BATAVIA, 10 Februari 1897.

Bij de dezerzijdsche circulaire van 24 October 1895 No. 5128, opgenomen onder No. 5039 van het Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië*, werd ter vervanging van het bij Bijblad No. 4736 vastgesteld model, een bij dat rondschrjven gevoegd nieuw model voorgeschreven voor de halfjaarlijksche statistieken, aantoonende den stand van het onwettig grondbezit op Java en Madoera.

Blijkens de „Toelichting” aan den voet van evengemeld nieuw model, moeten de cijfers, opgenomen in de kolommen 13 en 14, in het verslag nader worden toegelicht, met opgaaf o. a. onder welke der kolommen 5 tot en met 9 de onvermogenden en degenen tegen wie eene vervolging is ingesteld, gerangschikt behooren te worden.

De Regeering is echter met mij van oordeel, 1) dat

---

1) MGS. van 28 October 1896 No. 2249.

het de voorkeur verdient om de in de kolommen 13 en 14 voorkomende cijfers, niet over de kolommen 5 tot en met 9, doch over de kolommen 7 tot en met 11 te verdeelen, zoomede om deze verdeling, welke volledigheidshalve voor elke afdeeling afzonderlijk behoort te worden gegeven, in stede van in het verslag, in de statistiek zelve op te nemen.

In verband hiermede heeft de Regeering mij opgedragen te Uwer kennis te brengen dat de laatste zinsnede van hooger gemelde „Toelichting” moet worden gelezen als volgt:

„Wat de cijfers in kolom 13 en 14 betreft, moet in „de laatste kolom worden opgegeven onder welke der „kolommen 7 t/m 11 de onvermogens en degenen, „tegen wie een rechtsvervolging is ingesteld, gerangschikt „behooren te worden. Ook dient aldaar vermeld te „worden hoeveel dier occupanten onder kolom 5 res- „sorteeren”.

Voorts wordt onder Uwe aandacht gebracht, dat ofschoon het nieuwe model voor de statistieken, in afwijking van het oude, niet voorschrijft het verstrekken van opgaven betreffende het aantal perceelen, hetwelk in den loop van het verslagsemester werd ingeschreven en hoeveel er door inlanders gereclameerd werden, die opgaven nochtans noodig zijn voor de behoorlijke invulling van de kolommen 4 en 10 van de op dit Departement samen te stellen recapitulatie, waarvan het model in het Bijblad No. 5039 is opgenomen 2).

UHEdG. gelieve mitsdien in den vervolge nopens een en ander in het verslag mededeeling te doen.

Door verschillende Hoofden van Gewestelijk Bestuur is de opmerking gemaakt, dat de bestrijding van het

---

2) Het model voor bedoelde recapitulatie is, luidens de in de vorige noot genoemde MGS., door een ander vervangen.

onwettig grondbezit door niet-inlanders in hun gewest bezwaar ondervindt, doordat de onwettige occupanten beweren, dat de grond niet door hen maar door hunne inlandsche vrouwen of concubines bezeten wordt.

De vraag, of dit voorwendsel eene vervolging tot ont-ruiming van den grond moet doen ontraden kan, naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal, veilig aan de prudentie der betrokken Residenten worden overgelaten, omdat het toch voor de hand ligt, dat, waar de onwaarheid van het voorwendsel niet te bewijzen valt, van eene vervolging geen succès is te verwachten en dus behoort te worden afgezien, en omgekeerd dat, wanneer dat bewijs wèl te leveren is, het Bestuur c. q. — nl. als de financiëele omstandigheden van den onwettigen occupant zulks toelaten — wel niet in gebreke zal blijven de vervolging in te stellen.

Doch afgescheiden hiervan bestaat voor een proces tegen een Vreemden Oosterling of Europeaan, die de bezitsrechten op den door hem geoccupeerden grond aan zijne inlandsche vrouw of huishoudster toekent, naar het Zijner Excellentie voorkomt, geen reden, als het Bestuur maar zorg draagt, dat evenals dit reeds in eenige gewesten geschiedt, door die vrouw of huishoudster dan alle lasten worden gedragen, welke op het in bezit hebben van gronden door inlanders rusten, zooals het presteeren van heerdienst, het betalen van hoofdgeld en c. q. landrente enz. Die perceelen, waarvan dus m. a. w. wordt aangenomen, dat ze werkelijk aan inlanders toebehooren, moeten dan uit de statistiek van het onwettig grondbezit verdwijnen.

Met verzoek met het vorenstaande al dadelijk bij de indiening der verslagen en statistieken over het 3^e semester 1896 rekening te willen houden en doen houden, noodig ik UHEdG. uit, met verwijzing naar het slot van de in hoofde aangehaalde circulaire, er wel zorg voor te willen dragen, dat de hierbedoelde periodieken binnen den

daarbij vastgestelden termijn op dit Departement worden ingediend.

*De Directeur van
Binnenlandsch Bestuur,*
P. ARENDS.

N°. 5459.

RECHTSWEZEN. *Vervolgijng van
overtredingen voor de Residentiege-
rechten op Java en Madoera.*

CIRCULAIRE.

Aan
de Ambtenaren, belast met de func-
tiën van het Openbaar Ministerie bij
de Residentiegerechten op Java en
Madoera.

N°. 496

BATAVIA, 10 Maart 1899.

Artikel 410 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van Justitie op *Java* enz., welk artikel *niet* van toepassing is op de Residentiegerechten op *Java* en *Madoera*, wordt in gevallen, waarin die gerechten hebben te oordeelen, herhaaldelijk analogisch toegepast.

Deze wijze van handelen is onwettig, waarom ik UEdG. dringend verzoek om zaken van overtreding, behoorende tot de competentie van het gerecht, waarbij U de functiën van het Openbaar Ministerie waarneemt, — immers wanneer er termen bestaan tot vervolging — voortaan steeds bij dat gerecht aanhangig te maken op de wijze, voorgeschreven bij artikel 199 van bovengemeld reglement.

*De Procureur-Generaal bij het
Hoog-Gerechtshof van N.-I.,*
W. C. VEENSTRA.

N°. 5160.

WEES- EN BOEDELKAMERS. *Wijziging der voorschriften in Bijblad no. 4487 omtrent het inwinnen van inlichtingen aangaande de waarde van te beleenen goederen. Transportkosten voor het doen van opnemingen van hypothecair te verbinden perceelen.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Wees- en Boedelkamers.

N°. 5848.

BATAVIA, 28 Juli 1899.

Wanneer bij eene Wees- en Boedelkamer een beleening wordt aangevraagd op een perceel, gelegen *binnen* het gewest waarin zij gevestigd is, is de Kamer niet gehouden aangaande de waarde van dat perceel vooraf inlichtingen in te winnen bij het Hoofd van Gewestelijk Bestuur; daarentegen kunnen omtrent de waarde van perceelen, welke gelegen zijn *buiten* dat gewest, zoo noodig rechtstreeks inlichtingen worden ingewonnen bij het betrokken Hoofd van Plaatselijk Bestuur.

In dien zin wordt de dezerzijdsche circulaire van 19 November 1887 No. 6813 (Bijblad No. 4487) geacht te zijn gewijzigd.

De kosten van noodzakelijke opneming voor het toestaan eener beleening behooren ten laste der aanvragers te worden gebracht, omdat deze in de eerste plaats belang hebben bij het verkrijgen der beleening en het in de rede ligt, dat van hen moet uitgaan de verstrekking aan den geldschieder van de noodige middelen van transport als anderszins om het hypothecair te verbinden perceel te bezichtigen en op te nemen.

Deze kosten van transport heen en terug behooren

steeds geconditioneerd en deponering van het noodig geraamd bedrag gevorderd te worden. Blijkt de vooruitbetaling naderhand meer of minder te zijn dan het werkelijk uitgegevene, dan dient door de Wees- en Boedelkamer te worden gezorgd voor restitutie van het te veel betaalde of navordering van het ontbrekende.

Geldt het eene *belangrijke* beleening *buiten* het gewest, waarin de Wees- en Boedelkamer gevestigd is, en waarentrent het betrokken bestuurshoofd een gunstig advies heeft uitgebracht, dan zal de Wees- en Boedelkamer — indien zij eene nadere opname door eene Commissie uit eigen boezem wenschelijk acht — het toestaan der beleening afhankelijk kunnen stellen van de voorwaarde, dat de aanvrager zich bereid verklaart de noodig geraamde transportkosten dier Commissie te betalen en het bedrag al dadelijk bij de Wees- en Boedelkamer te deponeren.

Ik heb de eer de Kamer te verzoeken eventueel met het vorenstaande rekening te houden.

De Directeur van Justitie,
LAGERWEY.

No. 5461.

HEERENDIENSTEN. SOERABAJA.

Bij artikel 2 van het besluit van 1 December 1898 No. 7 zijn vastgesteld de navolgende

VOORSCHRIFTEN ter uitvoering der ordonnantie tot regeling der heerendiensten in de afdeelingen Grissee, Lamongan en Sidajoe der residentie Soerabaja (Staatsblad 1898 No. 323).

ARTIKEL 1.

Onder de bezitters van bouwgrond, bedoeld in artikel 1 § 1 van voormelde ordonnantie, worden begrepen zoowel zij, die hun grond in individueel bezit — als zij, die hun grond in communaal bezit hebben.

Het bezit van nipahbosschen wordt gelijkgesteld aan dat van tuinen.

Onder hoofden van huisgezinnen worden verstaan alle huisvaders (huismoeders), die een afzonderlijk huis bewonen; wonen twee of meer huisgezinnen in één huis, dan is één het hoofd van het gezamenlijke huisgezin.

ARTIKEL 2.

Ingevolge artikel 1 § 3 der hierbedoelde ordonnantie worden van de heerendienstplichtigen in de afdeelingen *Grissee*, *Lamongan* en *Sidajoe* der residentie *Soerabaja* drie soorten van verplichten arbeid gevorderd, nl.:

- 1°. het aanleggen, herstellen en onderhouden van groote post- en binnenwegen;
- 2°. het aanleggen, herstellen en onderhouden van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen;
- 3°. het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen.

Dientengevolge blijven afgeschaft alle diensten tot nu toe gevorderd voor:

- a. den aanleg, het herstel en onderhoud van bruggen en duikers, gelegen in de groote post- en binnenwegen, buiten de hoofdplaatsen van het gewest en de afdeelingen.

Nochtans kunnen bruggen en duikers, die aan waterwerken (sluizen e. d.) gekoppeld zijn en daarvan een onafscheidelijk deel uitmaken, in heerdienst worden aangelegd, hersteld en onderhouden. Wordt hun aanleg door de uitvoering van eenig waterwerk gevorderd, zonder daaraan onafscheidelijk verbonden te zijn, dan kan de *aanleg* eveneens in heerdienst geschieden, maar *herstel* en *onderhoud* hebben plaats in vrijen arbeid (1).

(1) Bruggen en duikers, voorkomende in dessawegen over in heerdienst onderhouden waterleidingen, worden, wanneer het belang dier leidingen eene zoodanige constructie vordert dat de uitvoering of het herstel en onderhoud niet aan de zorg der dessa kunnen worden overgelaten, aangelegd, hersteld en onderhouden in vrijen arbeid.

Werken van primitieve constructie (bamboekokers, uitgeholde boomstammen en andere), welke alleen dienen om bevoeiingswater van de eene naar de andere zijde van den weg over te brengen, blijven ten laste van hen, door wie zij zijn aangelegd of die bij hunne instandhouding uitsluitend belang hebben.

- b. het bezetten van wachthuizen;
- c. het bewaken van waterwerken.

ARTIKEL 3.

De arbeid der heerendienstplichtigen bepaalt zich uitsluitend tot koeliearbeid, waaronder in geen geval verstaan worden die werkzaamheden, waarvoor de bijzondere ervaring van den ambachtsman wordt vereischt.

Het bakken van metselsteenen, het branden van kalk, het stampen van metselsteenen tot cement en het aanbrengen van riviersteenen, grind en zand, kunnen, voor zooveel de plaatselijke omstandigheden dit toelaten, voor de hierbedoelde werken in heerendienst geschieden.

De bevolking mag niet gedwongen worden karren of trekvee te leveren voor het transport van die materialen of zulke gereedschappen ter verwerking daarvan, als zij zich opzettelijk daartoe zou moeten aanschaffen.

De diensten, waarbij overnachten onvermijdelijk is, worden per etmaal als een dubbele dagdienst in rekening gebracht.

Geene nieuwe werken worden in heerendienst ondernomen zonder verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal, wiens autorisatie of nadere goedkeuring tevens noodig is voor het geval dat moet worden of is afgeweken van het bij de machtiging tot het werk toegestaan aantal dagdiensten van heerendienstplichtigen.

Die machtiging of nadere goedkeuring wordt niet verleend, zoo niet is aangetoond dat door onvoorziene tegenspoed overschrijding van het toegestaan aantal dagdiensten bij het werk onvermijdelijk is of geweest is.

Voor de vordering van diensten ten behoeve van zware reparatiën aan- en vernieuwingen van reeds bestaande werken wordt de machtiging vereischt van het Hoofd van gewestelijk of plaatselijk bestuur.

ARTIKEL 4.

Bij de regeling der verschillende in stand gebleven diensten wordt het volgende in acht genomen:

A. Het aanleggen, herstellen en onderhouden van groote post- en binnenwegen.

Onder binnenwegen worden verstaan die, welke de hoofdplaatsen van het gewest, de afdeelingen, districten en onderdistricten onderling verbinden of van deze leiden naar Gouvernements-pakhuizen of andere belangrijke plaatsen, met dien verstande dat in den regel slechts één verbindingsweg tusschen twee der bedoelde plaatsen als heerendienstweg behoeft te worden beschouwd.

Daaronder zijn niet begrepen de kleine wegen, die slechts de gemeenschap tusschen de dessa's onderling of tusschen deze en de groote post- en binnenwegen vormen, waarvan het onderhoud komt ten laste der betrokken gemeenten.

De Resident wijst de wegen aan, die in heerendienst moeten onderhouden worden, bepaalt welke daarvan dienen te worden begrind en stelt een schaal vast voor de breedte en dikte der verharding van deze laatste wegen, zoomede van het getal dagdiensten, benoodigd voor gewoon onderhoud en gewone herstellingen en voor het verzamelen van 1 kub. meter verhardingsmateriaal op verschillende afstanden tusschen de vindplaatsen en het wegaandeel.

Het Bestuur wijst aan elke dessa dan wel elke kampong of groep van kampongs het aandeel in de wegen aan.

De werkzaamheden aan de groote post- en binnenwegen worden onderscheiden in:

a. begrinding, bestaande in het uitspreiden van het grind.

Door het Hoofd van plaatselijk bestuur wordt telken jare vastgesteld voor welke wegen algemeene begrinding, waarbij de geraamde hoeveelheden verhardingsmateriaal in de registers van de verdeling der heerendiensten tot grondslag dienen, noodig is.

Het uitspreiden van het grind geschiedt baanvaksgewijs en niet over de geheele lengte van den weg tegelijk. Wegen met weinig transport kunnen volstaan met eene algemeene, zware begrinding om de 2 à 3 jaren en tusschentijds soelammen, dan wel alleen met soelammen.

Tenzij het gemakkelijker is en de bevolking bepaald verlangt grind aan te brengen telkens als er behoefte aan is, geschiedt het verzamelen van grind éénmaal 's jaars op vaste tijdstippen en op plaatsen, door het Bestuur aan te wijzen. Deze tijdstippen worden zooveel mogelijk zoodanig gekozen, dat zij niet samentreffen met de cultuurdiensten en met den tijd, waarin de heerendienstplichtigen zich aan hunne eigen cultures en andere werkzaamheden, waarin zij hun bestaan vinden, moeten wijden.

Het grind moet uitgezocht en de kalksteen, waar men gewoon is dit materiaal te gebruiken, stuk geklopt zijn.

Tegen het tijdstip, dat met de verzameling van het grind moet worden begonnen, wordt aan elken heerendienstplichtige bekend gemaakt de hoeveelheid, die hij te leveren heeft, aangegeven in een maat, die hij gemakkelijk bekomen of maken kan, b. v. de algemeen gebruikelijke petroleumkisten, alsmede de plaats, waar de levering moet geschieden. Voor de levering wordt een ruime tijd gesteld.

Intusschen wordt door de Europeesche ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur door proeven, welke telken jare moeten worden voortgezet, nagegaan

hoeveel diensten noodig zijn voor de verzameling van een bepaalde maat verhardingsmateriaal.

Als het grind door de heerendienstplichtigen blijkens daarvan te doene opname tot de hun opgedragen hoeveelheid geleverd is, worden zij voor het aantal diensten, hetwelk daarvoor is noodig geweest, in kolom 5 van den staat model B gecrediteerd;

- b. herstellingen, waaronder verstaan wordt het defect zijn van den weg zoodanig, dat zij, die met het gewoon onderhoud belast zijn, het niet af kunnen;
- c. het gewoon onderhoud, waartoe gerekend wordt het aanbrengen van voorzieningen, die geen uitstel gedoogen, als: het vullen van holten met grind, het dichten van gaten, het doorsteken van verstopte goten, het verzekeren van een onbelemmerden afvoer van water, het wegschrappen van modder, en voor sommige wegen in den oostmoesson het begieten. Wanneer dessa's aan den weg gelegen zijn, behoort het schoonhouden van die weggedeelten op dezelfde wijze te geschieden als het schoonhouden der dessa-wegen. Op de hoofdplaatsen kan het vegen der wegen geschieden door gestraften of door de bewoners van aan den weg gelegen panden, te regelen bij plaatselijke keur.

Aan de algemeene begrinding als bedoeld in *a* wordt niet begonnen dan na schriftelijke aanvraag van het districtsbestuur aan den Controleur der afdeeling, die de dagen vaststelt, waarop de werkzaamheden zullen plaats hebben, en, voor zoover geen individueele taakverdeeling heeft plaats gehad, het aantal lieden, hetwelk elken dag voor elke gemeente mag uitkomen; verder wijst hij de Inlandsche ambtenaren aan, welke met het toezicht en de contrôle op het uitkomen der heerendienstplichtigen belast zijn.

Het werk moet voor de aan de beurt zijnde baanvakken in den kortst mogelijken tijd worden verricht.

Vóór dat met het werk begonnen wordt, zorgt het districtsbestuur dat elk dessahoofd, indien in zijn dessa individueele taakverdeeling niet heeft plaats gehad, voorzien is van een billet, waarop is aangegeven het aantal dienstplichtigen, dat elken dag mag uitkomen.

Voor de werkzaamheden, bij *a* en *b* bedoeld, komen de dienstplichtigen uit bij beurtregeling en werken „en bloc” of bij ploegen; bij *c* wordt, indien het onderhoud dagelijksch is, een vast bepaald aantal personen uit de dessa's, die binnen een afstand van één paal van den weg wonen, daarbij tewerkgesteld; heeft het onderhoud wekelijks plaats, dan komt daartoe een vast, zoo beperkt mogelijk en met den moesson verband houdend aantal heerendienstplichtigen, waarvan het maximum door het Plaatselijk Bestuur voor elken weg bepaald wordt, bij beurtregeling uit. Een dag te voren moet het dessahoofd of een der leden van het dessabestuur den weg inspecteeren om te zien of het uitkomen der heerendienstplichtigen op den volgenden dag al of niet tot het volle maximum of daar beneden noodzakelijk is.

Graswegen (met of zonder een weinig grind) worden slechts eens in de één of twee maanden onderhouden, d. i. de gaten worden met grind of aarde gevuld, het gras neergeslagen, de goten uitgediept en de steile hellingen en modderige plaatsen verhard.

Hiervoor komt op vastgestelde tijden uit elke dessa bij beurtregeling een aantal heerendienstplichtigen uit, dat een maximum, door het Plaatselijk Bestuur voor elken weg vast te stellen en met den moesson rekening houdende, niet mag te boven gaan.

B. Het aanleggen, herstellen en onderhouden van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen.

Welke dezer werken in heerdienst moeten worden onderhouden, wordt door den Resident vastgesteld. Hij gaat hierbij uit van het beginsel, dat slechts die dammen,

waterwerken en waterleidingen in heeredienst worden onderhouden, welke, voor vele gemeenten van nut, om de daarbij betrokken belangen rechtstreeksch toezicht van Bestuurswege niet kunnen ontberen. Bij de in heeredienst onderhouden leidingen zal, evenals bij de wegen, waar de bevolking zulks verlangt, aan elken bij deze werken ingedeelden heeredienstplichtige een vast aandeel aangewezen kunnen worden, met beurtregeling (giliran) voor het gewoon onderhoud, als men dat wil.

C. Het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen.

Met het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen worden belast eenige aan de groote post- en binnenwegen gelegen dessa's, doch alleen dan, wanneer daartoe voor de bij de reglementen bepaalde loonen geene vrijwillige koelies te bekomen zijn.

De verstrekking van koelies voor het bovenbedoeld transport geschiedt alleen in de bij de reglementen bepaalde gevallen en tot het daarbij vastgesteld getal.

Voor dezen dienst wordt aan de dienstplichtigen betaald hetgeen bij de reglementen is bepaald.

Met de dessa's, aan welke het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen is opgedragen, wordt overeengekomen omtrent het voorzien in het voor deze diensten vereischte materieel.

ARTIKEL 5.

Zoo veel mogelijk wordt elke dessa slechts met één soort heeredienstarbeid belast, terwijl bij de verdeeling van den arbeid onder de heeredienstplichtigen, waar de bevolking daartoe genegen is, hetzelfde geschiedt.

ARTIKEL 6.

De Resident zal:

- a. van de verdeeling der heerediensten registers doen samenstellen volgens het hierbij behoorend model A

- en die aan zijne goedkeuring doen onderwerpen, zullende eene districts-gewijze samentrekking van die registers, door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, zoodra mogelijk aan de Regeering moeten worden ingediend;
- b. aan de Regenten, districts-, onderdistricts- en dessahoofden verstrekken een exemplaar van de hem, Resident, door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur toe te zenden, in de landstaal overgebrachte voorschriften, naar welke de vordering der heerendiensten geschiedt, zoomede een extract uit de sub *a* bedoelde registers, ieder voor zooveel zijn werkring aangaat, welk extract zal moeten vermelden de heerendiensten, respectievelijk aan elk regentschap, district, onderdistrict en elke dessa opgelegd en het aantal heerendienstplichtigen, dat daarvoor jaarlijks mag gevorderd worden;
- c. bij het jaarlijksch verslag der heerendiensten een staat overleggen, ingericht naar het hierbij overgelegd model B, waaruit afdeelingsgewijs moet blijken welke heerendiensten zijn verricht, zullende de daarbij betrokken ambtenaren maandelijks, overeenkomstig hetzelfde model, een opgaaf moeten maken van de in elk district verrichte diensten, welke opgaaf in de eerste plaats moet worden opgebouwd uit de resultaten van de in artikel 4 voorgeschreven contrôle en voorts behoort getrokken te worden uit een door de districts- en onderdistrictshoofden aan te houden dessa'sgewijze ingericht register, waarin voor de verschillende heerendienstwerken wekelijks worden opgeteekend de door de dessahoofden gerapporteerde diensten, tot dagen van 12 uren herleid.

De dessahoofden houden daartoe aantekening van het aantal heerendienstplichtigen, dat dagelijks voor de verschillende werkzaamheden is uitgekomen, met vermelding van den dagelijkschen duur van den arbeid.

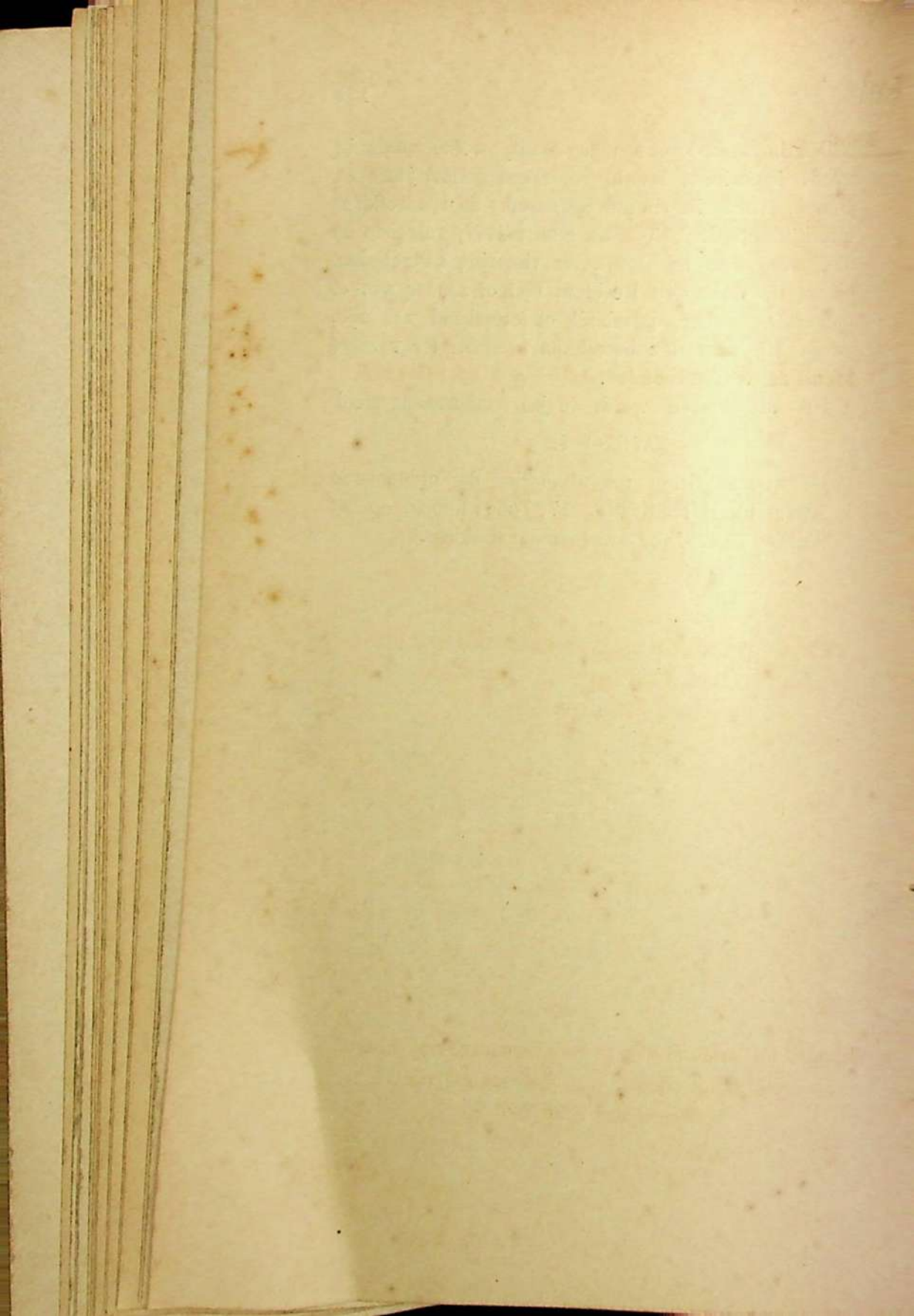
De bovenbedoelde maandstaat, welke zoodanig wordt ingericht dat hij voor een geheel jaar kan dienen, wordt in simplo opgemaakt en den Resident uiterlijk op den 15^{en} van elke maand, volgende op die, waarover hij loopt, ter viseering aangeboden. Nadat hij door den Resident met of zonder aan- of opmerking voor „gezien” onderteekend zal zijn, wordt hij aan den betrokken inzender ter verdere invulling teruggezonden.

Uit die staten wordt de jaarstaat samengesteld.

Artikel 7.

De voorschriften tot uitvoering der ordonnantie in Staatsblad 1893 No. 178 (zie Bijblad op het Staatsblad No. 4832) worden ingetrokken.

MODEL A.*Residentie Soerabaja.*

Afdeelingen **GRISSEE, LAMONGAN** en **SIDAJOE**

REGISTER

van de verdeeling der heerendiensten
over het tijdvak . . . . tot en
met ultimo 19

Behoort bij artikel 6 § a der Voorschriften, vastge-
steld bij artikel 2 van het besluit van
1 December 1898 No. 7.

D I S T R I C T.	Onderhoud en gewone													
	Groote post- en binnenwegen.													
	Nummers en namen der dessa's (*).	Aantal heerdienstplichtigen van elke dessa.	Maximum aantal dagdiensten, waarover alzoo jaarlijks mag beschikt worden.	Aanduiding van den weg.	Lengte van het aangewezen aandeel (meters).	Te begrinden breedte (meters).	Vierkante oppervlakte (□ meters).	Afstand tot het aandeel in den weg (palen).	Getal dagdiensten, benoodigd voor gewoon onderhoud en gewone herstellingen.	Hoeveel grind jaarlijks benoodigd (kub. meters).	Afstand van de plaats van inzameling tot die van gebruik (palen).	Getal dagdiensten 's jaars voor de inzameling van grind benoodigd.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	

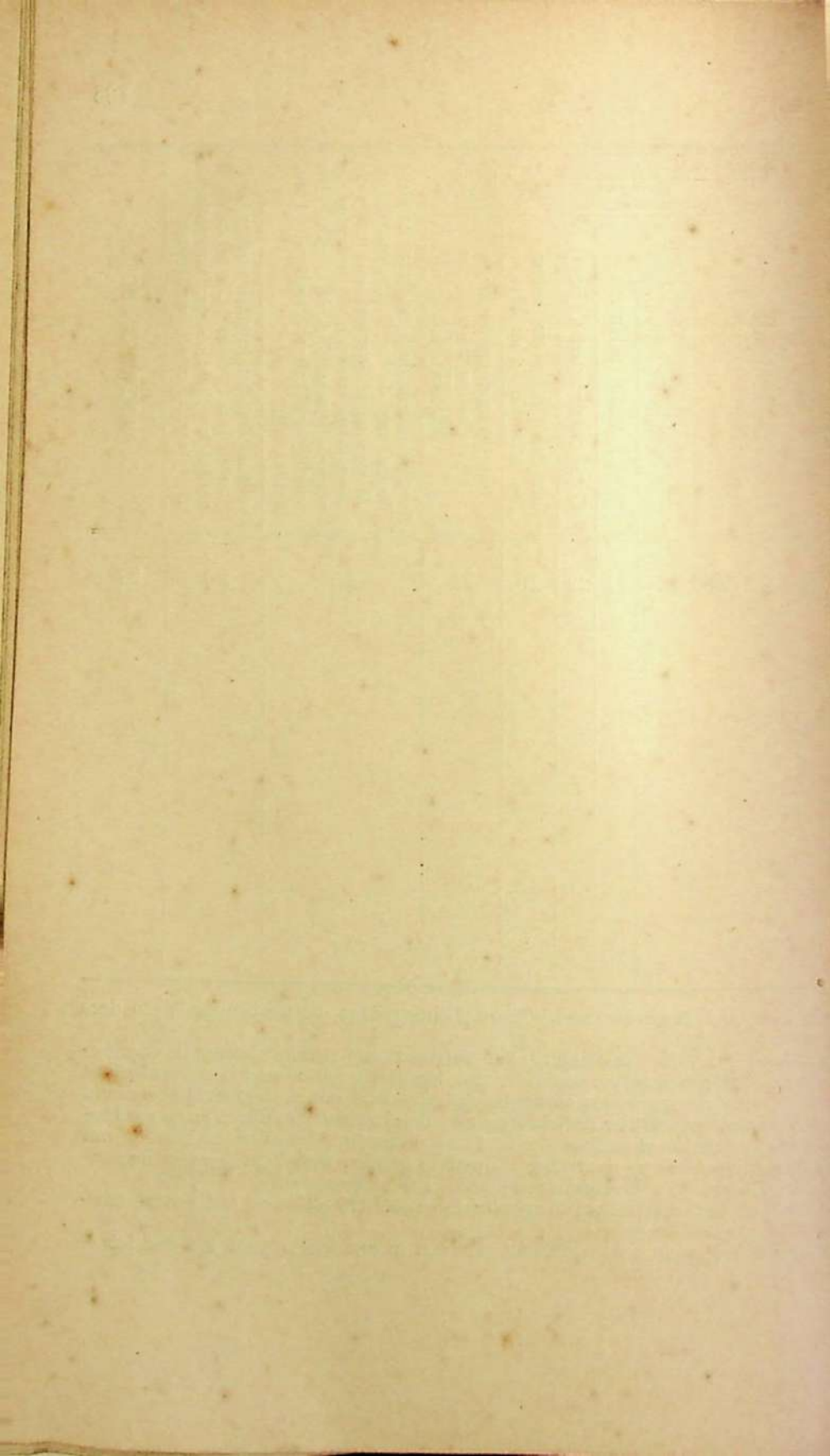
(*) Waar in verband met groote afstanden der gehuchten van de moed dan wel een groep van deze te beschouwen als afzonderlijke dessa's, kan

Kolom 5 kan op tweederlei wijze worden ingevuld. Wordt de klassenver-
tigen in kolom 4 te vermenigvuldigen met een zeker gemiddelde b.v. $\frac{2}{3}$ v
plaats gehad, zoodat men weet hoeveel heerdienstplichtigen in elke klasse be-
worden door het aantal vol-dienstplichtigen met 24, het aantal half-dienstpl
ten bij elkander op te tellen. Het is niet noodig daarbij te blijven vasthouden
heerdienstplichtigen kan, zoo zij dit verlangen, ook anders worden geregeld b
dienstplichtigen van elke klasse aanwezig zijn en welke verhouding tusse

De invulling van kolom 26 heeft op dezelfde wijze plaats, dus of kolom 4
dienstplichtigen $\times (18-12) +$ het aantal kwart-dienstplichtigen $\times (9-6)$.

Indien in eenig district eenig soort heerdienstwerk b. v. onderhoud en
betrekkelijke kolommen vervallen.

MODEL. B.Residentie Soerabaja.*Afdeeling Grisseë, Lamongan en Sidajoe.*

S T A A T

van de verrichte heerendiensten gedurende het jaar 19

Behoort bij artikel 6 § c der Voorschriften vastgesteld
bij artikel 2 van het besluit van
1 December 1898 n°. 7.

AFDEELING, DISTRICT OF DESSA.	Aantal heerendienst- plichtigen.	Maximum aantal dagdiensten, dat in 19... volgens het in kolom 2 genoem- de aantal heerdienstplichtigen, be- rekend op de wijze, gevolgd bij de opmaking van den heerdienstlegger, alzoö had mogen gevorderd worden.	Aantal gedurende 19... dagdiensten		
			Onderhoud en gewone herstellin- gen van heerdienstwegen.	Het verzamelen van grind.	Onderhoud en gewone herstellin- gen van heerdienstwegen.
1	2	3	4	5	6

(a) Wanneer in het verslagjaar geen aanleg van irrigatiewerken heeft pla-
opgenomen het verschil tusschen de kolommen 3 en 10: is dat wel het geval ge-
kolom 2 vermenigvuldigd met 24 of berekend op de wijze als onder staat Le-
Deze opgave wordt dessa's gewijs ingevuld in den maandstaat, door het district
en voor den Resident bestemd, afdeelingsgewijs in den staat, over te leggen

Elk gevorderde		Totaal															
8	Zware herstellingen van de in kolom 6 genoemde werken.	9	Het vervoeren van personen en troepen op marsch en hunne goederen à 5 cent per paal (zie Stbl. 1875 No. 440).	10	Per afdeeling, district of dessa.	11	Per heerendienstplichtige (kolom 10 gedeeld door kolom 2).	12	Bovendien zijn in 49... nog gevorderd het onderstaand aantal dagdiensten voor aanleg van irrigatiewerken.	13	Waardoor de cijfers in kolommen 10 en 11 moeten worden verhoogd tot:	14		15	Het onverbruikt gebleven aantal dagdiensten bedraagt alzoo: (a)	16	TOELICHTINGEN.

In de kolommen 12, 13 en 14 dus oningevuld zijn gebleven, wordt in deze kolom niet in deze kolom te worden ingevuld het verschil tusschen de getallen in gegeven en die in kolom 13.

Controleur aangeboden, districtsgewijs in den maandstaat, door dezen opgemaakt kassisch verslag der heerendiensten.

N°. 5462

HEERENDIENSTEN. SOERABAJA.

Bij artikel 2 van het besluit van 1 December 1898 No. 7 zijn vastgestelde de navolgende:

VOORSCHRIFTEN ter uitvoering der ordonnantie tot regeling der heerendiensten in de afdeeling Bawean der residentie Soerabaja (Staatsblad 1898 No. 324).

Artikel 1.

Ingevolge artikel 1 § 3 der hierbedoelde ordonnantie kunnen van de heerendienstplichtigen in de afdeeling *Bawean* der residentie *Soerabaja* vijf soorten van verplichten arbeid worden gevorderd, nl.

1. het verzamelen en transporteeren van verhardingsmateriaal voor den weg rond het eiland *Bawean*;
2. het aanleggen, herstellen en onderhouden van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen;
3. het aanleggen, herstellen en onderhouden van bruggen en duikers, gelegen in den sub 1 genoemden weg, buiten de hoofdplaats der afdeeling;
4. het bezetten van wachthuizen;
5. het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen.

Dientengevolge blijven afgeschaft de diensten voor:

- a. den aanleg, het herstel en onderhoud van den weg rond het eiland *Bawean*, de verzameling en het transport van het voor dien weg benoodigde verhardingsmateriaal uitgezonderd;
- b. het bewaken van waterwerken.

De sub 3 vermelde diensten worden voorloopig niet gevorderd.

Artikel 2.

De arbeid der heerendienstplichtigen bepaalt zich uit-

sluitend tot koeliearbeid, waaronder in geen geval verstaan worden die werkzaamheden, waarvoor de bijzondere ervaring van den ambachtsman wordt vereischt.

Het bakken van metselsteenen, het branden van kalk, het stampen van metselsteenen tot cement en het aanbrengen van riviersteenen, grind en zand, kunnen, voor zooveel de plaatselijke omstandigheden dit toelaten, voor de hierbedoelde werken in heeredienst geschieden.

De bevolking mag niet gedwongen worden karren of trekvee te leveren voor het transport van die materialen of zulke gereedschappen ter verwerking daarvan als zij zich opzettelijk daartoe zou moeten aanschaffen.

De diensten, waarbij overnachten onvermijdelijk is, worden per etmaal als een dubbele dagdienst in rekening gebracht.

Geene nieuwe werken worden in heeredienst ondernomen zonder verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal, wiens autorisatie of nadere goedkeuring tevens noodig is voor het geval dat moet worden of is afgeweken van het bij de machtiging tot het werk toegestaan aantal dagdiensten van heeredienstplichtigen.

Die machtiging of nadere goedkeuring wordt niet verleend, zoo niet is aangetoond dat door onvoorziene tegenspoed overschrijding van het toegestaan aantal dagdiensten bij het werk onvermijdelijk is of geweest is.

Voor de vordering van diensten ten behoeve van zware reparatiën aan- en vernieuwingen van reeds bestaande werken wordt de machtiging vereischt van het Hoofd van gewestelijk of plaatselijk bestuur.

Artikel 3.

Bij de regeling der verschillende in stand gebleven diensten wordt het volgende in acht genomen:

A. Het verzamelen en transporteeren van materiaal tot verharding van den weg rond het eiland Bawean.

De Resident stelt een schaal vast voor de breedte en dikte der verharding voor dezen weg, zoomede voor het getal dagdiensten, benoodigd tot het verzamelen of transporteeren van één kubieken meter verhardingsmateriaal op verschillende afstanden tusschen de vindplaats en het wegaandeel.

Tenzij het gemakkelijker is en de bevolking bepaald verlangt grind aan te brengen telkens als er behoefte aan is, geschiedt het verzamelen van verhardingsmateriaal (grind, schelpen, padas, zeezand, enz.) eenmaal 's jaars op vaste tijdstippen en op plaatsen, door het Bestuur aan te wijzen. Deze tijdstippen worden zooveel mogelijk zoodanig gekozen dat zij niet samentreffen met den tijd, waarin de heerendienstplichtigen zich aan hunne eigen cultures en andere werkzaamheden, waarin zij hun bestaan vinden, moeten wijden.

Het Bestuur bepaalt voor elke dessa de hoeveelheid verhardingsmateriaal per heerendienstplichtige, jaarlijks in normale omstandigheden te leveren.

Tegen het tijdstip, dat met de verzameling van het grind moet worden begonnen, wordt aan elken heerendienstplichtige bekend gemaakt de hoeveelheid, die hij te leveren heeft, aangegeven in een maat, die hij gemakkelijk bekomen of maken kan, bv. de algemeen gebruikelijke petroleumkisten, alsmede de plaats, waar de levering moet geschieden. Voor de levering wordt een ruime tijd gesteld.

Intusschen wordt van Bestuurswege door proeven, welke telken jare moeten worden voortgezet, nagegaan hoeveel diensten noodig zijn voor de verzameling van een bepaalde maat verhardingsmateriaal.

Als het grind door de heerendienstplichtigen blijkens daarvan te doene opname tot de hun opgedragen hoeveelheid geleverd is, worden zij voor het aantal diensten, hetwelk daarvoor is noodig geweest, in kolom 6 van den staat model **B** gecrediteerd.

B. Het aanleggen, herstellen en onderhouden van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen.

Welke dezer werken in heerendienst moeten worden onderhouden, wordt door den Resident vastgesteld.

Hij gaat hierbij uit van het beginsel, dat slechts die dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen in heerendienst worden onderhouden, welke, voor vele gemeenten van dienst, om de daarbij betrokken belangen rechtstreeksch toezicht van Bestuurswege niet kunnen ontberen.

Bij de in heerendienst onderhouden leidingen zal, waar de bevolking zulks verlangt, aan elken bij deze werken ingedeelden heerendienstplichtige een vast aandeel aangewezen kunnen worden, met beurtregeling (giliran) voor het gewoon onderhoud, indien men dat wil.

C. Het aanleggen, herstellen en onderhouden van bruggen en duikers, gelegen in den weg rond het eiland Bawean buiten de hoofdplaats der afdeeling.

De duikers in bedoelden weg, welke van primitieve constructie zijn (bamboekokers, uitgeholde boomstammen e.d.), en alleen dienen om bevoeiingswater van de eene naar de andere zijde van den weg over te brengen, blijven ten laste van hen, door wie zij zijn aangelegd of die bij hunne instandhouding uitsluitend belang hebben.

De andere in hoogergenoemden weg gelegen bruggen en duikers worden in heerendienst onderhouden, zoomede die, gelegen in dessawegen over in heerendienst te onderhouden waterleidingen, wanneer het belang dier leidingen eene zoodanige constructie vordert dat de uitvoering of het herstel en onderhoud niet aan de zorg der dessa kunnen worden overgelaten.

De bruggen en duikers, in dessawegen gelegen, vallen onder de zorg der betrokken gemeenten, behoudens de hiervoren gemaakte uitzondering.

Bruggen en duikers, die aan waterwerken (sluizen e.d.) gekoppeld zijn en daarvan een onafscheidelijk deel uit-

maken, blijven bij de toepassing dezer bepalingen buiten aanmerking.

D. Het bezetten van wachthuizen.

Het getal en de plaatsing der in heerdienst te bezetten wachthuizen worden door den Resident zoodanig geregeld, als in het belang der veiligheid noodig wordt geoordeeld.

De wachthuizen worden in den regel slechts des nachts en met niet meer dan vier man bezet, welk getal, waar noodig, tot zes man kan worden vermeerderd.

Waar de bezetting van een wachthuis in het belang der veiligheid ook over dag niet kan worden ontbeerd, zijn twee wachters voldoende.

De Resident wijst de dessa's aan, die met de bezetting der verschillende wachthuizen worden belast, stelt voor elk wachthuis het aantal wachters vast en bepaalt voor elke dessa de dagen, waarop de wachtdiensten moeten worden verricht, en het aantal wachters, dat zij op die dagen heeft te leveren.

E. Het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen.

Deze dienst mag slechts gevorderd worden, wanneer daartoe voor de bij de reglementen bepaalde loonen geene vrijwillige koelies te bekomen zijn.

De verstrekking van koelies voor het bovenbedoeld transport geschiedt alleen in de bij de reglementen bepaalde gevallen en tot het daarbij vastgesteld getal.

Voor dezen dienst wordt aan de dienstplichtigen betaald hetgeen bij de reglementen is bepaald.

Met de dessa's, aan welke het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen is opgedragen, wordt overeengekomen omtrent het voorzien in het voor deze diensten vereischte materieel.

ARTIKEL 4.

Zooveel mogelijk wordt elke dessa slechts met één soort heerendienstarbeid belast, terwijl bij de verdeeling van den arbeid onder de heerendienstplichtigen, waar de bevolking daartoe genegen is, hetzelfde geschiedt.

ARTIKEL 5.

De Resident zal:

- a. van de verdeeling der heerendiensten een register doen samenstellen volgens het hierbij behoorend model A en dat aan zijne goedkeuring doen onderwerpen, zullende een afschrift daarvan door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur zoodra mogelijk aan de Regeering moeten worden ingediend;
- b. aan het districtshoofd, de onderdistricts- en dessahoofden verstrekken een exemplaar van de hem, Resident, door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur toe te zenden, in de landstaal overgebrachte voorschriften, naar welke de vordering der heerendiensten geschiedt, zoomede een extract van het door hem gearresteerde register, ieder voor zooveel zijn werkkring aangaat, welk extract zal moeten vermelden de heerendiensten respectievelijk aan het district, elk onderdistrict en elke dessa opgelegd, en het aantal heerendienstplichtigen, dat daarvoor jaarlijks mag worden gevorderd;
- c. bij het jaarlijksch verslag der heerendiensten een staat overleggen, ingericht naar het hierbij overgelegd model B, waaruit moet blijken, welke heerendiensten zijn verricht, zullende de daarbij betrokken ambtenaren maandelijks, overeenkomstig hetzelfde model, een opgaaf moeten maken van de gepresterde diensten, welke opgaaf in de eerste plaats moet worden opgebouwd uit de resultaten van de in artikel 3 voorgeschreven contrôle en voorts behoort te worden getrokken uit

een door het districtshoofd en de onderdistrictshoofden aan te houden dessa's gewijze ingericht register, waarin voor de verschillende heerendienstwerken wekelijks worden opgeteekend de door de dessahoofden gerapporteerde diensten, tot dagen van 12 uren herleid.

De dessahoofden houden daartoe aanteekening van het aantal heerendienstplichtigen dat dagelijks voor de verschillende werkzaamheden is uitgekomen, met vermelding van den dagelijkschen duur van den arbeid.

De bovenbedoelde maandstaat, welke zoodanig wordt ingericht dat hij voor een geheel jaar kan dienen, wordt in simplo opgemaakt en den Resident uiterlijk op den 15^{en} van elke maand, volgende op die, waarover hij loopt, ter viseering aangeboden.

Nadat hij door den Resident met of zonder aan- of opmerking voor „gezien” onderteekend zal zijn, wordt hij aan den betrokken inzender ter verdere invulling teruggezonden.

Uit die staten wordt de jaarstaat samengesteld.

ARTIKEL 6.

De voorschriften tot uitvoering der ordonnantie in Staatsblad 1893 No. 179 (zie Bijblad op het Staatsblad No. 4833) worden ingetrokken.

MODEL A.

Residentie SOERABAJA.

Afdeeling BAWEAN.

REGISTER

om de verdeeling der heerendiensten over het
tijdvak. . . . tot en met ultimo 19.

behoort bij artikel 5 § *a* der voorschriften vastgesteld
bij artikel 2 van het besluit van 1 December
1898 N°. 7.

District.	Nummers en namen der dessa's (*).		Aantal heerendienstplichtigen.	Maximum aantal dagdiensten, waar- over alzoo beschikt mag worden.	AANTAL DAGDIENS							
					Onderhoud en gewone her- stellingen van:							
					Dammen en wa- terwerken.			Dijken en water- leidingen.				
					Naam of waar gelegen.	Afstand in palen.	Getal dagdiensten 's jaars.	Naam of waar gelegen.	Lengte in meters v/h. aangewezen aandeel.	Afstand in palen.	Getal dagdiensten 's jaars.	Aandeel van de
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

(*) Waar in verband met groote afstanden der gehuchten van de
wel een groep van deze te beschouwen als afzonderlijke
Kolom 5 kan op tweederlei wijze worden ingevuld. Wordt de kl
in kolom 4 te vermenigvuldigen met een zeker gemiddelde
gehad, zoodat men weet hoeveel heerendienstplichtigen in elke
worden door het aantal vol-dienstplichtigen met 12, het aar
de producten bij elkander op te tellen. Het is niet noodig d
tusschen de klassen van heerendienstplichtigen kan, zoo zij
dient te worden toegelicht hoeveel heerendienstplichtigen
dienstplichtigen is aangenomen.

HOODIGD VOOR:

16	17		18	19	20	21	22	23
	17							
	Naam of waar gelegen.							
	Afstand in palen.							
	Getal dagdiensten 's jaars.							
	Per dessa (kolommen 8, 12, 16 en 19).							
	Per heerendienstplichtige (kolom 20 (kolom 4)).							
	Zoodat voor eersten aanleg, zware herstelling en vernieuwing van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen, zoodmede voor het vervoeren op den voet van Staatsblad 1875 No. 110, van personen en troepen op marsch overblijven (kolom 5 verminderd met kolom 20).							

Aanteekeningen.

belang der heerendienstplichtigen van die gehuchten is om deze dan
 nng gelaten, dan kan men volstaan met het aantal heerendienstplichtigen
 vorderen dagdiensten d. i. 8. Heeft echter de klassenverdeeling plaats
 elke categorie het aantal beschikbare dagdiensten afzonderlijk berekend
 et 6, het aantal kwart-dienstplichtigen met 3 te vermenigvuldigen en
 am de eenmaal aangenomen verhouding van 4: 2: 1; de verhouding
 vorden geregeld bv. 4: 3: 2. Indien klassenverdeeling plaats heeft,
 a en welke verhouding tusschen de verschillende klassen van heeren-

MODEL B.

Residentie Soerabaja.

Afdeeling **B A W E A N.**

ST A A T

van de verrichte heerediensten gedurende het jaar 19

Behoort bij artikel 5 § c der Voorschriften vastgesteld
bij artikel 2 van het besluit van
1 December 1898 n°. 7

AFDEELING. OF DESSA.	Aantal heerendienst- plichtigen.	Maximum aantal dagdiensten, dat in 19 volgens het in kolom 2 genoemd aantal heerdienstplichtigen, berekend op de wijze, gevolgd bij de opmaking van den heerdienstloggeer, mag gevot- der worden.	Aantal gelure Onderhoud en gewone herstel- ling van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen.	Eersten aanleg, zware herstel- ling of vernieuwing van dammen.
1	2	3	4	5

Dese opgave wordt dosas'gewijze ingevuld in den insandstaat, door het d. denen opgemaakt en voor den Resident bestemd, en in den staat, over te lag

Elk gevorderde dagdiensten voor :				Totaal.		TOELICHTINGEN.
6	7	8	9	10	11	
van materialen tot verharding van den weg rond het eiland Bawean.	Het bezetten van wachthuizen.	Het vervoeren van personen en troepen op marsch op den voet van Staatsblad 1875 no. 110.	Per dessa (som der kolommen 4 tot en met 8).	Per heereindienstplichtige (kolom 9 (kolom 2)		

Assistent-Resident aangeboden, afdelingsgewijze in den maandstaat, door
 sijk sch verslag der heereindiensten.

N°. 5463

HEERENDIENSTEN. BESOEKI. *Bij artikel 2 van het besluit van 29 December 1898 n°. 3 zijn vastgesteld de navolgende:*

VOORSCHRIFTEN ter uitvoering der ordonnantie tot regeling der heerendiensten in de afdeeling Banjoewangi der residentie Besoeeki (Staatsblad 1898 n°. 345).

Artikel 1.

Ingevolge artikel 1 § 3 van voormelde ordonnantie kunnen van de heerendienstplichtigen in de afdeeling *Banjoewangi* der residentie *Besoeeki* vijf soorten van verplichten arbeid worden gevorderd nl.:

- 1^e. het aanleggen, herstellen en onderhouden van groote post- en binnenwegen;
- 2^e. het aanleggen, herstellen en onderhouden van de in sub 1^e bedoelde wegen gelegen bruggen en duikers, uitgezonderd die op de hoofdplaats der afdeeling;
- 3^e. het aanleggen, herstellen en onderhouden van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen;
- 4^e. het bezetten van wachthuizen;
- 5^e. het vervoeren van personen en troepen op marschen en van hunne goederen.

De sub 2^e vermelde heerendiensten worden voorloopig niet gevorderd.

Artikel 2.

De arbeid der heerendienstplichtigen bepaalt zich uitsluitend tot koeliearbeid, waaronder in geen geval verstaan worden die werkzaamheden, waarvoor de bijzondere ervaring van den ambachtsman wordt vereischt.

Het bakken van metselsteenen, het branden van kalk, het stampen van metselsteenen tot cement en het aanbrenge van riviersteenen, grind en zand, kunnen voor zooveel

de plaatselijke omstandigheden dit toelaten, voor de hierbedoelde werken in heeredienst geschieden.

De bevolking mag niet gedwongen worden karren of trekvee te leveren voor het transport van die materialen of zulke gereedschappen ter verwerking daarvan als zij zich opzettelijk daartoe zou moeten aanschaffen.

De diensten, waarbij overnachten onvermijdelijk is, worden per etmaal als een dubbele dagdienst in rekening gebracht.

Geene nieuwe werken worden in heeredienst ondernomen zonder verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal, wiens autorisatie of nadere goedkeuring tevens noodig is voor het geval dat moet worden of is afgeweken van het bij de machtiging tot het werk toegestaan aantal dagdiensten van heeredienstplichtigen.

Die machtiging of nadere goedkeuring wordt niet verleend, zoo niet is aangetoond dat door onvoorziene tegenspoed overschrijding van het toegestaan aantal dagdiensten bij het werk onvermijdelijk is of geweest is.

Voor de vordering van diensten ten behoeve van zware reparatiën aan- en vernieuwingen van reeds bestaande werken wordt de machtiging vereischt van het Hoofd van plaatselijk bestuur.

ARTIKEL 3.

Bij de regeling der verschillende in stand gehouden diensten wordt het volgende in acht genomen:

A. Het aanleggen, herstellen en onderhouden van groote post- en binnenwegen.

Onder binnenwegen worden verstaan die, welke de hoofdplaatsen van de afdeeling, districten en onderdistricten onderling verbinden of van deze leiden naar Gouvernements-pakhuizen of andere belangrijke plaatsen, met dien verstande dat in den regel slechts één verbindingsweg tusschen twee der bedoelde plaatsen als heeredienstweg

behoeft te worden beschouwd. Daaronder zijn niet begrepen de kleine wegen, die slechts de gemeenschap tusschen de dessa's onderling of tusschen deze en de groote post- en binnenwegen vormen, waarvan het onderhoud komt ten laste der betrokken gemeenten.

De Resident wijst de wegen aan, die in heerendienst moeten onderhouden worden, bepaalt welke daarvan dienen te worden begrind en stelt een schaal vast voor de breedte en dikte der verharding van deze laatste wegen, zoomede voor het getal dagdiensten, benoodigd voor gewoon onderhoud en gewone herstellingen en voor het verzamelen van 1 kub. meter verhardingsmateriaal op verschillende afstanden tusschen de vindplaatsen en het wegaandeel.

Het Bestuur wijst aan elke dessa dan wel elke kampong of groep van kampongs het aandeel in de wegen aan.

De werkzaamheden aan de groote post- en binnenwegen worden onderscheiden in:

a. begrinding, bestaande in het uitspreiden van het grind.

Door het Hoofd van plaatselijk bestuur wordt telken jare vastgesteld voor welke wegen algemeene begrinding, waarbij de geraamde hoeveelheden grind in de registers van de verdeeling der heerendiensten tot grondslag dienen, noodig is. Het uitspreiden geschiedt baanvaksgewijs en niet over de geheele lengte van den weg tegelijk. Voor de meeste wegen zal volstaan kunnen worden met eene algemeene zware begrinding om de 2 of 3 jaren en tusschentijds soelammen, dan wel alleen met voortdurend soelammen.

Tenzij het gemakkelijker is en de bevolking bepaald verlangt grind aan te brengen telkens als er behoefte aan is, geschiedt het verzamelen van grind éénmaal 's jaars op vaste tijdstippen en op plaatsen door het Bestuur aan te wijzen. Deze tijdstippen worden zooveel mogelijk zoodanig gekozen, dat zij niet samentreffen met de cultuur-diensten en met den tijd, waarin de heerendienstplichtigen zich aan hunne eigene

cultures en andere werkzaamheden, waarin zij hun bestaan vinden, moeten wijden.

Tegen het tijdstip, dat met de verzameling van het grind moet worden begonnen, wordt aan elken heerdienstplichtige bekend gemaakt de hoeveelheid, die hij te leveren heeft, aangegeven in een maat, die hij gemakkelijk bekomen of maken kan, bijvoorbeeld de algemeen gebruikelijke petroleumkisten, alsmede de plaats, waar de levering moet geschieden. Voor de levering wordt een ruime tijd gesteld.

Intusschen wordt door de Europeesche ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur door proeven, welke telken jare moeten worden voortgezet, nagegaan hoeveel diensten noodig zijn voor de verzameling van een bepaalde maat verhardingsmateriaal.

Als het grind door de heerdienstplichtigen blijkens daarvan te doene opname tot de hun opgedragen hoeveelheid geleverd is, worden zij voor het aantal diensten, hetwelk daarvoor is noodig geweest, in kolom 5 van staat model B gecrediteerd.

- b.* herstellingen, die noodig zijn, indien de weg zoodanig defect is, dat zij, die met het gewoon onderhoud belast zijn, het niet af kunnen;
- c.* het gewoon onderhoud, waartoe gerekend wordt het aanbrenge van voorzieningen, die geen uitstel gedoo- gen, als: het vullen van holten met grind, het dichten van gaten, het doorsteken van verstopte goten, het verzekeren van een onbelemmerden afvoer van water, het wegschrappen van modder en voor sommige we- gen in den Oostmoesson het begieten. Wanneer des- sa's aan den weg gelegen zijn, behoort het schoonhouden van die weggedeelten op dezelfde wijze te geschieden als het schoonhouden der dessawegen; op de hoofdplaats kan het geschieden òf door gestraften òf door de be- woners van aan den weg gelegen panden, te regelen bij plaatselijke keur.

Aan de algemeene begrinding als bedoeld in *a* wordt niet begonnen dan na schriftelijke aanvraag van het districtsbestuur aan den Controleur der afdeeling, die de dagen vaststelt, waarop de werkzaamheden zullen plaats hebben, en, voor zoover geen individueele taakverdeeling heeft plaats gehad, het aantal lieden, hetwelk elken dag voor elke gemeente mag uitkomen; verder wijst hij de Inlandsche ambtenaren aan, welke met het toezicht en de contrôle op het uitkomen der heerendienstplichtigen belast zijn.

Het werk moet voor de aan de beurt zijnde baanvakken in den kortst mogelijken tijd worden verricht. Vóórdat met het werk begonnen wordt, zorgt het districtsbestuur dat elk dessahoofd, indien in zijn dessa individueele taakverdeeling niet heeft plaats gehad, voorzien is van een billet, waarop is aangegeven het aantal dienstplichtigen; dat elken dag mag uitkomen.

Voor de werkzaamheden, bedoeld bij *a* en *b*, komen de dienstplichtigen uit bij beurtregeling en werken „en bloc” of bij ploegen; bij *c* wordt, indien het onderhoud dagelijksch is, een vast bepaald aantal personen uit de dessa's, die binnen een afstand van één paal van den weg liggen, daarbij tewerkgesteld; heeft het onderhoud wekelijks plaats, dan komt daartoe een vast, zoo beperkt mogelijk en met den moesson verband houdend aantal dienstplichtigen, waarvan het maximum door het plaatselijk bestuur voor elken weg bepaald wordt, bij beurtregeling uit.

Een dag te voren moet het dessahoofd of een der leden van het dessabestuur den weg inspecteeren om te zien of het uitkomen der heerendienstplichtigen op den volgenden dag al of niet tot het volle maximum of daarbeneden noodig is.

Graswegen (met of zonder een weinig grind) worden slechts eens in de één of twee maanden onderhouden, d. i. de gaten worden met grind of aarde gevuld, het gras neêrgeslagen, de goten uitgediept en de steile hellingen en modderige plaatsen verhard.

Hiervoor komen op vastgestelde tijdstippen uit elke dessa, elk gehucht of elke groep van gehuchten bij beurtregeling heerendienstplichtigen uit tot een aantal, dat een maximum, door het Plaatselijk Bestuur voor elken weg vast te stellen en met den moesson rekening houdende, niet mag te boven gaan.

B. Het aanleggen, herstellen en onderhouden van bruggen en duikers in de groote post- en binnenwegen.

De bruggen en duikers, welke in heerendienst worden aangelegd, hersteld en onderhouden, zijn :

- 1°. die, gelegen in de in heerendienst te onderhouden wegen, buiten de hoofdplaats der afdeeling, met uitzondering van werken van primitieve constructie (bamboekokers, uitgeholde boomstammen en dergelijke), welke alleen dienen om bevoeiingswater van de eene naar de andere zijde van den weg over te brengen, en welke blijven ten laste van hen, door wie zij zijn aangelegd of die bij hunne instandhouding uitsluitend belang hebben ;
- 2°. die, gelegen in dessawegen over in heerendienst te onderhouden waterleidingen, wanneer het belang dier leidingen eene zoodanige constructie vordert, dat de uitvoering of het herstel en onderhoud niet aan de zorg der dessa kunnen worden overgelaten.

De bruggen en duikers, in dessawegen gelegen, vallen onder de zorg van de betrokken gemeenten, behoudens de uitzondering op dezen regel, sub 2°. hiervoren gemaakt.

Bruggen en duikers, die aan waterwerken (sluizen en dergelijke) gekoppeld zijn en daarvan een onafscheidelijk deel uitmaken, blijven bij de toepassing dezer bepalingen buiten aanmerking.

C. Het aanleggen, herstellen en onderhouden van dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen.

Welke deze werken in heerendienst moeten worden onderhouden, wordt door den Resident vastgesteld. Hij

gaat hierbij uit van het beginsel, dat slechts die dammen, waterwerken, dijken en waterleidingen in heerendienst worden onderhouden, welke, voor vele gemeenten van dienst, om de daarbij betrokken belangen rechtstreeksch toezicht van Bestuurswege niet kunnen ontberen. Bij de in heerendienst onderhouden leidingen zal, evenals bij de wegen, waar de bevolking zulks verlangt, aan elken bij deze werken ingedeelden heerendienstplichtige een vast aandeel aangewezen kunnen worden met beurtregeling voor het gewoon onderhoud, indien men dat wil.

D. Het bezetten der wachthuizen.

Het getal en de plaatsing der in heerendienst te bezetten wachthuizen worden door het Hoofd van gewestelijk bestuur zoodanig geregeld als in het belang der veiligheid noodig wordt geoordeeld.

De wachthuizen worden in den regel alleen des nachts door ten hoogste drie man bezet, welk getal, waar noodig, b. v. bij wachthuizen op de grenzen en belangrijke kruispunten, tot vier man kan worden vermeerderd. Waar de bezetting van een wachthuis in het belang der veiligheid ook over dag niet kan worden ontbeerd, zijn twee wachters voldoende.

Het Hoofd van gewestelijk bestuur wijst de dessa's aan, die met de bezetting der verschillende wachthuizen belast worden, stelt voor elk wachthuis het aantal bewakers vast en bepaalt voor iedere dessa de dagen, waarop de wachtdiensten moeten worden verricht, en het aantal wachters, dat zij op die dagen heeft te leveren.

E. Het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen.

Met het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hunne goederen worden belast eenige aan de groote post- en binnenwegen gelegen dessa's doch alleen dan, wanneer daartoe voor de bij de reglementen bepaalde loonen geene vrijwillige koelies te bekomen zijn.

De verstrekking van koelies voor het bovenbedoeld transport geschiedt alleen in de bij de reglementen bepaalde gevallen en tot het daarbij vastgesteld getal.

Voor dezen dienst wordt aan de dienstplichtigen betaald hetgeen bij de reglementen is bepaald.

Met de dessa's aan welke het vervoer van personen en troepen op marsch en van hunne goederen is opgedragen wordt overeengekomen omtrent het voorzien in het voor deze diensten vereischte materieel.

ARTIKEL 4.

Zoo veel mogelijk wordt elke dessa slechts met één soort heerdienstarbeid belast, terwijl bij de verdeeling van den arbeid onder de heerdienstplichtigen, waar de bevolking daartoe genegen is, hetzelfde geschiedt.

ARTIKEL 5.

De Resident zal:

- a. van de verdeeling der heerdiensten registers doen samenstellen volgens het hierbij behoorend model A en die aan zijne goedkeuring doen onderwerpen, zullende eene districtsgewijze samentrekking van die registers, door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, zoodra mogelijk aan de Regeering moeten worden ingediend;
- b. aan den Regent, districts-, onderdistricts- en dessahoofden verstrekken een exemplaar van de hem, Resident, door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur toe te zenden, in de landstaal overgebrachte voorschriften, naar welke de vordering der heerdiensten geschiedt, zoomede een extract uit de sub a bedoelde registers, ieder voor zooveel zijn werkking aangaat, welk extract zal moeten vermelden de heerdiensten, respectievelijk aan het regentschap, aan elk district, onderdistrict en elke desa opgelegd en het aantal heerdienstplichtigen, dat daarvoor jaarlijks mag gevorderd worden;

- d. bij het jaarlijksch verslag der heerendiensten een staat overleggen, ingericht naar het hierbij overgelegd model B, waaruit afdeelingsgewijs moet blijken, welke heerendiensten zijn verricht, zullende de daarbij betrokken ambtenaren maandelijks overeenkomstig hetzelfde model, een opgaaf moeten maken van de in elk district verrichte diensten, welke opgaaf in de eerste plaats moet worden opgebouwd uit de resultaten van de in artikel 3 voorgeschreven contrôle en voorts behoort getrokken te worden uit een door de districts- en onderdistrictshoofden aan te houden dessa's gewijze ingericht register, waarin voor de verschillende heerendienstwerken wekelijks worden opgeteekend de door de dessahoofden gerapporteerde diensten, tot dagen van 12 uren herleid.

De dessahoofden houden daartoe aantekening van het aantal heerendienstplichtigen, dat dagelijks voor de verschillende werkzaamheden is uitgekomen, met vermelding van den dagelijkschen duur van den arbeid.

De bovenbedoelde maandstaat, welke zoodanig wordt ingericht dat hij voor een geheel jaar kan dienen, wordt in simplo opgemaakt en den Resident uiterlijk op den 15^{den} van elke maand, volgende op die waarover hij loopt, ter viseering aangeboden. Nadat hij door den Resident met of zonder aan- of opmerkingen voor „gezien” ondertekend zal zijn, wordt hij aan den betrokken inzender ter verdere invulling terug gezonden.

Uit die staten wordt de jaarstaat samengesteld.

ARTIKEL 6.

De voorschriften tot uitvoering der ordonnantie in Staatsblad 1893 No. 183 (zie Bijblad op het Staatsblad No. 4857) worden ingetrokken.

MODEL A.Residentie Besoeki.Afdeeling Banjoewangi.

S T A A T

van de verdeeling der heerendiensten over
het tijdvak . . . tot en met ultimo 19

Behoort bij artikel 5 § a der Voorschriften, vast-
gesteld bij artikel 2 van het besluit van
29 December 1898 No. 3.

D I S T R I C T.					ONDERHOUD EN GE														
Nummers en namen der dessa's (*).		Aantal heerdienstplichtigen van elke dessa.			Groote post- en binnenwegen.														
		Maximum aantal dagdiensten, waarover jaarlijks mag beschikt worden.			Aanduiding van den weg.														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14						
					Lengte van het aangevezen aandeel (meters).	Te begrinden breedte (meters).		Vierkante oppervlakte (□ meters).		Afstand tot het aandeel in den weg (palen).		Getal dagdiensten, benooidig voor gewoon onderhoud en gewone herstellingen.		Hoeveel grind jaarlijks benooidig (kub. meters)		Afstand van de plaats van inzameling tot die van gebruik (palen).		Getal dagdiensten 's jaars voor de inzameling van grind	

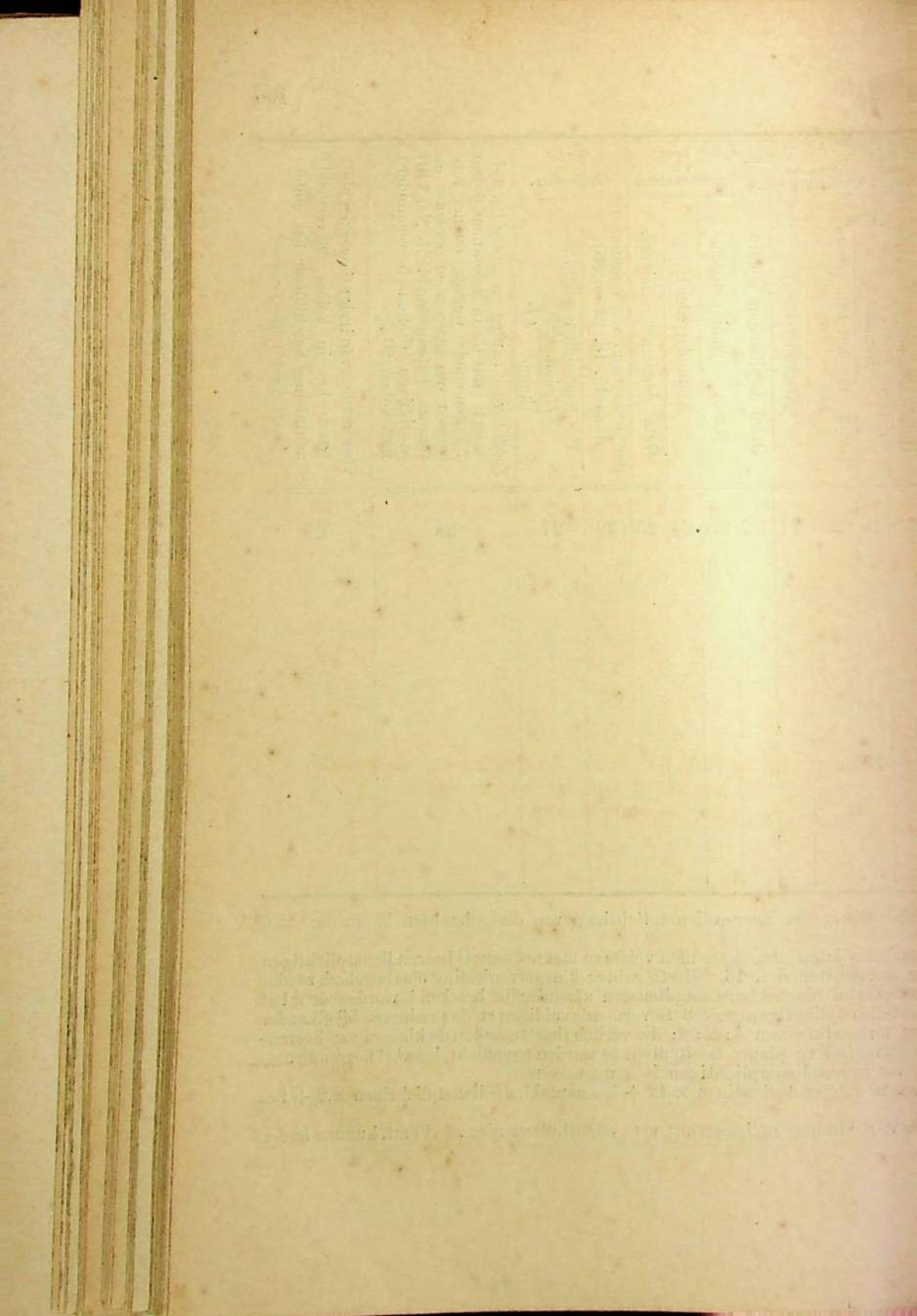
(*) Waar in verband met groote afstanden der gehuchten van de moeder wel een groep van deze te beschouwen als afzonderlijke dessa's kan men z Kolom 5 kan op tweederlei wijze worden ingevuld. Wordt de klassenve in kolom 4 te vermenigvuldigen met een zeker gemiddelde b. v. $\frac{2}{3}$ van het ra men weet hoeveel heerdienstplichtigen in elke klasse behooren, dan kan e aantal vol-dienstplichtigen met 24, het aantal half-dienstplichtigen met op te tellen. Het is niet noodig daarbij te blijven vasthouden aan de e dienstplichtigen kan, zoo zij dit verlangen, ook anders worden geregeld b. v. plichtigen van elke klasse aanwezig zijn en welke verhouding tusschen de vers De invulling van kolom 29 heeft op dezelfde wijze plaats, dus of kolom 4 x aantal kwart-dienstplichtigen $\times 3$.

Indien in eenig district enig soort heerdienstwerk b. v. onderhoud e legger voor dit district de betrekkelijke kolommen vervallen.

DEELING VAN :					Het bezetten van wachthuizen.		Totaal dagdiensten.				
aan en werken.		Dijken en waterleidingen.									
Getal dagdiensten 's jaars.		Naam.			Naam of waar gelegen.		Per dessa (som van kolommen 15, 18, 22 en 25).				
		Lengte van het aangewezen aandeel (meters).			Afstand (palen).		Per heerdienstplichtige (kolom 26 / kolom 4).				
		Afstand (palen).			Getal dagdiensten 's jaars.		Zoodat voor aanleg en zware herstellingen van de in kolommen 6 t/m 22 genoemde werken en het voeren van troepen en personen op marsch (Staatsblad 1875 No. 110) overblijven (kolom 5 verminderd met kolom 26).				
		Getal dagdiensten 's jaars.					Voor aanleg van irrigatiewerken blijft boven het in kolom 28 vermelde aantal nog beschikbaar het onderstaand aantal dagdiensten.				
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29

het belang der heerdienstplichtigen van die gehuchten is om deze dan rekening gelaten, dan kan men volstaan met het aantal heerdienstplichtigen en dagdiensten d. i. 16. Heeft echter klassenverdeling plaats gehad, zoodat het aantal beschikbare dagdiensten afzonderlijk berekend worden door het half-dienstplichtigen met 6 te vermenigvuldigen en de producten bij elkander in verhouding van 4: 2: 1; de verhouding tusschen de klassen van heeren-assenverdeling plaats heeft, dient te worden toegelicht, hoeveel heerdienst-ten van heerdienstplichtigen is aangenomen.

aantal voldienstplichtigen $\times 12 +$ het aantal half-dienstplichtigen $\times 6 +$ het waterleidingen of bezetting van wachthuizen niet voorkomt, kunnen in den

MODEL B.Residentie Besoeki.Afdeeling Banjoewangi.

S T A A T

van de verrichte heerediensten gedurende het jaar 19

Behoort bij artikel 5 § c der Voorschriften, vastgesteld
bij artikel 2 van het besluit van
29 December 1898 n°. 3.

AFDEELING, DISTRICT.

OF

DESSA.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aantal heereindienstplichtigen. Maximum aantal dagdiensten, dat in 19 volgens het in kolom 2 genoemde aantal heereindienstplichtigen, berekend op de wijze, gevolgd bij de opma- king van den heereindienstlegger, mag gevorderd worden.		Aantal gedurende 19 we- gevorderde dagdiensten ter za-						
		Onderhoud en gewone herstel- lingen van heereindienstwegen.	Het verzamelen van grind.	Onderhoud en gewone herstel- lingen van dammen, waterwer- ken, dijken en waterleidingen.	Aanleg en zware herstellingen van de in kolom 4 genoemde werken.	Zware herstellingen van de in kolom 5 genoemde werken.	Het bezetten van wachthuizen.	Het vervoeren van personen en

(a) Wanneer in het verslagjaar geen aanleg van irrigatiewerken heeft p-
 opgenomen het verschil tusschen de kolommen 3 en 4; is dat wel het geval
 kolom 2 vermenigvuldigd met 24 of berekend op de wijze als onder staat L
 Deze opgave wordt dessa'sgewijs ingevuld in den maandstaat, door het distri-
 en voor den Resident bestemd, afdeelingsgewijs in den staat, over te leggen

TOTAAL.						
Per heerendienstplichtige (kolom 11 gedeeld door kolom 2).	Bovendien zijn in 19 nog gevorderd het onderstaand aantal dagdiensten voor aanleg van irrigatiewerken.		Waardoor de cijfers in kolommen 11 en 12 moeten worden verhoogd tot:	Het onverbruikt gebleven aantal dagdiensten bedraagt alzoo (a).	TOELICHTINGEN.	
12	13	14	15	16	17	

e kolommen 13, 14 en 15 dus oningevuld zijn gebleven, wordt in deze kolom t in deze kolom te worden ingevuld het verschil tusschen de getallen in em en die in kolom 14.

roleur aangeboden, districtsgewijs in den maandstaat, door dezen opgemaakt h verslag der heerendiensten.

CIRCULAIRE.

Aan

de Chefs der Departementen
van Algemeen Bestuur.N°. 1971. BUITENZORG, 2 September 1899.

Het heeft de aandacht van den Gouverneur-Generaal getrokken, dat door sommige autoriteiten bij het ontwerpen van algemeene verordeningen of besluiten wordt uitgegaan van de opvatting, dat een vervallen bepaling van zelf herleeft door de intrekking van het voorschrift, hetwelk haar hare kracht deed verliezen.

Hoewel de inhoud van sommige bepalingen inderdaad tot die opvatting aanleiding zou kunnen geven, komt het den Landvoogd voor dat zij bezwaarlijk te verdedigen is.

Eéne bepaling, die eenmaal vervallen is, bestaat immers niet meer en kan naar het inzien van Zijne Excellentie niet opnieuw van kracht worden door de intrekking van het voorschrift, dat haar reeds alle kracht ontnam. Die vervallen bepaling kan, naar de Landvoogd vermeent, op geen andere wijze weder in het leven worden geroepen dan door zulks uitdrukkelijk te doen.

Op last van den Gouverneur-Generaal heb ik de eer U..... het vorenstaande mede te deelen, met verzoek daarmede v. z. n. bij het ontwerpen van bepalingen rekening te willen houden.

De W^d. *Gouvernements-Secretaris*,

PAULUS.

N°. 5465

GEZONDHEIDS ETABLISSEMENTEN.

Voorwaarden waaronder aan P. B. WATRIN eene subsidie is toegekend voor huisvesting, onderhoud en verpleging van Gouvernementslijders te Poespo en Telogosari.—

BESLUIT.

N°. 53.

BUITENZORG, 2 December 1899.

Gelet enz.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

aan P. B. WATRIN, gerekend van 1 Juni 1899, voor den tijd van *vijf* jaren toe te kennen eene subsidie van f 875.— (*achthonderd vijf en zeventig gulden*) 's maands voor huisvesting, onderhoud en verpleging van *twee* Gouvernementslijders 1ste afdeeling te *Poespo* en van *vijf* Gouvernementslijders 1ste afdeeling te *Telogosari*, beide in het district *Tengger*, afdeeling en residentie *Pasoeroean*, en zulks onder de volgende voorwaarden:

- a. dat hij voor de zeven Gouvernementslijders 1ste afdeeling de noodige localiteit beschikbaar houdt, en hen voorts — zonder dat eenige tusschenkomst van Gouvernementswege zal zijn vereischt — onderhoudt en verpleegt, zullende daarvoor aan bedoelde lijders niet meer in rekening mogen worden gebracht dan:
- aan ambtenaren, genietende een traktement van f 500.— (*vijf honderd gulden*) 's maands of meer: f 3.— (*drie gulden*) per dag;
  - aan ambtenaren, genietende een traktement van f 300.— (*drie honderd gulden*) 's maands tot f 499.— (*vier honderd negen en negentig gulden*) 's maands: f 2.— (*twee gulden*) per dag;
  - aan ambtenaren, genietende een traktement van

f 150.— (*één honderd vijftig gulden*) 's maands tot
f 299.— (*Twee honderd negen en negentig gulden*)
 's maands, *f* 1.50 (*één gulden vijftig cent*) per dag;
 aan hoofdofficieren: *f* 3.— (*drie gulden*) per dag;
 aan kapiteins *f* 2.— (*twee gulden*) per dag;
 aan luitenants *f* 1.50 (*één gulden vijftig cent*)
 per dag;

- b.* dat aan de établissements nog eenige voorzieningen zullen worden aangebracht overeenkomstig de aanwijzingen van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid;
- c.* dat voor den duur der subsidie een tot de uitoefening der geneeskundige praktijk bevoegd en door den Chef over den geneeskundigen dienst geschikt geacht arts aan de établissements verbonden zij, die de Gouvernementslijders kosteloos behandelt, terwijl ook de geneesmiddelen kosteloos aan die lijders moeten worden verstrekt;
- d.* dat de verplichtingen zoowel van den administrateur der établissements als van den geneesheer en de Gouvernementslijders nader zullen worden geregeld in een, aan de goedkeuring van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te onderwerpen huishoudelijk reglement;
- e.* dat in de établissements te *Poespo* en te *Telogsari* aanwezig zij een door het Hoofd van gewestelijk bestuur gefoliëerd en geparafeerd register, waarin door iederen Gouvernementslijder zijne bevinding gedurende zijn verblijf aldaar behoort te worden bekend gesteld;
- f.* dat de geneesheer van de établissements gehouden is om eventuëele klachten van Gouvernementslijders onverwijld ter kennis te brengen van den Inspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst voor *Java* en *Madoera*, die daarmede, na ingesteld onderzoek, den Chef over den geneeskundigen dienst

in wetenschap stelt;

- g. dat aan ieder, die daartoe door of van wege den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid wordt gezonden, gelegenheid zal worden gegeven om de geheele inrichting in oogenschouw te nemen en zich van de goede behandeling, verpleging, voeding, enz. der lijders te overtuigen;
- h. dat, wanneer mocht blijken dat de verpleging van en de verdere zorg voor de Gouvernementslijders niet aan redelijke eischen beantwoorden of in eenig ander opzicht niet aan de voorwaarden van subsidie wordt voldaan en niet binnen een van Regeeringswege te stellen termijn te Haren genoeg de noodige verbetering wordt aangebracht, de subsidie kan worden ingetrokken.

Afschrift enz.

N°. 5466   ONDERNEMINGEN. WEGEN. MIJN-
BOUW. *Aanleg of verbetering van wegen ten behoeve van ondernemingen tot mijnontginning of mijnbouwkundige opsporingen.*

BESLUIT.

N°. 14.   BUITENZORG, 4 December 1899.

Gelezen enz.

Gelet enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Aan te teekenen dat het bepaalde onder *Eerstelijk* van het besluit van 20 October 1881 N°. 2 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch Indië* N°. 3790), waarbij o. m. de Hoofden van gewestelijk bestuur bevoegd zijn verklaard, om vergunning te verleenen tot het aanleggen van nieuwe of het verbeteren van bestaande wegen ten behoeve van particuliere ondernemingen, en zulks onder de voorwaarden, die hun, in overleg met

den eerstaanwezenden waterstaatsambtenaar in hun gewest, noodig zullen voorkomen, mede geldt voor den aanleg of de verbetering van wegen ten behoeve van ondernemingen tot mijnontginning of mijnbouwkundige opsporingen, behoudens het vastgestelde bij artikel 19 van het Koninklijk besluit van 2 September 1873 N°. 13 (Indisch Staatsblad N°. 217a), betreffende den aanleg van permanente landwegen voor ondernemingen van eerstbedoelden aard.

Ten tweede enz.

Ten derde enz.

Afschrift enz.

N°. 5167

LANDSGEBOUWEN. *Wijziging van de bestemming van landsgebouwen. Intrekking van het bepaalde in Bijblad N°. 2703.*

BESLUIT.

N°. 16.

BUITENZORG, 7 December 1899.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Met intrekking van artikel 1 van het besluit van 1 Juni 1873 N°. 10 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch Indië* N°. 2703) te bepalen, dat aan de landsgebouwen, opgenomen in den daarvan bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken aangehouden legger, welke niet meer benut kunnen worden voor het doel, waarmede zij zijn opgericht of aanvankelijk in gebruik genomen, geene andere bestemming mag worden gegeven dan met voorkennis en goedvinden van den Chef van genoemd Departement, die bij de toepassing van deze bepaling v. z. n. zal te rade gaan met het Hoofd van het Departement, waarbij de gebouwen in gebruik zijn.

Afschrift enz.

N°. 5468

LANDRENTE. KAARTEN. *Om-
werking van de kaarten van de
voormalige statistieke opneming
tot landrentekaarten.*

BESLUIT.

N°. 35.

BUITENZORG, 10 December 1899.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat in de gewesten, door den Hoofd-Inspecteur voor de suiker- en rijstcultuur, het landelijk stelsel en wat daarmede in verband staat, successievelijk aan te wijzen, de werkzaamheden, welke voor de bijhouding der kaarten van de voormalige statistieke opneming moeten worden verricht overeenkomstig de bij artikel 2 van het besluit van 20 Mei 1880 No. 18 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 3557) vastgestelde voorschriften, zooals die zijn gewijzigd bij het besluit van 28 Januari 1887 No. 24 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4357), zullen worden gestaakt, en dat aan het met die werkzaamheden belaste personeel wordt opgedragen bedoelde kaarten om te werken tot landrente-kaarten, aanwijzende de perceelen, bedoeld in artikel 4 der ordonnantie van 6 Juli 1896 (Staatsblad No. 126).

Extract enz.

N°. 5469

BOSCHWEZEN. *Personeel ten behoeve van
het boschbeheer in de residentiën Lam-
pongsche Districten, Palembang en
Banka en Onderhoorigheden.*

BESLUIT.

N°. 50.

BUITENZORG, 16 December 1899.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met nadere wijziging in zoover van het besluit van 12 Januari 1894 No. 37 (Bijblad op het Staatblad van

Nederlandsch-Indië No. 4963 zooals het is gewijzigd bij dat van 16 October 1896 No. 27, 1) te bepalen, dat in stede van de daarbij, op de daarin aangegeven bezoldigingen, tijdelijk in dienst gestelde houtvester der eerste klasse en twee opzieners der eerste klasse, ten behoeve van het boschbeheer in de residentien *Lampongsche Districten, Palembang* en *Banka en Onderhoorigheden* tijdelijk in dienst kunnen zijn één houtvester en twee opzieners op de bezoldigingen, aangegeven in den aan het besluit van 9 Februari 1897 No. 21 (Staatsblad No. 62), gehechten staat, en, wat de opzieners betreft, onder genot van de bij eerstgemeld besluit ten behoeve van de daarbij bedoelde tijdelijke opzieners der eerste klasse toegestane indemniteit voor reis- en verblijfkosten ten bedrage van *f* 100.— (*één honderd gulden*) 's maands, in stede van de bij artikel 2 sub *C* van het hooger-aangehaald besluit in Staatsblad 1897 No. 62, bedoelde indemniteit voor reiskosten.

Afschrift enz.

No. 5470

POLITIEDIENAREN (GEWAPENDE).

Inspectien van de korpsen en detachementen gewapende politiedienaren door officieren van het Leger.

BESLUIT.

No. 29.

BUITENZORG, 20 December 1899.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Te bepalen:

1) Bij dit besluit werd krachtens Koninklijke machtiging, met intrekking der bij het besluit van 12 Januari 1894 No. 37 aan den tijdelijken houtvester der 1e klasse ten behoeve van het boschbeheer in de residentien *Lampongsche Districten, Palembang* en *Banka en Onderhoorigheden* toegekende indemniteit voor reis- en verblijfkosten ten bedrage van *f* 250 (twee honderd vijftig gulden) 's maands, bepaald dat die houtvester voor zijne dienstreizen zal mogen declareren op den voet der bestaande bepalingen.

- I. dat, voor zooveel zulks door de betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur wordt noodig geoordeeld, de korpsen of detachementen gewapende politiedienaren in *Nederlandsch-Indië* hoogstens eens per jaar zullen worden geïnspecteerd door een subaltern officier van het Wapen der Infanterie of van den Generalen Staf, op verzoek van den Gewestelijken Bestuurder, aan te wijzen door den betrokken Afdelings- of Gewestelijk Militairen Commandant;
- II. dat bij de sub I van dit besluit bedoelde inspectiën ten opzichte van de geoefendheid en de slagvaardigheid der troep en het onderhoud der wapening, voor zooveel noodig en mogelijk ter beoordeeling van het betrokken Hoofd van Gewestelijk Bestuur, geldt het daaromtrent voor het Leger bepaalde;
- met dien verstande, dat er rekening mede worde gehouden, dat de gewapende politiedienaren als geheel buiten het Leger staande, niet in vereeniging met het Leger behoeven op te treden;
- III. dat de met de inspectiën belaste officieren van den uitslag hunner bevinding schriftelijk rapport moeten uitbrengen aan het betrokken Hoofd van Gewestelijk Bestuur;
- IV. dat aan de met de inspectiën te belasten officieren reis- en verblijfkosten worden toegekend overeenkomstig het bepaalde voor reizen in commissie in het militair tarief No. 4;
- onder aanteekening, enz.

Extract enz.

N°. 5471

LOODSDIENSTEN. *Aanwerving van inlandsch personeel voor de—*

Bij artikel 2, littera b, van het besluit van 29 December 1899 No. 5 is, krachtens koninklijke machtiging, bepaald dat het bepaalde in No. 2498 van het Bijblad op

het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië*, betreffende de eventueele aanwerving buiten het betrokken gewest van Inlandsch personeel voor de havendepartementen in de buitenbezittingen, mede van toepassing is voor de reeds bestaande en nader op te richten loodsdiensden.

N°. 5472

COMPTABILITEIT. KRANKZIN-
NIGEN-GESTICHTEN. *Verstrek-
king van sommen ter goede rekening
voor den aankoop van materialen ten
behoeve van den arbeid der verpleeg-
den. Verkoop der geproduceerde ar-
tikelen.*—

BESLUIT.

N°. 45.

BUITENZORG, 30 December 1899.

Gelezen enz

Gelet op artikel 17 der Comptabiliteitswet (Staatsblad 1895 No. 225);

Is goedgevonden en verstaan:

Machtiging te verleenen om op den voet van artikel 49 der Comptabiliteitswet (Staatsblad 1895 No. 225) en met inachtneming van het bepaalde bij de artikelen 8 en 9 der voorschriften, vervat in het besluit van 10 December 1873 No. 6 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 2718), sommen ter goede rekening te verstrekken voor den aankoop van materialen ten behoeve van den arbeid der verpleegden in de krankzinnigen-gestichten, de bedragen der bedoelde sommen te regelen naar de behoefte; met bepaling dat, voor zoover de geproduceerde artikelen niet voor 's Lands dienst worden bestemd, ze in stede van in het openbaar, ondershands zullen worden verkocht tegen contante betaling van de hoogste te bedingen prijzen.

Extract enz.

N°. 5173

ONDERWIJS. *Toekenning van subsidie aan de school tot opleiding van Inlandsche onderwijzers, tevens godsdienstvoorgangers te Pansoer-na-Pitoe (Tapanoeli).*—

BESLUIT.

N°. 8.

BUITENZORG, 11 Januari 1900.

Gelet enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Krachtens machtiging der Koningin aan de school tot opleiding van Inlandsche onderwijzers, tevens godsdienstvoorgangers te *Pansoer-na-Pitoe* (residentie *Tapanoeli*, gouvernement *Sumatra's-Westkust*), te verleen een subsidie van f 500.— (*vijf honderd gulden*) 's jaars.

Ten tweede: Aan de bij artikel 1 van dit besluit bedoelde subsidie te verbinden de volgende voorwaarden:

1°. zoowel aan den Resident van *Tapanoeli* of den door dezen aan te wijzen ambtenaar, als aan den betrokken inspecteerenden ambtenaar van het Inlandsch onderwijs wordt, op aanvraag hunnerzijds, te allen tijde toegang tot de school verleend, terwijl het hoofd der inrichting gehouden is aan die autoriteiten alle verlangde inlichtingen te verstrekken over alles wat op de school, het financieel beheer en het onderwijs betrekking heeft;

2°. de betrokken inspecteerende ambtenaar van het Inlandsch onderwijs zal desverkiezende worden toegelaten tot het bijwonen van de aan de school te houden overgangs- en eindexamens;

3°. het onderwijs, behalve dat in den godsdienst, wordt gegeven volgens een door genoemden inspecteerenden ambtenaar goedgekeurden en in een der schoollokalen op eene zichtbare plaats opgehangen rooster van lesuren;

4°. het hoofd der school dient jaarlijks in de maand

Januari aan genoemden inspecteerenden ambtenaar een verslag in omtrent den toestand der inrichting en de resultaten van het onderwijs; hij is voorts gehouden tot inzending van al zoodanige administratieve bescheiden, als hem van bestuurswege mochten worden voorgeschreven.

Ten derde enz.

Afschrift enz.

N°. 5474

TAALSTUDIE. INSTRUCTIËN.
Nadere wijziging der in Bijblad
No. 4712 opgenomen, blijkens Bij-
blad No. 5392 reeds eenmaal ge-
wijzigde, instructie voor Mr. Dr. J.
C. G. JONKER.—

BESLUIT.

N°. 9.

BUITENZORG, 11 Januari 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met nadere wijziging van de instructie voor den Ambtenaar voor de beoefening der Indische talen Mr. Dr. J. C. G. JONKER, vastgesteld bij besluit van 16 Juni 1887 No. 5/c. (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4712) en gewijzigd bij besluit van 29 April 1896 No. 21 1), te bepalen:

a. dat artikel 2 dier instructie wordt gelezen als volgt:

„Hij legt zich in het bijzonder toe op de talen der *Kleine Soenda-eilanden*.

Zijne standplaats is *Koepang*.”

b. dat in de artikelen 3, 4 en 6 dier instructie voor „Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden*” en „Gouverneur” wordt gelezen respectievelijk: „Resident van *Timor en Onderhoorigheden*” en „Resident” en voorts in artikel 6 „*Makassar*” wordt vervangen door, „*Koepang*.”

Afschrift enz.

1) Bijblad No 5392.

N°. 5175

DAG-EN NACHTSCHOTEN. *Intrekking van het besluit van 18 September 1851 No. 7 (Bijblad No. 520).—*

BESLUIT.

No. 20.

BUITENZORG, 19 Januari 1900.

Gelezen enz.

Gelet enz.

Is goedgevonden en verstaan:

In te trekken het besluit van 18 September 1851 No. 7 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 520), houdende voorschriften voor het lossen van dag- en nachtschoten met de daarin sedert gebrachte wijzigingen.

Afschrift enz.

N°. 5176

GOUVERNEMENTS-MARINE

KOSTUUM. *Vaststelling van het Kostuum van de gezaghebbers bij de Gouvernementsmarine.—*

BESLUIT.

No. 39.

BUITENZORG, 25 Januari 1900.

Gelet enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.*Ten tweede:* enz

Ten derde: Met wijziging in zoover van het besluit van 7 Januari 1880 No. 2 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 3525), zooals dit is aangevuld bij artikel 2 § II van 19 Januari 1892 No. 9 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4720), te bepalen, dat het costuum voor de gezaghebbers bij de Gouvernements-Marine wordt vastgesteld als thans voor den gezaghebber der 1ste klasse bij dien tak van dienst bij eerstgenoemd besluit is aangegeven.

Afschrift enz.

N° 5477 HEERENDIENSTEN. CELEBES EN
ONDERHOORIGHEDEN.

*Bij artikel 2 van het besluit van 28 Januari 1900
No. 21 zijn vastgesteld de volgende:*

VOORSCHRIFTEN ter uitvoering van de ordonnantie van 28 Januari 1900 (Staatsblad No. 55) tot regeling der heerendiensten in het onder rechtstreeksch bestuur staand gebied van het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.

Artikel 1.

Onder het gevestigd zijn op gronden door particulieren in eigendom, erfpacht of wel met recht van opstal bezeten, bedoeld bij artikel 1 § 2 sub *e* der ordonnantie, wordt verstaan een verblijf van minstens zes maanden op die gronden.

Artikel 2.

Bij de regeling der verschillende heerendiensten wordt het volgende in acht genomen:

1. Diensten voor het aanleggen en onderhouden van wegen, bruggen en duikers, het maken en onderhouden van wachthuizen (met uitzondering van die op afdelingshoofdplaatsen) en het bouwen en onderhouden der regentswoningen.

- 1^e. Deze diensten worden zooveel mogelijk gevorderd en uitgevoerd op vaste tijdstippen van het jaar, niet samentreffende met den tijd, waarin de heerendienstplichtigen zich aan hunne eigen cultures en daarmee samenhangende werkzaamheden moeten wijden;
- 2^e. De diensten, waarbij overnachting volstrekt onvermijdelijk is, worden als dubbele diensten in rekening gebracht;

3^e. Bij het vragen der machtiging bedoeld in artikel 1 § 8 der ordonnantie van heden (Staatsblad No. 55) moet voor ieder voorkomend geval worden aangetoond, dat ook door de uitvoering van het werk over een langer tijdvak te verdeelen, het onmogelijk is zich aan de grens van 8 palen te houden.

Aan den Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* wordt vrijgelaten, om, wanneer in zoodanig geval geenerlei billijke regeling te treffen is, tot de uitvoering van het werk in vrijen arbeid het voorstel te doen;

4^e. Onder den arbeid door de heerendienstplichtigen te verrichten worden in geen geval verstaan de werkzaamheden, waarvoor de bijzondere ervaring van den ambachtsman vereischt wordt;

5^e. In buitengewone omstandigheden, als: het bezwarende van het werk, de spoed, waarmede het verricht moet worden, het gelijktijdig samentreffen met vele andere in het belang der eigen cultures vereischte werkzaamheden, kan door den Gouverneur-Generaal, doch telkens voor elk geval in het bijzonder, eene tegemoetkoming voor voeding worden toegekend;

6^e. Het bakken van metselsteenen, het branden van kalk, het stampen van metselsteenen tot cement, het aanbrengen van verhardingsmateriaal, het kappen en sleepen van hout en voor zooveel den bouw en het onderhoud van regentswoningen betreft, ook de inzameling van boschproducten, zooals rotan, bamboe, gemoeti enz., kunnen, voor zooveel de plaatselijke omstandigheden dit toelaten, voor de hierbedoelde werken geschieden in heerdienst.

De bevolking mag niet gedwongen worden karren of trekvee te leveren voor het transport van die materialen of zulke gereedschappen, ter verwerking dier materialen, als zij zich daartoe opzettelijk zou moeten aanschaffen.

De werkzaamheden met betrekking tot de werken en de te verrigten land-diensten worden naar de verschillende omstandigheden zoo billijk mogelijk verdeeld.

Zij de noodzakelijke diensten op terrein afzonderlijk verrigten, zoo zal hun transport van de een naar de andere overgedragen worden, mits dat de heeren dienstplichtigen in geen geval groter een afstand dan van 8 posten tot die en worden te werk gesteld.

7. Geene nieuwe werken worden in heeren dienste genomen, noch veranderingen aan bestaande werken aangebracht, zonder vooraf verdragen met het van den Gouverneur-Generaal.

Zijne voorafgaande machtiging of nadere goedkeuring is tevens noodig voor het geval moet werk of is afgeveken van het, bij de autorisatie van het werk, toegestane aantal dagdiensten van de dienstplichtigen.

Die machtiging of nadere goedkeuring worden verleend, zoo niet is aangetoond, dat door overzichten tegenspoed bij het werk overschrijding van het toegestane aantal dagdiensten onvermijdelijk is.

Voor de vordering van diensten ten behoeve van zware reparatiën aan en vernieuwingen van reeds bestaande werken, wordt de machtiging vereischt van het Hoofd van plaatselijk bestuur.

8. Bij het regelen der hierbedoelde diensten moet op het volgende gelet worden:

A. Het aanleggen en onderhouden van wegen, bruggen en dijken.

Onder de wegen, welke onderhoud in heeren dienste geschiedt, worden verstaan die welke hooftdistricten, afdeelingen, onderafdeelingen en districten of

pen onder
belangrij

Daarom

slechts

en tuss

doelde

kleiner

De

deraf

heere

gewe

hoor

gew

hoe

zo

d

l

c

g verbinden of van deze leiden naar al
plaatsen.
er zijn niet begrepen de kleinere wegen, die
gemeenschap tusschen de kampongs onderling
een deze en de in de voorafgaande alinea be-
wegen daarstellen. Het onderhouden van deze
wegen komt ten laste der betrokken kampongs.
wegen op de hoofdplaatsen van afdeelingen, on-
ellingen en andere belangrijke plaatsen, die in
dienst moeten worden onderhouden, worden aan-
em door den Gouverneur van *Celebes en Onder-*
heden, die tevens bepaalt, welke van de in het
st in heeredienst te onderhouden wegen niet be-
en te worden verhard.
Het onderhoud der wegen wordt onder de kampongs
billijk mogelijk in bepaalde aandeelen verdeeld, met
em verstande dat alleen bij onvermijdelijke noodzake-
kheid, met inachtneming van het bepaalde omtrent
een afstand in artikel 1 § 8 der ordonnantie van heden
Staatsblad No. 55) aan verder dan 4 palen van den
weg gelegen kampongs aandeelen in dit onderhoud
mogen worden toegewezen.

Waar het verhardingsmateriaal voor de te verhard
wegen niet binnen een afstand van 4 palen voorhanden
is, of wel de inzameling daarvan de krachten van de
binnen dien afstand gelegen kampongs zoude te boven
gaan, wordt die inzameling en het brengen van het
materiaal binnen het bereik van de met het onderhoud
belaste kampongs, afzonderlijk aan andere, daartoe ge-
schikt gelegen kampongs opgedragen.

De bruggen en duikers, die in heeredienst worden
aangelegd en onderhouden, zijn die, gelegen in de in
heeredienst te onderhouden wegen.

Bruggen en duikers, in kampongs wegen gelegen, worden
buiten rechtstreeksche bemoeienis van het bestuur aan
de zorg der betrokken kampongs overgelaten.

B. Het maken en onderhouden van wachthuizen met uitzondering van die op afdeulings-hoofdplaatsen.

Deze diensten worden zooveel doenlijk gepresteerd door de kampongs, die met de bezetting der wachthuizen belast zijn.

De Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* bepaalt het aandeel, en zoo noodig ook de plaatsing dier wachthuizen. Zonder diens machtiging mag van een en ander niet worden afgeweken.

C. Het bouwen en onderhouden van regentswoningen.

De regentswoningen, voor het bouwen en onderhouden waarvan heerdienstplichtigen kunnen worden opgeroepen, zijn die, waarin de zoogenaamde ornamenten bewaard worden. In elk regentschap is niet meer dan één zoodanige woning.

Voor de hierbedoelde diensten mogen nimmer al de dienstplichtigen van eene kampong gelijktijdig, doch hoogstens $\frac{1}{3}$ van hun aantal tewerk gesteld worden.

De heerdienstplichtigen mogen niet gedwongen worden zich bijzondere gereedschappen aan te schaffen, maar moeten, voorzien van kapmes, koevoet en andere gereedschappen, die geacht kunnen worden in het bezit te zijn van iederen inboorling, op het werk komen.

Ambachtslieden moeten, wanneer van hen werk als zoodanig verlangd wordt, door den betrokken regent worden betaald even alsof zij vrije arbeiders waren.

Ook moet door den betrokken regent voorzien worden in eene behoorlijke voeding der dienstplichtigen, ingeval langer dan acht uren per dag, den tijd voor de heen- en terugreis van en naar hunne woonplaatsen daaronder begrepen, van hunne diensten gebruik gemaakt wordt.

II. Het vervoeren van Gouvernements reizigers en goederen.

Voor het presteeren van deze diensten worden zooveel

doenlijk eenige aan de wegen gelegen kampongs aange-
wezen. Aan de heerendienstplichtigen worden daarvoor
betaald de bij de reglementen en bepalingen vastgestelde
loonen.

Indien het vervoer van Gouvernements goederen over
zee met particuliere vaartuigen minder dan, of wel even-
veel kost als dat over land, zal steeds van de eerste
wijze van vervoer gebruik gemaakt moeten worden.
Slechts wanneer het vervoer over zee aanmerkelijk langer
zou duren dan dat over land, kan hetzelfde, in spoed-
vereischende gevallen, over land plaats hebben.

De verstrekking van koelies voor reizigers heeft alleen
plaats in de bij de reglementen bepaalde gevallen, tot
het daarbij bepaalde aantal en voor zoover tot de daarbij
vastgestelde loonen geene vrije koelies te bekomen zijn.

Voor zoover het vervoer van personen en troepen op
marsch betreft op den voet van de ordonnantie van 3
Mei 1875 (Staatsblad No. 110) wordt met door het be-
stuur aan te wijzen kampongs overeengekomen omtrent
de voorziening in het vereischte materieel.

III. Het bewerken der zoogenaamde ornamentspadi- velden, het leveren van volgelingen aan regenten en andere hoofden, bij dienstreizen en bij plechtige gelegenheden, zoomede tot de door hen te vieren feesten.

Bij het bewerken der zoogenaamde ornaments-padivel-
den mogen van de heerendienstplichtigen geene buffels
of andere trekbeesten voor het ploegen, eggen enz. ge-
vorderd worden.

Het leveren van volgelingen bij dienstreizen en plechtige
gelegenheden, zoomede tot het vieren van feesten geschiedt
alleen ten behoeve van de door den Gouverneur-Generaal
of door den Gouverneur van *Celebes en Onderhoorig-
heden* aangestelde bestuurshoofden, te weten: regenten, on-
der-regenten (soelewatangs), districts- en kampong-hoofden.

Bij het vorderen van deze diensten dient de grootst mogelijke billijkheid in de verdeling in acht genomen te worden.

Door de betrokken hoofden moet, bij reizen, in de voeding hunner dienstplichtige volgelingen voorzien worden.

VI. Het verzamelen en aanvoeren te Makasser van het te dier plaatse voor de wegen benoodigde verhardingsmateriaal.

De aanvoer te *Makasser* van het voor de wegen aldaar benoodigde verhardingsmateriaal geschiedt door de verzamelaars daarvan met hunne eigen vaartuigen. De heeren-dienstplichtige, die voor dit doel zijn vaartuig afstaat, wordt voor een deel vrijgesteld van de werkzaamheden, die voor de inzameling van het materiaal vereischt worden. Deze werkzaamheden worden overigens over de heerendienstplichtigen zoo gelijkmatig mogelijk verdeeld.

V. Het bezetten van wachthuizen en het doen van nachtelijke rondes.

De kampongs, die met het bezetten van wachthuizen belast zullen zijn, worden door den Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* aangewezen. Die gewestelijke bestuurder bepaalt tevens welke wachthuizen behalve des nachts ook over dag zullen bezet worden, en stelt voor elk wachthuis het aantal wakers, c. q. zoo bij nacht als bij dag, vast.

Voor zooveel noodig worden op voorstel van de Hoofden van plaatselijk bestuur door den Gouverneur voornoemd mede regelen vastgesteld ten aanzien van de nachtelijke rondes en patrouilles.

Artikel 3.

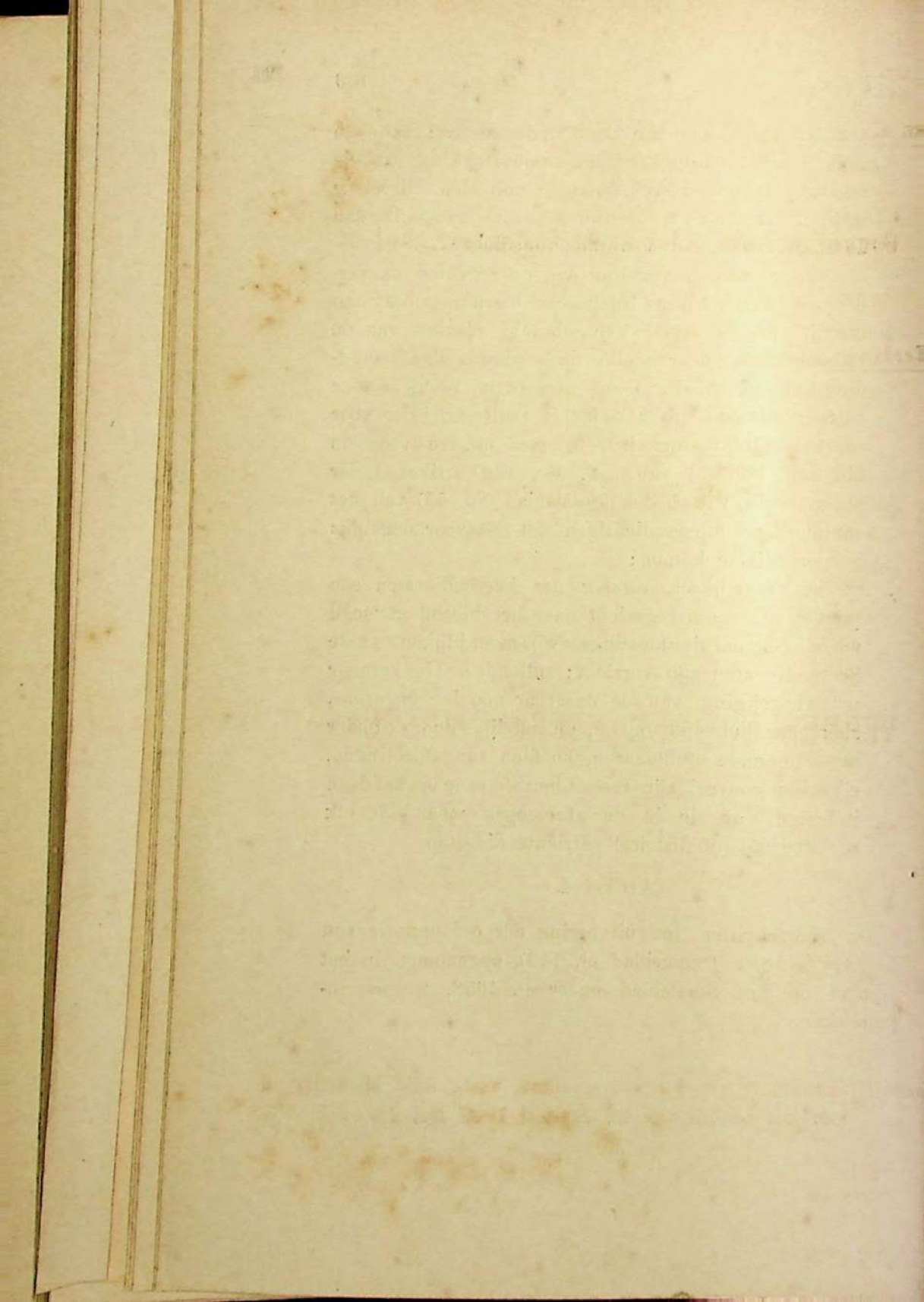
De Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* zal:
a. van de te maken regelingen registers doen samenstellen volgens het hierbij behoorend model A, en die

- aan zijne goedkeuring doen onderwerpen; zullende eene onderafdeelingsgewijze samentrekking van die registers, door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, zoodra mogelijk aan de Regeering moeten worden ingediend;
- b. na affloop van de regeling aan de regenten en verdere ondergeschikte Inlandsche bestuursambtenaren een in de landstaal overgebracht résumé van de voorschriften, naar welke de vordering der heeren-diensten geschiedt, doen geworden, zoomede een extract uit de sub *a* bedoelde registers, ieder voor zooveel zijn ressort betreft, met opgave voor de diensten bedoeld sub § 3, 6e, van artikel 1 der ordonnantie van heden (Staatsblad No. 55) van het aantal heerendienstplichtigen dat daarvoor dagelijks behoort uit te komen;
- c. bij het jaarlijksch verslag der heeren-diensten een staat overleggen, ingericht naar het hierbij gevoegd model *B*, waaruit afdeelingsgewijs moet blijken, welke heeren-diensten zijn verricht; zullende de Gouverneur ter verkrijging van de daarvoor noodige gegevens, zich naar hetzelfde model, maandelijks door de onder hem dienende ambtenaren, hoofden van afdeelingen, elk voor zooveel zijn ressort betreft, eene opgaaf doen indienen van de in de afgelopen maand in elk regentschap (of district) verrichte diensten.

Artikel 4.

De voorschriften tot uitvoering der ordonnantie van 21 April 1891 (Staatsblad n°. 113), opgenomen in het Bijblad op het Staatsblad onder n°. 4658, worden ingetrokken.

Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.

Verdeeling

REGISTER

VAN DE

VERDEELING DER HEERENDIENSTEN.

voort bij artikel 3 § a der voorschriften, vastgesteld bij artikel 2 van het besluit van 28 Januari 1900 No. 21.

Onderafdeeling.	Regentschap of district.	Nummers en namen der kampongs.	Aantal hee- rendienst- plichtigen.	Maximum aantal dag- diensten wa- over jaarlij- beschikt ma- worden. (a)
1.	2.	3.	4.	5.

(a) Het in kolom 5 verlangde getal is dat van de vorige kolom vermenigvuldigd met

(b) Op te geven in meters, M. of M³.

(c) " " " " palen.

DIENSTEN VOOR ONDERHOUD VAN

(grootte) wegen.

Lengte van het aangewezen aandeel.	Te begrinden breedte.	Vierkante oppervlakte.	Afstand tot het aandeel in den weg.	Getal dagdiensten 's jaars benoodigd voor gewoon onderhoud.	Hoeveelheid grind jaarlijks te verzamelen.	Afstand van de plaats van inzameling tot die van tijdelijke opstapeling of van deze plaats naar een andere dan wel naar de plaats van gebruik.	Getal dagdiensten 's jaars voor de verzameling of het transport van grind benoodigd.	Totaal dagdiensten 's jaars voor de wegen (kolom 11 + 14).
7. (b)	8. (b)	9. (b)	10. (c)	11.	12. (b)	13. (c)	14.	15.

Totaal-generaal van de dagdiensten vermeld in de kolommen 15, 18, 21, 24, 26 en 29.	Zoodat voor eersten aanleg van de in de kolommen 6 tot en met 24 bedoelde werken, voor het vervoeren van gouvernements reizigers en goederen en voor het bewerken van ornamentals padiveldes en het leveren van volgelingen aan regenten en andere hoofden bij dienstreizen en plechtige gelegenheden en tot de door hen te vieren feesten, overblijven (d).	Ophelderingen.
30	31	32

(d) Kolom 5 verminderd met kolom 30.

MODEL B.

GOUVERNEMENT
CELEBES EN ONDERHOORIGHEDEN.

S T A A T

van de verrichte heerendiensten gedurende
het jaar 190 .

Behoort bij artikel 3 § c. der voorschriften, vastgesteld
bij artikel 2 van het besluit van 28 Januari 1900 no. 21.

Onderafdeeling.	Regentschappen of District.	Aantal heeren- dienstplichtigen.	Maximum aantal dagdiensten, waar- over jaarlijks be- schikt mag worden.			
				Wegen.	Bruggen en duikers.	W h
1	2	3	4	5	6	

gedurende 19.. werkelijk gevorderde dagdiensten ter zake van:

		Eersten aanleg:				
Regents- woningen.	Te zamen.	Wegen.	Bruggen en duikers.	Wacht- huizen.	Regents- woningen.	Te zamen.
	9	10	11	12	13	14
88						

Aantal gedurende 19.. werkelijk gevorderde dag-
diensten ter zake van:

Het vervoeren van Gou- vernements reizigers en goederen.	Het bewerken der orna- mentspadivelden en het leveren van volgelingen aan regenten en andere hoofden bij dienstreizen en plechtige gelegenhe- den en tot door hen te vieren feesten.	Het verzamelen en aan- voeren te Makassar van het te dier plaatse voor de wegen benoodigde ver- hardingsmateriaal.	Het bezetten van wacht- huizen en het doen van nachtelijke rondes.	TOTAAL.	Zoodat in 19.. van het beschik- baar maximum aantal dagdien- sten onverbruikt zijn gebleven (kolom 4 minus kolom 19).
15	16	17	18		

No. 5178

INSTRUCTIËN. KRANKZINNIGEN
GESTICHTEN. *Aanvulling en wij-
ziging der instructiën van den Genees-
heer-Directeur, den Tweeden Genees-
heer en den Huismeester van het
krankzinnigengesticht te Buitenzorg.
Instructie voor den Derden Geneesheer.*
BESLUIT.

No. 43

BUITENZORG, 30 Januari 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen dat de instructiën voor den Geneesheer-directeur, den Tweeden geneesheer en den Huismeester van het krankzinnigengesticht te *Buitenzorg*, vastgesteld bij het besluit van 29 Juni 1882 No. 5 en gedeeltelijk gewijzigd bij het besluit van 18 Augustus 1893 No. 25 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch Indië Nos. 3837 en 4896), worden aangevuld en gewijzigd als volgt:

I. Instructie voor den Geneesheer-directeur:

a. in artikel 1 wordt de laatste volzin der tweede alinea gelezen als volgt:

„Bij het vaststellen van algemeene regelingen worden de tweede en de derde geneesheer door hem gehoord”;

b. in de eerste alinea van artikel 3 vervallen de woorden: „door wien hij zich in al zijne bezigheden kan doen bijstaan” en in de tweede alinea van dat artikel worden de woorden „tweeden geneesheer” vervangen door: „tweeden en derden geneesheer.”

c. de derde en vierde alinea's van artikel 4 vervallen;

d. in de eerste alinea van artikel 5 wordt tusschen de woorden „hij” en „een conduitestaat” ingevoegd „aan den Resident van *Batavia*”;

e. in de tweede alinea van artikel 7 wordt tusschen de woorden „bepaalt” en „welke lijders” ingevoegd „in overleg met den behandelenden geneesheer.”

f. in de tweede alinea van artikel 19 wordt „1 Februari” vervangen door „1 Maart.”

II. Instructie voor den Tweeden geneesheer:

a. in artikel 2 vervalt de derde alinea;

b. in de vierde alinea van artikel 7 wordt voor „oppassers-personeel” gelezen „verplegings-personeel.”

III. Instructie voor den Huismeester:

in artikel 5 vervalt de vijfde alinea.

Ten tweede: De instructie voor den Tweeden geneesheer van het krankzinnigen gesticht te *Buitenzorg*, zooals die bij artikel 1 § II van dit besluit gewijzigd is, van toepassing te verklaren op den Derden geneesheer van dat gesticht, -- met uitzondering van de derde alinea van artikel 1 dier instructie.

Afschrift enz.

N°. 5479

ONDERWIJS. *Toekening van subsidie aan de door het Nederlandsch Zendelinggenootschap in het leven geroepen kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Tomohon (Menado).*
BESLUIT.

N°. 26.

BUITENZORG, 2 Februari 1900.

Gelet enz:

Gelezen enz:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Krachtens machtiging der Koningin, met ingang van 1 Januari 1900, aan de door het Nederlandsch Zendelinggenootschap in het leven geroepen kweekschool voor inlandsche onderwijzers te *Tomohon (Menado)* te verlenen eene subsidie van:

1. *f* 30 (*dertig gulden*) 's maands voor iederen aan de school verbonden Inlandschen onderwijzer;

2. *f* 10 (*tien gulden*) 's maands voor ieder der op den 1^{en} van elke maand aan de school in opleiding zijnde kweekelingen, die niet langer dan 6 jaar bij de school

zijn ingeschreven geweest, tot een maximum van 40; met bepaling:

a. dat deze subsidie-gelden een bedrag van *f* 430 (*vier honderd dertig gulden*) 's maands niet te boven zullen gaan;

b. dat die gelden maandelijks zullen worden uitbetaald op daartoe door het hoofd der school, door tusschenkomst van den Controleur bij het binnenlandsch bestuur te *Tondano*, aan den Resident van *Menado* in te dienen staten, bevattende alle opgaven, die voor de berekening van het bedrag der subsidie noodig zijn.

Ten tweede. Aan de bij artikel 1 van dit besluit bedoelde subsidie te verbinden de volgende voorwaarden:

1. zoowel aan den Resident van *Menado* of den door dezen aan te wijzen ambtenaar, als aan den betrokken inspecteerenden ambtenaar van het inlandsch onderwijs wordt, op aanvraag hunnerzijds, te allen tijde toegang tot de school verleend, terwijl het hoofd der inrichting gehouden is aan die autoriteiten alle verlangde inlichtingen te verstrekken over alles wat op de school, het financieel beheer en het onderwijs betrekking heeft;

2. de betrokken inspecteerende ambtenaar van het Inlandsch onderwijs zal desverkiezende worden toegelaten tot het bijwonen van de aan de school te houden overgangs-en eind-examens;

3. het onderwijs, behalve dat in den Godsdienst, wordt gegeven volgens een door genoemden inspecteerenden ambtenaar goedgekeurden en in een der schoollokalen op eene zichtbare plaats opgehangen rooster van lesuren;

4. het hoofd der school dient jaarlijks in de maand Januari aan genoemden inspecteerenden ambtenaar een verslag in omtrent den toestand der inrichting en de resultaten van het onderwijs; hij is voorts gehouden tot inzending van al zoodanige administratieve bescheiden, als hem van bestuurswege mochten worden voorgeschreven.

Ten derde enz:

Afschrift enz.

N°. 5480EXAMENS. WATERSTAAT. OP-
ZICHTERS EN ARCHITECTEN.

Wijziging der bepalingen omtrent het afnemen der examens voor Opzichter en Architect van den Waterstaat en s' Lands Burgerlijke Openbare Werken. (Bijblad N°. 4905).

BESLUIT.

N°. 16.

BUITENZORG, 4 Februari 1900.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

In te trekken de tweede alinea van artikel 3 der bepalingen omtrent het afnemen der examens voor de benoembaarheid tot de betrekkingen van opzichter en architect bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken vastgesteld bij het besluit van 6 September 1893 N°. 19 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* N°. 4905), met gelijktijdige buiten werking stelling van de op genoemde alinea betrekking hebbende overgangsbepaling.

Afschrift enz.

N°. 5481EEREDIENST. *Dienstwerk van den hulpprediker te Waai (residentie Amboina).*

BESLUIT.

N°. 46.

BUITENZORG, 7 Februari 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met aanvulling van artikel I, § b, van het besluit van

20 Maart 1883 N°. 10 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* N°. 4283) te bepalen, dat tot het dienstwerk van den hulpprediker te *Waai* (eiland *Amboina*) ook behoort het geven van geestelijke leiding aan de Inlandsche Christenen op de eilanden *Dammer*, *Nila*, *Teon* en *Saroea* (residentie *Amboina*).

Afschrift enz.

N°. 5482   SPOORWEGEN. *Wijziging en aanvulling der voorwaarden van concessie van den Deli-Spoorweg.*

BESLUIT.

N°. 2   BUITENZORG, 12 Februari 1900.

Gelet enz.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen dat de bij het besluit van 23 Januari 1883 N°. 17 vastgestelde voorwaarden van concessie voor den aanleg en de exploitatie van eenen spoorweg, loopende van de ankerplaats aan de *Belawan* over *Medan* naar *Deli-toewa* met een zijtak van *Medan* naar *Timbang-Langkat*, in het landschap *Deli* (residentie *Oostkust van Sumatra*), zooals zij zijn gewijzigd en aangevuld bij de besluiten van 9 Maart en 6 April 1883 N°s. 23 en 15, 8 April 1884 N°. 32, bij artikel 1 van het besluit van 28 April 1888 N°. 9 en bij het besluit van 31 Januari 1890 N°. 30 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* N°s. 3893, 4059 en 5063) nader worden gewijzigd en aangevuld als volgt: 1)

A. Artikel 42, tweede alinea, wordt gelezen:

1) Bij artikel 2 van het besluit van 10 Augustus 1900 No. 7 is aangetekend dat de Deli Spoorwegmaatschappij verklaard heeft de hierbedoelde wijzigingen in de concessievoorwaarden van haren spoorweg aantemen.

„De concessiën voor later aan te leggen verlengingen tije ezakken, alsook de vergunningen, voor later aan te leggen op de hoofdlijn of op hare verlengingen of zijtakken aansluitende tramlijnen verleend, vervallen tegelijkertijd met de concessie voor de hoofdlijn.”

B. Artikel 44 wordt gelezen:

„ De Staat heeft het recht om ten allen tijde de onderneming te naasten, zoodra twintig jaren na de definitieve aanvaarding der concessie verlopen zijn.

„De naasting van verlengingen of zijtakken van de hoofdlijn en van op deze of op hare verlengingen en zijtakken aansluitende tramlijnen, tot de onderneming behoorende, geschiedt gelijktijdig met de naasting der hoofdlijn.

„De naasting geschiedt dan tegen den prijs, die aldus wordt gevonden.

„Men berekent de zuivere inkomsten van de laatste zeven jaren, trekt daarvan de twee ongunstigste jaren af, neemt het gemiddeld bedrag der na de aftrekking overblijvende vijf jaren en brengt de alzoo verkregen som, door die met vijf en twintig te vermenigvuldigen, tot kapitaal.

„Voor verlengingen, zijtakken of tramlijnen, als in de tweede alinea van dit artikel bedoeld, die nog geen vijf jaren in haar geheel in exploitatie zijn geweest, zal de naastingssom gevonden worden door aan het bedrag der gemiddelde zuivere inkomsten toe te voegen 4 pCt. over het bedrag dat, blijkens de boeken der onderneming, voor den aanleg en de uitrusting der verlenging, zijtak of tramlijn is uitgegeven, verminderd met hetgeen onder het cijfer der gemiddelde zuivere inkomsten reeds als opbrengst der verlenging, zijtak of tramlijn begrepen mocht zijn.

„Ingeval van naasting gaat het bedrijf der onderneming in zijnen geheelen omvang aan den Staat over en verkrijgt deze alle zaken en rechten, zoo roerende als

onroerende, waarvan het bezit heeft bijgedragen tot het verkrijgen van de zuivere inkomsten naar welke de naastingsprijs is berekend, of welke, zonder tot die inkomsten te hebben bijgedragen, noodzakelijk zijn voor de uitoefening van het bedrijf der onderneming op denzelfden voet als het door de concessionarissen (of de in hunne plaats getreden vennootschap) werd uitgeoefend toen het voornemen tot naasting haar werd kenbaar gemaakt.

„Voor zoover zaken en rechten, als in de eerste plaats bedoeld, inmiddels zijn vervreemd of uit anderen hoofde niet meer door den Staat verkregen kunnen worden, komt in het eerste geval de door de onderneming uit de vervreemding verkregen opbrengst en in het andere geval de, zoo noodig door scheidslieden vast te stellen, waarde in mindering van den naastingsprijs.

„Voor zooveel de door den Staat te verkrijgen rechten steunen op overeenkomsten met derden, concessiën of schenkingen, zullen met het overgaan dier rechten ook de daaraan verbonden verplichtingen op den Staat overgaan; met dien verstande, dat indien mocht blijken, dat aan overeenkomsten, concessiën of schenkingen, die zijn aangegaan of aanvaard gedurende de laatste drie jaren, voorafgaande aan het tijdstip, waarop het voornemen tot naasting van de onderneming aan deze werd kenbaar gemaakt, verplichtingen zijn verbonden, welke naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal niet in billijke verhouding staan tot de bij die overeenkomst, concessie of schenking bedongen voordeelen, de gehoudenheid van den Staat om die rechten en verplichtingen over te nemen aan de beslissing der hierna te vermelden scheidslieden zal worden onderworpen.

„Van het voornemen om te naasten wordt minstens één jaar tevoren aan de concessionarissen kennis gegeven.

„Deze kennisgeving verbindt de Regeering niet om tot naasting over te gaan. Zij wordt geacht niet te zijn geschied, indien zij niet door naasting is gevolgd binnen

negen maanden na den dag, waarop tusschen partijen over het bedrag van den naastingsprijs overeenstemming zal zijn verkregen of die prijs door de hierna te vermelden arbitrale uitspraak zal zijn vastgesteld.

„Bij verschil van meening over hetgeen bij naasting door den Lande te betalen zal zijn, kan de Gouverneur-Generaal zich in het bezit stellen van al hetgeen bij naasting door den Lande verkregen wordt, tegen betaling van de som, welke volgens zijn gevoelen, krachtens de bepalingen van dit artikel, verschuldigd is. Wordt de naastingssom vastgesteld op een ander bedrag dan het betaalde, zoo wordt het te veel of te weinig betaalde binnen zes maanden na de vaststelling teruggegeven of bijbetaald.

„Vindt het bepaalde in het voorgaand lid geen toepassing, dan wordt de naastingssom binnen zes maanden na de overneming van den spoorweg betaald.

„Geschillen, die met betrekking tot de toepassing van dit artikel mochten ontstaan, zullen, zoo zij niet voor minnelijke oplossing vastbaar blijken, in hoogste instantie worden beslist door drie scheidsmannen, als goede mannen naar billijkheid recht doende, te benoemen, indien tusschen partijen geen overeenstemming dienaangaande verkregen wordt, ten verzoeke van de meest gereede partij, in *Nederlandsch-Indië* door het Hooggerechtshof of het rechtscollege dat daarvoor in de plaats mocht treden, in *Nederland* door den Hoogen Raad.”

Ten tweede enz.

Ten derde enz.

Ten vierde enz.

Afschrift enz.

N°. 5183

STOOMTRAMWEGEN. *Voorwaarden van vergunning voor den aanleg en de exploitatie van een stoomtramweg in de residentie Oostkust van Sumatra loopende van Perbaoengan naar Bamban.*

Bij artikel 2 van het besluit van 12 Februari 1900 No. 2 werd aan de Deli spoorweg Maatschappij op de hieronder opgenomen voorwaarden vergunning verleend voor den aanleg en de exploitatie van een stoomtramweg in de residentie *Oostkust van Sumatra* aansluitende aan een der zijtakken van den Deli spoorweg en loopende van *Perbaoengan* in het landschap *Serdang* naar *Bamban* in het landschap *Bedagei*.

Van de aanvaarding der concessie en de storting van het gevorderd waarborgkapitaal werd aanteekening gehouden bij artikel 1 van het besluit van 10 Augustus 1900 No. 7.

VOORWAARDEN VAN VERGUNNING.

ARTIKEL 1.

Op dezen tramweg zijn, voor zoover daarvan in deze voorwaarden niet afgeweken of anders bepaald is, van toepassing de artikelen 4 tot en met 14 van de algemeene voorwaarden, vastgesteld bij artikel 2 van het besluit van 9 Augustus 1893 No. 23 (Staatsblad No. 191), gewijzigd bij de besluiten van 11 September en 2 December 1895 en 4 December 1896 Nos. 1, 17 en 24 (Staatsblad 1895 Nos. 202 en 260 en 1896 No. 244).

Verder zijn op dezen tramweg van toepassing:

- a. het algemeen reglement in Staatsblad 1893 No. 190, zooals dit is gewijzigd bij Staatsblad 1894 Nos. 29 en 101;
- b. alle later in de bedoelde algemeene voorwaarden en bedoeld algemeen reglement te maken wijzigingen en

aanvullingen of andere te maken algemeene verordeningen omtrent den aanleg, de exploitatie en het gebruik van stoomtramwegen voor algemeen verkeer in *Nederlandsch-Indië*, voor zoover die met de voorwaarden dezer vergunning niet in strijd zijn of aan de toepasselijkheid niet eenig voorbehoud mocht worden verbonden.

Waar in deze vergunning eene ordonnantie is aangehaald, worden daaronder mede verstaan de bepalingen, waardoor de aangehaalde zullen vervangen worden.

ARTIKEL 2.

Overigens zullen op dezen tramweg nog van toepassing zijn de volgende artikelen van de bij het besluit van 23 Januari 1883 No. 17 vastgestelde voorwaarden van concessie voor den *Deli*-spoorweg, zooals zij zijn gewijzigd en aangevuld bij de besluiten van 9 Maart en 6 April 1883 Nos. 23 en 15, 8 April 1884 No. 32, bij artikel 1 van het besluit van 28 April 1888 No. 9, bij besluit van 31 Januari 1890 No. 30 en bij artikel 1 van het besluit van 12 Februari 1900 No. 2, ¹⁾ en wel:

Artikel 16, tweede alinea, handelende over politieken steun ter verkrijging van grond;

Artikel 25, handelende over tarieven;

Artikel 26, betreffende de bevoegdheid van de Regering om een telegraaflijn langs de tram te bouwen;

Artikel 42, tweede tot en met vijfde lid, handelende over het vervallen der concessie (vergunning);

Artikel 43, handelende over den staat van onderhoud bij het eindigen der concessie (vergunning);

Artikel 44, handelende over naasting der onderneming.

ARTIKEL 3.

De tramweg zal bestemd zijn voor het vervoer van personen en goederen en zal worden aangelegd met enkel spoor.

¹⁾ Bijblad op het staatsblad van N. I, Nos, 3893, 4059, 5063 en 5484, 2

De spoorwijdte zal bedragen 1.067 meter.

De spoorstaven zullen zijn van hetzelfde profiel als die, bij den *Deli*-spoorweg in gebruik.

De sporen van den tramweg moeten te *Perbaoengan* in verbinding worden gebracht met de sporen van den spoorweg aldaar.

De kunstwerken en bovenbouw zullen geschikt zijn voor het gebruik van locomotieven met 8500 K.G. asdruk.

Het rollend materieel voor den spoorweg en dat van den tramweg zullen geschikt moeten zijn om op beide dienst te doen.

De tramtreinen zullen steeds op de spoorlijnen mogen doorloopen en eveneens de spoortreinen op den tramweg.

Ten aanzien van de tarieven op den tramweg zal de ondernemer het recht hebben, zoo zulks hem wenschelijk voorkomt, voor het vervoer op de tramlijn, met inachtneming van artikel 25 van de concessie van den *Deli*-spoorweg, een tarief vast te stellen, dat in vorm en vrachtprijzen afwijkt van dat hetwelk voor den *Deli*-spoorweg van kracht is.

De ondernemer zal ook niet gehouden zijn personen of goederen bij den overgang van den *Deli*-spoorweg op de tramlijn, of omgekeerd, op doorgaande billetten of doorgaande vrachtdocumenten te vervoeren.

ARTIKEL 4.

De vergunning eindigt tegelijk met de concessie, verleend bij het hoogergenoemd besluit van 23 Januari 1883 No. 17.

ARTIKEL 5.

Het waarborgkapitaal, bedoeld in artikel 4 der voorwaarden in Staatsblad 1893 No. 191, wordt bepaald op f 7500.— (*zeven duizend vijf honderd gulden*).

In geval van naasting wordt tegelijkertijd met den

naastingsprijs aan den ondernemer het waarbogkapitaal, voor zoover daarover niet overeenkomstig het bepaalde bij artikel 4 der voorwaarden in staatsblad 1893 No. 191 is beschikt, teruggegeven.

ARTIKEL 6.

Bij den aanleg van den tramweg worden ten behoeve van langs den weg liggende perceelen en ondernemingen in overleg met belanghebbenden de noodige overwegen door den ondernemer gemaakt.

Leidt dat overleg niet tot overeenstemming, dan worden de overwegen gemaakt overeenkomstig de aanwijzingen van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

ARTIKEL 7.

De tramweg moet geheel gereed en in exploitatie gebracht zijn binnen twee jaren nadat de vergunning overeenkomstig artikel 5, sub 1, der voorwaarden in Staatsblad 1893 No. 191 zal zijn aanvaard.

Elk gedeelte van den tramweg kan, zoodra het gereed is, na opneming en toestemming van Regeeringswege, door den ondernemer voor het publiek verkeer geopend worden.

ARTIKEL 8.

Alle kosten voor onteigening, zoomede alle schade-loosstellingen aan gebruikers van of rechthebbenden op gronden, waarover ten behoeve van den tramweg beschikt wordt, zullen door den ondernemer gedragen worden.

ARTIKEL 9.

Bijaldien men in de ontgravingen voor den aanleg van den tramweg en van zijne aanhoorigheden eenig voorwerp vindt, belangrijk voor kunst, oudheidkunde, pen-

mingkunde of natuurlijke geschiedenis, zoo wordt dit c.q. zonder eenige schadeloosstelling aan het Gouvernement van *Nederlandsch-Indie* afgestaan.

ARTIKEL 10.

In dienst zijnde beambten der Justitie en politie, bestellers van den post- en telegraafdienst en personen onder geleide van het openbaar gezag en hunne geleiders worden, mits niet in afzonderlijke rijtuigen, kosteloos vervoerd.

ARTIKEL 11.

Het vervoer en de behandeling van postpakketten heeft plaats tegen betaling op den voet als voor de daarbij bedoelde spoor- en tramwegen is aangegeven in artikel 2 van de algemeene bepalingen ter uitvoering van het Reglement voor den pakketpostdienst binnen *Nederlandsch-Indië*, zooals dat artikel luidt ingevolge het besluit van 13 November 1893 No. 5 (Staatsblad No. 282).

ARTIKEL 12.

De ondernemer is niet ontvankelijk, om welke reden ook, zich op overmacht te beroepen, tenzij hij binnen 3 maal 24 uren na de gebeurtenissen of omstandigheden, waaruit de overmacht ontstaat, daarvan aan den Gouverneur Generaal heeft kennis gegeven en binnen 30 dagen heeft aangetoond, welken invloed die gebeurtenissen of omstandigheden hebben uitgeoefend.

Gelijke regel zal gelden bij daden, welke de ondernemer aan Gouvernementsambtenaren meent te kunnen wijten. Hij zal er geen beklag op mogen gronden, tenware hij binnen drie maal 24 uren het bestaan en binnen 30 dagen den invloed daarvan heeft doen kennen.

In geen geval zal hij eenige vordering op mondelinge lastgeving mogen gronden.

ARTIKEL 13.

De ondernemer wordt beschouwd in de volbrenging van zijne verplichtingen in gebreke te zijn gebleven door het enkel verloop van den bepaalden termijn en zonder dat het noodig is daarvan door eenige akte te doen blijken, mits de vertraging niet door daden van Gouvernements-ambtenaren is veroorzaakt.

N°. 5484

ZOUT. *Loon en reis- en verblijfkosten van gecommiteerden bij de inneming en afscheep van zout bij de zoutdepôtpakhuizen op Madoera.*

BESLUITEN.

I.

N°. 18.

BUITENZORG, 3 Januari 1879.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

. . . . .
 . . . . . te bepalen, dat bij het innemen en afscheep van het zout bij de hoofddepôtpakhuizen in de residentie *Madoera* als commissieloon zal worden betaald:

aan Europeanen en verdere gelijkgestelden:

f 0.06 (*zes cent*),

aan Inlanders en met deze gelijkgestelden:

f 0.04 (*vier cent*),

per persoon voor elken ingenomen of afgeschœpten kolang zout.

Afschrift enz.

II.

N°. 13.

BUITENZORG, den 16 Februari 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Te bepalen dat Europeesche particuliere personen, die in de commissiën bij de inneming en den afscheep van zout bij de zoutdepôt-pakhuizen op het eiland *Madoera* worden benoemd, voor hunne reizen ten behoeve van die commissiën worden gerangschikt in de 4e klasse, vermeld in artikel 2 van het Reglement in Staatsblad 1890 No. 209.

Ten tweede enz.

Extract enz.

No. 5485.

EERBEWIJZEN. *Nadere wijziging van het Reglement op de militaire eerbewijzen.*

BESLUIT.

No. 38.

BUITENZORG, 28 Februari 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat het bij artikel 1 van het besluit van 20 Januari 1887 No. 1/c. (Bijblad op het Staatsblad No. 4367) vastgesteld en sedert bij verschillende besluiten gewijzigd „Reglement op de Militaire eerbewijzen in *Nederlandsch Indië*” nader wordt gewijzigd in dier voege, dat in de eerste alinea van artikel 22, zooals deze laatstelijk werd gewijzigd bij het besluit van 13 September 1899 No. 14, 1) achter de woorden: „en de op zich zelf staande assistent-residenten in hun gewest” wordt opgenomen: „de Rijksbestierders te *Soerakarta* en *Djokjakarta*.”

Afschrift enz.

1) Bijblad No. 5430.

No. 5186

REIZEN. SPOORWEGEN. *Vervoer langs de Spoorwegen van gepensioneerden, weduwen en weezen en wachtgelders. Reizen met klein transport van genoemde personen.*

BESLUIT.

No. 6.

BUITENZORG, 2 Maart 1900.

Gelezen enz.

Gelet op de artikelen 15 en 16 van het reisreglement [Staatsblad 1890 No. 209], op het laatste lid van artikel 2 van het overtochtsreglement (Staatsblad 1897 No. 163) en op artikel 1 van het besluit van 24 October 1897 No. 9 (Staatsblad No. 252).

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Te bepalen als volgt:

I. enz. zie staatsblad 1900 no. 95.

II. In het eerste lid van artikel 3 der bij het besluit van 16 Juni 1886 No. 1/c (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4292) vastgestelde bijzondere bepalingen betreffende het vervoer van 's Lands reizigers en goederen op de staatsspoorwegen in *Nederlandsch-Indië*, zooals dat lid is aangevuld bij artikel 2 van het besluit van 24 Mei 1888 No. 2 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4902) wordt achter de woorden „Vervoer van” ingelascht: „gepensioneerde civiele of militaire landsdienaren en hunne wettige gezinnen, van „weduwen en weezen alsmede van uit hunne betrekking „ontslagen landsdienaren, die aan algemeene of bijzondere „bepalingen aanspraak op wachtgeld ontleenen en van „de door genoemde personen mede te nemen bedienden, „bagage en reiswagen, voor zoover de bestaande bepalingen daarop aanspraak geven, van.....”

III. Bij reizen met klein transport, krachtens de bestaande bepalingen, van gepensioneerde civiele of militaire landsdienaren en hunne wettige gezinnen, zoomede

van weduwen en weezen en van uit hunne betrekking ontslagen landsdienaren, die aan algemeene of bijzondere bepalingen aanspraak op wachtgeld ontleenen, wordt het aantal hen vergezellende leden van het gezin, door de betrokken hoofden van gewestelijk of plaatselijk bestuur duidelijk gecertificeerd.

IV. enz. zie Staatsblad 1900 No. 95.

Ten tweede enz.

Afschrift enz.

N°. 5487   AANBESTEDINGEN voor de levering
van versch vleesch ten behoeve van
's Lands dienst.

MISSIVE GOUVERNEMENTS-SECRETARIS.

Aan den

- a. Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in N. I.
- b. Commandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in N. I.
- c. Directeur van Justitie.
- d. Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

N°. 653.

BUITENZORG, 8 Maart 1900.

a, b, c, d. Met referte aan

a. Uwe missive van 11 December 1899 No. 12970

b. Uwe missive van 13 September 1899 Ve afdeeling
4e Bureau No. 168/A

c. Uwe missive van 3 Februari jl. No. 820

d. de missive van Uwen ambtsvoorganger van 20
Januari jl. No. 1259

a, b, c, d, heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal,
a. b. Uwer Excellentie
c. d. U. H. E. G.

te verzoeken om bij het doen houden van aanbestedingen en bij het ontwerpen van voorwaarden van nieuwe contracten voor de levering van

versch vleesch ten behoeve van 's Lands dienst er voor te willen zorgen dat in die gevallen, waarin zulks naar Uw oordeel mogelijk en wenschelijk is, eene bepaling worde opgenomen, volgens welke het te leveren vleesch van inheemsch vee afkomstig moet zijn.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,
COHEN STUART.

N°. 5488 SCHIPBREUKELINGEN. *Uitgaven ten behoeve van —, afkomstig van Nederlandsche of Ned.-Indische schepen. — Toelichting van Bijblad No. 1882.*

Uit een schrijven van een hoofd van gewestelijk bestuur bleek der Regeering dat dat bestuurshoofd van meening was dat het beginsel, neergelegd in Bijblad No. 1882, alleen van toepassing was op de bemanning van Nederlandsche schepen, die voor rekening van in *Nederland* woonachtige reeders eene reis maken, en niet tevens op die van in *Nederlandsch-Indië* te huis behorende schepen of prauwen, die voor eigen rekening eene reis doen.

Aan bedoelden gewestelijken bestuurder is als de zienswijze der Regeering te kennen gegeven, dat die opvatting minder juist was en gemeld Bijbladnummer op alle van Nederlandsche of Nederlandsch-Indische vaartuigen afkomstige schipbreukelingen, zonder onderscheid, van toepassing is.

Draagt toch, zoo oordeelde de Regeering, het Gouvernement de kosten van onderhoud en de passagekosten naar de woonplaatsen van de schipbreukelingen, die voor rekening van reeders eene reis gedaan hebben, dan moet het Gouvernement zeker ook die kosten op zich nemen ten behoeve van schipbreukelingen, die voor eigen rekening eene reis gemaakt hebben, omdat deze meestal door de geleden schipbreuk have en goed verloren hebben, en derhalve geheel aan armoede zijn prijs gegeven.

(Missive G S. van 14 Maart 1900 No. 714a).

N°. 5489

IN- EN OVERSCHRIJVINGEN.
 BELASTINGEN. *Vrijdom van
 recht van overschrijving, zoo-
 mede van leges en zegelgelden
 bij teruggaaf aan het Gouver-
 nement door Inlanders van ten
 hunnen name staande onroer-
 rende zaken. Interpretatie van
 de ordonnantie in Staatsblad
 1892 — No. 144.*

Bij gelegenheid dat gunstig beschikt werd op het verzoek van eenige Inlanders om het ten hunnen name staand eigendomsrecht op een perceel aan het Gouvernement te mogen teruggeven, werd tevens naar aanleiding van de opmerking van het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur, als zoude bij zoodanige teruggaaf Staatsblad 1892 No. 144 niet van toepassing kunnen worden geacht, aan dat bestuurshoofd te kennen gegeven dat, blijkens de wordingsgeschiedenis en de duidelijke bewoordingen van de aangehaalde bepaling, de overgang van perceelen aan het Gouvernement, op welke wijze ook, vrij is van het recht van overschrijving zoo mede van leges en zegelgelden. Meerbedoeld bestuurs- hoofd had het bewijs, dat de Regeering zijne opvatting deelde, meenen te vinden in de redactie der regeerings- besluiten, waarbij de gewestelijke bestuurshoofden plegen gemachtigd te worden de door Inlanders teruggegeven zakelijke rechten terug te ontvangen, waar die besluiten toch luiden: „Den Resident van . . . . te machtigen „om c.q. na roya van de daarop rustende hypotheken „en na voldoening van hetgeen alsnog ter zake van de „verponding aan den Lande verschuldigd mocht zijn, op „kosten van de belanghebbenden ten name van het Gouver- „nement van Nederlandsch Indië terug te ontvangen enz”.

Aan meerbedoeld bestuurshoofd werd echter opgemerkt,

dat onder de woorden „op kosten van de belanghebbenden' men niet heeft te verstaan de kosten van het recht van overschrijving en van leges en zegelgelden aan de overschrijving in het algemeen verbonden, maar die bedoeld bij § 2 van Staatsblad 1892 No. 144 — *de kosten voor de indiening van landmeterskennissen afgegeven door personen, welke geen activiteitstraktement genieten* (Missive G. S. van 17 Maart 1900 No. 743^d).

No. 5490   **GEZONDHEIDSETABLISSEMENTEN.**
BINNENLANDSCHE VERLOVEN.
*Opneming van tweede machinisten bij de Gouvernementsmarine als Gouvernements lijdens in de van Gouvernementswege gesubsidieerde gezondheids-
 etablissementen.*

BESLUIT.

No. 24

BUITENZORG, 27 Maart 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Ten vervolge van het besluit van 17 Juli 1895 No 22 1) en met nadere uitbreiding van artikel 1 van het besluit van 19 Mei 1888 No 19 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4649), te bepalen dat de tweede machinisten bij de Gouvernementsmarine, hetzij in vasten of in tijdelijken dienst, mede aanspraak hebben om gedurende een hun wegens ziekte verleend binnenlandsch verlof in de van Gouvernementswege gesubsidieerde gezondheidsetablissementen als Gouvernementslijders op den voet der voorwaarden, aan de toekenning der subsidie verbonden, te worden opgenomen, indien daartoe gelegenheid bestaat in een der plaatsen, waarover het Gouvernement bij die gestichten te beschikken heeft.

Ten tweede, enz.

Extract enz.

---

1) Bijblad No. 5120.

No. 5491

ASSISTENT-RESIDENTEN. GEWESTELIJKE SECRETARISSEN. NOTARIS FUNCTIËN. *Ontheffing van Assistent-Residenten en gewestelijke Secretarissen op Java en Madoera van de uitoefening der functiën van notaris.*

BESLUIT.

No. 21.

BUITENZORG, 13 April 1900.

Gelet op het besluit van 20 Augustus 1898 No. 8 en den daarbij vastgestelden Indischen brief van dien dag No. 1842/8, handelende over de wenschelijkheid om de Assistent-Residenten en de Gewestelijke Secretarissen op *Java* en *Madoera*, die nog met de functiën van notaris belast zijn zoo spoedig mogelijk van de uitoefening daarvan te ontheffen, en over de in verband daarmee te treffen voorzieningen;

Herlezen de bij besluit van 7 December 1899 No. 3 reeds gedeeltelijk verhandelde missive van den Minister van Koloniën van 5 October t.v. Lett. A1. No. 38/2368 en bijlagen, waaruit blijkt,

dat wel is waar in het algemeen wordt beaamd, dat bestuursambtenaren, teneinde hunne onafhankelijkheid te bewaren, liefst niet met de functiën van notaris dienen te worden belast, doch dat de Minister, ter voorkoming van ongerief voor het publiek op sommige plaatsen, het beter acht, dat hunne ontheffing van die functiën gelegdelijk plaats vindt, naarmate de gelegenheid zich voordoet om op andere wijze in de locale behoefte aan notariële hulp te voorzien;

dat op die wijze ook indertijd de in beginsel niet minder wenschelijke ontheffing van het voorzitterschap der landraden op *Java* en *Madoera*, ten aanzien van de bestuursambtenaren heeft plaats gevonden;

Is goedgevonden en verstaan:

Van het vorenstaande aanteekening te houden.

Afschrift enz.

N°. 5492.

KOLONIALE RESERVE. *Nadere wijziging van de Voorloopige Regeling in Bijblad N° 4749 betreffende de oprichting en het beheer der Koloniale reserve. Vervolg op Bijblad N° 5402.*

BESLUIT.

N°. 10 BUITENZORG, 15 April 1900.

Gelet op het besluit van 28 October 1890 N°. 38;
Gelezen de missive van den Minister van Koloniën van 10 Februari 1900 Lett. C, No. 25/379, daarbij in afschrift aanbiedende het Koninklijk besluit van den 5^{den} dier maand N°. 27, luidende als volgt:

N°. 27, WIJ WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederland, Prinses van Oranje Nassau, enz., enz., enz.

Gezien de Voorloopige Regeling betreffende de oprichting en het beheer der Koloniale Reserve, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 Augustus 1890 N°. 18; 1)

Gelet op de Koninklijke besluiten van 9 Januari 1896 No. 17 2) en van 12 Februari 1898 No. 5, 3) waarbij onder meer de paragrafen 2 en 4 van artikel I van die Regeling werden gewijzigd;

¶ Op de gemeenschappelijke voordracht van onze Ministers van Koloniën en van Oorlog van 23 Januari 1900, Lett. C. No. 4 en van 31 Januari 1900, IIIde Afd. No. 56;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

A. zoo noodig kan, met afwijking in zoover van de hoogergenoemde paragraaf 2 een deel van de Koloniale

1) Bijblad No. 4749
2) » No. 5333
3) » id.

Reserve ook elders dan te Nijmegen of Zutphen worden gelegerd;

B. de laatste alinea van de hooger genoemde paragraaf 4 wordt gelezen als volgt:

„Bij eene reconvalescenten afdeeling kan het vaste personeel van eene der compagniën worden uitgebreid met:

„ 1 adjudant onderofficier,

„ 1 sergeant majoor of adjudant onderofficier

„ en 3 sergeanten.”

Onze Ministers van Koloniën en van Oorlog zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 5^{en} Februari 1900.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën,

CREMER.

De Minister van Oorlog,

ELAND.

Accordeert met het origineel

De Secretaris-Generaal

bij het Departement

van Koloniën

A. E. ELIAS.

Is goedgevonden en verstaan:

Van deze Koninklijke beschikking aanteekening te houden.

Afschrift enz.

No. 5493

JUSTITIE. *Oproeping van militairen en bij het leger werkzame burgerlijke personen in civiele of crimineele zaken. Vervolg op de circulaire in Bijblad No. 2921.*

CIRCULAIRES.

I

Aan de Hoofden van gewestelijk bestuur in *Nederlandsch Indië.*

No. 2649/5789

BATAVIA, 25 November 1874.

Naar aanleiding van moeilijkheden, welke uit de dagvaarding van zekeren militairen ambtenaar zonder voorkennis van den gewestelijken militairen Commandant, zich hebben voorgedaan, is het mij evenzeer als Z. E. den Legercommandant wenschelijk voorgekomen uitbreiding te geven aan mijne circulaire van 29 Januari 1874 No. 239/408. 1)

Ik heb mitsdien de eer UHEDG. te verzoeken om gemelde circulaire te beschouwen als mede het oog te hebben op militaire ambtenaren, burgerlijke ziekenoppassers in de militaire hospitalen of infirmeriën en op alle andere burgerlijke personen bij het Leger werkzaam.

De Procureur-Generaal

b/h Hoog-Gerechtshof van N.I.

(w.g.) LAST.

II

Aan

de Hoofden van gewestelijk bestuur in *Nederlandsch-Indië.*

No. 744.

BATAVIA, 24 April 1900.

Ten vervolge van de dezerzijdsche circulaires van 29 Januari 1874 No. 239 (Bijblad op het Staatsblad No. 2921)

1) Bijblad No. 2921.

en 25 November van datzelfde jaar No. 2649/5789 1) heb ik de eer UHedG. te verzoeken ook de deurwaarders en de djaksa's bij de Inlandsche rechtbanken in Uw gewest zoomede de Inlandsche hoofden, belast met of bevoegd tot het doen van oproepingen in Uw gewest, te gelasten om van alle oproepingen van- en aanzeggingen aan militairen, militaire ambtenaren, burgerlijke ziekenoppassers in de militaire hospitalen of infirmeriën en alle andere burgerlijke personen, bij het Leger werkzaam, om te verschijnen, hetzij voor een ambtenaar, met het voorloopig onderzoek van een strafzaak belast, hetzij voor een Inlandsche rechtbank zoowel in civiele als in strafzaken, kennis te geven aan de naastbijzijnde civiele autoriteit (Hoofd van gewestelijk bestuur, Assistent-Resident of Controleur), opdat door deze van de oproeping of aanzegging aan den *gewestelijken* militairen commandant mededeeling worde gedaan.

*De Procureur-Generaal bij het
Hoog-Gerechtshof van Nederlandsch-Indië,*
W. C. VEENSTRA.

No. 5494.

NEDERLANDERSCHAP. *Verklaringen van Hoofden van gewestelijk bestuur omtrent het Nederlander schap van bepaalde personen.*

CIRCULAIRE.

Aan
de Hoofden van gewestelijk bestuur
in *Nederlandsch-Indië.*

N°. 1114.

BUITENZORG, 26 April 1900.

Het heeft de aandacht van den Gouverneur-Generaal getrokken dat aanvragers van vergunningen tot het doe van mijnbouwkundige opsporingen in zelfbesturende land

1) Zie I.

schappen (met zoodanige aanvragen in ons rechtstreeks bestuurd gebied heeft de Regeering in den regel geen bemoeienis), aanvragers van tramwegvergunningen als anderszins ten bewijze van hun Nederlandschap vaak niets anders overleggen dan de verklaring van het betrokken Hoofd van Gewestelijk bestuur. inhoudende dat belanghebbende Nederlander is zonder meer.

Ten einde meer zekerheid te erlangen dat belanghebbers in zoodanige gevallen ook werkelijk aan bedoelden door de wettelijke bepalingen gestelden en niet altijd even gemakkelijk te beoordeelen eisch voldoen, acht Zijne Excellentie het wenschelijk dat de Hoofden van gewestelijk bestuur voortaan hunne mededeelingen of verklaringen, dat iemand Nederlander of ingezetene is, met redenen van wetenschap omkleeden, m. a. w. daarbij tevens v. z. n. melding maken van den inhoud van de hun terzake vertoonde bewijsstukken.

Op bekomeu last heb ik de eer UHedG. het vorenstaande mede te deelen, met verzoek om in voorkomende gevallen daarmede rekening te willen houden.

De 1° Gouvernements-Secretaris,
COHEN STUART.

N°. 5495.

STOOMTRAMWEGEN. *Wijziging der voorwaarden der aan de Nederlandsch Indische Spoorweg-Maatschappij verleende vergunning tot aanleg en exploitatie van een stoomtramweg in de residentiën Semarang, Rembang en Soerabaja loopende van Goendih over Randoeblatoeng, Bodjonegoro, Lamongan en Tjermee naar Soerabaja (Bijblad No. 5216).*

Bij het besluit van 18 Augustus 1898 No. 22 werd aan de Nederlandsch Indische Spoorweg Maatschappij,

aan welke maatschappij bij artikel 1 van het besluit van 24 September 1896 No. 1 (Bijblad No. 5216) werd geconcedeerd een stoomtramweg van *Goendih* naar *Soerabaja*, vergunning verleend voor den aanleg en de exploitatie van een zijtak aansluitende aan dien stoomtramweg bij de halte *Soemari* en loopende naar de afdeelingshoofdplaats *Grissee*, aldaar eindigende in een in zee door genoemde Maatschappij te bouwen los- en laadhoofd.

Bij artikel 1 van het besluit van 1 Mei 1900 No. 44 werd aan genoemde Maatschappij nader vergund om bedoelden zijtak een onafscheidelijk onderdeel te doen uitmaken van hoogergenoemden stoomtramweg en werden in verband daarmee met vervallen verklaring van de bij het boven vermeld besluit van 18 Augustus 1898 No. 22 verleende afzonderlijke vergunning, de bij artikel 1 van het besluit van 24 September 1896 No. 1 vastgestelde voorwaarden der hoofdlijn in dier voege gewijzigd dat:

a. het hoofd luidt:

„Voorwaarden van vergunning voor den aanleg en de exploitatie van een stoomtramweg in de residentien *Semarang*, *Rembang* en *Soerabaja*, loopende van *Goendih* over *Randoeblatoeng*, *Bodjonegoro*, *Lamongan* en *Tjermee* naar *Soerabaja*, met een zijtak van *Soemari* naar *Grissee*, aldaar eindigende in een in zee te bouwen los- en laadhoofd;”

- b. het tweemaal in artikel 9 § 2 genoemde maximumbedrag f 8.750.000 (*acht millioen zeven honderd vijftig duizen gulden*) wordt verhoogd tot f 9.250.000 (*negen millioen twee honderd vijftig duizend gulden*).
- c. het in artikel 11 genoemde bedrag van f 40.000 (*veertig duizend gulden*) wordt verhoogd tot f 45.000 (*vijf en veertig duizend gulden*)

Bij artikel 2 van het meervermeld besluit van 1 Mei 1900 No. 44 werd voorts aangeteekend dat door de Nederlandsch-Indische Spoorweg Maatschappij in *Nederland* waren gedeponereerd zes certificaten 3 pCt. Nederlandsche

Werkelijke schuld, elk groot *f* 1000 ter aanvulling van het blijktens het besluit van 3 October 1897 No. 11 (Bijblad No. 5216) eveneens reeds in *Nederland* gedeponeerde waarborgkapitaal der oorspronkelijke vergunning voor den stoomtramweg *Goendih — Soerabaja*

N°. 5496

STATISTIEK. *Opmaking en inrichting der statistiek van den handel, de scheepvaart en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch Indië. Vervolg op de besluiten in Bijblad Nos. 3558 en 4800.*

BESLUIT.

N°. 18

BUITENZORG, 2 Mei 1900.

Gelezen enz.

Gelet enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van de besluiten van 25 Augustus 1879 No. 4 en 27 Juni 1892 No. 25 (Bijblad op het Staatsblad van *N. I.* Nos. 3558 en 4800) den Directeur van Financiën te machtigen om, met inachtneming van de voorgeschreven modellen, wat den vorm betreft, en zooveel mogelijk tot richtsnoer nemende de in genoemde besluiten gegeven wenken, in de Statistiek van den handel, de scheepvaart en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië, die aanvullingen aan te brengen, welke blijken door den handel te worden gewenscht.

Afschrift enz.

N° 5497SPILLAGIËN. *Doel en beteekenis
van het Spillagestelsel.*

CIRCULAIRE

Aan

de Hoofden van gewestelijk bestuur.

N° 1226.

BUITENZORG, 7 Mei 1900.

Het is den Gouverneur Generaal gebleken, dat de spillage, welke den Zoutverkooppakhuismeesters is toegestaan, vaak beschouwd wordt als een wettige toeslag op hunne inkomsten, en dat zelfs de meening ingang heeft gevonden, dat de Regeering deze opvatting zou deelen.

Dit is volstrekt onjuist. Blijkens artikel 51 van het Regeerings-Reglement worden spillagiën nimmer aangemerkt als voordeelen aan de ambten verbonden, maar slechts als middelen om verliezen buiten de schuld der ambtenaren ontstaan, te vergoeden. Elk gebruik van spillages, dat niet overeenstemt met deze bepaling, moet derhalve als een misbruik bestempeld worden en het spreekt van zelf dat de Regeering geen misbruiken dulden kan. Zij blijft dan ook niet in gebreke repressief daartegen op te treden, wanneer de gelegenheid er toe zich voordoet, en dat zij ook op preventie bedacht is, blijkt ten opzichte der zoutverkooppakhuismeesters, uit de dezerzijdsche circulaire van 7 Mei 1894 No. 1251, waarbij de Hoofden van gewestelijk bestuur zijn uitgenoodigd om zooveel mogelijk gepensioneerde landsdienaren met een goed verleden met den zoutverkoop te belasten, — eene aanschrijving die berust op de overweging, dat voor niet door den Gouverneur Generaal benoemde Zoutverkooppakhuismeesters, die uit hun ambt in den regel niet of weinig meer dan het vastgesteld minimum van f 75. 's maands genieten en ingevolge artikel 2 van Staatsblad 1851 No. 2 daaruit nog de uitgaven voor ondergeschikt personeel en dagelijksche benodigdheden

moeten bestrijden, de verleiding licht te groot kan worden, wanneer zij over geen andere wettige inkomsten beschikken.

Het is het ernstig verlangen van den Gouverneur Generaal, dat de verkeerde opvatting omtrent de bedoeling der spillages, waarvan in den aanvang dezes gewag gemaakt is, zooveel mogelijk worde bestreden, en de Landvoogd heeft mij daarom opgedragen Uwe bijzondere aandacht op het vorenstaande te vestigen en U te verzoeken de onder U dienende ambtenaren en andere personen, die daarvoor uit den aard van de hun opgedragen landsbetrekking in aanmerking komen, de juiste betekenis der spillages duidelijk te maken.

Van die opdracht heb ik de eer mits deze mij te kwijten.

De Gouvernements Secretaris,
PAULUS.

No. 5498. HEERENDIENSTEN. GORONTALO.

*Bij artikel 2 van het besluit van 10 Mei 1900 No. 3
zijn vastgesteld de navolgende:*

VOORSCHRIFTEN tot uitvoering van de ordonnantie van 10 Mei 1900 (Staatsblad No. 152) tot regeling der heerendiensten in het onder rechtstreeksch bestuur staand gebied der afdeeling *Gorontalo* (residentie *Menado*).

ARTIKEL I.

ALGEMEENE VOORSCHRIFTEN.

(1) De diensten aan wegen, bruggen en duikers worden zooveel mogelijk gevorderd en uitgevoerd op vaste tijdstippen van het jaar, niet samentreffende met den tijd, waarin de heerendienstplichtigen zich aan hun landbouw moeten wijden.

(2) De afstand, binnen welken de heerendienstplichtigen voor de van hen te vorderen werkzaamheden kunnen worden opgeroepen, zal zoo min mogelijk overschrijden 88 (acht) palen; geene overschrijding van deze grens mag plaats hebben dan op machtiging van den Assistent-Resident van *Gorontalo*, die verplicht is daarop goedkeuring te vragen van den Resident van *Menado*.

(3) Onder den arbeid door de heerendienstplichtigen te verrichten worden in geen geval verstaan die werkzaamheden, waarvoor de bijzondere ervaring van den ambachtsman een bepaald vereischte is.

(4) Zoo buitengewone omstandigheden als: het bezwarende van het werk, de spoed, waarmede het verricht moet worden, het gelijktijdig samentreffen met vele andere, in het belang der eigen cultures vereischte werkzaamheden, daartoe aanleiding geven, zal door tusschenkomst van den Resident van *Menado*, doch telkens voor elk geval in het bijzonder, tot toekenning eener tegemoetkoming voor voeding een voorstel aan de Regeering kunnen worden gedaan.

(5) Het bakken van metselsteenen, het branden van kalk, het aankappen van hout en wat dies meer zij, kan voor zooveel de plaatselijke omstandigheden dit toelaten, voor de werken, bedoeld bij artikel 1 § 3 *a* en *b* der ordonnantie, geschieden in heerendienst.

(6) De bevolking mag echter in geen geval gedwongen worden tot het leveren van karren of trekvee voor het transport van die materialen of van zulke gereedschappen ter verwerking dier materialen, als zij zich daartoe opzettelijk zou moeten aanschaffen.

(7) De werkzaamheden tot het verkrijgen van deze materialen en de te bewijzen koeliediensten worden tusschen de verschillende negorijen zoo billijk mogelijk verdeeld.

(8) Geen nieuwe werken mogen in heerendienst ondernomen worden zonder vooraf verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal, wiens autorisatie of nadere

goedkeuring tevens noodig is voor het geval dat moet worden of is afgeweken van het bij de machtiging tot het werk toegestaan aantal dagdiensten van heerendienstplichtigen.

Die machtiging of nadere goedkeuring wordt niet verleend zoo niet is aangetoond dat door onvoorziene tegenwoordig overschrijding van het toegestaan aantal dagdiensten bij het werk onvermijdelijk is of geweest is.

(9) Voor de vordering van diensten ten behoeve van zware reparatiën aan- en vernieuwingen van reeds bestaande werken, wordt, met uitzondering van die voor het gewoon onderhoud benodigd, machtiging vereischt van den Resident van *Menado*.

(10) Geene oproeping van heerendienstplichtigen ten behoeve van den arbeid aan de diensten, vermeld in artikel 1 § 3 *a* en *b* der ordonnantie, mag plaats hebben zonder voorafgaande machtiging van het Hoofd van Plaatselijk Bestuur, dat, naar gelang der behoeften, in overleg met het districtshoofd en de betrokken negorijbesturen, het getal lieden bepaalt, dat van elke negorij moet uitkomen.

(11) In spoed vereischende gevallen kunnen, zonder voorafgaande machtiging, door de districtshoofden heerendienstplichtigen worden opgeroepen, doch moet aan het Hoofd van Plaatselijk Bestuur van die oproeping en van het aantal uitgekomen heerendienstplichtigen onmiddellijk kennis worden gegeven.

ARTIKEL 2.

VRIJSTELLINGEN.

(1) Bij de vaststelling der formatie van de negorijbesturen (zie artikel 1 § 2*a* der ordonnantie) zal er op gelet moeten worden, dat het getal vrijstellingen zooveel mogelijk beperkt blijve.

(2) Tot de door het bestuur erkende voorgangers van

den godsdienst, vermeld in letter *e* van § 2, behooren niet de ouderlingen en diakenen.

(3) Bij het erkennen van leerling-schrijvers en leerling-onderwijzers (artikel 1 § 2 *d* en *g*) en het verleenen van de vrijstellingen, bedoeld bij artikel 1 § 2 *i*, zal door den Assistent-Resident van *Gorontalo* met de vereischte spaarzaamheid moeten worden te werk gegaan.

(4) Onder het gevestigd zijn op gronden, door particulieren in eigendom, erfpacht of wel met recht van opstal bezeten, bedoeld bij artikel 1 § 2 *k* wordt verstaan een verblijf van minstens zes maanden op die gronden.

ARTIKEL 3.

Bij de regeling der verschillende, ingevolge artikel 1 § 3 der ordonnantie te vorderen diensten wordt het volgende in acht genomen.

A. WEGEN.

(1) Onder wegen, welke in heerendienst moeten worden hersteld en onderhouden, worden verstaan die, welke de hoofdplaatsen der afdeling *Gorontalo*, der onderafdeelingen en der districten onderling verbinden, of welke van deze leiden naar andere belangrijke plaatsen.

(2) Daaronder zijn niet begrepen de kleinere wegen, welke slechts de gemeenschap tusschen de negorijen onderling en tusschen deze en de hoofdwegen daarstellen, waarvan het onderhoud komt ten laste der betrokken negorijen.

(3) Behalve tot den aanleg van nieuwe heerendienstwegen wordt ook tot het verleggen der tracé's der bestaande heerendienstwegen niet overgegaan dan krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

(4) De Resident van *Menado* wijst met inachtneming van het bepaalde bij de eerste alinea de wegen aan, welke in heerendienst moeten worden hersteld en onderhouden en welke daarvan dienen begrind te worden, stelt de begrindingsbreedte vast, zoomede een schaal voor het

getal dagdiensten benoodigd voor gewoon onderhoud, g
wone herstelling en verzamelen of vervoeren van gr

(5) Bij het opmaken van die schaal dient rekeni
te worden gehouden met de afstanden, waarop de vi
plaatsen van verhardingsmateriaal gelegen zijn.

(6) Aan elke negorij of groep van bijeen geleg
negorijen wordt door het Hoofd van Plaatselijk Bestu
in overleg met de districts- en negorijhoofden, een bepa
wegaandeel aangewezen.

(7) Bij de bepaling van dit aandeel behoort rekeni
te worden gehouden met het getal heerdienstplichtige
in elke negorij, den afstand van de negorij tot den we
en de gesteldheid van den weg.

(8) Tenzij buitengewone veranderingen in het aant
heerdienstplichtigen of andere bijzondere omstandighe
den eene nieuwe verdeeling van den weg noodzakelij
maken, blijft de negorij'sgewijze verdeeling onverander

(9) Voor zooveel mogelijk, wordt elk negorij-aandeel
eveneens met inachtneming der bovenvermelde omstan
digheden, verdeeld onder de verschillende wijken o
djaga's, waaruit de negorij bestaat.

(10) De vaste aandeele, zoowel die der negorijen als
der wijken, worden aangegeven door merkteekens o
paaltjes, waarop de naam der negorij, het nummer der
djaga en de lengte van het wegaandeel vermeld staan.

(11) De werkzaamheden aan de wegen worden onder
scheiden in:

- a. begrinding en zware herstelling, waaronder verstaan
moet worden: het verzamelen, brengen, uitspreiden en
aanstampen van grind, het op behoorlijke tonronde
houden der wegen, alsmede het aanbrengen van her-
stellingen, die te zwaar zijn, dan dat zij tot het gewoon
onderhoud kunnen gerekend worden;
- b. het gewoon onderhoud, waartoe gerekend wordt het
aanbrengen van voorzieningen, die geen uitstel ge-
doogen, als: het uit den weg ruimen van omgevallen

boomen en kleine aardstoringen, het vullen van holten met grind, het dichten van gaten, het doorsteken van verstopte goten, het verzekeren van een onbelemmerden afvoer van water, het wegschrappen van modder, het onderhoud der paaltjes op de berm van den weg, benevens dat der merkteekens of grenspaaltjes.

(12) Het vegen en begieten van den weg moet, als nuttelooze arbeid, worden nagelaten; op de hoofdplaatsen kan het geschieden of door gestraften of door de bewoners van aan den weg gelegen erven, te regelen bij plaatselijke keur.

(13) Door den Assistent-Resident van Gorontalo wordt telken jare vastgesteld of begrinding noodig is.

(14) Voor de meeste wegen zal volstaan kunnen worden met eene begrinding om de twee jaren.

(15) Het onderhoud der niet verharde wegen of graswegen (met of zonder een weinig grind) bestaat uit het vullen der gaten met grind of aarde, het kort houden van het gras op de daarmede begroeide gedeelten van den weg of op de berm, het uitdiepen der goten, het opruimen van op den weg gevallen boomen of takken en het verharde van steile hellingen of modderige plekken.

(16) Behalve in spoedvereischende gevallen, komen voor de onder *a* hiervoren genoemde werkzaamheden alle heerendienstplichtigen zoovele malen 's jaars uit als door het Hoofd van Plaatselijk Bestuur, met inachtneeming van artikel 1 alinea 1 dezer voorschriften en in overleg met de hoofden wordt voorgeschreven. De data van uitkomen worden voor elk district afzonderlijk, tijdig vastgesteld.

(17) Voor het gewoon onderhoud, zoowel der verharde als der niet verharde wegen, wordt getracht dit werk te doen verrichten door vrijwillig zich daartoe aanmeldende heerendienstplichtigen, die, tegen vrijstelling van alle andere heerendiensten, het onderhoud van een be-

paald weggedeelte, telkens gedurende den tijd van één jaar, op zich nemen.

(18) Door den Assistent-Resident van Gorontalo wordt voor hen, die, ingevolge het voorafgaande, belast zijn met het onderhoud van een bepaald weggedeelte, eene instructie vastgesteld, waarin o. m. voor elken weg behoort te worden bepaald het aantal dezer lieden, dat per paal voor het gewoon onderhoud noodig is.

(19) Op door het Bestuur voor elken weg vastgestelde dagen, bijv. eens in de twee of vier weken, gaat het negorijhoofd of een zijner ondergeschikten na of het onderhoud door de hoogerbedoelde vaste wegarbeiders op behoorlijke wijze geschied is en geeft van zijne bevinding kennis aan het districtshoofd, dat daaromtrent aan het Hoofd van Plaatselijk Bestuur rapporteert.

(20) Waar het niet gelukt bepaalde personen te vinden, bereid het gewoon onderhoud der wegen, tegen vrijstelling van alle andere heerendiensten, op zich te nemen, komen, op daartoe voor elk district vast te stellen dagen, zooveel mogelijk eens in de maand of eens om de twee maanden, van elke bij den weg ingedeelde negorij, een aantal heerdienstplichtigen, bij beurtregeling, voor het gewoon onderhoud van den weg, uit.

(21) De verzameling van grind geschiedt of eenmaal 's jaars voor de behoefte van een geheel jaar, wordende daarbij door het Bestuur bepaald op welken datum het grind verzameld moet zijn, of daar, waar het grind dicht bij het wegaandeel te vinden is en de bevolking zulks verlangt, telkens wanneer daarin voor een bepaald aandeel weg behoefte bestaat, zoodat in dit geval het grind dadelijk op den weg gebracht wordt.

(22) Welk dezer beide werkwijzen met het oog op plaatselijke omstandigheden de meest wenschelijke is, wordt door de Hoofden van Plaatselijk Bestuur beslist.

B. BRUGGEN EN DUIKERS.

(1) De bruggen en duikers, welke in heerendienst worden aangelegd, hersteld en onderhouden, zijn:

1°. die, gelegen in de in heerendienst te onderhouden wegen, met uitzondering van werken van primitieve constructie (bamboekokers, uitgeholde boomstammen en dergelijke), welke alleen dienen om bevoeiingswater van de eene naar de andere zijde van den weg over te brengen en welke blijven ten laste van hen, door wie zij zijn aangelegd of die bij hunne instandhouding uitsluitend belang hebben;

2°. die, gelegen in negorijwegen over in heerendienst te onderhouden waterleidingen, wanneer het belang dier leidingen eene zoodanige constructie vordert, dat de uitvoering of het herstel en onderhoud niet aan de zorg der negorij kunnen worden overgelaten.

(2) De bruggen en duikers in negorijwegen vallen onder de zorg van de betrokken gemeente, behoudens de uitzondering op dezen regel, sub 2 hiervoren gemaakt.

(3) Bruggen en duikers, die aan waterwerken (sluizen en dergelijke) gekoppeld zijn en daarvan een onafscheidelijk deel uitmaken, blijven bij de toepassing dezer bepalingen buiten aanmerking.

C. WACHTHUIZEN.

(1) Alleen de aan de heerendienstwegen gelegen wachthuizen worden in heerendienst aangelegd, hersteld en onderhouden.

(2) Aan de negorijwegen of in de negorijen zelve gelegen zijnde en tot handhaving der gemeentelijke veiligheid gevorderd wordende, blijft hun aanleg, herstel en onderhoud voor rekening der betrokken gemeenten.

D. DAMMEN, WATERWERKEN, DIJKEN
EN WATERLEIDINGEN.

Deze werken zijn tot dusver altijd in negorijdienst verricht en, daar geene aanleiding bestaat om in dien toestand voorshands verandering te verwachten of te brengen, zullen daaraan geene heeredienstplichtigen mogen worden te werk gesteld zonder voorafgaande machtiging van den Gouverneur-Generaal.

E. HET BETREKKEN VAN WACHTEN, HET
VERVOEREN VAN GEVANGENEN EN
HET BEWAKEN VAN DISTRICTS-
GEVANGENISSEN.

(1) Door den Assistent-Resident van Gorontalo zal worden bepaald op welke plaatsen wachten betrokken worden en zal de wijze van bewaking tevens door hem worden voorgeschreven.

(2) Voor het bewaken van pasanggrahans en andere Gouvernementsgebouwen mag niet over heeredienstplichtigen worden beschikt; evenwel kan aan de bij de districtshoofden geplaatste wachtlieden het bewaken der districtsgevangenis worden opgedragen, zoolang de oppassers van het districtshoofd niet beschikbaar zijn.

(3) Onder wachtdiensten zijn overigens begrepen: het overbrengen van spoed-dienstbrieven en het begeleiden van gevangenen van de districts- naar de afdeelingshoofdplaatsen of tusschen deze onderling, indien geen oppassers daarvoor aanwezig zijn of hun geleide onvoldoende wordt geacht.

(4) Uit de negorij naar de districtshoofdplaats is het begeleiden van gevangenen een gemeentelijke dienst.

(5) Voor zoover de wacht gebruik maakt van wachthuizen, die in negorijdienst zijn gebouwd, zal aan de

wachtlieden e. q. het verrichten van herstellingen aan de wachthuizen kunnen worden opgedragen.

(6) In verband met de van haar geëischte diensten, zal de wacht bij de districtshoofden dag en nacht door hoogstens twee personen betrokken kunnen worden.

(7) Zoo het bezetten van wachthuizen noodig mocht blijken, kan met één man overdag en twee des nachts worden volstaan.

(8) Met dezen dienst zullen zooveel mogelijk belast worden de negorijen, die het meest nabij de plaats liggen, waar de wacht betrokken wordt, en wel tegen vrijstelling geheel of gedeeltelijk van andere diensten.

F. HET VERVOEREN VAN PERSONEN EN TROEPEN OP MARSCH EN HUNNE GOEDEREN.

(1) Met het vervoeren van personen en troepen op marsch worden belast eenige aan de groote wegen gelegen negorijen, doch alleen dan, wanneer daartoe voor de bij de reglementen bepaalde loonen geen vrijwillige koelies te bekomen zijn.

(2) De verstrekking van koelies voor het bovenbedoeld transport geschiedt alleen in de bij de reglementen bepaalde gevallen en tot het daarbij vastgesteld getal.

(3) Voor dezen dienst wordt aan de dienstplichtigen betaald hetgeen bij de reglementen is bepaald.

(4) Met de negorijen, aan welke het vervoeren van personen en troepen op marsch en hunne goederen is opgedragen, wordt overeengekomen omtrent het voorzien in het voor deze diensten vereischte materieel.

G. HET VERVOEREN VAN GOUVERNEMENTS
 GELDEN EN GOEDEREN, ZOMEDE VAN IN-
 LANDSCHE HOOFDEN EN AMBTENAREN,
 DIE VAN LANDSWEGE GEENE VERGOE-
 DING VOOR REISKOSTEN ONTVANGEN,
 VOOR ZOOVER HET VERVOER DE-
 ZER PERSONEN GESCHIEDEN
 MOET OVER ZEE.

Door den Assistent-Resident van *Gorontalo* wordt vastgesteld tot welk gewicht en over welken afstand het vervoer van Gouvernements gelden en goederen aan iederen heerdienstplichtige mag worden opgedragen en welke vaartuigen mogen worden gebezigd voor het vervoer over zee van Inlandsche hoofden en ambtenaren, die van landswege geene vergoeding voor reiskosten ontvangen.

Artikel 4.

Waar de bevolking daartoe genegen is, worden zooveel mogelijk in elke negorij, uit de heerdienstplichtigen personen gekozen, die, tegen vrijstelling van alle andere heerdiensten, zich met een bepaald soort van heerdienstarbeid willen belasten.

Artikel 5.

- (1) De Resident van *Menado* zal:
- a. van de verdeeling der heerdiensten registers doen samenstellen, zooveel mogelijk volgens het model A, gevoegd bij het besluit van 15 October 1899 No. 7 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 5434) en die aan zijne goedkeuring doen onderwerpen, zullende een districtsgewijze samentrekking van die registers door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur aan de Regeering moeten worden ingediend;

- b. aan de districts-, onderdistricts- en negorijhoofden verstrekken een exemplaar van de in de Maleische taal overgebrachte voorschriften, naar welke de vordering der heerendiensten geschiedt, zoomede een extract van de door hem, Resident, gearresteerde registers, ieder voor zooveel zijn werkring aangaat, welk extract zal moeten vermelden de heerendiensten, respectievelijk aan elk district, onderdistrict en negorij opgelegd en het aantal dagdiensten, dat daarvoor jaarlijks mag gevorderd worden;
- c. bij het jaarlijksch verslag der heerendiensten een staat overleggen, zooveel mogelijk volgens model B, gevoegd bij het besluit van 15 October 1899 No. 7 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 5434), waaruit districtsgewijze moet blijken welke heerendiensten zijn verricht; zullende de daarbij betrokken ambtenaren maandelijks, overeenkomstig hetzelfde model, een opgaaf moeten opmaken van de gedane diensten in elk district, welke opgaaf moet worden getrokken uit de door de districts- en onderdistrictshoofden aan te houden registers.

(2) De bedoelde maandstaat, welke zoodanig wordt ingericht, dat hij voor een geheel jaar kan dienen, wordt in simplo opgemaakt en den Resident uiterlijk op den 15en van elke maand, volgende op die, waarover hij loopt, ter viseering aangeboden.

(3) Nadat hij door den Resident, met of zonder aan- of opmerking, voor gezien ondertekend zal zijn, wordt hij aan den inzender ter verdere invulling teruggezonden.

Artikel 6.

NEGORIJDIENTEN.

(1) De inmenging van het Bestuur met deze diensten zal niet verder mogen gaan dan voorzoover zij strekken kan om daarin orde en regelmaat en bovenal verminde-

ring van druk voor de negorijlieden te brengen.

(2) Met dat doel zal door den Assistent-Resident van *Gorontalo*, voor zoover dat nog niet heeft plaats gehad, de formatie van de negorijbesturen worden vastgesteld.

(3) Aan de negorijen worde echter overgelaten de regeling der indeeling bij de negorijdiensten.

(4) Het zal te harer beoordeeling moeten staan, welke negorij-bewoners of klassen van bewoners, hetzij uit hoofde van hun ambt, hetzij krachtens oude traditiën, van de diensten behooren te worden vrijgesteld, met dien verstande evenwel, dat over ambtenaren en beambten in dienst van het Gouvernement niet zal mogen worden beschikt.

(5) De te dezer zake door de negorijbesturen c. q. uit te vaardigen regelingen zullen aan het Hoofd van Plaatselijk Bestuur ter beoordeeling moeten worden gezonden, dat bevoegd is zijne opmerkingen daarover te maken, welke echter nimmer zullen mogen strekken tot verzwareing der diensten.

(6) Eveneens worde aan de negorijen overgelaten of afkoop van negorijdiensten al dan niet zal zijn toegestaan en zoo ja, tegen welk bedrag.

(7) De bemoeienis van het Bestuur met deze aangelegenheid is slechts geoorloofd, voor zoover die strekt om eene behoorlijke aanwending ten bate van de negorij zelve en een ordelijk beheer der afkoopgelden te verzekeren.

(8) Hieromtrent zullen derhalve door den Assistent-Resident van *Gorontalo* de noodige regelingen zijn te treffen of bevelen te geven.

(9) Mede ten einde zoo mogelijk vermindering te verkrijgen in de negorijwachtdiensten, zullen van den Assistent-Resident van *Gorontalo* regelingen kunnen uitgaan nopens de plaatsing van wachthuizen, het verrichten van wacht- en patrouille-diensten in de negorijen. Zoo zullen in negorijen waar, doordat bijv. het districtshoofd er woont, reeds eene door heerendienstplichtigen betrokken

wacht bestaat, negorijwachthuis- of wachtdiensten achterwege kunnen blijven.

Artikel 7.

De voorschriften tot uitvoering der ordonnantie van 8 Mei 1895 (Staatsblad No. 95), opgenomen in het Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* onder No. 5074, worden ingetrokken.

N°. 5499

WEESKAMERS. *Beheer van het zoogenaamd van der Liefde-fonds.*

BESLUIT.

N°. 8

BATAVIA, 13 Mei 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Met intrekking van het besluit van 4 Augustus 1894 No. 1 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4994) te bepalen als volgt:

- I. De renten van het onder het beheer van de Weeskamer te *Batavia* staand van der *Liefde-fonds* worden jaarlijks verdeeld onder de binnen het ressort dier kamer gevestigde instellingen van liefdadigheid, welke ondersteuning of verpleging van behoeftige Weduwen of Weezen ten doel hebben, naar evenredigheid van het aantal door die instellingen ondersteunde of verpleegde behoeftige Weduwen of Weezen, met dien verstande dat ook aan niet door zoodanige instellingen van liefdadigheid ondersteund of verpleegd wordende hulp behoevende Weduwen of Weezen een deel dier renten tot hoogstens het één vierde gedeelte zal kunnen worden toegekend, zullende echter behoudens bijzondere omstandigheden aan personen, die reeds uit eenig ander fonds onder-

steuning ontvangen, geen tegemoetkoming uit die renten verleend worden;

- II. op het vorenbedoeld fonds wordt rente gevalideerd overeenkomstig het rentecijfer, dat wordt vastgesteld voor de door de Wees- en Boedelkamers op eigen naam uitgezette kapitalen, bedoeld bij het 1e lid van artikel 15 der bij artikel 1 der ordonnantie van 19 September 1897 (Staatsblad No. 231), vastgestelde voorschriften. Afschrift enz.

No. 5500

BOSCHWEZEN. *Vergoeding door leerling-opzieners en leerling-opnemers bij het Boschwezen op Java en Madoera verschuldigd voor het gebruik van den Lande toebehoorende woningen. Vervolg op het bepaalde in Bijblad Nos. 5255 en 5407.*

BESLUIT.

No. 43.

BATAVIA, 19 Mei 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen, dat aan artikel 1 van het besluit van 15 April 1899 No. 31 (Bijblad op het Staatsblad van *N. I.* No. 5407) wordt toegevoegd de volgende zinsnede:

„de leerling-opzieners en leerling-opnemers *f* 5.— (vijf gulden) 's maands”.

Ten tweede: enz.

Afschrift enz.

N°. 5501

BEDEVAART. *Recht op de hadji-kleederdracht. Interpretatie van de artikelen 4 en 5 der ordonnantie in Staatsblad 1859 No. 42.*

MISSIVE GOUVERNEMENTS-SECRETARIS.

Aan

den Resident van . . . . .

N°. 1410.

BUITENZORG, 30 Mei 1900.

Ten aanzien van het Uw bij missive van 7 Februari j l. No. 101/2 aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal onderworpen meeningsverschil tusschen UHEdG. en den Procureur-Generaal bij het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch-Indië omtrent de uitlegging, welke aan de artikelen 4 en 5 der ordonnantie in staatsblad 1859 No. 42 betreffende de bedevaartgangers behoort te worden gegeven, is Zijne Excellentie, gelijk ik mits deze de eer heb op ontvangen last UHEdG. mede te deelen, van gevoelen:

dat het recht op de hadji-kleederdracht verkregen wordt door de bedevaart, zoodat het aan den teruggekeerden bedevaartganger geoorloofd is die kleeding te dragen ook vóór het onderzoek van den Regent, bedoeld in artikel 5 der hoogergenoemde ordonnantie;

dat op het ondernemen van de bedevaart zonder Mekapas alleen boete bedreigd is en dat derhalve het onderzoek der Regenten hiervoren bedoeld zich ook behoort uit te strekken over teruggekeerde bedevaartgangers die niet op zoodanige pas gereisd hebben.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

COHEN STUART.

N°. 5502

AMBTENAREN. BEVORDERING.

Kennisgeving door de Hoofden van departementen van algemeen bestuur aan de Hoofden van gewestelijk bestuur van de bevordering van ambtenaren.

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden der Departementen
van Algemeen Burgerlijk Bestuur.

N°. 1509.

BUITENZORG, 13 Juni 1900.

Het komt den Gouverneur Generaal wenschelijk voor dat voortaan bij bevordering van een ambtenaar wiens standplaats niet door de Regeering wordt aangewezen en omtrent wiens bevordering ook geen advies is uitgebracht door het Hoofd van gewestelijk bestuur, in wiens ressort de bevorderde geplaatst is, van de betreffende Regeeringsbeschikking mededeeling geschiede aan evenbedoeld Hoofd van gewestelijk bestuur, opdat deze Hoofdambtenaar officieel kennis drage van de bevordering en in zijn archief steeds een stuk aanwezig zij, waaruit die bevordering kan blijken.

Daar het der Regeering evenwel niet altijd met zekerheid bekend is, welke op het oogenblik der bevordering de standplaats van den bevorderden ambtenaar is, kan vorenbedoelde mededeeling bezwaarlijk steeds van Harentwege plaats hebben.

Dit bezwaar bestaat echter niet voor de Departementschefs en derhalve heb ik de eer, op last van den Landvoogd, UHEdG in het algemeen te verzoeken om, wanneer een onder uw Departement ressorteerend ambtenaar, wiens standplaats niet door de Regeering wordt aangewezen, door Haar zonder voorafgaand overleg met het Hoofd van Gewestelijk Bestuur, in wiens ressort de bevorderde ambtenaar bescheiden is, wordt bevorderd, daarvan

zoo spoedig mogelijk (en wel desnoods eenvoudig per dienstbriefkaart) kennis te willen geven aan het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur. Daartoe zou dan b. v. gebruik kunnen worden gemaakt van de formule:

„Bij besluit van . . . No. . . is de in Uw gewest geplaatste ambtenaar . . . (c. q. met ingang van . . .) bevorderd tot . . . op eene bezoldiging van . . . .” —————

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

COHEN STUART.

N°. 5503

ZOUT. *Waarneming der functiën van Zoutdoorvoerpakhuismeester en Zoutverkooppakhuismeester bij tijdelijke verhindering of ontstentenis van den titularis. Intrekking van de besluiten in Bijblad Nos. 4721 en 5379.*—

N°. 35

BUITENZORG, 16 Juni 1900.

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van de besluiten van 15 Juli 1887 No. 5/c en 9 Januari 1899 No. 24 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* Nos. 4721 en 5379) te bepalen als volgt:

(1). In gevallen, waarin een zoutdoorvoer-of verkooppakhuismeester tijdelijk in de uitoefening zijner functiën verhinderd wordt wegens ziekte, binnenlandsch verlof, tengevolge eener schorsing of om andere redenen, wordt door het hoofd van gewestelijk of plaatselijk bestuur tijdelijk een persoon met de waarneming van het pakhuishuisbeheer belast.

(2). Bij ontstentenis van een pakhuismeester—door overlijden, ontslag, als anderszins—kan in afwachting van het optreden van een vervanger mede op de in de vorige

alinea aangegeven wijze tijdelijk in het pakhuisbeheer worden voorzien.

(3). Van de genomen beschikkingen wordt onverwijld kennis gegeven: door het hoofd van gewestelijk bestuur aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, en door het hoofd van plaatselijk bestuur aan het over hem gesteld hoofd van gewestelijk bestuur ter verdere mededeeling aan voornoemden departementschef.

(4). De waarnemende pakhuismeester ontvangt eene belooning:

a. voor het beheer over zoutdoorvoerpakhuizen, van *f* 10 (tien gulden) per dag.

b. voor het beheer over zoutverkooppakhuizen, van *f* 0.08 (acht centen) voor elken picol zout die verkocht, en van *f* 0.04 (vier centen) voor elken picol zout, die doorgevoerd wordt, met dien verstande dat deze belooning, indien zij minder bedraagt dan *f* 2.— (twee gulden) daags voor Europeanen en *f* 1.25 (één gulden vijf en twintig centen) daags voor Inlanders tot het bedrag dier sommen zal worden aangevuld.

(5). Gedurende den tijd der waarneming komen de uitgaven van het pakhuisbeheer, voor zoover die krachtens de bestaande voorschriften uit de inkomsten (picolgelden) der pakhuismeesters moeten worden bekostigd:

a. in gevallen van tijdelijke verhindering (schorsing uitgezonderd), voor rekening van den eigenlijken titularis.

b. bij onstentenis of schorsing van een pakhuismeester, ten laste van den Lande.

Afschrift enz.

N°. 5504.

POLITIEDIENAREN (GEWAPENDE). ZIEKENINRICHTINGEN. *Verpleging van zieke gewapende politiedienaren in de Inlandsche burgerlijke ziekeninrichtingen.*

BESLUIT.

N°. 32.

TJIPANAS, 24 Juni 1900.

Gelet op artikel 4e van het besluit van 8 October 1883 No. 18 en op artikel 1 sub C van het besluit van 10 Februari 1897 No. 1 (Staatsblad No. 65);

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat de zieke gewapende politiedienaren desverkiezende kosteloos worden verpleegd in de inlandsche burgerlijke ziekeninrichtingen.

Afschrift enz.

N°. 5505.

OVEREENKOMSTEN *voor het vervoer van Gouvernements producten uit Nederlandsch-Indië naar Nederland.*

BESLUIT.

N°. 53.

TJIPANAS, 7 Juli 1900.

Gelezen de missive van den Minister van Koloniën van 28 Mei 1900, Lett. E¹, No. 31/1322, daarbij, ter vervanging van de onder dagteekening van 1 Juni 1895 tusschen den Staat der *Nederlanden* en de Stoomvaart Maatschappijen „*Nederland*” en „*Rotterdamsche Lloyd*” gesloten overeenkomsten ¹⁾ voor het vervoer van Gou-

¹⁾ Deze strekten ter vervanging van de overeenkomsten onder No. 5026 in het Bijblad voorkomende. De overeenkomsten van 1 Juni 1895 werden niet in het Bijblad opgenomen.

vernements producten uit *Nederlandsch-Indië* naar *Nederland*, welke met ultimo van eerstgenoemde maand zijn opgehouden van kracht te zijn, in afschrift aanbiedende andere onder dagteekening van 28 Mei 1900 met de genoemde Maatschappijen aangegane overeenkomsten, luidende deze als volgt:

Overeenkomst tusschen den Staat der *Nederlanden* en de Stoomvaart Maatschappij „Rotterdamsche Lloyd” „Nederland”, wegens het vervoer van Gouvernements producten uit *Nederlandsch-Indië* herwaarts.

Tusschen den Staat der *Nederlanden*, vertegenwoordigd door den Minister van Koloniën, ter eene zijde en de Stoomvaart Maatschappij „Rotterdamsche Lloyd” „Nederland” ten deze vertegenwoordigd door de firma Wm.
Heeren Jan Boisse-
Ruys & Zonen
vain, Petrus Emilius Tegelberg en Laurens Pieter Dignus Op ten Noort, Directeuren der Maatschappij, ter andere zijde, is overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

De Regeering verbindt zich om met de stoomschepen der Stoomvaart Maatschappij „Rotterdamsche Lloyd” „Nederland” naar *Nederland* te doen overbrengen de helft van de tot verkoop in *Nederland* bestemde Gouvernements koffie, kina en tin, voor zoover de Regeering die producten niet per zeilschip wenscht te verzenden, zullende wat het tin betreft, de verbintenis der Regeering zich niet verder uitstrekken dan tot 1040 Lasten.

Artikel 2.

De inlading op Java geschiedt volgens usantie in een of meer der volgende afscheepplaatsen: *Batavia, Semarang,*

Soerabaja, Cheribon, Tagal, Pekalongan, Pasoeroean, Probolinggo, Besoeki, Panaroekan, Tjilatjap en wordt door of van wege de Factorij der Nederlandsche Handel Maatschappij te *Batavia* in dier voege geregeld, dat rekening wordt gehouden met de noodzakelijkheid om de stoomschepen op den maildag te doen vertrekken.

Artikel 3.

Voor inlading der koffie te *Tjilatjap* zal de Factorij der Nederlandsche Handel Maatschappij te *Batavia* jaarlijks hoogstens 4 stoomschepen kunnen aanwijzen, met minstens 4 weken tusschenruimte, mits voor zoodanige belading beschikbaar worden gesteld minstens 200 Lasten. Inladingen te *Patjitan* en *Pangool* in stede van *Tjilatjap* van een deel der bovengenoemde 200 Lasten koffie, kunnen alleen door de Factorij worden gevorderd, indien de laadmiddelen op die plaatsen zoodanig vermeerderd zijn, dat op één dag 150 Lasten koffie kunnen afgescheept worden.

Artikel 4.

De vracht wordt bepaald voor de Koffie, Tin en Kinabast op het laagste cijfer, dat voor particuliere afscheepers wordt vastgesteld voor gelijk goed van dezelfde afscheepplaats naar dezelfde bestemming, met dien verstande echter, dat een eventueel rabat op de vracht, dat aan particulieren eerst na een zeker tijdsverloop en slechts onder bepaalde beperkende voorwaarden mocht worden vergoed, onvoorwaardelijk en onmiddellijk bij de vrachtverrekening voor iedere partij Gouvernements producten aan de Regeering in mindering gebracht wordt.

In geen geval zal de vracht voor de bovengenoemde Gouvernements producten, na aftrek van een eventueel uit te keeren rabat, meer mogen bedragen dan:

netto f 52.50 per N. H. Mij. last voor Koffie

” ” 20.00 ” ” ” ” Tin

netto f 17.00 per M³. last voor Kinabast en met inachtna^me van de bepalingen omtrent de vrach^t berekening, voorkomende in het verder gedeelte van dit artikel.

Koffie in hoornschild wordt aangenomen op 1200 KG per Last. Voor lossingskosten te $\frac{\text{Rotterdam}}{\text{Amsterdam}}$ wordt vol^gdaan het laagste cijfer, dat door particulieren wordt be^{re}taald voor gelijk goed, doch in geen geval meer daⁿ voor koffie f 1. voor tin f 0.50 per last en voor kina^bast f 0.35 per M³.

Wanneer op aanvraag der Stoomvaart Maatschappij in één stoomschip meer dan 200 Lasten koffie of Koffie en Kina worden geladen, wordt de vracht volgens alinea 1 en 2 van dit artikel slechts toegepast op 200 Lasten en wordt die vracht verminderd met 5 pCt. voor het aantal Lasten van 201 t/m 400 en met 10 pCt. voor het aantal boven 400.

De uitlevering der goederen geschiedt te $\frac{\text{Rotterdam}}{\text{Amsterdam}}$ De betaling der vracht heeft plaats in Nederland na aflevering der goederen.

De te gebruiken formulieren van cognossementen zijn die, welke de Maatschappij met goedkeuring van de Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren heeft vastgesteld.

Artikel 5.

De Stoomvaart Maatschappij $\frac{\text{„Rotterdamsche Lloyd“}}{\text{„Nederland“}}$ ver^{re}plicht zich om als de Factorij der Nederlandsche Handel Maatschappij dit verlangt, in iedere Mailboot ruim^te beschikbaar te stellen voor hoogstens 100 Lasten Tin en in iedere Vrachtboot voor hoogstens 200 Lasten Tin met dien verstande dat die hoeveelheden zoo nood^{ig} verhoogd worden, opdat in elk kwartaal door de Stoomvaart Maatschappij ten minste ruimte voor 1000 lasten worde beschikbaar gesteld.

Artikel 6

De Maatschappij verstrekt aan de Nederlandsche Handel-Maatschappij de inlichtingen, die laatstgenoemde voor de toepassing van artikel 4 noodig acht.

Artikel 7.

De Maatschappij verbindt zich voor het vervoer van de volgens deze voorwaarden afgeladen producten te bezigen 1° klasse stoomschepen, vallende onder de volgende classificatiën

Veritas I 3/3 1. 1,

Lloyds 100 A

Nederl. Vereeniging A A 1/2, A G
1 1 2

Artikel 7^a.

De Maatschappij verbindt zich om een gedeelte van de door haar herwaarts overgevoerde Gouvernements producten daartoe door de Nederlandsche Handel Maatschappij aan te wijzen, bij open water uit te leveren op de na te noemen plaatsen, tegen de daarbij vermelde vrachtverhooging, als:

te *Schiedam* voor *f* 1.20 (een gulden twintig cents)
per last;

te *Dordrecht* voor *f* 1.50 (een gulden vijftig cents)
per last;

en te *Middelburg* voor *f* 3.— (drie gulden) per last.

Alleen voor de
„Rotterdamsche Lloyd”

Artikel 8.

Deze overeenkomst is aangegaan voor den tijd van een jaar, aanvangende 1 Juni 1900 en wordt geacht stilzwijgend van jaar tot jaar te zijn voorgezet, indien niet drie maanden voor haar einde opgezegd.

Artikel 9.

De kosten van zegel en registratie op deze overeenkomst en op de daaruit voortvloeiende betalingen worden door de Stoomvaart Maatschappij ^{„Rotterdamsche Lloyd”} _{„Nederland”} gedragen.

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt en ondertekend.

's Gravenhage 28 Mei 1900

De Minister van Koloniën

(w.g.) CREMER.

Rotterdam Mei 1900

De Stoomvaart Maatschappij „Rotterdamsche Lloyd”
(get.) Wm. RUYS & ZONEN.

Amsterdam Mei 1900

De Stoomvaart Maatschappij „Nederland”
(get.) BOISSEVAIN (get.) TEGELBERG
(get.) OP TEN NOORT.

Voor eensluidend afschrift

De Secretaris-Generaal

bij het Departement van Koloniën

(w.g.) A. E. ELIAS.

Is goedgevonden en verstaan:

Van het vorenstaande aanteekening te houden.

Afschrift enz.

N°. 5506

AMBTENAREN. REIZEN. REGLE-
 MENTEN. *Vrij vervoer van Euro-
 peesche en Inlandsche ambtenaren
 bij het Binnenlandsch Bestuur bij
 dienstreizen langs de Staatsspoorwegen.*

BESLUIT.

N° 1

TJIPANAS, 21 Juli 1900.

BIJLAGEN:

2.

Gelet enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen als volgt:

Artikel 1. De Europeesche ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur, die in het genot zijn van eene vaste indemniteit voor reiskosten, de regenten, patih's en de nader aan te wijzen districtshoofden, hebben bij dienstreizen langs de Staatsspoorwegen recht op vrij vervoer overeenkomstig en met inachtneming van het bepaalde bij het hierbij gevoegd reglement;

met dien verstande, dat zoodanig recht op vrij vervoer niet wordt genoten bij dienstreizen, voor welke zij tegemoetkoming voor reiskosten in rekening mogen brengen.

Artikel 2. De in artikel 1 vermelde Europeesche ambtenaren hebben recht op vervoer in rijtuigen der 1e of 2e klasse, overeenkomstig de classificatie, opgenomen in artikel 4 van het reglement in Staatsblad 1872 No. 77.

De regenten nemen plaats in rijtuigen der 1e, de overige in artikel 1 bedoelde Inlandsche ambtenaren in rijtuigen der 2e klasse.

Ten tweede enz.

Afschrift enz.

Reglement voor het afgeven van bewijzen van vrij vervoer aan ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur voor reizen langs de Staatsspoorwegen in Nederlandsch Indië

Artikel 1.

De Hoofden van Gewestelijk Bestuur zenden vóór 1 December van elk jaar aan den chef der Exploitatie van de Staatslijnen, die hun gewest doorsnijden, eene opgave van de namen en betrekkingen der ambtenaren, die in het volgend jaar recht hebben op vrij vervoer langs de Staatsspoorwegen, van de klasse waarin zij behooren te reizen en van het baanvak, waarover zich het recht van vrij vervoer uitstrekt.

De handteekeningen dier ambtenaren worden daarbinnen mede overgelegd.

Artikel 2.

De chefs der Exploitatie zenden daarop aan het Hoofd van Gewestelijk Bestuur voor iederen ambtenaar een bundel plaatsbewijzen (soucheboek) volgens het hierbij behoorend model, op den omslag waarvan zijn vermeld het volgnummer van het soucheboek, de naam, betrekking en standplaats van den betrokken ambtenaar, zoo mede de klasse, waarin en het baanvak waarop gereisd kan worden.

De soucheboeken bevatten 50 geperforeerde bladen. Van elk blad blijft het eene gedeelte als souche in het boek; het tweede gedeelte is voor plaatsbewijs bestemd.

De souches en plaatsbewijzen zijn genummerd van 1 tot en met 50.

Voor de eerste reizigersklasse zullen de souches en plaatsbewijzen op blauw, voor de tweede klasse op rood en voor de derde klasse op wit papier gedrukt zijn.

Artikel 3.

Van alle mutatiën, welke wijziging van den naam van den houder, en van alle wijzigingen in de administratieve

indeeling, welke uitbreiding of inkrimping der op het soucheboek vermelde baanvakken tengevolge hebben, geeft het Hoofd van Gewestelijk Bestuur ten spoedigste, onder terugzending van het soucheboek, aan den chef der Exploitatie kennis.

Ingeval van vervanging van den houder van het soucheboek wordt tevens de handteekening van den nieuwen houder overgelegd.

Wanneer de plaatsbewijzen uit een soucheboek verbruikt zijn, wordt dit aan den chef der Exploitatie gezonden, die daarvoor een nieuw uitreikt.

Artikel 4.

Telkens vóórdat de houder van het soucheboek een reis aanvaardt, heeft hij ter verkrijging van vrij vervoer op het voorste blad de souche en het plaatsbewijs in te vullen en het plaatsbewijs te onderteekenen.

Op aanvraag van den controleerenden treinbeambte wordt door den houder het soucheboek met het daarin bevestigde plaatsbewijs getoond. Losse biljetten hebben als plaatsbewijs geene waarde.

Het plaatsbewijs wordt door den treinbeambte uit het soucheboek genomen, nadat deze zich overtuigd heeft, dat de invulling van souche en plaatsbewijs volledig is en zoo noodig het ontbrekende door hem is bijgevoegd.

De treinbeambte geeft het plaatsbewijs op het station van aankomst af aan den stationschef, die het bij zijne dagelijkse verantwoording opzendt aan den chef der contrôle.

Artikel 5.

De chef der contrôle zendt in het begin van elke maand aan het betrokken Hoofd van Gewestelijk Bestuur de gedurende die maand gebruikte plaatsbewijzen met een verzamelstaat in duplo van die plaatsbewijzen.

In dezen staat wordt het navolgende opgegeven:

a. Van elk soucheboek :

het volgnummer,

de qualiteit van den ambtenaar, aan wien het verstrekt is.

b. Van elk plaatsbewijs :

het volgnummer,

het station van vertrek,

het station van aankomst,

de rijtuigklasse,

het treinnummer,

de vracht, die voor de reis gevorderd zoude zijn, indien geen vrij vervoer was toegestaan.

Verschillen, welke eventueel gevonden worden na de inlevering van verbruikte soucheboeken, worden zoo noodig bij suppletoire met het betrokken Hoofd van Gewestelijk Bestuur te behandelen staten in duplo geredresseerd.

De origineelen der maand- en suppletoire staten worden door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur aan den betrokken Chef der Exploitatie teruggezonden na voorgezien en accoord te zijn geteekend.

Behoort bij art. 1 van het besluit van 21 Juli 1900 No. 1

No.

Staatsspoorwegen op Java

Exploitatie $\frac{\text{Wester}}{\text{Ooster}}$ lijnen

Bundel plaatsbewijzen der kl. No.

igeldig op het baanvak

uitgereikt aan den

te

den

19

De chef der Exploitatie,

No.
Van
Naar
datum

No.
Plaatsbewijs in een rijtuig der kl. voor
de reis van
naar
met trein No.
op den

De

(handteekening v/d. houder)

Stempel

Dit biljet wordt door den conducteur uit het soucheboek genomen.

De invulling door den houder behoort met inkt geschieden.

Dit plaatsbewijs is persoonlijk.

Wordt het in andere handen dan van den rechthebbende bevonden, dan wordt het door den conducteur ingenomen. Dit biljet geeft recht op vrij vervoer van 30 K. G. bagage, waarvoor desgewenscht op de gewone wijze een bagagebewijs wordt uitgereikt. Overige bepalingen zijn op dit plaatsbiljet van toepassing de bepalingen van artikel 173 Alg. R. 1 en 114 Alg. R. 2, met dien verstande dat niet in eene hoogere klasse mag worden plaats genomen dan op het biljet is aangegeven, tenzij met bijbetaling van vracht.

Behoort bij artikel 2 van het Reglement bedoeld besluit van 21 Juli 1900 N°. 1.

No. 5507.

OORLOGSMATERIEEL *Opgaven
van verleende vergunningen tot
invoer, uitvoer en binnenlandsch
vervoer.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Bestuur
(except den Civielen en Militairen
Gouverneur van *Atjeh en Onder-
hoorigheden*).

No. 1837.

BUITENZORG, 23 Juli 1900

BIJLAGEN 1.

Indien de Gouverneur-Generaal goed is ingelicht, wordt door de besturende ambtenaren niet altijd op even oordeelkundige wijze gebruik gemaakt van de hun gelaten vrijheid om den invoer van vuurwapenen en ammunitie toe te staan op den voet van artikel 2 der ordonnantie in Staatsblad 1876 No. 302, wanneer het verzoek daartoe door de onder hun gewest ressorteerende zelfbestuurders wordt gedaan.

De Inlandsche zelfbestuurders zijn veelal uitermate op vermeerdering van hun bezit aan vuurwapenen gesteld en er zijn Hoofden van gewestelijk bestuur, die aan verzoeken om den invoer van zulke wapenen te vergunnen plegen toe te geven, wanneer daarin voor het oogenblik geen gevaar gelegen schijnt . . . . .

Zoo moet onlangs, naar Zijne Excellentie vernam, een Radja van een aan zee gelegen landschap verlof hebben erlangd om 3 of 4 kisten geweren in te voeren.

Het spreekt van zelf, dat zulk een invoer geen enkel voordeel, wel schade kan veroorzaken. Zelfs het meer geducht maken van het hoofd van zulk een kustlandschap voor de bewoners der binnenlanden werkt op den duur allicht ten nadeele van onze verhouding tot die bevolking.

In verband met een en ander heeft de Landvoogd mij opgedragen om $\frac{UHEdG}{UEdG}$ er met nadruk op te wijzen dat het verbod tot invoer van vuurwapenen en ammunitie als een regel moet worden beschouwd, waarop slechts zeldzame uitzonderingen kunnen voorkomen, en U u te noodigen om in de ingevolge artikel 3 van het besluit van 30 November 1876 No. 17 ¹⁾ (juncto Bijblad No. 3221) driemaandelijks in te dienen opgaven van door U krachtens de ordonnantie in Staatsblad 1876 No. 302 verleende vergunningen tot invoer, uitvoer en binnenlandsch vervoer van buskruit, vuurwapenen en verder oorlogsmaterieel, te willen toelichten welke motieven tot het verlenen van die vergunningen hebben geleid.

Terwijl ik de eer heb mits deze van hoogerbedoelde opdracht mij te kwijten, voldoe ik mede aan bevelen door $\frac{UHEdG}{UEdG}$ te verzoeken de bedoelde opgaven voortaan volgens het hierbij gevoegd model te willen inrichten.

De 1ste Gouvernements Secretaris,

COHEN STUART.

---

1) Art. 3 van het besluit van 30 November 1876 no. 17 luidde als volgt:

(Is goedgevonden en verstaan:)

»De hoofden van gewestelijk bestuur uit te noodigen om van de door hen krachtens de ordonnantie van heden (Staatsblad no. 302) te verlenen vergunningen tot invoer, uitvoer en binnenlandsch vervoer van buskruit en vuurwapenen van welke omschrijving ook, kwartaalsgewijze, beginnende met het eerste kwartaal van 1877, opgaven aan de Regeering in te dienen.»

· S T A A T

van verleende vergunningen tot in-, uit- en vervoer
van buskruit, vuurwapenen, enz. als bedoeld
bij artikel 2 van de ordonnantie van
30 November 1876 (Staats-
blad No. 302).

TOT IN-, UIT-, EN VERVOER VAN
 BEDOELD BIJ ARTIKEL 2 DER ORDONNAN-
 TSBLAD No. 302).

Binnen het gewest.				Vervoer binnen het gewest.						
Geweren.		Pistolen en revol- vers.	Buskruit en andere.	Van.	Naar.	Geweren.			Pistolen en revol- vers.	BUSKRUIT en ANDERE.
Achterlaad.	Voorlaad.					Repeteer.	Achterlaad.	Voorlaad.		

No. 5508

ONDERWIJS. DOKTERS—
 DJAWA. *Opleiding tot dokter-
 djawa.*

No. 10.

BESLUIT.

TJIPANAS, 26 Juli 1900.

Gelezen enz.

Gelet op de laatste alinea van artikel 14 van het Reglement op de openbare lagere scholen voor Europeanen in *Nederlandsch-Indië* (Staatsblad 1894 No. 193).

Is goedgevonden en verstaan.

Met intrekking van de besluiten van 28 Augustus 1891 No. 11, 29 October 1893 No. 46, 15 Januari 1896 No. 8 1) en 11 Augustus 1898 No. 2 2) den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te machtigen:

a. om, met afwijking voor zooveel noodig van de eerste twee alinea's van artikel 14 en artikel 24 van het bovengenoemd Reglement in Staatsblad 1894 No. 193, zooals het gewijzigd is bij Staatsblad 1898 No. 186; bij wijze van proef jaarlijks hoogstens 80 (*tochtig*) Inlandsche jongelieden, die den leeftijd van zes jaren hebben bereikt en dien van acht jaren niet hebben overschreden en die hun verlangen te kennen geven om voor Dokter-djawa te worden opgeleid, gratis te doen toelaten tot de openbare lagere scholen voor Europeanen in *Nederlandsch-Indië*, met uitzondering nochtans van de scholen, bedoeld in de laatste alinea van artikel 25 van het Reglement op het lager onderwijs voor Europeanen in *Nederlandsch-Indië* (Staatsblad 1894 No. 192), en wel met dien verstande dat van genoemde Inlandsche jongelieden 60 (*zestig*) tot die scholen op *Java* en *Madoera* en 20 (*twintig*) op die scholen daarbuiten zullen mogen worden toegelaten;

1) Zie circulaire Dir. O. E. N. in Bijblad No. 5181.

2) Bijblad No. 5320.

b. om bij noodzakelijke verwijdering van kosteloos toegelatenen dezen te vervangen door anderen en zulks afgescheiden van de omstandigheid of die verwijdering in het toelatingsjaar of later is geschied.

Afschrift enz.

No. 5509

REISPASSEN. CELEBES EN ONDERHOORIGHEDEN. *Afgifte van reispassen naar zelfbesturende landschappen in genoemd gewest.*

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 1885.

BUITENZORG, 27 Juli 1900.

Het is den Gouverneur-Generaal gebleken dat door sommige Hoofden van Gewestelijk Bestuur meermalen buiten voorkennis van den Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* reispassen naar het zelfbesturend gebied in dat gouvernement worden afgegeven aan personen, die aldaar een ongewenschten invloed kunnen uitoefenen.

Somwijlen wordt hierdoor inbreuk gemaakt op de bepaling van artikel 2 § 5 der ordonnantie in Staatsblad 1864 No. 137, volgens welke uitsluitend de Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* bevoegd is om vergunning te geven tot het doen van binnenlandsche reizen in het gebied der verschillende Inlandsche Vorsten in dat gouvernement, doch ook in de gevallen dat het niet geldt een binnenlandsche reis in zelfbesturend gebied maar een reis naar dat gebied (b. v. het aandoen van een haven in een zelfbesturend landschap), behoort naar het Zijner Excellentie voorkomt aan den genoemden Gouverneur de gelegenheid te worden gegeven om door hem gevaarlijk geachte elementen te weren.

Uitgaande van de overweging dat de autoriteit, de reispassen moet afgeven, in den regel het best kunnen oordeelen over de persoonlijkheid van den reiziger, doch daarentegen de politieke toestand van bestemmingsplaats het volledigst bekend is aan de autoriteiten tot wier ressort die plaats behoort, heeft Landvoogd mij mitsdien opgedragen $\frac{UHEG}{UEG}$ te verzoeken om te willen zorgdragen, dat geen reispassen worden afgegeven naar zelfbesturende landschappen in het gouvernement *Celebes en Onderhoorigheden* aan personen, die ingevolge de bestaande bepalingen zonder die passen niet mogen reizen naar plaatsen buiten Uw gewest,

a. wanneer de Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* U dat verzocht heeft:

1° hetzij ten aanzien van de bedoelde personen in het algemeen op grond van den oogenblikkelijken politieke toestand in een bepaald aangeduid deel van zijn gouvernement;

2° hetzij ten aanzien van bepaalde personen, voor reizen naar een bepaald aangeduid deel van zijn gouvernement;

b. wanneer het reizigers betreft, die te huis behooren in het gouvernement *Celebes en Onderhoorigheden*, zonder voorafgaand overleg met den Bestuurder van dat gouvernement, tenzij indien het slechts eene terugreis geldt naar de plaats van waar zij gekomen zijn;

c. wanneer het reizigers betreft die $\frac{UHEG}{UEG}$ van betrouwbare zijde als gevaarlijk zijn gesignaleerd.

Aan de hoogerbedoelde opdracht heb ik de eer mijne deze te voldoen.

Ik teeken hierbij ten overvloede aan dat de dezerzijdse circulaire van 29 Juni 1899 No. 1452 als vervallen moet worden beschouwd.

De 1ste Gouvernements Secretaris,
CORNELIUS STUART.

No. 5510

JUSTITIE. *Optreden van patih als plaatsvervanger van den Regent bij regentschapsgerechten.*

No. 2.

BESLUIT.

BUITENZORG, 10 Augustus 1900.

Gelet op artikel 1 § a van het besluit van 5 Januari 1900 No. 8 (Staatsblad No. 3).

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Eerstelijk. Zie bijgevoegd Staatsblad No. 220.

Ten tweede: enz.

Ten derde: De Hoofden van Gewestelijk Bestuur in de Gouvernementslanden op *Java* en *Madoera*, met uitzondering van de residentie *Batavia*, op te dragen om aan de Regenten in hun gewest mede te deelen, dat de Regeering het niet wenschelijk acht, dat wanneer een patih in eenig regentschap met de functiën van districts-hoofd belast is, deze als plaatsvervanger van den Regent bij het regentschapsgerecht optreedt bij de behandeling in hooger beroep van die zaken, waarin de patih zelf reeds als hoofd van het districtsgerecht in het door hem bestuurde district uitspraak heeft gedaan.

Afschrift enz.

No. 5511

REISKOSTEN. SOERAKAR
Vergoeding der kosten van de di-
reizen der Assistent-Residenten
de residentie Soerakarta. W
ging van het besluit in Bijl
no. 4778.

BESLUIT.

No. 18.

BUITENZORG, 12 Augustus 1900

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan;

Met wijziging in zoover van het besluit van 7
 1888 No. 17 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlands*
Indië No. 4778), te bepalen, dat voor dienstreizen bin
 hunne afdeeling, zich verder uitstreckende dan 6 p
 van hun standplaats, de Assistent-Residenten in de re
 dentie *Soerakarta*, bij gebruikmaking van eigen rijtu
 en voorspannen op trajecten, waar voor huur van tra
 portmiddelen meer dan *f* 0.50 (*vijftig cent*) per p
 moet worden betaald, daarvoor den Lande overeenko
 stig artikel 15 van het reisreglement in Staatsblad 18
 No. 209, transportkosten in rekening kunnen brengen
 Extract enz.

No. 5512

BELASTINGEN. VREEMDE
OOSTERLINGEN. *Aanwijzing van
hoofden van vreemde Oosterlingen,
die gedeeltelijke vrijstelling genieten
van rijtuigenbelasting.*

BESLUIT.

No. 30.

BUITENZORG, 17 Augustus 1900.

Gelezen enz.

Gelet enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Ten eerste: enz.

Ten tweede: Ten vervolge van de besluiten van 30 Januari 1885 No. 31 (artikel 2^B) 1) en van 21 Mei 1886 No. 3/c (Bijblad op het Staatsblad van *Ned. Ind.* No. 4300) te bepalen, dat gerekend van 1 Januari 1900 tot de hoofden der Vreemde Oosterlingen, die voor hun dienstwerk rijtuig dienen te houden, bedoeld bij artikel 8^a der ordonnantie van 30 December 1878 (Staatsblad No. 349), zooals die verordening is gewijzigd en aangevuld bij de ordonnantie van 30 Januari 1885 (Staatsblad No. 26), ook behooren het hoofd der Arabieren en Klingaleezen te *Singaradja* en de hoofden der Chineezen en die der Vreemde Oosterlingen van anderen dan Chineeschen landaard te *Ampenan* en *Laboean-Hadji*.

Extract enz.

---

1) Stbl. 1885 No. 27.

No. 5513

BELASTINGEN. ZEGELRECHT

Zegelrecht voor contracten van onafhankelijke handsche aanbesteding voor 's lands rekening, waaraan geen openbare mededinging is voorafgegaan.

BESLUIT.

No. 38.

BUITENZORG, 26 April 1888.

Gelet op den Indischen brief van 3 Januari 1888, le C., No. 2/1 (besluit van dien dag No. 1/c.), waarbij meening van den Minister van Koloniën is gevraagd omtrent de quaestie of het bij artikel 7 der zegelordonnantie (Staatsblad 1885 No. 131) bedoeld evenredig zegelrecht ook moet worden geheven van contracten van onafhankelijke handsche aanbesteding voor 's lands rekening, indien daarvan geen openbare mededinging is voorafgegaan;

Gelezen de missive van den Minister van Koloniën van 27 Februari 1888, lett. A², No. 30/357, waaruit blijkt dat de bovenbedoelde vraag bevestigend moet worden beantwoord, vermits naar het inzien van den Minister noch in de bewoordingen van het aangehaald artikel noch in de ratio legis eenig motief te vinden is voor een ontkennende beantwoording en er ook geen goede reden bestaat om daartoe uit eenige woorden van de toelichting te besluiten;

Is goedgevonden en verstaan:

Van het vorenstaande aantekening te houden.

Afschrift enz.

No. 5514

BINNENLANDSCHE REISPASSEN. *Al of niet geldigheid van een binnenlandschen reispas voor de terugreis van de plaats van bestemming naar die van herkomst. Nadere toelichting van de circulaire G. S. in Bijblad No. 5113.*

Aan

den Resident van Soerakarta.

No. 1559.

BUITENZORG, 3 Augustus 1895.

Naar aanleiding van het bij Uwe missive van 25 Mei jl. No. 3008/29 gedaan verzoek om te mogen vernemen of de uitdrukking „naar elders”, voorkomende in de 3^e alinea mijner circulaire van den 16^{den} te voren No. 988, 1) betreffende de toepassing der bepalingen omtrent de afgifte van binnenlandsche reispassen, ook betrekking heeft op de terugreis van de plaats van bestemming naar die van herkomst, dan wel of de terugreis op den vroeger verleenden pas mag geschieden, heb ik de eer, op last van den Gouverneur Generaal, UHEdG. het volgende mede te deelen.

Met de aangehaalde uitdrukking is en kan niet anders bedoeld zijn dan: „naar eene andere plaats”, hetgeen in het verband van den zin, waarin evenbedoelde woorden voorkomen, kennelijk doelt op: eene andere plaats dan het bestemmingsoord. De reis, gedaan op een pas van de eene plaats naar de andere, eindigt derhalve zoodra die andere plaats is bereikt, en de terugreis moet beschouwd worden als eene nieuwe reis, nl. als eene reis naar eene andere plaats dan die der bestemming van de eerste (de heen-) reis.

Intusschen bestaat er geen bezwaar tegen dat in den reispas achter den naam der plaats van bestemming de woorden „en terug” worden opgenomen, waardoor de

1) Bijblad No. 5113.

terugreis en de heenreis op één pas kunnen worden gemaakt. Het is echter niet veroorloofd op één pas rende een jaar tusschen twee plaats en vice versa te zooals UHedG. schijnt te meenen blijkens Uw Assistent-Residenten in Uw gewest gerichte aanschrijving van 30 Januari jl. No. 699/29.

De W^{de} 1ste Gouvernements-Secretaris
COHEN STUART.

N°. 5515

OVEREENKOMSTEN voor
vervoer van Gouvernementspassagiers tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië. Vervolg op Bijbladen nos 4887 en 5401.

Additioneele Overeenkomst
tusschen
den Minister van Koloniën
en
de Stoomvaart Maatschappij
„Nederland.”
ter zake van het vervoer
Gouvernements-passagiers

Tusschen den Minister van Koloniën ter eene zijde en de Stoomvaart Maatschappij „Nederland” ter andere zijde is overeengekomen, dat artikel 2 van de tusschenpartij bestaande overeenkomst 1) terzake van het vervoer van Gouvernements-passagiers tusschen *Nederland* en *Nederlandsch-Indië*, wordt gewijzigd en luidt als volgt:

De Staat der Nederlanden verbindt zich om voor de in artikel 1 bedoelde vervoer van geen andere stoomvaart

1) Bijblad No. 4887.

schepen dan die van de Stoomvaartmaatschappijen „Nederland” en „Rotterdamsche Lloyd” gebruik te maken, behalve in gevallen, waarin op die stoomschepen voor Gouvernements-passagiers binnen een bekwamen tijd, na beoordeeling van de Regeering geen plaats is te krijgen in de voor hen aangewezen klasse, alsmede wanneer om een afdoende andere reden er een blijkbaar in het oog springend belang is, om de reis met een aan eene andere maatschappij toebehoorend stoomschip te aanvaarden.

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt en onderteeekend.

te: $\frac{\text{'s Gravenhage}}{\text{Amsterdam}}$ den $\frac{22}{13}$ en Juni 1900.

De Minister van Koloniën,
(get) CREMER.

De Stoomvaart Maatschappij „Nederland.”
(get) BOISSEVAIN.
(get) OP TEN NOORT.

Additioneele Overeenkomst
tusschen
den Minister van Koloniën
en
de Stoomvaart Maatschappij: „Rotterdamsche Lloyd,”
terzake van het vervoer van
Gouvernements-passagiers.

Deze additioneele overeenkomst stemt, wat het wezen, dier zaak betreft, geheel overeen met de bovenstaande, en wordt daarom hier niet opgenomen.

N°. 5516

ONDERWIJS. AMBTENAREN
 Opleidingscholen voor Inlandsche
 ambtenaren.

BESLUIT.

N°. 11.

BUITENZORG, 19 Augustus 1900

Gelet enz.

Gelezen enz.

Nog gelet enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Voor zooveel noodig krachtens Koninklijke
 machtiging, met buitenwerkingstelling, voor zooveel be-
 de scholen voor zonen van Inlandsche hoofden en
 andere aanzienlijke Inlanders te *Bandoeng*, *Magelang*
Probolinggo, van de voorschriften, vervat in artikel 1
 het besluit van 30 Maart 1878 No. 21 (Staatsblad
 121), artikel 2, § VI, van het besluit van 15 Febr
 1886 No. 7 (Staatsblad No. 47), artikel 1 van het
 sluit van 1 April 1879 No. 2 en artikel 2 van het bes
 van 15 Februari 1886 No. 7 (Bijblad op het Staatsb
 van *Nederlandsch-Indië* Nos. 3399 en 4193) en met intre
 king van artikel 1 van het besluit van 27 Novem
 1893 No. 4 en de artikelen 1 en 2 van het besluit v
 14 Juni 1894 No. 9 (Bijblad op het Staatsblad v
Nederlandsch-Indië Nos. 4914 en 5169);

A. te bepalen dat de scholen voor zonen van Inlandsche
 hoofden en van andere aanzienlijke Inlanders te *Bandoeng*
Magelang en *Probolinggo* voortaan heeten: „Opleidi-
 scholen voor Inlandsche ambtenaren”;

B. vast te stellen de volgende

**VOORSCHRIFTEN voor de opleidingscholen
voor Inlandsche ambtenaren.**

Artikel 1.

(1) De scholen zijn in de eerste plaats bestemd tot opleiding van zonen van Inlandsche hoofden en van andere aanzienlijke Inlanders en verder voor jongelieden van Inlandsche afkomst in het algemeen, wier doel is later in eene ambtelijke betrekking te worden geplaatst.

(2) Bij twijfel of iemand kan geacht worden tot de aanzienlijke Inlanders te behooren, beslist de Resident van het gewest, waarin de Inlander gevestigd is.

Artikel 2.

Het ressort, waaruit leerlingen tot een der scholen worden toegelaten, omvat:

voor de school te *Bandoeng*, de residentieën *Preanger-Regentschappen*, *Cheribon*, *Krawang*, *Batavia* en *Bantan*;

voor de school te *Magelang*, de residentieën *Tegal*, *Pekalongan*, *Semarang*, *Japara*, *Rembang*, *Madioen*, *Kedoe*, *Bagelen* en *Banjoemas*;

voor de school te *Probolinggo*, de residentieën *Kediri*, *Soerabaja*, *Paseroean*, *Probolinggo*, *Besoeki* en *Madoera*.

Artikel 3.

(1) Het aantal leerlingen wordt voor elke school vastgesteld op zestig.

(2) De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid bepaalt hoeveel leerlingen uit elk gewest tot de betrokken school kunnen worden toegelaten.

(2) In de huisvesting van die leerlingen, wier ouders niet ter plaatse wonen, kan van Gouvernementswege worden voorzien.

Artikel 4.

(1) De scholen zijn verdeeld in twee afdeelingen, eerste of laagste bestaande uit drie en de tweede hoogste uit twee klassen.

(2) De cursus duurt drie jaren in de eerste en twee jaren in de tweede afdeeling.

Artikel 5.

(1) Het onderwijs omvat de volgende leervakken:

I. *In de eerste afdeeling.*

- a. de Nederlandsche taal;
- b. de Maleische taal;
- c. de landstaal of talen, te weten:
te *Bandoeng* het Soendaneesch;
te *Magelang* het Javaansch;
te *Probolinggo* het Javaansch en het Madoereesch;
- d. de aardrijkskunde van *Nederlandsch-Indië* en de gemeene;
- e. de geschiedenis van *Nederlandsch-Indië*;
- f. de beginselen der kennis van de natuur;
- g. de rekenkunde;
- h. de vormleer en de meetkunde, bepaaldelijk ook de voorbereiding voor het onderwijs in de landmeetkunde;
- i. de beginselen der landmeetkunde;
- j. het handteekenen;

II. *In de tweede afdeeling:*

- k. de beginselen der rechtswetenschap;
- l. het staats- en administratief recht van *Nederlandsch-Indië*;
- m. de beginselen der staathuishoudkunde;
- n. het landmeten en waterpassen;
- o. het lijn- en kaartteekenen.

(2) Het onderwijs in het zingen is facultatief.

(3) In de beide afdeelingen wordt bij het onderwijs de Nederlandsche taal als voermiddel gebezigd, behalve bij het Inlandsche taalonderwijs.

(4) Voor het onderwijs in de verschillende vakken wordt, zooveel noodig, een leerplan vastgesteld door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

Artikel 6.

(1) Het onderwijs wordt gegeven gedurende zes uren daags, zooveel mogelijk in de morgenuren, volgens een door den Directeur der school samengestelden en door den betrokken Inspecteur van het Inlandsch onderwijs goedgekeurden lesrooster, waarvan een exemplaar in elke klasse wordt opgehangen.

(2) De scholen zijn gesloten des Zondags, op de erkende Christelijke en Mohammedaansche feestdagen, den verjaardag der Koningin en Nieuwjaarsdag.

(3) Jaarlijks wordt eene groote vacantie van zes weken verleend, aanvangende omstreeks het begin der poeasa.

Artikel 7.

Voor de heffing van schoolgeld worden de leerlingen verdeeld in klassen, volgens onderstaand tarief.

	Voor	Voor
Voor het eerste kind.	het tweede kind uit hetzelfde gezin.	ieder volgend kind uit hetzelfde gezin.
1e kl. f 10.— 's maands.	f 6.— 's maands.	f 4.— 's maands.
2e » » 8.— »	» 5.— »	» 3.— »
3e » » 6.— »	» 4.— »	» 2.— »
4e » » 5.— »	» 2.50 »	» 1.50 »
5e » » 2.50 »	» 1.50 »	» 1.— »

(2) Bij de vaststelling van de klassen van betaling wordt als grondslag aangenomen het gezamenlijk bedrag

van de inkomsten der ouders, het genot van vrije woning daaronder begrepen.

(3) De leerlingen worden in de eerste, tweede, derde, vierde en vijfde klasse van betaling gerangschikt, naar mate het bedrag der bedoelde inkomsten gerekend wordt op

f 800	's maands	en daarboven			
" 600	"	tot beneden	f 800	's maands	
" 400	"	"	"	600	"
" 250	"	"	"	400	"
" 150	"	"	"	250	"

(4) Is dat bedrag minder dan f 150 's maands, dan hebben de leerlingen, mits zij van goeden aanleg zijn, aanspraak op gratis onderwijs, tenzij hunne ouders of voogden uitdrukkelijk verlangen tot de kosten van het onderwijs bij te dragen. In dit laatste geval worden zij gerekend te behooren tot eene zesde klasse en betalen voor het eerste kind f 1.50, voor het tweede kind f 1.— en voor elk volgend kind f 0.50 's maands.

(5) Ingeval de betaling van het vastgestelde schoolgeld wegens bijzondere omstandigheden als te bezwaard moet worden beschouwd, kan de Voorzitter der betrokken Inlandsche Schoolcommissie de leerlingen in eene lagere klasse stellen.

(6) De bepaling der klasse van betaling geschiedt door de betrokken Inlandsche Schoolcommissie, in overleg met den Resident van het gewest, waar de leerlingen thuis behooren.

(7) De schoolgelden worden, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van het plaatselijk bestuur, maandelijks aan den Directeur der school overgemaakt.

(8) De noodige leermiddelen en schrijfbehoeften worden den leerlingen gratis verstrekt.

Artikel 8.

(1) Eenmaal 's jaars na afloop der groote vacantie worden nieuwe leerlingen toegelaten.

(2) Aanmelding voor toelating als leerling moet geschieden vóór den aanvang der poeasa bij den Resident van het gewest, waaruit de candidaat afkomstig is.

(3) Om als leerling te worden toegelaten, moeten jongelieden, die in verband met de bestemming der scholen voor zoodanige toelating in aanmerking komen, overigens voldoen aan de volgende eischen:

- a. zij moeten hun zeventiende levensjaar nog niet zijn ingetreden. Ingeval de leeftijd niet met zekerheid bekend is, wordt door den betrokken Resident volgens schatting beslist of de candidaat aan dit vereischte voldoet;
- b. zij moeten, behoudens de overgangsbepaling in artikel 14, alinea 4, als leerling eener openbare lagere school voor Europeanen ten minste de tweede afdeeling der middelste klasse hebben doorlopen, dan wel, indien zij ander onderwijs hebben genoten, eene daarmede gelijkstaande ontwikkeling en kennis — bepaaldelijk van de Nederlandsche taal — bezitten. Dat candidaten aan dezen eisch voldoen, moet voor hen, die op eene openbare lagere school voor Europeanen zijn voorbereid, blijken uit eene bij de aanmelding over te leggen verklaring van het hoofd dier school, en voor hen, die ander onderwijs ontvingen, worden aange-toond door verklaringen dienaangaande, ten genoegen van den betrokken Resident, die, zoo hij dit noodig oordeelt, een onderzoek naar de kennis van den candidaat kan doen instellen.

(4) Zij moeten eene geneeskundige verklaring omtrent met goed gevolg ondergane vaccinatie kunnen overleggen, tenzij zij de natuurlijke pokken (variolaë) hebben gehad.

(5) De Directeur der school is bevoegd om toegelaten leerlingen aanstonds in een hogere klasse te plaatsen, wanneer blijkt dat zij bij de toelating reeds de daarvoor vereischte kennis en ontwikkeling bezitten.

(6) Door de betrokken Residenten wordt zoo spoedig

mogelijk, uiterlijk binnen eene week na ontvangst der in artikel 10, alinea 8, bedoelde opgaaf, aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid ingediend eene volgens een door dien Departementschef vast te stellen model ingerichte opgaaf van alle candidaten, die zich voor toelating hebben aangemeld, met vermelding van de noodige bijzonderheden betreffende hun leeftijd, hunne afkomst, het reeds door hen genoten onderwijs en verdere omstandigheden, welke voor de keuze der toe te laten candidaten van belang kunnen zijn. Zij doen die opgaaf vergezeld gaan van een gemotiveerd voorstel betreffende de volgorde, waarin de candidaten voor toelating in aanmerking komen.

(7) De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid beslist welke candidaten als leerling worden toegelaten en geeft hiervan kennis aan de betrokken Inlandsche Schoolcommissiën, elke voor zooveel betreft de onder haar toezicht staande opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren, zoomede aan de Residenten, ieder voor zijn gewest.

(8) De Residenten doen aan de candidaten, in de vorige alinea bedoeld, mededeelen, dat zij als leerling zijn toegelaten en wanneer zij op de school aanwezig moeten zijn.

Artikel 9.

(1) Van de school kunnen leerlingen worden verwijderd:

- a. wegens onvoldoenden aanleg, blijkende uit ongeschiktheid om na twee jaren in eene hoogere klasse over te gaan;
- b. wegens aanhoudende overtreding van orde en tucht;
- c. wegens wangedrag;
- d. wegens het achterstallig blijven der ouders of voogden in de betaling der schoolgelden over drie maanden;
- e. wegens het lijden aan besmettelijke, voor de andere

leerlingen gevaarlijke, afzichtelijke en hinderlijke ziekten.

In het geval sub *e* kan de verwijdering voor een bepaalden tijd geschieden.

(2) De verwijdering geschiedt door de Inlandsche Schoolcommissie, die daarvan, onder vermelding der redenen, onmiddellijk kennis geeft aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid en den Resident, in wiens gewest de verwijderde leerling thuis behoort.

Artikel 10.

(1) Vóór den aanvang der groote vacantie wordt, ten overstaan van de Inlandsche Schoolcommissie, door den betrokken Inspecteur van het Inlandsch onderwijs en het personeel der school een openbaar examen afgenomen van de leerlingen der hoogste klasse van elke der beide afdelingen, met het oog op de bevordering van de eerste naar de tweede afdeling en op het uitreiken van de na te noemen einddiploma's, zoomede van de leerlingen der andere klassen met het oog op hunne bevordering tot eene hoogere klasse.

(2) Van dat examen wordt door den Inspecteur een omstandig verslag ingediend aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid. In dat verslag wordt vermeld, aan welke leerlingen einddiploma's zijn uitgereikt en wie van hen de school zullen verlaten, terwijl er eene opgaaftaan wordt toegevoegd van het aantal nieuwe leerlingen, dat uit elk gewest in den eerstvolgenden cursus tot de school kan worden toegelaten.

(3) De duur van het examen en de dagen, waarop het plaats heeft, worden vastgesteld door de Inlandsche Schoolcommissie in overleg met hoogergenoemden Inspecteur, na ingewonnen advies van den Directeur der school, met dien verstande dat het geheele examen hoogstens eene week duurt.

(4) Na afloop van het examen wordt bepaald, welke leerlingen van de hoogste klasse der tweede afdeeling voldoende vorderingen hebben gemaakt, zoomede welke leerlingen tot eene hoogere klasse of van de eerste tot de tweede afdeeling kunnen worden bevorderd. Bij de te nemen beslissingen wordt vooral rekening gehouden met de in den loop van het geheele cursusjaar gebleken vorderingen der leerlingen.

(5) De bevordering geschiedt door de Inlandsche Schoolcommissie, na overleg met den Inspecteur en na ingewonnen advies van den Directeur en voor zooveel noodig ook van de andere onderwijzers der school. Voor zooveel betreft de leerlingen der tweede afdeeling wordt altijd het advies van den Leeraar in de rechtswetenschap ingewonnen.

(6) Aan leerlingen eener klasse, wier vorderingen na het doorloopen dier klasse niet voldoende worden geoordeeld, kan worden vergund nog een cursus de lessen in dezelfde klasse te volgen.

(7) Een eindexamen van de eerste dan wel van de tweede afdeeling, ingericht volgens door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid vast te stellen modellen, wordt uitgereikt aan leerlingen, die na de hoogste klasse der eerste afdeeling van de school te hebben doorloopen, tot de tweede afdeeling zijn bevorderd, dan wel na het doorloopen van de hoogste klasse der tweede afdeeling, geslaagd zijn in het eindexamen dier afdeeling.

Voor leerlingen, die uit een der beide klassen van de tweede afdeeling de school verlaten zonder in het eindexamen te zijn geslaagd, wordt op hun diploma der eerste afdeeling vermeld in welke hoogere klasse zij het onderwijs hebben gevolgd.

(8) De uitreiking der diploma's geschiedt door de Inlandsche Schoolcommissie, die daarna zoo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen eene week, aan de Residenten der gewesten, welke tot het ressort der opleidingschool behooren,

aan ieder voor zijn gewest, eene opgaaf doet toekomen, vermeldende :

- a. de leerlingen, aan wie een diploma der eerste of der tweede afdeling is uitgereikt;
- b. welke leerlingen de school verlaten en hoeveel plaatsen in den eerstvolgenden cursus voor toelating van nieuwe leerlingen uit het betrokken gewest beschikbaar zijn;
- c. het tijdstip, waarop de nieuwe cursus na affloop der groote vacantie zal aanvangen en dus de nieuwe leerlingen op de school moeten aanwezig zijn.

Artikel 11.

De formatie en de bezoldigingen van het personeel, zoomede de verdere uitgaven worden voor elke school vastgesteld als volgt :

- 1^e. een Leeraar in de rechtswetenschap voor het onderwijs in de vakken, genoemd in artikel 5 onder de letters *k*, *l* en *m*. Hij moet zijn doctor in de rechtswetenschap en geniet eene bezoldiging van *f* 700 (*zeven honderd gulden*) 's maands, met 2 driejaarlijkse verhoogingen van *f* 75 (*vijf en zeventig gulden*) 's maands;
- 2^e. drie Europeesche onderwijzers, en wel :
  - a. een Directeur der school, voor wien wordt vereischt het bezit der akte van hoofd-onderwijzer bij het Europeesch lager onderwijs, op eene bezoldiging van *f* 500 (*vijf honderd gulden*) 's maands, met 3 driejaarlijkse verhoogingen, de eerste twee elk van *f* 75 (*vijf en zeventig gulden*) 's maands, de derde van *f* 50 (*vijftig gulden*) 's maands, benevens vrije woning of, bij gemis daarvan eene indemniteit voor huishuur van *f* 70 (*zeventig gulden*) 's maands;
  - b. een Tweede onderwijzer, eveneens in het bezit der voormelde akte, op eene bezoldiging van *f* 300 (*drie honderd gulden*) 's maands, met 3 jaarlijkse verhoor-

gingen van *f* 50 (*vijftig gulden*) 's maands, benevens vrije woning, of bij gemis daarvan, eene indemniteit voor huishuur van *f* 60 (*zestig gulden*) 's maands ;

c. een Derde onderwijzer, in het bezit van voormelde akte, of van die van onderwijzer bij het Europeesch lager onderwijs, op eene bezoldiging van *f* 150 (*één honderd vijftig gulden*) 's maands, met, ingeval hij de akte van hoofdonderwijzer bezit, 4 jaarlijksche- en, ingeval hij de akte van onderwijzer bezit, 4 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (*vijf en twintig gulden*) 's maands, benevens vrije woning of, bij gemis daarvan, eene indemniteit voor huishuur van *f* 50 (*vijftig gulden*) 's maands ;

3^e. voor het onderwijs in Inlandsche talen :
aan elke school een Inlandsch onderwijzer voor het Maleisch en wijders :

te *Bandoeng* een voor het Soendaneesch,
te *Magelang* een voor het Javaansch en
te *Probolinggo* een voor het Javaansch en een voor het Madoereesch ;

ieder op eene bezoldiging van *f* 75 (*vijf en zeventig gulden*) 's maands, met 4 driejaarlijksche verhoogingen, elke van *f* 10 (*tien gulden*) 's maands, benevens vrije woning of, bij gemis daarvan, eene indemniteit voor huishuur van *f* 30 (*dertig gulden*) 's maands en overigens op de voorwaarden als voor Inlandsche taalonderwijzers aan kweekscholen zijn vastgesteld bij §§ 1 en 3 van het besluit van 27 Januari 1899 no. 34 (Staatsblad no. 65) ;

behoudens de mogelijkheid dat, ter beoordeeling van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, te *Bandoeng* en te *Probolinggo* de lessen in een of meer der Inlandsche talen kunnen worden opgedragen aan een Inlandschen onderwijzer van de kweekschool voor Inlandsche onderwijzers, in welk geval daarvoor aan dezen eene toelage van *f* 50 (*vijftig gulden*) 's maands wordt toegekend ;

- 4°. voor het onderwijs in het handteekenen *f* 50 (*vijftig gulden*) 's maands als toelage voor den persoon, aan wien dat onderwijs wordt opgedragen;
- 5°. voor het onderwijs in landmeten en waterpassen, benevens lijn- en kaartteekenen:
- a. eene toelage van *f* 50 (*vijftig gulden*) 's maands voor den Europeeschen onderwijzer, aan wien het onderwijs in dit vak wordt opgedragen en die voor de practische oefeningen door een mantri van het kadaster wordt bijgestaan:
- de toelage wordt alleen toegekend in het geval, dat de onderwijzer met gunstig gevolg heeft afgelegd het examen in landmeetkunde, ingesteld bij het besluit van 6 Mei 1895 no. 16 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* no. 5111);
- b. *f* 25 (*vijf en twintig gulden*) 's maands als toelage voor den sub *a* bedoelden mantri;
- 6°. voor bedienend personeel *f* 60 (*zestig gulden*) 's maands;
- 7°. voor school- en lokaalbehoefden *f* 1000 (*één duizend gulden*) 's jaars.

Artikel 12.

(1) De Directeur der school is belast met het geldelijk en materieel beheer der inrichting en is ter zake van het geldelijk beheer rekenplichtig aan de Algemeene Rekenkamer.

(2) Hij waakt voor de zindelijkheid der school en van alle andere gebouwen, welke tot de inrichting behooren en van de schoolmeubelen; hij zorgt voor goed drinkwater en voor al die kleine benoodigdheden, welke onder geen bepaalde rubriek van schoolmeubelen of leermiddelen te brengen zijn.

(3) Hij houdt, ook buiten den schooltijd, zooveel mogelijk toezicht op de leerlingen.

(4) Hij geniet één tiende aandeel in de geïnde schoolgelden.

Artikel 13.

(1) In alle zaken, het onderwijs betreffende, zijn de andere onderwijzers gehouden zich naar de inzichten van den Directeur der school te gedragen. Ook staan zij hem bij in zijn toezicht op de gebouwen, de schoolmeubelen en leermiddelen en de leerlingen.

(2) De Tweede en de Derde onderwijzer zijn hem buitendien, buiten de schooltijden, behulpzaam in het voeren der schooladministratie.

(3) Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing op den Leeraar in de rechtswetenschap en de daarmee verwante vakken, die bevoegd is zijn onderwijs naar eigen inzichten te geven.

Overgangsbepalingen.

Artikel 14.

(1) Op de tot dusver in werking geweest zijnde scholen voor zonen van Inlandsche hoofden en van andere aanzienlijke Inlanders te *Bandoeng* en te *Probolinggo* wordt, met betrekking tot de ingevolge artikelen 4 en 5 van deze voorschriften aan het onderwijs te geven uitbreiding met verdeeling der scholen in twee afdeelingen, de overgang door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid geregeld, op zoodanige wijze als aan het onderwijs het meest bevorderlijk zal zijn.

(2) Voor de school te *Magelang* blijft voorloopig van kracht hetgeen in de artikelen 6 en 7 der bepalingen, vastgesteld bij besluit van 27 November 1893 no. 4 en gewijzigd bij besluit van 14 Juni 1894 no. 9 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* n°s. 4914 en 5169), is voorgeschreven nopens de formatie, de inkomsten en de benoembaarheid van het onderwijzend personeel;

zullende aan de bij artikel 11 hierboven gegeven nieuwe voorschriften ter zake voor deze school geleidelijk uitvoering worden gegeven bij eventueele vervanging van het tegenwoordige personeel.

(3) Te *Bandoeng* wordt de Tweede onderwijzer, te *Probolinggo* de Derde onderwijzer eerst in dienst gesteld bij eventueelen overgang in andere betrekking of ontslag van den bij de school op elke dier plaatsen bescheiden Inlandschen hulponderwijzer van den 1sten rang, die voorloopig in deze betrekking gehandhaafd blijft onder genot van de daaraan verbonden inkomsten.

(4) Tot aan den in het jaar 1905 aanvangenden cursus der opleidingscholen is bij de toelating van nieuwe leerlingen afwijking geoorloofd van den in artikel 8, alinea 3, letter *b*, gestelden eisch betreffende de kennis der Nederlandsche taal, voor zooveel daartoe voldoende redenen worden gevonden in verband met het tijdstip, waarop deze nieuwe eisch aan de betrokkenen is bekend geworden. Bij de uitvoering der voorschriften in de alinea's 5 en 6 van genoemd artikel wordt met deze overgangsbepaling rekening gehouden.

(5) Van het voorschrift in artikel 5, alinea 3, betreffende het gebruik der Nederlandsche taal als voermiddel bij het onderwijs, mag aanvankelijk worden afgeweken, voor zooveel zulks in het belang van het onderwijs onvermijdelijk is in verband met den bestaanden toestand en de overgangsbepaling in de vorige alinea.

Artikel 15.

Waar in vroegere Regeeringsbesluiten, welke door deze regeling niet moeten worden geacht te zijn vervallen, wordt gesproken van „de scholen voor zonen van Inlandsche hoofden en van andere aanzienlijke Inlanders te *Bandoeng*, *Magelang* en *Probolinggo*” en van de hoofdonderwijzers aan die scholen, behoort daarvoor te

worden gelezen: „de opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren te *Bandoeng*, *Magelang* en *Probolinggo*” en de Directeuren dier scholen.

Ten tweede: enz.

Afschrift enz.

No. 5517

LEGIOEN VAN MANGKOE NAGORO. LIJFWACHTEN-DRAGON-
DERS. BARISAN. MADOERA. —
*Wijziging van het Reglement voor het
Legioen van Mangkoe Nagoro te Soera-
karta, van het Reglement voor de Lijf-
wachten-dragonders van den Soesoehoenan van Soerakarta en den Sultan
van Djokjakarta en van het Reglement
voor de korpsen Barisan van Madoera.*

BESLUIT.

No. 10

BUITENZORG, 21 Augustus 1900.

Gelet enz;

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Te bepalen:

- I. dat artikel 31 van het Reglement voor het Legioen van *Mangkoe Nagoro* te *Soerakarta* vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 6 Augustus 1898 No. 7 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 5308), wordt gelezen:

„De officieren- en onderofficieren- instructeur hebben met hunne gezinnen, zoomede voor hunne bijhen inwonende bedienden, recht op vrije genees-, heel-, en verloskundige behandeling en kosteloze

- „verstrekking van geneesmiddelen, op den zelfden
„voet als hunne rang- en graadgenooten in het leger”;
- II. dat de eerste alinea van artikel 15 van het Reglement voor de lijfwachten-dragonders van den Soesoehoenan van *Soerakarta* en den Sultan van *Djakarta*, behoorende bij artikel 1 § b van het besluit van 9 September 1882 No. 38 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 3833), wordt gelezen:
- „De Officieren, ook de gepensioneerde, hebben
„met hunne gezinnen zoomede voor hunne bij hen
„inwonende bedienden, aanspraak op kosteloze
„genees-, heel- en verloskundige behandeling en
„worden van Landswege van geneesmiddelen voorzien, op denzelfden voet als voor officieren van het
„leger is bepaald;”
- III. dat het Reglement voor de Korpsen Barisan van *Madoera*, vastgesteld bij artikel 2 § I van het besluit van 4 April 1891 No. 12 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4755), in dier voege wordt gewijzigd:
- a. dat de eerste alinea van artikel 63, zooals dit artikel luidt ingevolge het besluit van 18 Maart 1893 No. 14, wordt gelezen:
- „De Officieren- en onderofficieren-instructeur hebben met hunne gezinnen, zoomede voor hunne bij hen inwonende bedienden, recht op vrije genees-, heel- en verloskundige behandeling en kosteloze verstrekking van geneesmiddelen op denzelfden voet als hunne rang- en graadgenooten in het leger; de officieren, onderofficieren en minderen van de korpsen Barisan hebben met hunne gezinnen alleen recht op vrije genees- en heelkundige behandeling en kosteloze verstrekking van geneesmiddelen”;
- b. dat artikel 65 wordt aangevuld met eene nieuwe alinea, luidende:
- „Bij de berekening van den voor gagement als

„barisan tellenden diensttijd worden eventueel mede-
 „geteld de dienstjaren als militair bij het leger door-
 „gebracht, voor zooveel die jaren bij wederindienst-
 „treding bij het leger voor de toekenning van militair
 „gagement zouden zijn medegerekend”.

Ten Tweede: enz.

Afschrift enz.

N°. 5518

ALGEMEENE REKENKA-
 MER. INSTRUCTIËN. *Voorzie-
 ningen door den Gouverneur-Generaal getroffen naar aanleiding van eenige bepalingen der Instructie voor de Algemeene Rekenkamer in Staatsblad 1898 no. 164.*

BESLUIT.

N°. 34.

BUITENZORG, 22 Augustus 1900.

Gelet enz.

Gelezen enz:

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Ter uitvoering van artikel 35, 2e lid, der Instructie en verdere bepalingen voor de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch Indië* (Staatsblad 1898 No. 164), te bepalen, dat ook onder de werking van dit artikel op de in artikel 14 der Regelen in Staatsblad 1875 No. 25 aangegeven wijze moet blijken van de bevoegdheid der in meergemeld artikel 35 bedoelde vertegenwoordigers en erigenamen van een schuldeischer van den Lande.

Ten derde: In verband met de artikelen 23, 29, 30 en 34 der Instructie en verdere bepalingen voor de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* (Staatsblad 1898 No. 164), voor zoover in die artikelen sprake is van modellen en regelingen, waarvan de vaststelling aan den Gouverneur Generaal is voorbehouden, te bepalen dat de uit de overeenkomende bepalingen der vorige instructie voortgevloeide voorschriften en regelingen gehandhaafd blijven, met dien verstande dat, waar in gemelde regelingen en voorschriften worden aangehaald artikelen van de vorige instructie voor de Algemeene Rekenkamer, daarvoor worden gelezen de overeenstemmende artikelen der nieuwe, thans van kracht zijnde instructie.

Ten vierde: Te bepalen dat de artikelen 2 en 3 van dit besluit geacht worden op 18 Mei 1898 in werking te zijn getreden.

Ten vijfde: enz.

Afschrift enz.

N°. 5519

ONTSLAG. AMBTENAREN.

Ontslag wegens dienstweigering van ambtenaren, die eigenmachtig hunne betrekking hebben verlaten.

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden der Departementen van
algemeen bestuur.

N°. 2185.

BUITENZORG, 24 Augustus 1900.

Het heeft de aandacht van den Gouverneur-Generaal getrokken, dat personen, die eigenmachtig hunne betrekking hebben verlaten, wegens dienstweigering eervol uit die betrekking ontslagen worden.

Naar de meening van Zijne Excellentie is dit eene ongerijmdheid omdat, om werkelijk eervol te worden ontslagen, een Landsdienaar zich tot het einde toe goed behoort te gedragen en niet mag deserteeren van zijn post, maar moet wachten tot hem wordt toegestaan dien te verlaten.

Voor dit laatste is het intusschen niet altijd noodig dat de beschikking op eene aanvraag om ontslag wordt afgewacht. Wanneer er gegronde redenen bestaan om op die beschikking vooruit te loopen, b.v. omdat het *spoedig* aanvaarden van eene particuliere betrekking voor den betrokkene van groot belang is, kan voorloopig verlof worden gegeven om de uitoefening der aan de betrekking verbonden functiën te staken.

Op last van den Landvoogd heb ik de eer UHoog-Edel-Gestrenge het vorenstaande mede te deelen, met verzoek de onder Uw Departement ressorteerende Dienstchefs en andere Autoriteiten, bevoegd om Landsdienaren uit hunne betrekking te ontslaan, daarmede in kennis te willen stellen.

De 1ste Gouvernements Secretaris,
COHEN STUART.

N°. 5520

GRONDVERHURING. *Bij artikel 2 van het besluit van 27 Augustus 1900 No. 12 zijn, met intrekking van de besluiten van 5 December 1895 No. 14 (Bijblad op het Staatsblad No. 5084), 18 Januari 1896 No. 3 en 20 Maart 1897 No. 21, vastgesteld de navolgende:*

VOORSCHRIFTEN — met bijbehorende model huuracte, gemerkt A en modelregisters — tot uitvoering der ordonnantie in Staatsblad 1900 No. 240, houdende herziening der regelen omtrent de verhuring van grond door Inlanders aan niet-Inlanders op Java en Madoera.

---

§ 1.

TOEZICHT VAN HET HOOFD VAN PLAATSELIJK BESTUUR.

Het Hoofd van plaatselijk bestuur regelt voor zooveel noodig de werkzaamheden der in de eerste alinea van artikel 3 der ordonnantie van 27 Augustus 1900 (Staatsblad No. 240) bedoelde ambtenaren, opdat de gewenschte uniformiteit bij de behandeling der huurakten gewaarborgd zij, en is in algemeenen zin verantwoordelijk voor de richtige en vlugge uitvoering der aan hen opgedragen functiën.

§ 2.

VORM DER HUURAKTEN.

(1) De huurovereenkomsten moeten door den huurder in duplo in geschrift worden gebracht in den vorm van

het aan dit besluit gehecht model A of in dien van het nader vast te stellen model A¹ 1).

(2) In één akte kunnen meerdere huurovereenkomsten worden vermeld, mits de huurperceelen alle in dezelfde dessa liggen en de overeenkomsten voor hetzelfde doeleinde en denzelfden huurtermijn worden aangegaan.

§ 3.

VERLIJDEN DER HUURAKTEN.

(1) De huurakten mogen niet verleden worden vóór de intrede van de vijftiende maand, voorafgaande aan het kalenderjaar, waarin met de grondbewerking, of, ingeval de grond niet voor beplanting is bestemd, met het gebruik daarvan door den huurder een aanvang zal worden gemaakt.

(2) Met inachtneming van het bepaalde bij de vorige alinea houden de met het verlijden der huurakten belaste ambtenaren binnen twee maanden, nadat hun door de ondernemers de concepten dier akten met bijbehorende ingevulde staten zijn aangeboden, zitting ter plaatse waar zulks wenschelijk wordt geoordeeld om de werkzaamheden op de spoedigste en minst omslachtige wijze te doen affloopen.

Overschrijding van voormelden termijn is alleen geoorloofd in het belang van den dienst, met vergunning van het Hoofd van plaatselijk bestuur.

(3) Bedoelde ambtenaren stellen, onder vermelding van plaats, dag en uur, zoowel de huurders als de betrokken verhuurders in de gelegenheid om bij het verlijden der huurakten tegenwoordig te zijn en zorgen mede zoo noodig (vergelijk het bepaalde sub e van § 9) voor de mededeeling van een en ander ook aan de overige ingezetenen van de dessa's, waarin de verhuurde gronden gelegen zijn.

---

1) Model A¹ houdende de vertaling in het Maleisch van Model A, is sedert vastgesteld bij besluit van 31 October 1900 No. 3 en achter model A opgenomen.

(4) Verzuimt de huurder te aangeduider plaatse te verschijnen of zich aldaar door een bij authentiek of onderhandsch geschrift behoorlijk gemachtigd persoon te doen vertegenwoordigen, dan wordt de aanbieding der in alinea 2 bedoelde bescheiden beschouwd als *niet* te zijn geschied.

§ 4.

VOORHOUDING EN ONDERTEEKENING DER HUURAKTEN.

(1) Bij het verlijden der akten zal de inhoud der overeenkomsten den verhuurders in de landstaal duidelijk worden voorgehouden en zullen hun tevens de noodige inlichtingen worden gegeven omtrent voor hen van belang zijnde gevolgen der verhuring.

(2) De onderteekening der huurakten geschiedt door den huurder of diens gemachtigde en door den ambtenaar, te wiens overstaan de akte is verleden, als zoodanig en namens de verhuurders, zoomede door twee daarbij als getuigen gefungeerd hebbende bestuurders der betrokken dessa, tenzij dezen, beiden of één van beiden, verklaren niet daartoe in staat te zijn, in welk geval van deze verklaring aan het slot der akte melding wordt gemaakt.

De bij de huurakten behoorende staten worden op het achterblad geteekend door dezelfde personen, met uitzondering der getuigen.

§ 5.

ONDERZOEK DER HUUROVEREENKOMSTEN.

(1) Nevens de uitoefening der in de vorige paragraaf omschreven notarieele functie, heeft de daarbij bedoelde ambtenaar tevens te onderzoeken of geen der in §§ 9 en 10 vermelde redenen aanwezig is, op grond waarvan tot weigering der bekrachtiging van de overeenkomst zou moeten worden geadviseerd.

(2) Het staat dien ambtenaar volkomen vrij, om aan partijen en anderen de vragen te doen, welke hij wenschelijk mocht oordeelen, en de noodige onderzoekingen in te stellen of te doen instellen, niet alleen om de meest mogelijke zekerheid te verkrijgen, dat tegen de bekrachtiging der huurovereenkomsten geen bezwaar bestaat, maar ook om, in verband met e. q. aan het licht getreden ongewenschte toestanden, binnen zijne ambtelijke bevoegdheid de vereischte bevelen te geven of maatregelen te nemen, dan wel het Hoofd van plaatselijk bestuur in de gelegenheid te stellen nadere voorzieningen te treffen of in overweging te geven.

§ 6.

DOORZENDING DER HUUROVEREENKOMSTEN.

(1) De ambtenaar, te wiens overstaan de akte is verleden, geeft van zijne bevinding omtrent de vatbaarheid voor bekrachtiging van de daarbij geconstateerde huurovereenkomsten blijk op het achterblad van de beide exemplaren der akte, door invulling, voor zooveel noodig, en onderteekening van de aldaar gestelde formule: „Geen bezwaar tegen de bekrachtiging enz.”, en zorgt vervolgens voor de onverwijldte aanbieding der stukken aan het Hoofd van plaatselijk bestuur, of den bij de eerste alinea van artikel 4 der grondhuur-ordonnantie bedoelden Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur.

(2) Voor zooveel bij hem bedenkingen zijn gerezen tegen de bekrachtiging, hetzij van alle, hetzij van een gedeelte der overeenkomsten, brengt hij tegelijkertijd schriftelijk verslag daarover uit.

BEKRACHTIGING DER HUUROVEREENKOMSTEN.

§ 7.

(1) Het Hoofd van plaatselijk bestuur of de daarvoor aangewezen Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur

verleent of weigert de bekrachtiging binnen één maand na de ontvangst der ingevolge de vorige paragraaf hem toegezonden huurakten.

(2) Zoo noodig kan hij vooraf nog een nader onderzoek instellen of doen instellen, mits daardoor de in de voorafgaande alinea gestelde termijn niet worde overschreden.

§ 8.

(1) Van de beslissing van den in de vorige paragraaf bedoelden bestuursambtenaar wordt aantekening gehouden op het achterblad van de beide exemplaren der huurakten, door nauwkeurige invulling van de daartoe aldaar gestelde verklaring, welke door hem persoonlijk onderteekend wordt.

(2) Hij doet het voor den huurder bestemde exemplaar der akten met den meesten spoed aan dezen toekomen.

(3) Het andere exemplaar wordt door hem aangehouden en blijft, als minuut der voor de hoogerbedoelde personen verleden akten, in zijn archief berusten, waar het gevoegd wordt bij het register, vermeld in paragraaf 12.

(4) Van de weigering der bekrachtiging houdt die ambtenaar aantekening in een daartoe door hem aan te leggen register.

Tevens doet hij van die weigering ten spoedigste kennis geven aan de betrokken verhuurders.

REDENEN TOT WEIGERING DER BEKRACHTIGING.

§ 9.

De bekrachtiging wordt geweigerd:

- a. wanneer de akte niet is opgemaakt in den voorgescreven vorm, zoomede wanneer de overeenkomst niet voldoet aan de voorschriften der in § 1 genoemde ordonnantie of bedingen bevat, welke in strijd zijn met andere wettelijke verordeningen;

- b. wanneer niet is gebleken, dat de verhuurder de recht-hebbende is op den grond, noch dat hij vergunning van den rechthebbende had om den grond op de in de akte omschreven voorwaarden te verhuren;
- c. wanneer gebleken is, dat de verhuurder ingevolge eene op den voet van vermelde ordonnantie bekrachtigde huurovereenkomst, aangegaan met een anderen huurder dan in de aangeboden akte vermeld, het recht miste om ten bate van laatstbedoelde over den grond te beschikken;
- d. wanneer gebleken is, dat de verhuurder onder den invloed van dwang, bedrog of dwaling in de verhuring heeft toegestemd;
- e. wanneer, bij verhuring van grond in communaal bezit met periodieke verdeling of niet voor altijd aange-wezen vaste aandeelen of van onverdeelden communaal bezeten *bouwgrond*, vóór of bij het verlijden der akte door minstens één derde gedeelte der gezamenlijke deelgerechtigden in het gebruik van dien grond tegen de verhuring bezwaar is gemaakt;
- f. wanneer, naar schatting, meer dan één derde gedeelte der tot het gebied eener dessa (c. q. van een gehucht) behoorende sawahvelden gedurende den geheelen west-moesson of een gedeelte daarvan aan den landbouw der Inlandsche bevolking onttrokken zou worden en daarvan benadeeling wordt geducht van hare irrigatie-of andere belangen.

§ 10.

Voor bekrachtiging komen mede niet in aanmerking:

- 1°. Overeenkomsten, waarbij de duur van den huurtermijn te boven gaat:
  - a. *twintig* jaren voor grond, krachtens de vierde bepaling der wet van 9 April 1870 (Indisch Staatsblad n°. 55) in eigendom verkregen;

- b. *twaalf* jaren voor grond in erfelijk individueel bezit en in communaal bezit met eens voor altijd aangewezen vaste aandeelen;
- c. *zes en een half* jaar voor grond in communaal bezit met periodieke verdeling en niet voor altijd aangewezen vaste aandeelen, zoomede voor onverdeelden communaal bezeten *bouwgrond*;
- d. *één* jaar of *één* oogstjaar voor ambtsvelden; met dien verstande echter dat :
gronden, benoodigd voor het aanleggen van vaste railbanen, wegen of waterleidingen kunnen worden gehuurd voor ten hoogste *twintig* jaren;
het Hoofd van gewestelijk bestuur bevoegd is voor zijn geheele gewest of een bepaald gedeelte daarvan te vergunnen, dat ambtsvelden ten behoeve van de teelt van *tabak* worden gehuurd voor ten hoogste *twaalf* jaren.

2°. Huurovereenkomsten bevattende :

- a. bedingen omtrent wederinhuur of verlenging der huur, na verloop van den huurtermijn;
- b. bedingen, welke het bebouwen van grond gedurende den huurtermijn of het leveren van gewassen beoogen.

Het bepaalde sub *b* is niet toepasselijk op huurovereenkomsten betreffende gronden, bestemd voor de teelt van *tabak*.

§ 11.

HOOGER BEROEP.

(1) Het Hoofd van plaatselijk bestuur is verplicht om de door zijne tusschenkomst ingediende verzoeken om herziening van in afwijzenden zin genomen beslissingen onverwijld, vergezeld van zijne consideratiën en advies en van de beide exemplaren der betrekkelijke huurakte, door te zenden aan het Hoofd van gewestelijk bestuur.

(2) Dit bestuurshoofd beslist in hooger beroep binnen één maand na de ontvangst der stukken, zoo noodig nadat een nader plaatselijk onderzoek ter zake is ingesteld, en geeft van zijne uitspraak blijk op het achterblad van de beide exemplaren der huurakte.

(3) Wordt de beslissing van den in § 7 bedoelden bestuursambtenaar geheel of ten deele vernietigd, zoo bekrachtigt deze alsnog de betrokken overeenkomsten, ten bewijze waarvan de daarvoor te genoemder plaatse voorkomende verklaring door hem wordt ingevuld en onder-teekend.

(4) Vervolgens worden die overeenkomsten eveneens in het bij § 12 bedoeld register ingeschreven, waarna het voor den huurder bestemde exemplaar der huurakte aan dezen wordt teruggezonden en de betrokken verhuurders met de nadere beslissing in kennis worden gesteld.

§ 12.

INVULLING VAN HET GRONDHUUR-REGISTER MODEL 1.

(1) De huurovereenkomsten worden, met uitzondering van die, welke niet voor bekrachtiging vatbaar zijn geoordeeld, terstond ingeschreven in telken jare opnieuw *districtsgewijs* aan te leggen en met de meeste zorgvuldigheid en netheid bij te houden registers, ingericht overeenkomstig het aan dit besluit gehecht model I.

(2) Van de inschrijving wordt aan het hoofd der akten en op het voorblad der daarbij behoorende staten blijk gegeven, door vermelding, ter daarvoor aangegeven plaatse, van het volgnummer, hetwelk in het register aan die akten is gegeven.

(3) De inschrijving geschiedt door nauwgezette invulling der kolommen van het register, met dien verstande dat voor huurperceelen, door meer dan één persoon verhuurd, in het register niet de namen van alle verhuurders

behoeven te worden overgenomen, doch volstaan kan worden met de vermelding van den naam van dengene, die in den bij de huurakte behoorenden staat voor die perceelen het eerst is genoemd en van het *aantal* overige verhuurders.

(4) De registers en de bijbehorende, ten kantore van den in § 7 bedoelden bestuursambtenaar aangehouden, huurakten (zie de derde alinea van § 8), kunnen, nadat alle daarin vermelde overeenkomsten geëxpireerd zijn, worden vernietigd

§ 13.

OPENBAARHEID VAN HET GRONDHUUR-REGISTER MODEL I.

Die ambtenaar is bevoegd aan belanghebbenden op hun verzoek inzage te verleen van de in de voorgaande paragraaf bedoelde registers en bijbehorende huurakten.

§ 14.

GRONDHUUR-REGISTER MODEL II.

(1) Het Hoofd van plaatselijk bestuur is verplicht in een door hem aan te leggen register, ingericht overeenkomstig het aan dit besluit gehecht model II, op verzoek van den verhuurder aantekening te houden van diens verlangen om wegens wanbetaling van den huurschat de betrekkelijke overeenkomst als ontbonden te beschouwen, doch eerst nadat de huurder in gebreke is gebleven om, binnen een hem daartoe door dien ambtenaar schriftelijk te stellen termijn, ten genoeg van dezen het bewijs te leveren, dat hij het verschuldigde aan den verhuurder heeft voldaan.

(2) In dat register wordt tevens aantekening gehouden van de krachtens artikel 6 der grondhuur-ordonnantie door

dat bestuurshoofd verleende machtigingen tot in gebruik houden van grond na de expiratie van den huurtermijn, van welke machtigingen tevens wordt blijk gegeven op het achterblad van de beide exemplaren der huurakten, ter plaatse daarvoor bestemd.

(3) Het Hoofd van plaatselijk bestuur is voorts mede gehouden om, ten verzoeke van partijen of een harer, zijne tusschenkomst te verleen tot regeling van geschillen, welke ten aanzien van de grenzen der huurperceelen tusschen de partijen mochten rijzen.

§ 15.

NIET-TOEPASSELIJKHEID DER GRONDHUUR-ORDONNANTIE.

(1) Uitvoering gevende aan het bepaalde bij de derde alinea van artikel 14 der grondhuur-ordonnantie, zal van de toepassing dier verordening mede zijn uitgesloten de beschikking over:

- a. gronden, aan het Gouvernement van *Nederlandsch-Indië* of ten behoeve der uitvoering van 's Lands openbare werken ten gebruike afgestaan;
- b. gronden, in gebruik te nemen voor de uitoefening der uit eene vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen of van eene concessie tot mijnontginning voortvloeiende rechten binnen of buiten het onderzoekings- of concessie terrein;
- c. voor het aanleggen van kiembedden ten behoeve van de suikercultuur onverwachts benoodigde stukjes grond, met dien verstande dat de gezamenlijke uitgestrektheid voor dezelfde onderneming niet meer mag bedragen dan *vijf* bouws van 500 vierkante Rijnlandsche roeden en de grond niet langer dan *zes* maanden bij den ondernemer in gebruik mag blijven, voorts onder voorbehoud dat aan de ingebruikneming steeds voorafga schriftelijke kennisgeving aan het Hoofd van plaatselijk bestuur;

- d. kleine stukjes grond tot oprichting van afdakjes of andere opstallen, mits de oppervlakte niet grooter zij dan *twee* vierkante Rijnlandsche roeden en het gebruik beperkt blijve tot den duur van niet meer dan *twee* maanden;
- e. strooken grond voor den aanleg, ten behoeve van landbouwondernemingen, van tijdelijke railbanen, overpaden en toe- of afvoergoten, mits die strooken niet breeder zijn dan *vijf* meters en niet langer gebruikt worden dan tot het einde van den oogst.

(2) Voorstellen tot verdere uitvoering van voormelde wetsbepaling, hetzij in algemeenen zin, hetzij beperkt tot een of meer afdeelingen of gewesten, behooren vergezeld te gaan van eene duidelijke uiteenzetting der urgentie van den voorgedragen maatregel.

MODEL A.

Behoort bij § 2, alinea 1 der Voorbeschikking
 vastgesteld bij artikel 2 van het besluit
 27 Augustus 1900 No. 12.

District. . . . .
 Dessa. . . . . No. . . . .
 Register-nummer. . . . .

Heden den . . . . .
 verschenen voor mij . . . . .
 beroep . . . . . te . . . . . in tegenwoordig-
 heid van de na te noemen, mij bekende getuigen.

EERSTELIJK: De Inlanders, vermeld in den aanhangende
 akte gehechten, door mij en den nader te noemen
 comparant ter andere zijde ondertekenden staat, allen
 bezitters in de dessa . . . . . van het district
 der afdeeling. . . . ., of hunne gemachtigden, ter eene

TEN TWEDE: . . . . .
 beroep . . . . . te . . . . . handelen
 deze, blijkens mij . . . . . 2) gezegelede . . . . .
 volmacht, voor en namens. . . . .

. . . . .
 ter andere zijde . . . . .

De comparant ter andere was mij bekend, ter eene
 identiteit en bevoegdheid der comparanten ter eene
 verklaard zijn door bovenbedoelde getuigen . . . . .

De comparanten ter eene verklaarden voor . . . . .
 in huur af te staan aan den comparant ter andere . . . . .

1) Datum en jaartal naar verkiezing in cijfers of letters
 vullen.

2) In te vullen: »bekende» of »vertoonde».

3) » » » : »notarieele» of »onderhandsche».

4) In te vullen: de namen der te verbouwen gewassen
 indien de grond niet voor den landbouw is gehuurd, de bespreking
 van den grond.

verklaarde in huur aan te nemen de in den voormelden staat omschreven en nader aangeduide gronden, gelegen in genoemde dessa, tegen de huurprijzen in dien staat opgegeven, met erkenning van de juistheid en verbindbaarheid in rechten van dien staat, wat betreft de daarin vermelde tijdstippen en bedragen, ter eenre zijde van de door de verhuurders genoten vooruitbetalingen, ter andere zijde van de door den huurder verschuldigde latere betalingen; en voorts onder de voorwaarden: _____

1^e. dat de verhuring geschiedt voor den duur van . . . . . 1);

2^e. dat de huur ingaat op den . . . . . 2) en eindigt op den . . . . . (2), met dien verstande nochtans, dat tusschen deze tijdstippen de gehuurde gronden slechts gedurende de termijnen, daarvoor in meervermelden staat aangegeven, bij den huurder in gebruik zullen zijn, zullende voor de overige gedeelten van den huurtijd de gronden ter beschikking zijn van de verhuurders; _____

3^e. dat de comparanten ter eenre, ieder voor zich, de bevoegdheid hebben om, bij niet-betaling van den huurschat vóór of op de in dien staat vermelde tijdstippen, de overeenkomst als met wederzijdsch goedvinden ontbonden te beschouwen, mits hiervan blijke uit eene op verzoek van de betrokken comparanten ter eenre door het Hoofd van plaatselijk bestuur in het daartoe voorgeschreven register gestelde aantekening; _____

4^e. dat het aan ieder der comparanten vrijstaat om, ingeval van geschillen omtrent de grenzen der in meerbedoelden staat omschreven huurperceelen, de tusschenkomst in te roepen van het betrokken Hoofd van plaat-

1) In te vullen in letters den geheelen duur van den huurtermijn, b. v. »anderhalf jaar», »vier jaar en drie maanden», »één oogstjaar», enz.

2) Datum en jaartal naar verkiezing in cijfers of letters in te vullen.

selijk bestuur, aan wiens uitspraak de comparanten eenre, zoowel als die ter andere zijde zich alsdaerwerpen; _____

5e. dat 1).

---

1) Partijen hebben de vrijheid voor het overige hier te waarden te doen volgen, welke zij onderling wenschen overeen te komen, mits deze geen inbreuk maken op de bepalingen der ordonnantie op de verhuring van gronden door Inlanders en Inlanders of van andere wettelijke verordeningen.

 WAARVAN AKTE:

Gedaan en verleden te. . . op den dag in het hoofd dezer vermeld, in tegenwoordigheid van . . . . . , van beroep . . . en . . . van beroep . . . , der dessa . . . , als getuigen, zijnde, onmiddellijk na gedane voorhouding in de landstaal, deze akte, welke in duplo is verleden, door den comparant ter andere zijde en door mij, zoo voor mijzelf als namens de verhuurders, onderteevend, zoomede door . . . 1), verklarende. . . . 2) haar niet te kunnen mede-onderteevenen.

*Namens de comparanten ter
eenre en voor zich zelf,*

De ambtenaar voornoemd, De comparant ter andere,

De getuigen,

---

1) Naar gelang van omstandigheden in te vullen met: »beide die getuigen», »eerstgenoemden getuige of »laatstgenoemden getuige», dan wel door eene liggende streep af te sluiten indien geen van beide getuigen de akte kan medeonderteevenen.

2) In verband met de invulling der clause bedoeld sub (1), af te sluiten, door eene liggende streep, indien beide getuigen de akte medeonderteevenen, of anders in te vullen met de woorden: »laatstgenoemde getuige», »eerstgenoemde getuige» of »beide die getuigen.

Ingevolge het bepaalde bij artikel 6 der ordonnantie van 27 Augustus 1900 (Staatsblad No. 240) machtigt de ondergeteekende den huurder . . . . . , om $\frac{\text{het}}{\text{de}}$ in den bij deze akte behoorenden staat omschreven $\frac{\text{perceel}}{\text{perceelen}}$, hem verhuurd door . . . . . , in gebruik te houden tot . . . . . , den . . . . . 19 . . . . .

Het Hoofd van plaatselijk bestuur,

Geen bezwaar tegen de bekrachtiging met uitzondering der overeenkomsten: . . . . .

. . . . . den . . . . .

Dz. . . . . .

Bekrachtigd, met uitzondering van overeenkomsten met: . . . . .

welker bekrachtiging is geweigerd grond dat: . . . . .

. . . . . , den . . . . .

Goedgekeurd de weigering der bekrachtiging van de overeenkomsten . . . . .

en vernietigd die der bekrachtiging de overeenkomsten met: . . . . .

. . . . . , den . . . . .

Het Hoofd van gewestelijk bestuur

Ingevolge bovenstaande beslissing nog bekrachtigd de overeenkomsten . . . . .

. . . . . , den . . . . .

NB. Voor huurperceelen, door meer dan één persoon verhuurd, kan volstaan worden met de vermelding van den naam van dengene, die in den bij deze huurakte behoorenden staat voor die perceelen het eerst is genoemd, gevolgd door de letters: e. s.

BEHOORT BIJ MODEL A.

District.....

Dessa .....

Register-Nummer.....

STAAT betreffende gronden verhuurd aan.....
.....
.....

N. B. Bij de invulling van dezen staat, de verschillende *huurperceelen* (zie artikel 5 alinea 3 der grondhuur-ordonnantie) één voor één te behandelen.

GRONDEN.

Naam der verhuurders (voor desabestuurders tevens met vermelding van hun ambt.) (1).	Ligging c. q. in welk gehucht met zelfstandig sawahgebied (2).	Begrenzingsen der huurperceelen (3).	Cultuurvorm. (4)	Rechts-toestand. (5)	Gescha uitgestredede 6	
					Bouws.	
1	2	3	4	5		

- 1) Onder „verhuurders” te verstaan hen, die inderdaad den grond verhuren, niet de door den huurder aangegaan der huurovereenkomst gemachtigde en als zoodanig mitsdien bij het verlijde huurakte compareerende personen.
- 2) Kolom 2 slechts dan in te vullen, wanneer gronden zijn gehuurd in een gehucht, waar het gebruik is de bouwgronden alleen onder de ingezetenen van het gehucht zelf te verdeelen.
- 3) De begrenzingen zoo nauwkeurig mogelijk te omschrijven. Aan het gemis van natuurlijke scheidingen worde, zoooveel als noodig is voor eene behoorlijke vastlegging der grenzen, tegengekomen door de plaatsing op het terrein van, in kolom 3 van dezen staat aan te duiden, genummerde patoks van duurzaam materiaal, dan wel door de overlegging van op schaal vervaardigde kaartjes e. d. Tevens c. q. de bloknamen aan te geven.
- 4) In te vullen voor elk huurperceel: „Sawahgrond” of „Droge grond”.
- 5) In te vullen den bezits- of gebruiksvorm van den grond [zie § 10 der Voorschriften tot uitvoering der grondhuur-ordonnantie], hetzij voor het geheele perceel, hetzij, indien de rechtstoestand voor elk gedeelte daarvan dezelfde is, voor ieder onderdeel van het perceel.
- 6) In te vullen in overeenstemming met artikel 7 der grondhuur-ordonnantie, b. v. met: „In de „Jaarlijks” of „Per oogstjaar”.

H U U R S C H A T.

7	ling (6). Huurschat gedurende den loop van den geheelen huurtermijn aan iederen verhuurder te betalen.	Vooruitbetaling.		Latere betalingen.		Tijdperke rende welk den loop huurtern gronden ir zullen zijn huur.
		Data.	Bedragen.	Data.	Bedragen.	
8		9	10	11	12	13

er
98

,
,
,
ni
—
r-
e-
a-
,
,
a-
—
,
,
ng
3)
ni
. .
—
an
ah
e-
r.

Voor de waarmerking van dezen staat,

Naam de *Namens de comparanten ter*
 lers (vo *eenre en voor zich zelf,*
 stuurde *De ambtenaar voornoemd,*
 met ve
 an hun

De comparant ter andere,

- 1) Onder
het
huur
- 2) Kolo
bruil
- 3) De l
schei
geko
pato
kaar
- 4) In t
- 5) In t
der
voor
- 6) In t
„Jaa

MODEL A¹.

Behoort bij het besluit van 31 October
1900 No. 3. (Zie de noot op blz. 298
hiervoren).

District. . . . .
Desa . . . . . No. . . . .
Nommer-register . . . . .

Pada hari ini, tanggal. . . . . 1),
menghadap kepada sahaja . . . . . ,
berpangkat. . . . . di . . . . . ,
dihadapan saksi-saksi jang nanti diseboetkan dibawah ini
dan jang terkenal pada sahaja: _____

PERTAMA: Orang-orang bangsa anak negri, jang ter-
seboet dalam lampirannja soerat akte ini — ja-itoe perte-
laän jang ditandai oleh sahaja dan oleh fihag jang ka-
doewa — samoeanja mempoenjai tanah di desa . . . ,
district . . . . . afdeeling. . . . . ;
atau wakilnja orang itoe, djadi fihag jang perta-
ma, dan _____

KADOEWA: . . . . . ,
djadi . . . . . ,
di . . . . . , menoeroet soerat koewasa jang
. . . . . 2) pada sahaja dan terboewat . . . . . 3)
dengan tertoeelis dikertas zegel, berlakoe dalam hal ini
akan goenanja dan dengan namanja. . . . .
. . . . .
djadi fihag jang kadoewa _____

Fihag jang kadoewa itoe terkenal pada sahaja, dan
orang-orangnja serta haqnja fihag jang pertama soedah

1) Tanggal dan tahoen boleh ditoeelis dengan angka atau de-
ngan hoeroef.

2) Diisikan perkataan: »terkenal” atau »ditoendjoekan”.

3) Diisikan perkataan: »oleh Notaris” atau: »dibawah tangan”.

diterangkan pada sahaja oleh saksi jang dikatakan diatas ini

Maka fihag jang pertama itoe mengakoe menjewakan akan . . . . . 1) kapada fihag jang kadoewa jang mengakoe menjewa, tanah-tanah jang pernahnja da watesnja diterangkan dalam pertelaän jang soedah dika takan tadi, adanja di desa jang terseboet diatas ini, dengan harga sewa jang tertoeis didalam pertelaän itoe. Maka boe njinja pertelaän itoe, tentang koetika dan djoemlah pembaa jaran oewang sewa jang telah ditarima oleh jang menjewa kan tanah itoe dan jang haroes dibajar dibelakang kal oleh jang menjewa itoe, diakoe benar dihadapan haqim

Lain dari pada itoe tanahnja disewakan dengan per djandjian :

1^e. bahoea lamanja persewaän: 2

2^e. bahoea persewaän itoe moelai pada tanggal . 3

dan berhenti pada tanggal . . . . . (3) akan tetapi dengan ditentoean lagi bahoea salama perse waän itoe tanahnja tjoema boleh dipakei oleh jang menjewa dalam antaranja waqtoe-waqtoe jang terseboet dalam per telaän jang dikatakan diatas ini, maka diloear waqtoe-waqtoe itoe tanahnja boleh dipergoenakan oleh jang menjewakan

3^e. bahoea oewang sewa itoe djikalau tiada dibaja sabelomnja atau pada koetika-koetika jang terseboet di dalam pertelaän tadi, orang jang djadi fihag jang per tama itoe boleh memandang soerat perdjandjian ini sa perti soedah dirombak dengan soeka-ridlanja kadoewa fihag, asal hal itoe dinjatakan dengan katerangan jang ditoelis oleh Kapala pemarentahan negri didalam Re gister jang disadiakan akan hal itoe, dengan menoeroe

1) Diisikan: »ditanami. . . . . » (namanja tanah tanaman), atau djikalau tanahnja tiada disewa akan peroesaha tanah, diseboetkan hendak dipergoenakan apa.

2) Lamanja persewaän itoe haroes ditoelis dengan hoeroef, sa perti: »satahoen satengah», »ampat tahoen tiga boelan», »sa-oemoen tanaman» dan sabageinja.

3) Tanggal dan tahoen boleh ditoelis dengan angka atau de ngan hoeroef.

permintaännja orang jang djadi fihag jang pertama itoe ;

4°. bahoea djikalau ada perselisihan tentang watesnja tanah-tanah sewaän, jang terseboet dalam pertelaän jang dikatakan diatas ini, masing-masing jang menghadap itoe boleh meminta kapoetoesan Kapala pemarentahan negri; maka kapoetoesan itoe haroes ditoeroet baik oleh fihag jang pertama, baik oleh fihag jang kadoewa itoe;—

5°. bahoea 1)

---

1) Kadoewa fihag itoe boleh menjeboetkan disini segala perdjandjian jang diperboeatnja lagi sabelah-menjabelah, asal perdjandjian itoe djangan sampei melanggar oendang-oendang tentang hal menjewakan tanah oleh orang bangsa anak negri kapada orang bangsa lain, atau lain-lain pengatoeran negri.

MAKA SOERAT AKTE INI

Diboewat dan didjadikan di . . . , pada ha
 jang terseboet diatas ini, dihadapan saksi sa-orang b
 nama . . . , djadi . . .
 dan sa-orang bernama . . .
 djadi . . . , di desa . . .
 dan sasoedahnja diberi tahoe boenjinja dengan disal
 bahasa anak negri, maka soerat akte ini, jang terboew
 rangkap doewa, ditandai oleh fibaq jang kadoewa dan o
 sahaja, baik akan goena sahaja sendiri, baik dengan nama
 jang menjewakan, lagi oleh . . . 1), tetapi . .
 mengakoe tiada bisa menaroh tanda-tangan.

*Dengan namanja jang menjewakan Jang menje
 dan akan goenanja sendiri,
 Ambtenaar jang terseboet diatas,*

Saksi-saksi,

1) Sakedar kaadaännja diisikan perkataän: »kadoewa sa
 itoe», atau: »saksi jang pertama diseboet», atau: »saksi jang
 doewa diseboet», atau lagi ditoetoep dengan garis, djikalau
 doewa-doewa tiada bisa menoelis tanda-tangannja.

2) Melihat isinja bab (1) diatas ini, haroes ditoetoep der
 garis, djikalau saksinja doewa-doewa toeroet menandai se
 akte ini, atau diisikan perkataän: »saksi jang kadoewa diseboet
 atau »saksi jang pertama diseboet», atau lagi: »kadoewa saksi it

maka jang bertanda-tangan dibawah ini memberi idin kepada jang menjerua, bahwa : : ;
akan mempergoenakan tanah, jang terseboet dalam pertelaan, lampiranja soerat akte ini, dan
jang disewakan padanja oleh . . . . . , sampei. . . . . tanggal. 19

Assistent-Resident,

Tiada ada halangan akan menetapkan segala perdjandjian ini, melainkan perdjandjian dengan orang bernama:

. . . . . tanggal 19

Ditetapkan, melainkan perdjandjian dengan orang bernama:

ditoelak oleh karena . . . . .

. . . . . tanggal 19

Hal menoelek perdjandjian dengan orang bernama: . . . . .

. . . . . diqaboelkan,
tetapi hal menetapkan perdjandjian dengan orang bernama: . . . . .

. . . . . ditiadakan,
. . . . . tanggal 19

Resident,

Menoeroet kapoetoesan jang terseboet diatas, perdjandjian dengan orang bernama: . . . . .

. . . . . ditetapkan djoega.
. . . . . tanggal 19

TERANGAN. Tentang perceel-perceel tanah se-
m jang disewakan oleh lebih dari pada satoe
soedah tjoekoep djika diseboetkan nama-
rang jang pertama dipakei dalam pertelaan
iranja soerat akte ini, dengan tambahan
ra: c. s. (dan lain-lain lagi) dibelakang nama
itee.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

LAMPIRAN MODEL A¹.

District .....

Desa ..... N^o .....

Nommer-register. ....

Pertelaän tanah jang disewakan kapada .....

.....
.....

—

Keterangan. Masing-masing potong tanah (perceel) jang disewakan itoe haroes diterangkan sendiri-sendiri. (Lihat futsal 5, bagian jang katiga, dari pada Ordonnantie pri hal menjewan tanah).

T A N A H - T A N A H				
Namanja jang menje- wakan (kalau pema- rentah desa, dise- boetkan djoega pangkatnja) (1).	Adanja di padoekoe- han (2).	Watesnja tanah-tanah (perceel-perceel) jang disewa itoe (3).	Tanah sawah apa tanah kering.	Tanah itoe dipoenjai. dengan hasq apa (4).
1	2	3	4	5

- (1) Jang haroes ditoeleis dikolom ini, ja-itoe namanja sakalian orang jang benar menje-
boekan namanja orang jang dikoewasakan menghadap olehnja akan memboewat
- (2) Kolom 2 ini tjoema diisikan djikalau tanah jang disewakan adanja di padoekoehan
pelajangan memang biasa dibagei-bagei antara orang jang berdoedoek di doekoeb itoe
- (3) Watesnja perceel-perceel saboleh-boleh diseboetkan dengan terang sakali Djikalau
tanda wates jang terang, saperti djalan, solokan, perhinggaan tanah milik dan sab
haroeslah memasang patok, jang awet dengan pakei nommer, atau jang menjewa
memboewatkan gambarnja, dengan menoeroet pengokoeran. Patok itoe dengan
namanja tanah (blok) sabolehja diseboet.
- (4) Diseboetkan, tentang masing-masing perceel atau bagiannja samoea, apa tanah perceel
eigendom) menoeroet Staatsblad 1870 No. 55 bab kaämpat, apa tanah jasan (poesak
pelajangan dengan dibagei tetep atau bergilir-gilir, apa tanah gandjaran (bengkok) p
(Lihat § 10 dari Pengatoeran hal melakoekan oendang-oendang atas persewaian tanah
- (5) Toerret latsal 7 dari Ordonnantie pri hal menjewakan tanah, diisikan: „Sama
„Saban tahoen”, atau lagi: „Tijap-tijap kali menanam”.

E W A N G   S E W A .

Djoemlah oewang sewa jang akan di- bajar pada masing-ma- sing jang menjewakan.	Pembayaran lebih dhoeloe.		Pembayaran dibelakang kali.		Diseboetkan waq- toenja tanah ini boleh dipakei oleh jang menjewa.	Tanda-tangannja orang jang menje- wakan tanah boleh ditaroh disini.
	Tanggal.	Djoemlah.	Tanggal.	Djoemlah.		
8	9	10	11	12	13	14

Jang menaruh tanda-tangan dibawah pertelaän ini

*Dengan namanja jang menjewakan
dan akan goenanja sendiri,
Ambtenaar jang terseboet dimoeka ini,*

Jang

District.....

Dienstjaar 19.....

Afdeling.....

GRONDHUUR-REGISTER

MODEL I.

Behoort bij § 12, alinea 1, der Voorschriften, vastgesteld bij artikel 2 van het besluit van 27 Augustus 1900 n°. 12.

N. B. In dit districts-register voor elke dessa, waar verhueringen gebruikelijk zijn, naar behoefte een of meer opeenvolgende folio's open te houden.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

83

AFDEELING .....

GRONDHUUR-REGISTER

Model II.

Behoort bij § 14, alinea 1, der Voorschriften, vastgesteld bij artikel 2 van het besluit van 27 Augustus 1900 No. 12.

No. 5521.

OVERTOCHT. MILITAIREN.

leening aan gewezen mindere
 ren van overtocht naar Ned
 of van vrij transport op de
 van Staatsblad 1897 no. 252.

(Voor
 ders
 ver
 h

BESLUITEN.

I.

No. 16.

BUITENZORG, 13 November 18

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: De hoofden van gewestelijk bestuur op
 buiten *Java* aan te schrijven, om voortaan, bij het verleend
 van overtocht naar *Nederland* aan gewezen militaire
 beneden den rang van officier, daarvan aanteekening
 houden op de gagementsacte of het paspoort van den
 langhebbende, en dadelijk kennis te geven aan het Depa
 tement van Oorlog.

Ten tweede: Den Commandant van het Leger op
 dragen om, zoo dikwerf hij eene kennisgave als bij artik
 1 hiervoren bedoeld ontvangt, daarvan behoorlijk
 teekening te doen houden en er voor te waken, dat
 het eventueel uitreiken van een duplikaat gagemens
 akte of paspoort, daarop e.q. worde bekend gesteld,
 aan den belanghebbende reeds op kosten van den Land
 overtocht naar *Nederland* is verleend.

Ten derde enz.*Ten vierde* enz.

Afschrift enz.

II.

No. 38.

BUITENZORG, 28 Augustus 1900.

Gelezen enz:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Ten vervolge van het besluit van 13 November 1878 No. 16, de Residenten van *Soerabaja*, *Semarang* en *Batavia* op te dragen om, wanneer gewezen militairen beneden den rang van officier op den voet van Staatsblad 1897 No. 252 afstand doen van hun recht op overtocht voor Gouvernements rekening naar *Nederland*, daarvan aanteekening te houden op de gagementsakte of het paspoort van den belanghebbende en dadelijk kennis te geven aan het Departement van Oorlog.

Ten tweede: Den Commandant van het Leger uit te noodigen om bij ontvangst van eene kennisgeving als bedoeld bij artikel 1 van dit besluit, daarvan de noodige aanteekening te doen houden, en er voor te waken, dat bij eventueele opmaking van een duplicaat-gagementsakte of extract-stamboek daarop e.q. worde bekend gesteld, dat de belanghebbende van het recht op overtocht voor Gouvernements rekening naar *Nederland* afstand heeft gedaan.

Extract enz.

N°. 5322.HOOG MILITAIR GERECHTSHOF
HUISHUUR-INDEMNITEITEN*Huishuur-indemniteit aan gepensioneerde officieren, militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof.*

BESLUIT.

No. 46.

BUITENZORG, 29 Augustus 1900.

Gelet enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Krachtens Koninklijke machtiging, met wijziging in zoover van het besluit van 29 December 1857 No. 13 (Bijblad op het Staatsblad van *N. I.* No. 317), te bepalen dat de gepensioneerde officieren, militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof in *N. I.*, onverschillig welken rang zij laatstelijk in het leger bekleedden, eene indemniteit voor huishuur zullen genieten ten bedrage van *f* 175 (*een honderd vijf en zeventig gulden*) 's maands.

Afschrift enz.

N°. 5523.

GEWESTELIJKE EN PLAATSE-
LIJKE BUREAUX. *Beschikking
over de ten behoeve dier bureaux
toegestane fondsen voor klerken
en Inlandsche schrijvers.*

BESLUIT.

No. 30.

BUITENZORG, 4 September 1900.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: De Hoofden van Gewestelijk Bestuur te machtigen om de ten behoeve der gewestelijke en plaatselijke bureaux toegestane fondsen voor klerkengelden ook te benutten voor bezoldiging van Inlandsche schrijvers en voor uitbetaling van schrijfloonen en de ten behoeve dier bureaux toegestane fondsen voor bezoldiging van Inlandsche schrijvers ook voor uitbetaling van schrijfloonen.

Ten tweede: enz.

Afschrift enz.

No. 5524.

OVERTOCHT. *Opgaven van Nederland vertrokken civiele Gouvernementspassagiers en gewezen tairen. Vervolg op het besluit in blad No. 3333.*

I.

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van gewestelijk bestuur in *Nederlandsch-Indië.*

No. 2429.

BUITENZORG, 17 September 1900.

Het is den Gouverneur Generaal gebleken, dat bij een Hoofden van gewestelijk bestuur eene minder juiste vatting bestaat van het in artikel één § II van het besluit van 12 Juni 1878 No. 18 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 3333) vervat voorschrift, krachtens hetwelk de „betrokken” Hoofden van gewestelijk bestuur verplicht zijn, om van alle civiele Gouvernementspassagiers der 1e, 2e en 3e klasse, zoomede van alle gewezen militairen, aan wie door hunne zorg overtocht wordt verleend die uit een der havens van hun gewest naar *Nederlandsch-Indië* vertrekken, nominatieve opgaven aan het Departement van Koloniën te doen toekomen.

Naar aanleiding hiervan heeft Zijne Excellentie opgedragen het volgende te Uwer kennis te brengen.

Evenbedoelde verplichting rust alleen op die Hoofden van gewestelijk bestuur, in wier gewest gelegenheid bestaat tot *rechtstreeksch* vertrek naar *Europa*, zoodat, voor zoover betreft reizen met de booten der maatschappijen „*Nederland*” en „*Rotterdamsche Lloyd*”, de hoogerbedoelde opgaven behooren te worden ingediend door de Residenten te *Batavia*, *Semarang* of *Soerabaja* dan wel door den Gouverneur van *Sumatra's Westkust* en voorts, wanneer gemelde booten bij uitzondering ook op andere plaatsen

Gouvernements passagiers opnemen, ook door de Hoofden dier gewesten, waarin die plaatsen zijn gelegen.

Ten einde bedoelde bestuurshoofden echter in de gelegenheid te stellen om die opgaven, behalve van de in hunne gewesten thuis behoorende personen, mede te werstreken ten aanzien van uit andere gewesten afkomstige Gouvernementspassagiers, die van de Hoofden dier gewesten eene opdracht of vergunning tot de reis bekomen hebben ingevolge het bepaalde bij artikel 3 sub *e.* van Staatsblad 1897 No. 164, of voor wie van Regeeringswege passage besproken moet worden, zullen laatstbedoelde gewestelijke bestuurders van het verleen van zoodanige opdrachten of vergunningen of van de gevallen dat voor het bespreken van scheepsgelegenheid gezorgd dient te worden, onverwijld kennis behooren te geven aan diengene thunner bovengenoemde ambtgenooten, wiens zetel als de meest nabij gelegen haven van inscheeping moet worden aangemerkt, opdat deze, door informaties bij de betrokken maatschappij of haren agent ter plaatse, te weten kunnen komen met welke boot de vertrekkende de reis gaat aanvaarden.

Overeenkomstig het vorenstaande zal bij reizen per zeilschip de indiening van de onderwerpelijke opgaven behooren te geschieden door het Hoofd van een gewest, waarbinnen zich de haven bevindt, waar de vertrekkende passagier zich rechtstreeks naar *Europa* inscheept. Is deze uit een ander gewest afkomstig, dan zal door het hoofd van dat gewest te zijnen aanzien eene kennisgeving als bovenaangegeven, aan zijn betrokken ambtgenoot moeten worden gedaan.

Wordt eindelijk door een Gouvernementspassagier gebruik gemaakt van Fransche, Duitsche of Engelsche mailbooten, dan behooren de meerbedoelde kennisgevingen door het Hoofd van gewestelijk bestuur, van wien de vertrekkende de daartoe noodige vergunning heeft bekomen, aan het Nederlandsch Consulaat te *Singapore* of

aan dat te *Penang* te worden gezonden, naar gelang passagier zich in de eene of de andere plaats wenscht inschepen, teneinde de op genoemde plaatsen gevestigde consulaire ambtenaren in staat te stellen den Minister de verlangde opgaven te doen toekomen.

Ik heb de eer van bovenbedoelde opdracht mits mij te kwijten.

De 1ste Gouvernements Secretaris
COHEN STUART.

II.

MISSIVES GOUVERNEMENTS SECRETARIS.

Aan

- a. den Consul Generaal der *Nederlandsche* landen te *Singapore*.
- b. den Consul der *Nederlandsche* *Penang*.

No. 2430.

BUITENZORG, 17 September 1900.

- a. HoogEd. Gestr. Heer,
- b. WelEd. Gestr. Heer,
- a. b. Krachtens artikel 1 § II van het besluit van 12 Juli 1878 No. 18 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 3333) behooren door de betrokken Hoofden van gewestelijk bestuur in *Nederlandsch-Indië* van alle civiele Gouvernementspassagiers der 1ste en 2de klasse, die naar *Nederland* vertrekken, worden opgaven aan het Departement van Koloniën te worden gezonden, overeenkomstig een model vastgesteld bij het besluit van 1 April 1899 No. 5 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 5404).

Aangezien dergelijke opgaven bezwaarlijk volbracht kunnen worden ingediend ten aanzien van Gouvernementspassagiers die per

- a. Fransche, Duitsche of Engelsche
- b. Duitsche of Engelsche
- α. b. mail naar *Europa* vertrekken, omdat bovenbedoelde bestuurshoofden niet kunnen weten met welke boot de reis wordt voorgezet, zou het den Gouverneur Generaal aangenaam zijn indien
  - a. UHoogEd. Gestr.
  - b. UEd. Gestr.
- α. b. zich met de samenstelling van bedoelde opgaven en de opzending daarvan aan het Departement van Koloniën zou willen belasten.

Onder mededeeling dat de daarvoor benoodigde gegevens U zullen worden verstrekt door de autoriteiten, door wie aan Gouvernementspassagiers als evenbedoeld de vereischte vergunning tot reizen per vreemde mail wordt verleend, heb ik de eer, op last van Zijne Excellentie, U te verzoeken, indien daartegen bij U geen bezwaar bestaat, aan het bovenvermeld verlangen van den Landvoogd gevolg te willen geven.

- a. UHoogEd. Gestr.
  - b. UEd. Gestr.
- gelieve enz.

COHEN STUART,
1e Gouvernements Secretaris.

No. 5525.

GENEESKUNDIGE DIEN
ZIEKENINRICHTINGEN.

sonen, die in aanmerking
voor opneming in Inlandsche bur-
lijke ziekeninrichtingen. — Ver-
van de circulaire in Bijblad No. 45

BESLUIT.

No. 20.

BUITENZORG, 21 September 1900

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan :

Te bepalen :

I. dat Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen werkzaam op particuliere ondernemingen van landbouw en nijverheid, ingeval van verwonding, in de Inlandsche burgerlijke ziekeninrichtingen buiten de drie hoofdplaatsen van Java kunnen worden opgenomen voor zover hiertoe, ter beoordeeling van het Hoofd van plaatselijk bestuur, ruimte beschikbaar is en tegen betaling door de onderneming, van welke de lijdens afkomstig zijn, van verplegingskosten ad f 0.65 (vijf en zestig cent) per dag en bij eventueele begrafenis van het bedrag der daaraan gedane uitgaven.

II. dat het beheer der gelden voor verpleging en begrafenis, welke krachtens dit besluit worden ontvangen zal zijn opgedragen aan de door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid daartoe aan te wijzen personen.

Extract enz.

N°. 5526.

ONDERCOLLECTEURS. KEDOE. *Intrekking van de ondercollecteurs van Temanggoeng en van Prapak. Indienstelling van één ondercollecteur voor het regentschap Temanggoeng.*

BESLUIT.

No. 3.

BUITENZORG, 23 September 1900.

Gelezen enz.

Overwegende enz.

Gelet enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Met ultimo September 1900:

I. enz.

II. In te trekken de betrekkingen van ondercollecteur van *Temanggoeng* en van *Prapak*, regentschap *Temanggoeng*, residentie *Kedoe*, zoomede de betrekkingen van schrijver bij die ondercollecteurs.

Ten tweede: Met ingang van de maand October 1900:

I. In dienst te stellen één ondercollecteur voor het regentschap *Temanggoeng*, residentie *Kedoe*, met standplaats *Temanggoeng*, op de bij artikel 1 van het besluit van 27 Augustus 1885 No. 2/c (Staatsblad No. 152), juncto artikel 2 sub I van het besluit van 5 Januari 1900 No. 8 (Staatsblad No. 3) vastgestelde bezoldiging, zoomede een schrijver bij dien ondercollecteur, op de bij artikel 2 sub J. van het laatstgenoemd besluit vastgestelde bezoldiging van *f* 30 (*dertig gulden*) 's maands.

II. enz.

Extract enz.

N°. 5527.

AMBTENAREN (INLANDSCH)
 WACHTGELD. *Toekenning
 onderstand bij wijze van wac
 geld aan —. Vervolg van
 circulaire in Bijblad No 3756.*

CIRCULAIRE.

Aan
 de Chefs der Departementen
 Algemeen bestuur.

N°. 2551.

BUITENZORG, 28 September 1900.

Ingevolge de 6^e alinea van de dezerzijdsche circulaire
 van 2 Juni 1881 No. 1087, opgenomen in No. 3756
 van het Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië*
 wordt aan Inlandsche of met Inlanders gelijkgestelde
 ambtenaren, hoofden en beambten onderstand bij wijze
 van wachtgeld verleend bij eervol ontslag uit de betrekking,
 hetzij wegens ziekte, hetzij wegens opheffing der
 betrekking.

Intusschen is door de Regeering als beginsel aangenomen
 om onderstand bij wijze van wachtgeld ook te verleenen
 bij eervol ontslag uit de betrekking wegens ongeschiktheid,
 mits de ontslagene in armoedige of behoeftige omstandigheden
 verkeert, geen familiebetrekkingen heeft in staat of genegen
 zich met zijn onderhoud te belasten en voor herplaatsing in
 eene andere betrekking nog geschikt geacht wordt, en zulks
 uit overweging, dat het niet als de schuld van den ontslagene
 kan worden beschouwd, dat hij benoemd werd tot eene betrekking,
 waarvoor hij niet geschikt bleek.

De Gouverneur-Generaal heeft mij opgedragen het vorenstaande
 onder de aandacht van ^{UHEdG.}UE. te brengen en U te verzoeken
 in den vervolge bij voordrachten tot

onderstand aan Inlandsche of met Inlanders gelijk gestelde ambtenaren met hoogerbedoeld beginsel der Regeering rekening te houden.

Aan die opdracht van Zijne Excellentie heb ik eer te voldoen.

De 1ste Gouvernements Secretaris
COHEN STUART

N°. 5528

GENEESMIDDELEN. BEHOEF-
TIGEN. *Kostelooze verstreking
van geneesmiddelen uit 's Rijks
magazijn ten dienste van de be-
hoefte Inlandsche bevolking.—*

Bij het besluit van 6 October 1900 No. 20 is bepaald dat ten dienste van de behoeftige Inlandsche bevolking aan particuliere geneesheeren kosteloos geneesmiddelen uit 's Rijks magazijn kunnen worden verstrekt op machtiging van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

N°. 5529.

ONDERSTAND aan weduwen
Inlandsche Landsdienaren.
gels voor het toekennen van
Vervolg op Bijblad No. 40

MISSIVE GOUVERNEMENTS SECRETARIS.

Aan
den Directeur van Onderwijs, E
dienst en Nijverheid.

No. 2660.

BUITENZORG, 10 October 1900

De Gouverneur-Generaal kan zich niet vereenigen
het bij Uwe missive van 8 September jl. No. 11703 ged
voorstel tot toekenning van onderstand aan de wedu
van M. HOLLE en C. HABIBOE aangezien wijlen de
Inlandsche leeraars ten dienste der Inlandsche christe
gemeenten in de residentie *Amboina* op het oog en b
van hun overlijden respectievelijk slechts 10 en 4 vo
pensioen geldige dienstjaren hadden, of de laatstgenoem
met medetelling van onbezoldigden diensttijd 5 jaren

Volgens alinea 6 van No. 4006 van het Bijblad, waari
is opgenomen de circulaire van den 1sten Gouverneme
Secretaris van 27 Juni 1883 No. 1053^a, is het bedra
van de aan weduwen van Inlandsche ambtenaren toe
kennen onderstanden afhankelijk van het pensioen hare
overleden echtgenooten, met dien verstande dat di
onderstanden zullen bedragen „de helft van het pensioe
„dat den echtgenoot was toegelegd of dat hij geniete
„zou, ware hij op het tijdstip van zijn overlijden ge
„pensionneerd”, waaraan alinea 7 ter verduidelijking
„toevoegt: „Heeft de Inlandsche ambtenaar dus minde
„dan vijf jaren dienst — het geval uitgezonderd dat hi
„door den dienst zijn leven verliest — dan komt d
„weduwe *niet* voor onderstand in aanmerking; bij een
„diensttijd van minder dan 20 jaren wordt het pensioe
„verminderd naar rato van het aantal der ontbrekende
„dienstjaren”.

Past men nu deze voorschriften naar den letter toe op de gevallen van de weduwen van HOLLE en HABIBOE, zooals blijktbaar door UHEdG. is gedaan, dan zou aan haar wèl onderstand kunnen worden verleend. Gaat men daarentegen uit van het beginsel, dat aan de bepaling ten grondslag ligt, dan kan die onderstand niet worden toegekend.

Sedert toch het Inlandsche pensioensreglement (Staatsblad 1887 No. 192 en 1891 No. 208) voor een vol pensioen een diensttijd van 30 jaar eischt en eerst na 15 jaar de mogelijkheid opent tot het verleenen van een verminderd pensioen, is het ook rationeel om de bepaling in Bijblad No. 4006 aldus op te vatten, alsof er in alinea 7 werd gesproken van termijnen van 15 en 30 in stede van 5 en 20 dienstjaren.

Deze opvatting van de regelen in Bijblad No. 4006 werd ook door Uwen ambtvoorganger in zijne rapporten van 17 Maart en 20 April 1898 Nos. 4677 en 6631 gehuldigd en de Regeering heeft zich blijkens de besluiten van 14 April en 12 Mei d. a. v. Nos. 12 en 7 daarmede vereenigd.

Nu zijn sedert wel, zoowel op voorstel van Uwen ambtvoorganger als van UHEdG., onderstanden toegekend aan weduwen van overleden Inlandsche landsdienaren, die minder dan 15 dienstjaren telden (referte aan de U bekende besluiten van 24 Maart, 5 en 5 Mei, 7 Juli en 10 Augustus jl. Nos. 22, 14 en 16, 55 en 11), doch het komt den Gouverneur-Generaal wenschelijk voor niet in die richting voort te gaan, maar terug te keeren tot de vroegere beslissing.

Zijne Excellentie heeft mij daarom opgedragen, UHEdG. daarmede in kennis te stellen, aan welke opdracht ik de eer heb, onder terugaanbieding v. z. n. van de bijlagen van Uw aangehaalde missive mits deze te voldoen.

De Gouvernements Secretaris,
PAULUS.

N°. 5530.

VACCINE. REGLEMENTEN. *Wijziging van het Reglement voor het Parc Vaccinogène te Weltevreden in Bijblad No. 4733.*

BESLUIT.

No. 12.

BUITENZORG, 20 October 1900.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Met wijziging in zoover van het bij besluit van 4 April 1891 No. 16 vastgestelde Reglement voor het parc vaccinogène te *Weltevreden* (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4733), te bepalen dat artikel 4 zal luiden als volgt:

Artikel 4. De verstrekking van vaccinestof geschiedt:

a. kosteloos, ten behoeve van den vaccinedienst onder de bevolking van *Nederlandsch-Indië* en van alle personen, die recht hebben op vrije geneeskundige behandeling;

b. tegen betaling aan bijzondere personen volgens onderstaand tarief:

1. één gulden voor een glasplaatje, eene hoeveelheid koepokstof bevattende voldoende voor de inenting van 3 à 4 personen;

2. vijf gulden voor een buisje, eene hoeveelheid koepokstof bevattende voldoende voor de inenting van ongeveer 25 personen;

3. tien gulden voor een buisje, eene hoeveelheid koepokstof bevattende voldoende voor de inenting van ongeveer 50 personen.

Afschrift enz.

N°. 5531

POLITIE- EN COMMUNICATIE
VAARTUIGEN (GEWESTELIJ-
KE). *Verstrekking van munitie tot
het houden van schietoefeningen
door de bemanningen der—.*

BESLUIT.

N°. 19

BUITENZORG, 23 October 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Te bepalen dat tot het houden van schiet-
oefeningen door de bemanningen der gewestelijke politie-
en communicatie-vaartuigen, welke met het achterlaad-
geweer of de revolver zijn bewapend, jaarlijks verstrekt
zullen worden 100 (honderd) scherpe en 20 (twintig)
losse patronen per geweer en per revolver.

Afschrift enz.

N°. 5532

POST- EN TELEGRAAFDIENST.
*Benoeming van vrouwelijke per-
sonen tot klerk bij den—.*

BESLUIT.

N°. 3.

BUITENZORG, 27 October 1900.

Gelezen enz.

Gelet op artikel 10, alinea 3, der Algemeene Bepa-
lingen omtrent het beheer van den Gouvernements post-
en telegraafdienst in *Nederlandsch-Indië*, opgenomen in
Staatsblad 1891 No. 140, zooals die alinea is gewijzigd
bij Staatsblad 1896 No. 24;

De Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Den Hoofdinspecteur, Chef van den post- en telegraafdienst te machtigen om tot klerk bij zijn bureau en de post- en telegraafkantoren te benoemen vrouwelijke personen, die in het bezit zijn van eenig diploma, waaraan vrijstelling van het examen, bedoeld bij artikel 6 van Staatsblad 1864 No. 194, verbonden is.

Ten tweede: enz.

Afschrift enz.

N°. 5533.

ONDERCOLLECTEURS. PERCEPTIE.
PEKALONGAN. *Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in het genoemd gewest opgebrachte belastingen.*

BESLUIT.

No. 38.

BUITENZORG, 6 November 1900.

Gelezen enz.

Gelet enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat met ingang van 1 Januari 1901 in het district *Bawang*, afdeeling *Batang*, residentie *Pekalongan*, met de perceptie en het overmaken van de landrente en andere grondlasten, de bedrijfsbelasting, het hoofdgeld als equivalent voor de afschaffing van eenige persoonlijke diensten, de belasting op het slachten van buffels, runderen, paarden en veulens en die op het slachten van varkens, op denzelfden voet als waarop die werkzaamheden elders aan de ondercollecteurs zijn opgedragen, wordt belast de koffiëinkoopkhuismeester te *Bawang* en zulks onder genot van eene toelage van *f* 35 (*vijfen dertig gulden*) 's maands.

Afschrift enz.

N°. 5534.

AMBTENAREN. ANCIENNITEIT.

Ancienniteits berekening bij herplaatsing van bureau-ambtenaren-wachtgelders.

MISSIVE GOUVERNEMENTS SECRETARIS.

Aan

de Algemeene Rekenkamer.

N°. 2932.

BUITENZORG, 6 November 1900.

Met referte aan hare missive van 12 September jl. No. 9176, heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, der Algemeene Rekenkamer mede te deelen, dat de regel vastgesteld bij het besluit van 21 October 1899 No. 15 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 5436), betreffende de ancienniteits-berekening bij herplaatsing van bureau-ambtenaren na terugkomst van een buitenlandsch verlof, ook moet worden in acht genomen bij de herplaatsing van de wachtgelders onder de bureau-ambtenaren, die uit hunne betrekking zijn ontslagen na de dagteekening van genoemd besluit.

De Gouvernements-Secretaris.

PAULUS.

N°. 5535.

MARINE (GOUVERNEMENTS MA-

RINE). *Uitbetaling van een deel van het traktement der ongehuwde Europeesehe opvarenden behoorende tot de „—” aan hunne familiebetrekkingen in Ned. Indië. — Vervolg op Bijblad N°. 3960.*

BESLUIT.

N°. 11.

BUITENZORG, 20 November 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Den Commandant der Zeemacht en Chef van het Département der Marine in *Nederlandsch-Indië* te machtigen

om, onder de voorwaarde, gesteld bij het besluit van Juni 1883 No. 21 (Bijblad op het Staatsblad van N. No. 3960), ook het traktement der ongehuwde Europeesch opvarenden, behoorende tot de Gouvernements-Mariadesverlangd voor een deel te doen uitbetalen aan hun familie-betrekkingen in *Nederlandsch-Indie*.

Extract enz.

No. 5536.

BUREAU-MEUBILAIR. BANKA

Aanspraak van de administrateurs der tinmijnen op Banka op—.

BESLUIT.

No. 31.

BUITENZORG, 20 November 1900

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Te bepalen, dat administrateurs der tinmijnen op *Banka* aanspraak hebben op het navolgende bureau-meubilair

a. voor hen zelven op:

1 (één) schrijftafel met loket;

1 (één) kast;

1 (één) tafel;

4 (vier) stoelen;

1 (één) mat;

b. voor hun personeel op:

1 (één) tafel;

1 (één) stoel.

c. voor het archief op:

kasten en rekken, overeenkomstig de behoefte bij proces-verbaal te constateeren.

Extract enz.

N°. 5537.

AANBESTEDINGEN. *Ongeldig verklaring van biljetten van inschrijving.*
CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van gewestelijk
bestuur in *Nederlandsch-Indie*.

No. 3095.

BUITENZORG, 20 November 1900.

Het is den Gouverneur-Generaal gebleken, dat meermalen biljetten van inschrijving voor aanbestedingen door de aanbesteders werden ongeldig verklaard, wanneer daarin niet, zooals in de aanbestedingsvoorwaarden was voorgescreven, uitdrukkelijk stond vermeld, dat het domicilie „algemeen en onveranderlijk” werd gekozen.

Deze opvatting is naar het oordeel van Zijne Excellentie niet juist, daar het voldoende is, wanneer de domiciliekeuze geschiedt ter plaatse, waar zulks is voorgescreven, met bijvoeging, dat de aanneming zal geschieden „overeenkomstig de bekend gemaakte voorwaarden”. — Immers de clause omtrent het kiezen van domicilie in biljetten van inschrijving mag alleen dan tot ongeldig verklaring dier biljetten leiden, wanneer daarin een beding wordt gemaakt, dat afwijkt van de gestelde voorwaarden, en derhalve het geval aanwezig is bedoeld sub 7^e van artikel 8 van het aanbestedingsreglement, doch niet, wanneer de keuze van domicilie slechts onvolledig is uitgedrukt, en het wezen der aan te gane verbintenis daardoor niet wordt aangerand of onzeker gemaakt (artikel 8, alinea 3 van het aanbestedingsreglement).

Door U HoogEdelGestr. te verzoeken bij het beoordeelen van inschrijvingsbiljetten voortaan met het vorenstaande rekening te houden, heb ik de eer aan een van den Landvoogd ontvangen opdracht te voldoen.

De Wd. 1e Gouvernements Secretaris,
VAN REES.

N°. 5538.

SCHEEPVAART. STOO
VAART. EXAMENS.
gelen voor en eischen bij
onderzoek naargezichtsche
te, kleuren-onderscheid
vermogen en gehoor van
candidaten voor de exam
voor stuurman en mach
der koopvaardij.

I.

EXTRACT uit het Register der Besch
kingen van den Command
der Zeemacht en Chef
het Departement der Mar
in Nederlandsch-Indië.

N°. 3666.

BATAVIA, 4 April 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen:

dat het onderzoek, bedoeld sub I en II van het Ge
vernements Besluit ddo. 12 November 1899 No. 1
(Staatsblad No. 291) te *Soerabaia* zal plaats hebben doe
den Oudstaanwezend Officier van gezondheid aan boor
van het Wachtschip aldaar en wel dagelijks, met uit
zondering van zon- en erkende christelijke feestdagen
op een door den Voorzitter der Commissiën tot be
afnemen van examens voor stuurman en machinist de
koopvaardij aan te geven tijd en plaats.

Ten tweede: Aan te teekenen, dat door den Commandar

van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog
 in Nederlandsch-Indië bepaald is, dat te *Batavia* het
 hiervoren bedoeld onderzoek zal plaats hebben door een
 door den Chef van het militair hospitaal te *Wetlevreden*
 aan te wijzen Officier van gezondheid der Landmacht
 en wel dagelijks met uitzondering van zon- en erkende
 christelijke feestdagen aan het militair hospitaal aldaar
 van des morgens 8 tot 11 ure.

Ten derde: enz.

Extract enz.

II.

EXTRACT uit het Register der Beschik-
 kingen van den Commandant
 der Zeemacht en Chef van
 het Departement der Marine
 in Nederlandsch-Indië.

Nº. 5040.

BATAVIA, 11 Mei 1900.

Overwegende enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van de dezerzijdsche beschikking ddo. 4
 April 1900 No. 3666, krachtens §§ I en II van het
 Gouvernements Besluit van 12 November 1899 No. 14
 (Staatsblad No. 291) te bepalen, dat zij, die tot het af-
 leggen van een der examens ter verkrijging van een
 diploma als stuurman of machinist aan boord van koop-
 vaardijsschepen wenschen te worden toegelaten, aan de
 volgende eischen van gezichts- en gehoorscherpthe en van
 kleuren- onderscheidingsvermogen zullen hebben te voldoen.

Voor personen die het examen wenschen af te leggen ter verkrijging van een diploma als:		Voor welke vaart.	Bij een leeftijd van	E I S C H E	
3e	Stuurman. of Stuurman.	Groote vaart Kleine vaart	Onverschillig van welken leeftijd beneden 23 jaar	1 2 3	Gezichtsscherpte (wending van glazen): op het eene " " andere Kleurenonderscheiding mogen: normaal. Gehoorscherpte Fluisterend gesproken ten op elk oor afzonderlijk 1 M. afstand kunnen worden
2e	Stuurman. (wanneer de candidaat te voren niet heeft afgelegd het examen voor 3e stuurman).	Groote vaart	beneden 23 jaar	4 5 6	Gezichtsscherpte als hiervoren sub 1 is Kleurenonderscheiding mogen normaal. Gehoorscherpte als hiervoren sub 3 is
2e	Stuurman. (wanneer de candidaat te voren niet heeft afgelegd het examen voor 3e stuurman). of Stuurman.	Groote vaart Kleine vaart	23 jaar en daarboven 23 jaar en daarboven	7 8 9	Gezichtsscherpte (wending van glazen): op het eene " " andere Kleurenonderscheiding mogen normaal. Gehoorscherpte Fluisterend gesproken ten op 1 M. afstand kunnen

Personen die het wenschen af te ter verkrijging em diploma als :	Voor welke vaart.	Bij een leeftijd van	E I S C H E N.
Stuurman. (wanneer de candidaat te vo- ren reeds heeft afgelegd het ex- amen voor 3e stuurman).	Groote vaart	Onver- schillig van wel- ken leef- tijd	10 Gezichtsscherpte (zonder aan- wending van glazen): $\left\{ \begin{array}{l} \text{op het eene oog } \frac{1}{3} \\ \text{ " " andere " } \frac{1}{2} \end{array} \right.$ of $\left\{ \begin{array}{l} \text{op het eene oog } \frac{1}{6} \\ \text{ " " andere " meer dan } \frac{1}{2} \end{array} \right.$ dan wel $\left\{ \begin{array}{l} \text{ " " eene " } \frac{1}{20} \\ \text{ " " andere " } 1. \end{array} \right.$ 11 Kleurenonderscheidingsver- mogen normaal. 12 Gehoorscherpthe: als hiervoren sub 9 is aangegeven.
Machinist.	—	Onver- schillig van wel- ken leef- tijd	13 Gezichtsscherpte: (Wanneer geen refractie anomalie aanwezig is) $\left\{ \begin{array}{l} \text{op het eene oog } \frac{1}{6} \\ \text{ " " andere " } \frac{2}{3} \end{array} \right.$ of $\left\{ \begin{array}{l} \text{ " " eene " } 1 \\ \text{ " " andere " minstens } \frac{1}{2} \end{array} \right.$ Bij bestaande refractie anomalie moet bedoelde visus worden verkre- gen door aanwending van spherisch- glazen van ten hoogste — 3 D + 2 D, bij astigmatismus van — 3 L of + 2 D cilindrisch. 14 Kleurenonderscheidingsver- mogen geen vereischte. 15 Gehoorscherpthe: Fluisterend gesproken woorden mo- ten op elk oor afzonderlijk op rui- 1 M. afstand kunnen worden versta-

Voor personen die het examen wenschen af te leggen ter verkrijging van een diploma als:		Voor welke vaart.	Bij een leeftijd van	E I S C H E
1e	Machinist.	—	Onverschillig van welken leeftijd	16 Gezichtsscherpte, wending van de meest spherische en cylindrische op het eene " " andere of op het eene " " andere dan wel " " eene " " andere 17 Kleurenonderscheid mogen geen vereischte. 18 Gehoorscherp Fluisterend gesproken ten op 1 M. afstand kunnen verstaan.

Extract enz.

No. 5539.

STATISTIEK. *Statistieken door de Hoofden van gewestelijk bestuur in te dienen nopens de bevolking en den veestapel.*
BESLUIT.

No. 42.

BUITENZORG, 6 April 1900.

Gelezen enz.

Gelet op artikel 1 § III van het besluit van 10 Mei 1879 No. 4 (Staatsblad No. 164):

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz. Zie Staatsblad 1900 No. 126.

Ten tweede: Met intrekking van het bepaalde sub *a*, *b* en *c* van het besluit van 21 Januari 1881 No. 12 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 3873) en het besluit van 16 Januari 1884 No. 32 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4007) te bepalen:

- a.* dat door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op *Java* en *Madoera* vóór 1 Juni van het jaar *volgende* op dat, waarin de bij artikel 1 van het besluit van heden No. 42 (Staatsblad No. 126) bevolen opneming van de bevolking en den veestapel heeft plaats gehad, aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur worden ingediend tabellen, ingericht volgens de aan dit besluit gehechte modellen I, II, III, IV en V, voor zoover de Inlanders aangaat aan de hand der bij artikel 1 § III van evengenoemd Staatsblad voorgeschreven mutatie-registers, bijgewerkt tot ultimo December van het jaar van opneming;
- b.* dat door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op de bezittingen buiten *Java* en *Madoera* vóór 1 Juni van het jaar, *volgende* op dat waarin op *Java* en *Madoera* de bij artikel 1 van het besluit van heden No. 42 (Staatsblad No. 126) bevolen opneming van de bevolking en den veestapel heeft plaats gehad, aan den

Directeur van Binnenlandsch Bestuur worden in diend tabellen, eveneens ingericht volgens de aan besluit gehechte modellen I, II, III, IV en V, dien verstande dat voor die gewesten of gedeelten van gewesten, waar eene min of meer geregelde neming van de bevolking en den veestapel als *Java* en *Madoera* is voorgeschreven niet kan plaats hebben, wat de beroepsstatistiek van de *Inlanders* en *Vreemde Oosterlingen* betreft, tabel V slechts hoeft te worden gevolgd voor die *met namen te noemen gedeelten* dier gewesten, waaromtrent genoegzame vertrouwbare gegevens geleverd kunnen worden, terwijl wat de bevolkingsstaten van *Inlanders* betreft, aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur wordt vrijgelaten die in te dienen, volgens de in elk gewest gebruikelijke modellen, zoo mogelijk de individuën van het mannelijk en vrouwelijk geslacht afzonderlijk op te geven, zullende zij echter gehouden zijn daarbij in acht te nemen de voorschriften, gegeven bij de circulaire van den 1sten Gouvernements Secretaris van 11 September 1876 No. 2081 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 3014).

Afschrift enz.

MODEL I.RESIDENTIE . . . .JAAR . . .

A A N T O O N I N G

VAN DE

sterkte der bevolking en van den veestapel.

Gearresteerd bij artikel 2 van het besluit van 6 April
1900 No. 42.

DISTRICTEN.	Sterkte der bevolking volgens de opname in . . .			
	Mannen.	Vrouwen.	Jongens.	Meisjes.
				d. ANDERE
				e.

Sterkte van den veestapel volgens de opname in			Voertuigen bestemd voor het vervoer.		<i>Toelichtingen.</i>
Paarden.	Runderen.	Karbouwen.	van personen.	van goederen.	
EIN.					
EIN.					
EIN.					
OSTERLINGEN.					

Deze kolom alleen voor de Inlanders in te vullen.

MODEL II.

RESIDENTIE . . . . .

JAAR . . . . .

AANTOONING van het zielental op de gewestelijke
lingshoofdplaatsen.

HOOFDPLAATSSEN.	ZIELENTAL.					
	Europeanen	Inlanders.	Chineezen.	Arabieren.	Andere Vreemde Oos- terlingen.	T

MODEL III.RESIDENTIE....JAAR....

A A N T O O N I N G

VAN DE

verdeeling van de Europeesche en met
deze gelijkgestelde bevolking
naar het geboorteland.

Gearresteerd bij artikel 2 van het besluit van 6
April 1900 no. 42.

N.B. Hieronder ook op te nemen de vrouwen en kinderen van tot
het leger behorende personen.

Verdeeling van de Europeesche en met de

GEWESTEN.	PERS																									
	EUROPA.																									
	Nederland.	Engeland.	België.	Frankrijk.	Spanje.	Portugal.	Zweden en Noorwegen.	Denemarcken.	Duitschland.	Zwitserland.	Uitl.															
(1)	(2)	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	m.	v.	

(1) Personen van het mannelijk geslacht, onverschillig van welken leeftijd.

(2) " " " " vrouwelijk

(3) De Inlanders, Mooren, Chineezen en Arabieren die Christenen zijn, niet medegerekend.

(4) Met uitzondering van Mooren, Chineezen en Arabieren.

MODEL IV.RESIDENTIE. . .JAAR. . .

AANTOONING

VAN DE

beroepen, bedrijven en bedieningen uitgeoefend
door Europeanen.

Gearresteerd bij artikel 2 van het besluit van 6 April
1900 No. 42.

	RUBRIEK A.		RUBRIEK B.		RUBRIEK C.	
	Personen in 's Lands burgerlijken dienst en door het Gouvernement bezoldigd.		Personen door het Gouvernement benoemd of toegelaten, maar die niet van landswege zijn bezoldigd.		Handelaren en Groothandelaren en hun geëmployeerden.	
	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.
1	2	3	4	5	6	7
I. Gewestelijke en afdeelingshoofdplaatsen.						
II. Overige gedeelten van het gewest.						

TOELICHTING OP:

- Rubriek A. Hieronder ook op te nemen de genees-, heel- en verloskundigen en veearts door het Gouvernement bezoldigd, zoodat de ambtenaren en beambten op wachtgeld.
- B. Geneesheeren, verloskundigen, tandartsen, veeartsen, notariissen, advocaten buitengewone deurwaarders, venduschrijvers en afslagers, gezworen landmeesters, onbezoldigde geestelijken en zendelingen, apothekers en apothekeressen. Bijaldien ambtenaren of beambten in 's Lands dienst en bezoldigd boven met deze soort van betrekkingen, behooren deze niet nog eenmaal onder worden vermeld.
- C. Onder groothandelaren zijn te rangschikken Directeuren en agenten van banken en stoomvaartmaatschappijen en prauwenveeren, firmanten van handelshuizen, Directeuren of agenten van administratiekantoren en verzekeringsmaatschappijen ten of opkooopers van producten, makelaars, cargadoors, expeditieuren en transporteurs. Onder kleinhandelaren, winkeliers, commissionairs enz.

Personen, die dubbel emplooi uitoefenen behooren slechts in één der rubrieken te worden en mogen dus niet tweemaal medegegeteld worden.
In een toelichtende noot kan echter vermeld worden het aantal personen dat in een rubrieken te huis behoort.

RUBRIEK D.			RUBRIEK E.							
Mijnwerheids-ondernemers.			Landbouw industrielen met hunne administrateurs en geëmployeerden.							
In een hunne geëmployeerden en Meeiden.		Kleinindustrielen met hunne werklieden.	Suiker.	Koffie.		Tabak.		Andere kulturen.		
Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

k: D. Onder fabrikanten te rangschikken die van stoom- en andere werktuigen, die van rijtuigen, zeep, azijn, arak, minerale wateren, ijs enz., Directeuren van stoom- en tramweg-, telefoon-, gas- en andere dergelijke maatschappijen, scheepsbouwmeesters, ondernemers van mijnbouw enz.

Onder kleinindustrielen, brood- en banketbakkers, juweliërs en horlogemakers, boekdrukkers en binders, fotografen, huisschilders, logement- en buffethouders, koffiehishouders en restaurateurs, geweer- en zadelmakers, hoefsmeden, steenhouders, stukadoors, kleermakers, schoenmakers, modisten, tuiniers en bloemkweekers, kleine aannemers van bouwwerken enz., slachters, rijtuigverhuurders.

E. Eigenaren van particuliere landerijen, erfpachters, huurders, houtcontractanten, ondernemers werkende op vrijwillige overeenkomsten met de bevolking of contractanten met Inlandsche vorsten voor den afstand van grond voor landbouwondernemingen enz.

RUBRIEK F.				RUBRIEK G.		RUBRIEK H.
Particulier onderwijs.				Personen in dienst bij Inlandsche hoofden en Vorsten.		Bedrijven niet der vorige te brengen.
Schoolonderwijs.		Huis- en ander onderwijs.				
Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.
22	23	24	25	26	27	28

Rubriek F. Onder schoolonderwijs te begrijpen de onderwijzers en de onderwijzeressen in particuliere en godsdienstscholen.

Onder huisonderwijs de huisonderwijzers, muziek-, teeken-, dans- en schermschiedkundigen, muzikanten, particulieren tijdelijk in dienst bij den waterstaat, den dienst der wegen, ter betengeling van de veepest enz., opzieners van begraafplaatsen, pachtters en dergelijken, spionnen, rondventers, jagers enz.

B I E K I.

landsdienaren
 pensioen of on-
 genieten uit
 kas daar-
 ook gega-
 rde of onder-
 genieten-
 militairen.

Totaal der Europeanen
 die terzake van eenig
 beroep, bedrijf of
 bediening in deze
 statistiek zijn
 begrepen.

Totaal volwassen man-
 nelijke Europeanen in
 deze statistiek *niet*
 begrepen als zijnde
 zonder beroep, be-
 drijf of bedie-
 ning.

Totaal der getallen in de ko-
 lommen 32 en 34 vermeld
 overeenkomende met de
 afzonderlijke opgaaf
 van het aantal vol-
 wassen mannelijke
 Europeanen in
 model. I.

Vrouwen.

Mannen

Vrouwen.

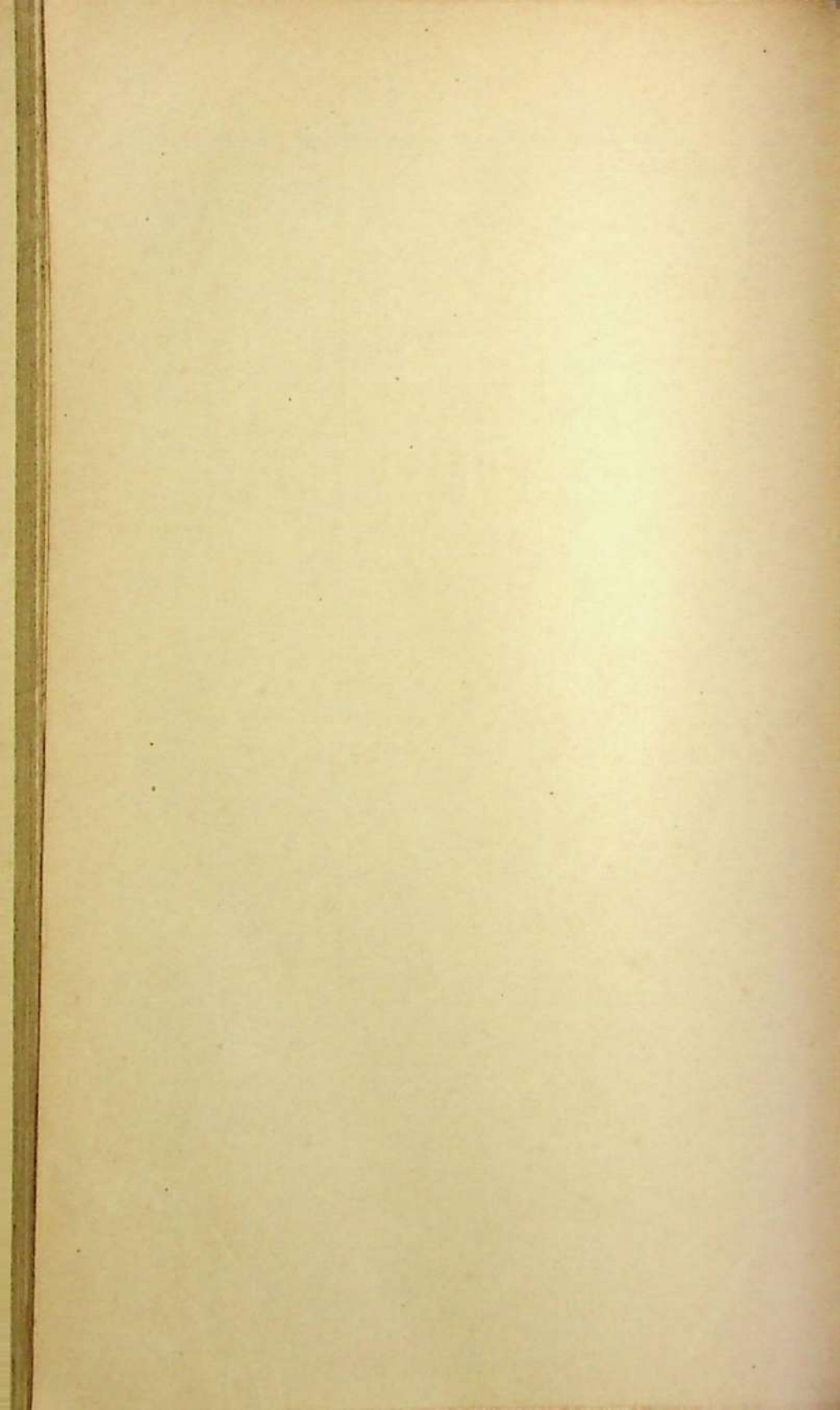
31

32

33

34

35

MODEL V.

RESIDENTIE . . .

JAAR . . .

AANTOONING

VAN DE

beroepen, bedrijven en bedieningen uitgeoefend
door Inlanders en Vreemde Oosterlingen.

Gearresteerd bij artikel 2 van het besluit van 6 April
900 No. 42.

STATISTIEK der beroepen, bedrijven of bedieningen
veel behoorende tot de volwassen man

GEWEST.	RUBRIEK A.					RUBR. B. Door of namens het Gouvernement aange- stelde hoofden, ambtenaren en beambten, voor zooveel nog in actieven dienst (3).	RUBRI Hoofden van kampongs nog in funct leden van of kamp best
	Landbouwers (hetzij al dan niet tevens vermeld in eene der rubrieken C t/m. K) (2).						
	Bezitters van- of aandeelhebben- den in bouwgrond en tevens ploeg- vee bezittende.	Bezitters van- of aandeelhebben- den in bouwgrond en geen ploeg- vee bezittende.	Geen eigen bouwgrond bezittende maar het landbouwbedrijf uit- oefenende tegen loon of tegen een aan- deel in de op- brengst.		Totaal der vier voorgaande ko- lommen.		
1	2	3	bij mede- In- landers.	bij niet-In- landers (op particuliere onderne- mingen).	6	7	8 tevens nit eenigen hoof- de reeds be- grepen in ko- lom 6.
a. INLANDERS.							
(10) { I							
{ II							
Totaal							
b. VREEMDE OOSTERLINGEN.							
(10) { I							
{ II							
Totaal							

(1) De bedoeling is dat in deze statistiek het aantal landbouwers zoo volledig mogelijk gesteld (verg. noot 2), en wel gesplitst in eenige categorieën, die eenigszins een maatstaf kunnen opleveren hunne meerdere of mindere geveerdheid. Dit is van te meer belang, omdat de bij Gouvernementsbesluit dd. 4 October 1873 no. 10 op verschillend gebied ingevoerde nieuwe model jaars-tellingen, die zij sedert hebben ondergaan, in dit opzicht minder leveren dan de modellen. Terwijl toch tot in 1872 in den „Staat betreffende de rijstcultuur” nog voorkwamen de modellen, welke de herhaaldelijk onvertrouwbaar gebleken beroepsstatistiek vermeldt in de tot dusver bekende „Personen, die hun bestaan vinden in het landbouw bedrijf”, waaronder, blijkens de in de komende toelichtende noot, ook te rangschikken „verzamelaars van boschproducten, houthakkers, sagobereders, olieslagers, enz.” Om met de beschikbare middelen eene betere statistiek van landbouwers te verkrijgen, scheen eene splitsing als in rubriek A van dit schema ontworpen te worden aanbevolen.

Het is duidelijk dat vele der in rubriek A te begrijpen Inlanders ter zake van eenige andere bestaanmiddelen (wellicht zelfs hun hoofdmiddel van bestaan uitmakende) ook in de beroepsstatistiek zijn op te brengen, wil men de onderwerpelijke statistiek uit andere bronnen uit dat van het landbouwbedrijf eenigszins aan de eischen doen beantwoorden. Om dezegenen, die in de eerste plaats de Inlandsche hoofden, tot zoodanige volledigheid te

RUBRIEK H.		RUBRIEK J.		RUBRIEK K.		RUBRIEK L.
Wagen en karrevoerders en verhuurders (voor eigen rekening dit bedrijf uitoefende).		Inlanders die van het transport te water een beroep maken (prauwvoerders en verhuurders, voor eigen rekening dit bedrijf uitoefende).		Inlanders die voor eigen rekening eenige ambachts- of fabriekmatige nijverheid uitoefenen (5).		Inlanders, die gewoonlijk landbouw, uitvalsmiddel van zich bezig houdende, zoogenaamde nijverheid (waaraan hierbij de landbouwvoorziening de betrokken reeds begrepen rubriek K.
tevens met eenigen hoofde reeds begrepen in kolom 6.	niet reeds begrepen in kolom 6.	tevens met eenigen hoofde reeds begrepen in kolom 6.	niet reeds begrepen in kolom 6.	tevens met eenigen hoofde reeds begrepen in kolom 6.	niet reeds begrepen in kolom 6.	
18	19	20	21	22	23	24

a. INLANDERS.

b. VREEMDE OOSTERLINGEN.

geestelijken, voor welke de rubrieken C en D bestemd zijn. Daarentegen behooren in rubriek C te worden geteld door het Gouvernement aangestelde dokters-djawa en vaccinateurs, zoo mede bureau-oppassers en alle door eenige autoriteit aangestelden, die geacht kunnen worden tot de in 't lands dienst te behooren.

(4) De dessapriesters, als zijnde leden van het dessabestuur, behooren namelijk vermeld in rubriek C. Wat de hadjis betreft, deze moeten als zoodanig in deze statistiek buiten sprake zijn zij daarin naar hun eigenlijk beroep moeten worden gerangschikt.

(5) Bijv. metaalwerkers (goud- en zilversmeden, koper- wapen- en ijzersmeden), houtbewerklieden, hontsnijders, meubelmakers, krisscheedenmakers, wagen- en karremakers, scheepmakers, bakermakers, pajongmakers, schoenmakers, leerlooiers, zadel- en andere lederbewerklers, hoornbewerklers, steenhouwers, kalkbranders, potten- pannen- en steenbakkers, touw-, zeil- en nettenmakers, en mandenvlechters, bereiders van klappersuiker en copra en zij die suiker bereiden uit opgekweekte (dus niet in het wild voorkomende) arenpalmen enz. enz.

Voor zoo veel de in deze rubriek bedoelde ambachts- of andere nijveren zich bij hunne in hun dienst zijnde personen doen bijstaan, moeten deze helpers of knechts niet medegemeld worden in rubriek N.

(6) Hier worden bedoeld: inzamelaars van boschproducten, houthakkers, houtskoolbranders, bereiders van suiker uit de in de bosschen of in de wildernis groeiende arenpalmen, enz. enz. met een en ander bezig houden in dienst of als helpers van anderen, zijn, evenals ambachtsgeuzen, te rangschikken in rubriek N.

RUBRIEK M.		RUBRIEK N.		Totaal der Inlanders, die ter zake van eenig beroep, bedrijf of bediening in deze statistiek zijn begrepen (8).	Aantal volwassen mannelijke Inlanders in deze statistiek niet begrepen als zijnde zonder beroep of bedrijf (9).	Blijkens den jaarstaat van den loop der Inlandsche bevolking (model IV), zooals deze is gemendeerd bij circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur dd. 29 Mei 1890 no. 2864a bedraagt het totaal volwassen mannelijke Inlanders als volgt.
In de rubrieken B t/m M niet begrepen beroepen, bedrijven of bedieningen uitgeoefend wordende door Inlanders (7).		tevens uit eenigen hoofde reeds begrepen in kolom 6.	niet reeds begrepen in kolom 6.			
beden (daaronder						
rangschikken						
koetsiers,						
enz).						
bij Vreemde Oosterlingen.						
26	27	28	29	30	31	

a. INLANDERS.

b. VREEMDE OOSTERLINGEN.

In deze rubriek bijeen te brengen beroepen, bedrijven of bedieningen behooren in een toelichtende noot met afzonderlijke cijfers voor elk bedrijf vermeld te worden. Komen groepen van bedrijven voor, wijszins belangrijk contingent vormen, dan kunnen daarvoor een of meer afzonderlijke rubrieken worden.

De koffietuinbezitters, die uitsluitend of als hoofdbestaanmiddel van de opbrengst dier tuinen leven (reeds in een der voorgaande rubrieken van het schema begrepen zijn), is geen afzonderlijke rubriek omdat het aantal koffieplantende Inlanders (afzonderlijk ook zij, die vrijwillige aanplantingen wel volledig vermeld wordt in de bijdrage voor de § koffiecultuur van het Koloniaal Verslag.

Uittrekking van de kolommen 6, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 24 t/m 26 en 28.

Onder anderen en gebrekkigen die geen beroep, bedrijf of bediening meer uitoefenen, of degenen die van hun pensioen, gagement of onderstand leven, onbeambte aanzienlijke Inlanders, enz.

Uittrekking van de getallen in deze kolom met die in kolom 29 moet men hetzelfde totaal als in kolom 31 vermeld.

Mer I afzonderlijk aan te duiden de uitkomsten voor de gewestelijke en afdeelingshoofdplaatsen; de voor de overige gedeelten van het gewest.

ST.

No. 5540

POLITIE. *Verstrekking van patronen aan politieoppassers. Vervolg op Bijblad no. 5427.*

BESLUIT.

No. 12.

BUITENZORG, 15 December 1900.

Gelezen enz.

Gelet enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.*Ten tweede*: enz.

Ten derde: Te bepalen dat het bepaalde bij artikel 2 van het besluit van 18 Augustus 1899 No. 40 (Bijblad op het Staatsblad van N. I. No. 5427), betreffende de verstrekking van munitie tot het houden van schietoefeningen en voor eventueel gebruik in dienst aan de met achterlaadgeweer bewapende politieoppassers, of als zoodanig dienstdoende personen ressorteerende onder het Departement van Binnenlandsch Bestuur mede van toepassing is, indien bedoelde oppassers en personen met achterlaadkarabijn zijn bewapend.

Extract enz.

1

(10)

Totaal

(10)

No. 5541

AFSTANDWIJZERS. *Aantal te vervaardigen exemplaren van nieuw vastgestelde afstandswijzers.*

BESLUIT.

No. 26.

BATAVIA, 18 December 1900.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Met afwijking in zoover van het bepaalde bij artikel 2 § d, van het besluit van 13 Maart 1872

(1)
geateld
nopens
besluit
herhaal
modell
Getal
beschi
welke
11: "
kome
make
landbe
worde

van
in de
uit de
hebbe

N°. 13 1) te bepalen dat voortaan van de nog vast te stellen afstandswijzers bij 's Landsdrukkerij zullen worden vervaardigd 150 (*éénhonderd vijftig*) exemplaren, behalve die, welke vereischt worden voor het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië*, en dat geen afzonderlijke verstrekking van 100 (*één honderd*) exemplaren aan het Departement van Oorlog meer zal plaats hebben.

Afschrift enz.

No. 5542

ONDERCOLLECTEURS. PERCEPTIE. PEKALONGAN. *Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in het genoemd gewest opgebrachte belastingen. Wijziging van het besluit van 30 October 1884 No. 2, c in Bijblad no. 4118.*

BESLUIT.

No. 34.

BUITENZORG, 24 December 1900

Gelet enz.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat, met ingang van 1 Januari 1901 in het regentschap *Batang* der residentie *Pekalongan*:

1) Terwijl bij het in staatsblad 1872 no. 43 opgenomen artikel 1 van het besluit van 13 Maart 1872 no. 13 waren vastgesteld nieuwe afstandswijzers van de residentien *Krawang*, *Semarang*, *Bagelen* en *Djakakarta* en bij de evenzeer in genoemd staatsblad opgenomen §§ a en b van artikel 2 van hetzelfde besluit voorschriften werden gegeven omtrent het aantal exemplaren, dat van die afstandswijzers zou worden vervaardigd en de bestemming dier exemplaren, werd bij § d van gemeld artikel 2 o.m. voorgeschreven, dat het bepaalde bij de §§ a en b ook van toepassing zou zijn op de achtereenvolgens te arresteeren nieuwe afstandswijzers met bijbehorende schetskaartjes der overige residentien van *Java* en *Madoera*.

a. de ingevolge artikel 2 van het besluit van 8 Augustus 1882 no. 17, te *Soebah* bescheiden ondercollecteur wordt belast met de perceptie van de landrente en andere belastingen in het district *Soebah*;

b. met wijziging in zoover van artikel 1 § II sub b. van het besluit van 30 October 1884 No. 2/c. (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indie* No. 4118), aan den te *Bandar* gevestigden koffie-inkooppakhuismeester worden opgedragen de perceptie en het overmaken van de landrente en andere grondlasten, de bedrijfsbelasting, het hoofdgeld als equivalent voor de afschaffing van eenige verplichte persoonlijke diensten, de belasting op het slachten van buffels, runderen, paarden en veulens en die op het slachten van varkens in het district *Bandar*.

Afschrift enz.

No. 5543

BOSCHWEZEN. *Voorschriften betreffende de wijze, waarop grensregelingen der voorloopig ingerichte djatibosschen en van de daarbij behorende of daaraan toe te voegen terreinen op Java en Madoera worden tot stand gebracht.*

BESLUIT.

No. 41

BUITENZORG 24 December 1900.

Gelezen enz.

Gelet op artikel 8, alinea 3, van het Boschreglement (Staatsblad 1897 No. 61) en op artikel 18, alinea 1, van het Reglement voor den dienst van het Boschwezen op *Java* en *Madoera* (Bijblad op het Staatsblad van N. I. No. 5164);

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Met intrekking van artikel 1 van het besluit van 15 Februari 1889 No. 28 (Bijblad op het

Staatsblad van *Nederlandsch-Indie* No. 4498), voor zoover dat betrekking heeft op de afbakening der djatibosschen van den Lande op *Java* en *Madoera*, vast te stellen de volgende:

VOORSCHRIFTEN *betreffende de wijze, waarop grensregelingen der voorloopig ingerichte djatibosschen en van de daarbij behoorende of daaraan toe te voegen terreinen op Java en Madoera worden tot stand gebracht.*

Artikel 1.

De grenzen der djatibosschen op *Java* en *Madoera* worden ontworpen door de ambtenaren van het Boschwezen.

Artikel 2.

Behoudens het voorgeschrevene in alinea 2 van artikel 8 van het Boschreglement (Staatsblad 1897, No. 61), wordt bij het ontwerpen der grenzen steeds in het oog gehouden:

- a. dat alle overbodige wijzigingen van het boschareaal moeten worden vermeden;
- b. dat het verloop der grenzen zoo eenvoudig en overzichtelijk mogelijk zij;
- c. dat natuurlijke terreinscheidingen en voor den aanleg van wegen geschikte tracé's worden gekozen, wanneer daartoe gelegenheid bestaat en dit wenschelijk wordt geacht.

Artikel 3.

Nadat de ontworpen grenzen op het terrein op voldoende duidelijke wijze zijn aangegeven, wordt een grensprojectkaart in tweevoud samengesteld, waarin op door den Hoofdinspecteur, Chef van den dienst van het Boschwezen, voor te schrijven wijze de belendingen en de tengevolge der grensregeling noodzakelijke areaalwijzigingen zijn aangegeven.

Artikel 4.

Eene commissie, bestaande uit den ambtenaar, die de grensregeling heeft ontworpen, of uit een anderen daartoe door den Hoofdinspecteur, Chef van den dienst van het Boschwezen, aan te wijzen ambtenaar van het Boschwezen, benevens den Controleur (de Controleurs) bij het Binnenlandsch Bestuur en het districtshoofd (de districtshoofden), binnen wier ressorten de betrekkelijke grenzen vallen, de beide laatsten na daartoe door het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur, indien zij rechtstreeks onder dezen werken, of anders door het betrokken Hoofd van plaatselijk bestuur te zijn gemachtigd, onderzoekt:

- a. of de in artikel 3 bedoelde grensprojectkaart overeenstemt met de op het terrein ontworpen grensregeling;
- b. of, en zoo ja welke, wijzigingen van het boschareaal het gevolg zullen zijn van de ontworpen regeling;
- c. de doelmatigheid der ontworpen grenzen, speciaal ten opzichte van de rechten en de belangen van de betrokken Inlandsche bevolking in gevallen van grondruil, en zulks met inachtneming der voorschriften in het volgende artikel.

Artikel 5.

(1) Aanhechting van niet tot het vrije staatsdomein behorende gronden mag alleen geschieden met toestemming van de belanghebbenden.

(2) Maken deze laatsten hunne inwilliging afhankelijk van het toestaan van bepaalde voorwaarden, dan beoordeelt de commissie in hoeverre in deze voorwaarden kan worden getreden.

(3) Steeds moet worden getracht door inruil van de aan te hechten tegen de af te schrijven gronden tot overeenstemming te geraken. Is dat niet mogelijk, dan kan een matige schadeloosstelling in geld dan wel geheele of gedeeltelijke afstand van het op de af te schrij-

ven gronden voorkomende houtgewas in overweging worden genomen.

Artikel 6.

(1) Wanneer afschrijving van eenig gedeelte van het boschgebied plaats heeft ten behoeve van particuliere personen of vereenigingen voor den aanleg van werken, die geacht worden in het belang van het algemeen te zijn, of ter verkrijging van bouwterreinen voor nijverheidsondernemingen, dan zijn die particuliere personen of vereenigingen verplicht het op de af te schrijven gronden voorkomende houtgewas over te nemen.

(2) De voor het over te nemen houtgewas verschuldigde retributie wordt door den betrokken Houtvester berekend volgens onderstaanden maatstaf, wanneer het natuurbosch betreft:

A. voor rechthoekig beslagen houtwerken van djatihout ter lengte van:

- a. 5 Meters of meer *f* 18 (*achttien gulden*) per M³;
- b. 3 Meters tot minder dan 5 Meters *f* 15 (*vijftien gulden*) per M³;
- c. minder dan 3 Meters *f* 12 (*twaalf gulden*) per M³;

B. voor onbeslagen houtwerken van djatihout *f* 9 (*negen gulden*) per M³;

C. voor houtwerken van wildhout twee derden van de ad A en B aangegeven retributie;

D. voor brandhout steeds *f* 0.50 (*vijftig cent*) per stapelmeter.

(3) Bij plantsoenen kan door den Hoofdinspecteur, Chef van den dienst van het Boschwezen, worden bepaald, dat de verschuldigde retributie zal worden vastgesteld door de aanlegkosten, gerekend op *f* 45 (*vijf en veertig gulden*) per H. A. over zooveel jaren rente op rente, met aanneming van een rentestandaard van 3½ pCt. (*drie en een half procent*) te prolongeeren, als de leeftijd van het plantsoen bedraagt.

(4) De in de vorige alinea's bedoelde retributie moet worden voldaan, alvorens over het houtgewas mag worden beschikt.

(5) Wanneer de in het tweede lid van dit artikel vastgestelde prijzen voor wildhout onredelijk hoog worden geacht, kan met machtiging van den Gouverneur-Generaal daarop eene reductie worden toegestaan.

Artikel 7.

Geschiedt de afschrijving der boschterreinen niet onder voorwaarde van geheelen of gedeeltelijken afstand van het daarop voorkomende houtgewas, als bedoeld in den slotzin van artikel 5, lid 3, dezer voorschriften, of geschiedt zij niet ten behoeve van een der in het vorig artikel aangegeven doeleinden, dan wordt de exploitatie van het op die terreinen voorkomende houtgewas in het openbaar aanbesteed, tenzij door den Gouverneur-Generaal eene andere wijze van beschikking wordt voorgeschreven.

Artikel 8.

(1) De commissie bedoeld in artikel 4, maakt na voltooiing harer taak, van hare verrichtingen een proces-verbaal in tweevoud op, waarin moeten worden vermeld de uitgestrektheden der af te schrijven en der aan te hechten grondstukken, benevens de namen en woonplaatsen van de actuële bezitters der laatstbedoelde gronden en — eventueel — de voorwaarden wederzijds nopens de aangegane transactie bedongen.

(2) Het in de vorige alinea bedoelde proces-verbaal wordt, vergezeld van de in artikel 3 bedoelde, door de commissie te waarmerken grensprojectkaart, door bemiddeling van het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur, den Directeur van Binnenlandsch Bestuur ter goedkeuring aangeboden.

(3) Na verkregen goedkeuring van dien Departements-

chef wordt de ontworpen grensregeling geacht te zijn tot stand gekomen, met dien verstande, dat de beschikking over de afgeschreven of aangehechte gronden eerst mag geschieden, nadat — eventueel — van weêrszijden aan de overeengekomen voorwaarden is voldaan.

Artikel 9.

Van elke tot stand gekomen grensregeling wordt door den Hoofd-inspecteur, Chef van den dienst van het Boschwezen, kennis gegeven aan den Ingenieur, Chef van den Kadastralen dienst in *Nederlandsch-Indie*.

Ten tweede: Te bepalen, dat in het besluit van 5 April 1899 No. 20 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indie* No. 5405) de woorden „met inachtneming der bij artikel 1 van laatstgemeld besluit vastgestelde regelen,” voor zooveel afbakeningsperceelen van djatibosschen betreft, worden gelezen: „— met inachtneming der bij artikel 1 van het besluit van 24 December 1900 No. 41 vastgestelde voorschriften.”

Afschrift enz.

N°. 5544.

ONDERCOLLECTEURS. PERCEPTIE. REMBANG. *Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in het genoemd gewest opgebrachte belastingen. Wijziging van besluiten in Bijblad n°s. 4118 en 4742.*

BESLUIT.

No. 6.

BUITENZORG, 25 December 1900.

Gelet op het besluit van 16 Augustus 1900 No. 31 (Staatsblad No. 230);

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van artikel 2 van het besluit van 21 December 1884 No. 1/c en § 1 van het besluit van 27 Juni 1888 No. 2 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* Nos. 4118 en 4742), in de residentie *Rembang*, met ingang van 1 Januari 1901, te belasten met de perceptie en het overmaken van de landrente en andere grondlasten, de bedrijfsbelasting, het hoofdgeld als equivalent voor de afschaffing van eenige persoonlijke diensten, de belasting op het slachten van buffels, runderen, paarden en veulens en die op het slachten van varkens, op denzelfden voet als waarop die werkzaamheden elders aan de ondercollecteurs zijn opgedragen:

a. in het district *Djatirogo*, de onderdistricten *Bantjar* en *Boeloe* van het district *Bantjar* en de onderdistricten *Singgahan* en *Senori* van het district *Singgahan*, alle gelegen in de afdeeling *Toeban*, den zoutverkoop-pakhuismeester te *Djatirogo*;

b. in de onderdistricten *Rèngel* en *Soko* van het district *Rèngel* en het onderdistrict *Parèngan* van het district *Singgahan*, alle gelegen in de afdeeling *Toeban*, den ondercollecteur in het regentschap *Bodjonegoro*;

c. in de districten *Padangan* en *Tambakredjo* en het onderdistrict *Ngasem* van het district *Ngoempak*, alle gelegen in de afdeeling *Bodjonegoro*, den zoutverkoop-pakhuismeester te *Padangan*;

a. en c. onder toekenning van een toelage van f 50 (*vijftig gulden*) 's maands en onder toevoeging, ten behoeve van bedoelde administratie, van een Inlandschen schrijver op eene bezoldiging van f 20 (*twintig gulden*) 's maands.

Afschrift enz.

(1)
geste
nopen
beslu
herh
mode
Get
bescl
welk
11:
kome
mak
land
word

van
in
uit
hebb

No. 5545

DRUKWERKEN. *Debiet der van Regeeringswege uitgegeven zoomede door de Regeering aangekochte boeken en andere gedrukten.*

BESLUIT.

No. 1.

BUITENZORG, 26 December 1900.

Gelezen enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Met intrekking van artikel 2 van het besluit van 8 Januari 1882 No. 11 (Bijblad No. 3807), den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te machtigen om aan de van Regeeringswege uitgegeven zoomede door de Regeering aangekochte boeken en andere gedrukten, welke voor het algemeen verkrijgbaar zijn gesteld, de noodige publiciteit te geven door middel van

a. eene doelmatige verspreiding van den betreffenden catalogus, welke gratis verkrijgbaar wordt gesteld;

b. het plaatsen van aankondigingen in de voornaamste stations en halten van de Staatsspoorwegen, voorzoover de beschikbare ruimte zulks toelaat, zullende deze plaatsing kosteloos geschieden.

Ten tweede: De in artikel 1 bedoelde boeken en gedrukten, voorzoover deze, ter beoordeeling van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, bestemd zijn voor eene meer algemeene verspreiding onder het Europeesch of Inlandsch publiek, bij wijze van proef verkrijgbaar te stellen voor in *Nederlandsch-Indie* gevestigde boekhandelaren, welke op hun daartoe strekkend verzoek door den Directeur vd. worden aangewezen, tegen lage-

ren prijs dan voor welke de boeken voor het publiek zijn verkrijgbaar gesteld, en wel:

20 % (*twintig procent*) daar beneden bij aankoop van minder dan één dozijn exemplaren tegelijk; en

25 % (*vijf en twintig procent*) daar beneden bij aankoop van twaalf of meer exemplaren tegelijk;

onder beding dat de betrokken boekhandelaar, blijkens eene op elke aanvraag te stellen uitdrukkelijke verklaring, zich verbindt, om bij wederverkoop der boeken, voorzover deze à contant plaats vindt, ze te verkoopen tegen geen hoogere dan den bovenbedoelden van Gouvernementswege voor het publiek vastgestelden prijs.

Ten derde: Den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te machtigen om wanneer en in zoover als hem zulks noodig of wenschelijk voorkomt van de in artikel 2 bedoelde boeken of gedrukten een door doelmatige stempeling voor verkoop onbruikbaar gemaakt present exemplaar te verstrekken aan de daarbedoelde boekhandelaren ter kennismaking en aan couranten of tijdschriften ter kennisneming met het oog op eventueele bespreking.

Afschrift enz.

GE

(1

To

(10

To

(1)
geste
noper
beslu
herha
mode
Geta
besch
welke
11:
kome
make
landb
worde

van
in d
uit d
hebbe

No. 5516

ONDERCOLLECTEURS. PERCEPTIE. BANTAM. *Regeling met betrekking tot de inning van eenige door de Inlandsche bevolking in genoemd gewest opgebrachte belastingen. Wijziging en uitbreiding van het besluit van 19 April 1893 No. 6 (Bijblad No. 4742).*

BESLUITEN.

I

No. 7.

BUITENZORG, 27 December 1900.

Gelet op artikel 1 van het besluit van 14 Augustus 1900 No. 9 (Staat blad No. 223) enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Met wijziging in zoover van artikel 1 van het besluit van 19 April 1893 No. 6 (Bijblad op het Staatsblad No. 4742, sub XIII), te bepalen, dat daarin voor „in het district *Tanara* en in de in den aan dit besluit gehechten staat genoemde dessa's, behoorende tot het district *Tjirocas*” wordt gelezen „in het district *Pontang*”, zullende in verband daarmede de aan voormeld besluit gehechte staat vervallen;

onder aanteekening dat deze wijziging ingaat met 1 Januari 1901.

Extract enz

II

No. 14.

BUITENZORG, 25 Februari 1901

Herlezen enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met uitbreiding van artikel 1 van het besluit van 19 April 1893 No. 6 (Bijblad op het Staatsblad van N. I. No. 4742, sub XIII), zooals dat is gewijzigd bij artikel 2 van het besluit van 27 December 1900 No. 7, te bepalen, dat de zoutverkoopkhuismeester te *Tanara* op denzelfden voet als waarop die werkzaamheden elders zijn opgedragen aan den ondercollecteur, ook wordt belast met de perceptie en het overmaken naar 's Lands kas te *Serang* (residentie *Bantam*):

a. van de bedrijfsbelasting in de dessa's van het particuliere land *Tjikandi-Ikir* van het district *Tjikandi*;

b. van de belasting op het slachten van buffels, runderen, paarden en veulens in het onderdistrict *Tanara* van het district *Pontang*;

c. van de belasting op het slachten van varkens in de districten *Pontang* en *Tjikandi*.

Extract enz.

No. 5517

BORGTOCHTEN door drukkers of uitgevers gesteld. Verhooging of vermindering van—.

MISSIVE GOUVERNEMENTS SECRETARIS.

Aan

den Resident van *Riouc en Onderhoorigheden*

No. 69a.

BUITENZORG, 8 Januari 1901.

De bij de geheime missive van Uwen ambtsvoorganger van 28 December 1898 No. 81 nader aan het oordeel der Regeering onderworpen vraag, of een Hooft van plaatselijk bestuur de bevoegdheid bezit den door een

(1) gestel
noper
beslu
herha
model
„Geta
besch
welke
11:
kome
make
landb
worde

van e
in de
uit da
hebbel

drukker of uitgever gestelden borgtocht te verhoogen of te verminderen, wordt, naar de meening van den Gouverneur-Generaal, voldoende in het Reglement op de drukwerken in *N. I.* (Staatsblad 1856 No. 74) beantwoord.

Artikel 2 daarvan zegt, dat de borgtocht door het plaatselijk bestuur wordt bepaald; artikel 5, dat de Gouverneur-Generaal den borgtocht kan verminderen of vermeederen en artikel 6, dat, bij vermindering van den borgtocht door betaling van boeten of kosten, de borgtocht *tot het oorspronkelijk door den Gouverneur-Generaal bepaald of nader te bepalen* bedrag zal moeten worden aangevuld.

Uit deze drie bepalingen in haar onderling verband blijkt, naar het inzien van Zijne Excellentie, dat het Hoofd van plaatselijk bestuur, het bedrag van den borgtocht vaststellende, zulks als het ware slechts voorloopig doet, en de Gouverneur-Generaal voor elk bijzonder geval heeft na te gaan, of Hij ook termen vindt om, met gebruikmaking van de bevoegdheid in artikel 5 van het Reglement omschreven, het door het Hoofd van plaatselijk bestuur vastgestelde bedrag te vermeederen of te verminderen.

Met de in het dezerzijdsch schrijven van 23 Mei 1898 No. 1138 vervatte beslissing, dat de bevoegdheid tot vermeederen of vermindering van den borgtocht ook aan het Hoofd van plaatselijk bestuur toekomt, kan de Landvoogd zich dan ook niet vereenigen.

Die bevoegdheid is, Zijns inziens, bij de aangehaalde bepalingen uitgesloten. Ten aanzien van een Hoofd van plaatselijk bestuur kan, naar het den Gouverneur-Generaal voorkomt, alleen sprake zijn van een nieuwen „voorloopigen aanslag,” als b.v. een drukker, die de door den Gouverneur-Generaal bepaalde zekerheid heeft gesteld, later ook het beroep van uitgever of van handelaar in drukwerken gaat uitoefenen.

Op last van Zijne Excellentie heb ik de eer UHedG het vorenstaande mede te deelen.

De w^{de} 1te. Gouvernement-Secretaris,
VAN REES.

N°. 5548

ONDERWIJS. *Niet onderwijzend personeel bij het Gymnasium Willem III. Beschikbaarstelling van fondsen voor schrijfloonen ten behoeve van die inrichting. Wijziging van Bijblad No. 4838.*

BESLUIT.

N°. 16.

BUITENZORG, 12 Januari 1901.

Gelet enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Krachtens machtiging der Koningin

a. met intrekking van het bij artikel 1, § a, van het besluit van 2 November 1892 No. 33 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch Indië* No. 4838) bij het Gymnasium Willem III te *Batavia* in dienst gesteld personeel, ten behoeve van die inrichting in dienst te stellen:

een amanuensis en een concierge, ieder op eene bezoldiging van *f* 100 (*één honderd gulden*) 's maands met twee vijfjaarlijksche traktementsverhoogingen, elke van *f* 25 (*vijf en twintig gulden*) 's maands, en onder genot van vrije woning op het erf der inrichting;

b. enz.

c. voor schrijfloonen ten behoeve van het Gymnasium Willem III te *Batavia* beschikbaar te stellen eene som van *f* 25 (*vijf en twintig gulden*) 's maands.

Extract enz.

N°. 5549.

ONDERWIJS. *Toekenning van subsidie aan de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Modjowarno.*

BESLUIT.

No. 17.

BUITENZORG, 12 Januari 1901.

Gelet enz.

Gelézen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Krachtens machtiging der Koningin aan de kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te *Modjowarno* (*Soerabaja*) te verleenen eene subsidie van f1200 (*één duizend twee honderd gulden*) 's jaars.

Ten tweede: Aan de bij artikel 1 van dit besluit bedoelde subsidie te verbinden de volgende voorwaarden:

1. zoowel aan den Resident van *Soerabaja* of den door dezen aan te wijzen ambtenaar, als aan den betrokken inspecteerenden ambtenaar van het Inlandsch onderwijs wordt, op aanvraag hunnerzijds, te allen tijde toegang tot de school verleend, terwijl het hoofd der inrichting gehouden is aan die autoriteiten alle verlangde inlichtingen te verstrekken over alles wat op de school, het financieel beheer en het onderwijs betrekking heeft;

2. de betrokken inspecteerende ambtenaar van het Inlandsch onderwijs zal desverkiezende worden toegelaten tot het bijwonen van de aan de school te houden overgangs- en eindexamens;

3. het onderwijs, behalve dat in den godsdienst, wordt gegeven volgens een door genoemden inspecteerenden ambtenaar goedgekeurden en in een der school lokalen op eene zichtbare plaats opgehangen rooster van lesuren;

4. het hoofd der school dient jaarlijks in de maand Januari aan genoemden inspecteerenden ambtenaar een verslag in omtrent den toestand der inrichting en de

resultaten van het onderwijs; hij is voorts gehouden tot inzending van al zoodanige administratieve bescheiden als hem van bestuurswege mochten worden voorgeschreven.

Ten derde: enz.

Afschrift enz.

N°. 5550

ONDERCOLLECTEURS. *Ressort van den ondercollecteur te Loerahgoeng. Wijziging van Bijblad No. 4105.*

BESLUIT.

N°. 11.

BUITENZORG, 13 Januari 1901.

Gelet op het besluit van 21 November 1900 No. 2 (Staatsblad No. 310);

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met wijziging in zoover van artikel 2 § II letter A ten 1° a van het besluit van 7 September 1884 No. 23 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4105) te bepalen, dat gerekend van 1 Januari 1901 het ressort van den ondercollecteur te *Loerahgoeng*, regentschap *Koeningan*, residentie *Cheribon*, zal omvatten de districten *Loerahgoeng* en *Tjiawigebang* in genoemd regentschap.

Afschrift enz.

N°. 5551

REISKOSTEN. SOERAKARTA. *Vergoeding der kosten van de dienstreizen der Assistent-Residenten in de residentie Soerakarta. Aanvulling van het besluit in Bijblad No. 4778.*

BESLUIT.

N°. 21.

BUITENZORG, 19 Januari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met aanvulling van het besluit van 7 Mei 1888 No. 17 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 4778), te bepalen, dat de daarbij bedoelde vergoeding aan de Assistent-Residenten in de residentie *Soerakarta* voor den inhuur van particuliere paarden slechts wordt te goed gedaan, voor dienstreizen, welke zich verder uitstrekken dan 6 paal van hunne standplaats.

Extract enz.

No. 5552

VACCINE. REGLEMENTEN.

Bij artikel 4 van het besluit van 20 Januari 1901 No. 15 is vastgesteld het volgende:

REGLEMENT VOOR HET VACCINATIE
BUREAU OP DE HOOFDPLAATSEN
SEMARANG EN SOERABAJA.

Artikel 1. Het vaccinatie-bureau heeft ten doel de gelegenheid open te stellen voor inentingten met animale lympe.

Artikel 2. Het toezicht wordt uitgeoefend door het Hoofd van gewestelijk bestuur.

Artikel 3. De vaccinatiën en revaccinatiën worden verricht door den ter hoofdplaats bescheiden vaccinateur.

Artikel 4. Het vaccinatie-bureau staat onder dagelijksch toezicht van den 1sten Stadsgeneesheer, opziener der vaccine, die de werkzaamheden regelt in overleg met het Hoofd van gewestelijk bestuur en den Gewestelijken eerstaanwezenden officier van gezondheid.

Artikel 5. Aan het bureau wordt op afzonderlijke uren of dagen gelegenheid gegeven tot de volgende vaccinatiën of revaccinatiën:

- a. kosteloos voor Europeanen en met hen gelijkgestelden;
- b. kosteloos voor Inlanders en met hen gelijkgestelden;
- c. tegen betaling van f 1 voor ieder die zich aanmeldt;
- d. tegen betaling van f 2.50 voor ieder die zich aanmeldt.

Artikel 6. Voor elke der in het vorig artikel bedoelde categoriën van vaccinatiën of revaccinatiën wordt zooveel mogelijk wekelijks gelegenheid gegeven, op nader te bepalen dagen en uren, welke bekend gemaakt worden.

Artikel 7. Voor elke aan het bureau gedane vaccinatie (revaccinatie) wordt desverlangd door den 1sten Stadsgeneesheer, opziener der vaccine, kosteloos een schriftelijk bewijs afgegeven, mits de gevaccineerde (gerevaccineerde)—wettige redenen van verhindering uitgezonderd — op het bureau verschijne of daar aan hem worde vertoond op den eersten der voor vaccinatie opengestelde dagen volgende op den zevenden dag na de inenting.

Artikel 8. De animale vaccinstof wordt van het Parc-vaccinogène te *Weltevreden* wekelijks aangevoerd op door den 1sten Stadsgeneesheer, opziener der vaccine, in overleg met den Directeur van bedoeld parc vast te stellen dagen.

Artikel 9. De eventueel ongebruikt gebleven vaccine kan worden verstrekt aan bijzondere personen tegen betaling van:

I. één gulden voor een glasplaatje, eene hoeveelheid koepokstof bevattende voldoende voor de inenting van 3 à 4 personen;

II. vijf gulden voor een buisje, een hoeveelheid koepokstof bevattende voldoende voor de inenting van ongeveer 25 personen;

III. tien gulden voor een buisje, eene hoeveelheid koepokstof bevattende voldoende voor de inenting van ongeveer 50 personen.

Artikel 10. De 1ste Stadsgeneesheer, opziener der vaccine, is belast met het beheer van den inventaris en met het ontvangen der volgens dit reglement geheven inkomsten.

Hij doet de uitgaven voor het huishoudelijk beheer, waartoe het hoofd van gewestelijk bestuur hem, met inachtneming van het bepaalde bij de artikelen 8 en 9

(1)
gesteld
nopens
besluit
herhaal
modell
Getal
beschi
welke
11: "
komen
maker
landbo
worder

van e
in de
uit da
hebben

der voorschriften vervat in het besluit van 10 December 1873 No. 6 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indie* No. 2718), voorschotten kan verleen.

De geheven inkomsten worden driemaandelijks en wel in de eerste week volgende op het afgelopen kwartaal in 's Lands kas ter hoofdplaats gestort.

Artikel 11. In de maand Januari van elk jaar dient de 1ste Stadsgeneesheer. opziener der vaccine, aan het Hoofd van gewestelijk bestuur een verslag in van de verrichtingen van het vaccinatie-bureau, gedurende het afgelopen jaar; deze zendt het van zijn visum voorzien door aan den Gewestelijken eerstaanwezenden officier van gezondheid, die het den Chef over den Geneeskundigen Dienst aanbiedt.

No. 5553

VEEARTSENIJKUNDIGE DIENST.

Waarneming van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst door militaire paardenartsen.

BESLUIT.

No. 37.

BUITENZORG, 22 Januari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen:

I. dat bij ontstentenis of afwezigheid van den gouvernements-veearts, dan wel daar, waar volgens de formatie geen gouvernements-veearts voor het gewest is aangewezen, in dringende gevallen, op verzoek van de Hoofden van gewestelijk bestuur, de militaire paardenartsen — zoo de gezondheidstoestand der aan hunne zorgen toevertrouwde troepenpaarden dit toelaat — door de betrokken plaatselijke (militaire) commandanten kunnen worden aangewezen om met de waarneming van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst te hunner stand-

plaats door het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur te worden belast;

II. dat de militaire paardenartsen, die ingevolge § I van dit besluit met de waarneming van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst zijn belast, daarvoor geene geldelijke tegemoetkoming genieten, doch hun, voor het geval zij naar het oordeel van het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur voor de uitoefening van dien dienst gebruik moeten maken van transportmiddelen, de door hen eventueel daarvoor gedane uitgaven zullen worden vergoed op den voet der bestaande bepalingen.

Extract enz.

N°. 5551.

REGENWAARNEMINGEN IN NEDERLANDSCH INDIË. REGLEMENTEN. *Wijziging van het reglement voor regenwaarnemingen in Nederlandsch-Indië in Bijblad No. 3740.*

BESLUIT.

N°. 17.

BUITENZORG, 25 Januari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van het besluit van 29 Januari 1898 No. 39 te bepalen, dat artikel 9 van het Reglement voor regenwaarnemingen in *Nederlandsch-Indie*, vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 11 Juli 1878 No. 8 (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indie* No. 3740), zooals dit is gewijzigd bij de besluiten van 14 Maart 1879 No. 6 en 17 Januari 1880 No. 15, wordt gelezen als volgt:

Door den Directeur van het Observatorium te *Batavia* worden maandelijksche en jaarlijksche verslagen der ge-

dane regenwaarnemingen opgemaakt, welke als bijlagen der Javasche Courant gepubliceerd worden.

Van deze verslagen worden 575 overdrukken gemaakt, waarvan 275 exemplaren dadelijk na de uitgave ter beschikking van den Directeur van het Observatorium gesteld worden, ter verzending aan de waarnemers in *Nederlandsch-Indië*. De overige 300 exemplaren worden ter Landsdrukkerij bewaard, totdat al de verslagen der in een jaar gedane regenwaarnemingen gedrukt zijn, waarna zij aan die inrichting ingenaaid worden in boekdeeltjes, die een overzicht der in één jaar gedane waarnemingen bevatten en hoofdzakelijk voor verzending buiten *Nederlandsch-Indië* bestemd zijn.

De verdeeling dier 300 boekdeeltjes geschiedt als volgt:

250 exemplaren worden ter beschikking gesteld van den Directeur van het Observatorium, om namens het Gouvernement kosteloos aan wetenschappelijke instellingen en personen uitgereikt te worden;

30 exemplaren worden aan den Minister van Koloniën gezonden, met verzoek om daarvan 20 bij den boekhandel in *Nederland* verkrijgbaar te doen stellen;

10 exemplaren worden ter beschikking van de Regeering in *Nederlandsch-Indië* gesteld en

10 exemplaren worden in *Nederlandsch-Indië* ter Landsdrukkerij verkrijgbaar gesteld.

Afschrift enz.

No. 5555

MIJNBOUW. *Goedkeuring van overeenkomsten en akten, waarbij door Inlandsche zelfbesturen vergunning is verleend tot mijnbouwkundige opsporingen. Inrichting van de akten van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën tot mijnontginning door Inlandsche zelfbesturen verleend. Wijziging van Bijblad No. 442.*

Bij het besluit van 25 Januari 1901 No. 19 is bepaald

a. dat tot goedkeuring door de betrokken Hoofden van gewestelijk bestuur van de overeenkomsten en akten, waarbij door Inlandsche zelfbesturen vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen is verleend, de voorafgaande machtiging wordt vereischt van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid;

b. dat voor de aan de Hoofden van gewestelijk bestuur in te dienen exemplaren van de akten, waarbij door Inlandsche zelfbesturen vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen of concessie tot mijnontginning is verleend, moeten worden gebezigd de daarvoor bij het Depôt van leermiddelen te Weltevreden tegen f 0.25 (vijf en twintig cent) per stuk verkrijgbare gedrukten, waarvan de modellen zijn vastgesteld bij de circulaire van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 15 December 1899 No. 20854a (Bijblad No. 5450).

(1)
geste
noper
beslu
herha
mode
Get
besch
welk
11:
kome
make
landl
word

van
in d
uit d
hebbe

N°. 5556.

AMBTENAREN (INLANDSCHE).

Wensch der Regeering, dat zoowel bij eerste benoemingen in 's Lands dienst als bij bevorderingen tot hooger rang rekening worde gehouden met de door de candidaten of de ambtenaren genoten opleiding. Vaststelling van een nieuw model van opgaven ter vervanging van dat in Bijblad no. 4946.

No. 260

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van gewestelijk bestuur op *Java* en *Madoera*.

BIJLAGEN: 1

BUITENZORG, 28 Januari 1901.

Uit de in voldoening aan de dezerzijdsche circulaire van 2 Juli 1891, No 1559 (Bijblad No. 4762) ingediende opgaven nopens de in de verschillende residenties op *Java* en *Madoera* verblijf houdende jongelieden, die het eindexamen eener Hoofdenschool (thans genaamd Opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren) met gunstig gevolg hebben afgelegd, is den Gouverneur-Generaal gebleken, dat die jongelieden in meerdere gewesten geruimen tijd op eene plaatsing in 's Lands dienst moeten wachten.

In aanmerking genomen de voortdurende mutatie onder de Inlandsche ambtenaren, heeft dit feit bij Zijne Excellentie twijfel doen rijzen of door de Hoofden van gewestelijk bestuur wel voldoende rekening wordt gehouden met den bij de aangehaalde circulaire medege-deelden wensch der Regeering, dat de bedoelde jongelieden bij voorkomende vacatures in voor hen passende betrekkingen aan anderen voorgaan, opdat zij zoo spoedig mogelijk op bezoldiging worden werkzaamgesteld en de Landvoogd acht het daarom niet overbodig de Hoofden

van gewestelijk bestuur met ernst aan te bevelen de verlangens niet uit het oog te verliezen.

Dezelfde motieven, die tot evenbedoeld voorschrift geleid hebben, doen het den Gouverneur-Generaal raadzaam voorkomen, dat gelijke voorrang gegeven worde aan hen, die met vrucht eene Europeesche lagere- of middelbare school doorloopen hebben.

Wat de bestaande contrôle op de naleving van dat voorschrift betreft, is aan Zijne Excellentie de wensche-lijkheid gebleken haar eenigszins anders in te richten, in stede van de opgaven als bedoeld in de dezerzijdsche Circulaire van 14 Augustus 1894 No. 2106 (Bijblad No. 4946) verlangt de Landvoogd voortaan gegevens te ontvangen volgens het hiernevens aangeboden model, welk model reeds dadelijk voor de opgaven over 1900 behoort te worden gevolgd.

Tot dusver is door de Regeering alleen aangedrongen op spoedige plaatsing in 's Lands dienst van de opgeleide adspirant ambtenaren en het gevolg daarvan is geweest, dat hun geen verdere voorrang werd verleend en zij, eenmaal in den dienst opgenomen, veelal op één lijn werden gesteld met hunne ranggenooten, die geene of nagenoeg geene opleiding hadden genoten en in ontwikkeling ver bij hen achter stonden.

In het belang van het verkrijgen van een goed ontwikkeld Inlandsch ambtenaarscorps en teneinde de opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren beter tot haar recht te doen komen, behoort naar het inzien van den Gouverneur-Generaal, eene andere richting te worden ingeslagen.

Het is toch niet het vooruitzicht op spoediger plaatsing alléén dat tot het opdoen van kennis aanspoort, een sterker prikkel zal de zekerheid wezen, dat meerdere ontwikkeling de kans op bevordering verhoogt en deze zekerheid zal de Inlandsche ambtenaar eerst dan verkrijgen, wanneer hij ziet, dat bij benoemingen tot een

hoogeren rang *minder* op ancienniteit gelet wordt en *meer* op ontwikkeling, als gevolg van de genoten opleiding. Het zal dan niet behoeven te gebeuren, zooals reeds meermalen is voorgekomen, dat bekwame personen jaren en jaren in de op den duur voor hen weinig leerzame betrekking van schrijver blijven voortsukkelen, waardoor hunne ambitie geheel dreigt te gronde te gaan. De Inlandsche ambtenaren zullen dan ook ervaren, dat de kosten aan de opleiding hunner zoons besteed, *goed* besteed zijn.

In verband met een en ander wenscht Zijne Excellentie de hoofden van gewestelijk bestuur verder in kennis te zien gesteld met Haar verlangen, dat voortaan ook bij bevorderingen tot hoogere rangen (Assistent-Wedono, Adjunct-djaksa en -hoofddjaksa, Djaksa, Wedono en Hoofddjaksa) meer rekening worde gehouden met de door de Inlandsche ambtenaren genoten opleiding, hetzij aan de Europeesche (burger-) scholen of aan de opleidingscholen, terwijl uit hunne beschikkingen of voordrachten zal moeten blijken of met dat verlangen rekening is gehouden en, zoo niet, waarom dat niet is geschied.

Ingevolge opdracht van den Gouverneur-Generaal, heb ik de eer UHEDG. het vorenstaande mede te deelen, met verzoek U daarnaar te willen gedragen.

De Wd 1ste Gouvernements Secretaris,
VAN REES.

RESIDENTIE . . .**OPGAAF OVER HET JAAR . . . . .**

als bedoeld in de Circulaire van den Waarnemen-
den Eersten Gouvernements Secretaris van
28 Januari 1901 No. 260.

1) Namen der personen, die eene eerste plaatsing in 's Lands dienst erlangden in ambten, waarvoor in aanmerking komen gediplomeerden van de opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren en van Europeesche lagere of middelbare scholen.	2) Tot welke betrekking benoemd.	3) Welke opleiding genoten.	4) Hoelang inkomsten en gang werking geweest.

Casu quo te ver-
lden, waarom niet
woorkeur is gege-
aan een gediplo-
erde van een op-
idingschool voor
landsche ambte-
naren of van een
uropeesche lagere
of middelbare
school.

6) Namen der gedi-
plomeerden van de
opleidingscholen voor
Inlandsche ambtena-
ren en van Europee-
sche lagere of mid-
delbare scholen, die
zich voor plaatsing
hebben aangemeld
en in het verslagjaar
niet in 's lands dienst
zijn opgenomen.

7) Redenen waar-
om nog niet in
's lands dienst
opgenomen.

8) Als hoedanig
tijdelijk werk-
zaam en sinds
hoelang.

N°. 5557.

SOLORIVIER. *Buitenwerkingstelling der bijzondere in het belang van de uitvoering der werken en opnemingen aan de Solorivier vastgestelde bepalingen, opgenomen in Bijblad Nos. 4983, 5184 en 5234.*

BESLUIT

No. 30.

BUITENZORG, 29 Januari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Behoudens het bepaalde bij artikel 2 (1 van dit besluit buiten werking te stellen de besluiten van 26 Mei 1894 No. 1, 11 Augustus 1894 No. 14, 4 Augustus 1894 No. 20, 29 Mei 1895 No. 19, 23 December 1895 No. 19, 18 April 1896 No. 3, 21 Juni 1896 No. 15 en 1 September 1896 No. 8, zoomede artikelen 2 en 3 van het besluit van 6 Januari 1897 No. 22 en artikel 2 van het besluit van 11 November 1897 No. 6, opgenomen onder Nos 4983, 5184 en 5234 van het Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indie*, en artikelen 3, 4, 5 en 6 van het besluit van 18 October 1894 No. 34, voor zoover de bepalingen van de vier laatstgenoemde artikelen nog in stand zijn gebleven na het besluit van 13 Februari 1899 No. 21.

Ten tweede enz. 1)

Extract enz:

---

1) Bij dit artikel is bepaald dat een drietal bij de werken en opnemingen aan de rivier de Solo geplaatste tijdelijke ambtenaren voorloopig, tot tijd en wijle nader omtrent hen zal worden beschikt, onder de voorwaarden, waarop zij voor hunnen tegenwoordigen werkkring in dienst werden genomen, ten behoeve van het onderhoud en de bewaking der geschorste Solowerken in dienst worden gehouden.

N°. 5558.   AMBTSVELDEN. *Regeling van het ambtelijk grondbezit van het dessabestuur in de Gouvernementslanden op Java en Madoera.*

I

BESLUIT.

N°. 44.   BUITENZORG, 5 Februari 1901.

Gelezen enz.

Gelet op de circulaire van den w^{den} 1sten Gouvernements-Secretaris van heden n°. 331^d;

De Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Vast te stellen den volgenden:

„LEIDRAAD voor de regeling van het ambtelijk grondbezit van het dessabestuur in de Gouvernementslanden op *Java* en *Madoera*”.

ARTIKEL 1.

Onder „ambtelijk grondbezit” of „ambtsvelden” worden in dezen leidraad verstaan de bouwgronden of vischvijvers, aan het dessahoofd en de leden van het dessabestuur uit hoofde van hun ambt ten gebruike afgestaan, afgescheiden van het aandeel, c. q. aan die personen bovendien toegekend in de overige bouwgronden of vischvijvers der dessa.

ARTIKEL 2.

Met in achtneming van de ter zake van Regeeringswege gegeven algemeene voorschriften en van de hieronder volgende bepalingen, wordt, in overleg met de

Inlandsche bevolking, door de zorg der hoofden van plaatselijk bestuur geleidelijk eene regeling tot stand gebracht, ten doel hebbende, zoo mogelijk, aan *elke* betrekking in het dorpsbestuur te verbinden het recht van gebruik eener in ligging en grootte onveranderlijke uitgestrektheid ambtstvelden.

ARTIKEL 3.

(1) De uitgestrektheid van het ambtelijk grondbezit zal, na de invoering dier regeling *ten hoogste* mogen bedragen:
 voor de betrekking van dessahoofd..... bouws
 sawahvelden,

voor de betrekking van tjarik..... bouws sawahvelden,
 „ „ „ „ kamitoewa.. „ „ enz. (1).

(2) Indien het ambtelijk grondbezit geheel of gedeeltelijk uit vischvijvers of tegalgronden bestaat, worden de eerste voor de uitvoering dier regeling gelijkgesteld met de....., de tweede met de..... uitgestrektheid sawahvelden (2).

(3) De bij de toepassing der vorige alinea's beschikbaar komende velden, welke niet benoodigd zijn tot aanvulling van het ambtelijk grondbezit van het dessahoofd of de leden van het dorpsbestuur, worden behoudens inachtneming van het bepaalde bij artikel 4 en de tweede alinea van artikel 5, in minnelijk overleg en met goedvinden der rechthebbenden, bestemd tot weideveld, voor zoover in de betrokken gemeente daaraan behoefte bestaat.

ARTIKEL 4.

Waar het ambtelijk grondbezit van het bij de tenuit-

---

(1) Doen zich in een gewest karakteristieke verschillen in toestanden voor, dan spreekt het van zelf, dat, bij de bepaling der maxima enz, zoo noodig daarmede rekening kan worden gehouden.

(2) B. v. »dezelfde», »de halve» uitgestrektheid enz.

voerlegging der bovenbedoelde regeling in functie zijnde dessahoofd het in artikel 3 vastgesteld maximum te boven gaat, wordt alleen het binnen die grens vallend gedeelte als *ambtsveld* blijvend aan de betrekking verbonden en het meerdere aangemerkt als aan den titularis, tot diens aftreden als zoodanig of tot diens overlijden, *persoonlijk in bruikleen* te zijn gegeven.

ARTIKEL 5.

(1) De uitgestrektheid ambtsvelden, door de leden van het dessabestuur gezamenlijk genoten of voor dezen beschikbaar gesteld, wordt tusschen de verschillende ambten onderling verdeeld met inachtneming van het bij artikel 3 voor elke betrekking in dat bestuur bepaald maximum en van de daarbij aangegeven volgorde, in dier voege dat aan een hooger genoemde betrekking nimmer een *kleiner* aandeel wordt toegewezen dan aan een lager genoemde.

(2) Ingeval de dadelijke invoering dier verdeeling bij de gemeente bezwaar mocht ontmoeten, blijven de leden van het dessabestuur, wier ambtelijk grondbezit de aan hunne betrekking te verbinden uitgestrektheid te boven gaat, in het genot van dat meerdere tot het, in overleg met het Bestuur, door de gemeente te bepalen tijdstip; zullende in dat geval op de betrokken ambtsvelden de in artikel 4 bedoelde scheiding voorshands mede worden toegepast.

(3) Bij de verdeeling wordt zooveel mogelijk rekening gehouden met de agrarische verhouding tusschen de hoofdvestiging der dessa en hare gehuchten en tusschen deze laatste onderling, o. m. in dien zin, dat, indien het communaal bouwgrondbezit voor alle of enkele onderdeelen der dessa gescheiden is, ook bij de regeling der ambtsvelden het bestuur dier onderdeelen en de inkomsten daarvan zelfstandig worden beschouwd, voor zoover

althans die personen niet rechtstreeks ten nutte der geheele dessa werkzaam zijn.

(4) Tevens wordt, wat de ligging als anderszins der aandeelen betreft, zooveel doenlijk te rade gegaan met bestaande toestanden, met dien verstande nochtans dat, zonder openlijken of vermoeden dwang en zonder krenking van rechten, waar noodig en uitvoerbaar gestreefd wordt naar vereeniging der ambtsvelden tot enkele weinige behoorlijk afgeronde complexen.

(5) Door de in dit artikel bedoelde verdeeling wordt in geen geval inbreuk gemaakt op eventueele rechten op te veld staand gewas.

ARTIKEL 6.

(1) Vorming van ambtsvelden ten behoeve van het dorpsbestuur mag niet anders geschieden dan:

- 1^e. met vergunning der Regeering of van de door deze daartoe gemachtigde autoriteit, indien tot dat doeleinde de beschikking wordt verlangd over gronden, behoorende tot het vrij Staatsdomein;
- 2^e. in minnelijk overleg en met goedvinden der rechthebbers, ingeval de benoodigde gronden niet behooren tot het vrij Staatsdomein.

(2) Na de invoering der in artikel 2 bedoelde regeling mag het ambtelijk grondbezit niet worden uitgebreid dan met toestemming van het Hoofd van plaatselijk bestuur.

ARTIKEL 7.

(1) Terstond na de totstandkoming der in alinea 1 van artikel 5 bedoelde verdeeling, wordt het ambtelijk grondbezit, verbonden aan elke betrekking in het dessabestuur, gemeten en in kaart gebracht en, binnen een naar gelang der omstandigheden door het plaatselijk bestuur voor elk geval te bepalen tijdsverloop, op de daartoe aangewezen punten door de zorg van het dessahoofd op duurzame wijze afgebakend.

(2) In het geval, vermeld in alinea 2 van voornoemd artikel, heeft voorshands alleen meting, kaartteering en afbakening plaats voor die betrekkingen, welker ambtelijk grondbezit bij de latere invoering der bij die bepaling bedoelde verdeeling geene wijziging meer ondergaat.

(3) Van de vervaardigde kaarten wordt aan het Bestuur eene calque uitgereikt, welke, naderhand onderdistrictsgewijze tot bundels vereenigd, in het..... archief (1) wordt bewaard.

ARTIKEL 8.

(1) Uitbreiding van het bestuur van een dessa of gehucht wordt slechts dan toegestaan, wanneer voor de in te stellen betrekkingen eene zoodanige uitgestrektheid ambtstvelden beschikbaar wordt gesteld als, volgens het in de eerste alinea van artikel 5 uitgesproken beginsel, in verhouding tot de reeds in die dessa of dat gehucht bestaande ambten wordt vereischt.

(2) Blijkt echter aan het Hoofd van plaatselijk bestuur overtuigend, dat de vervulling dier voorwaarde overwegende bezwaren zou opleveren, dan wordt met eene nieuwe verdeeling van de bestaande ambtstvelden of een gedeelte daarvan genoeg genomen.

ARTIKEL 9.

Na de meting en kaartteering van het voor eenige betrekking in het dorpsbestuur vastgesteld ambtelijk grondbezit, worden de uitgestrektheid en de aard daarvan aangeteekend in het Nominatief register van het dessabestuur, zoomede op het bewijs van inschrijving van den betrokken persoon (2).

---

(1) Het districtsarchief, het archief van den betrokken Controleur of welk ander archief daarvoor het doelmatigst wordt geacht.

(2) Dit laatste voor de gewesten, waar dergelijke bewijzen aan de leden van het dessabestuur worden uitgereikt.

Wijzigingen, van welken aard ook, in die gegevens worden eveneens onverwijld ingeschreven.

ARTIKEL 10.

Afwijkingen van het bepaalde bij dezen leidraad vereischen de voorafgaande goedkeuring van het Hoofd van gewestelijk bestuur.

Afschrift enz.

II

CIRCULAIRE.

Aan

de Hoofden van gewestelijk bestuur op *Java* en *Madoera* (except die der *Vorstenlanden*).

N°. 331 *d*.

BUITENZORG, 5 Februari 1901.

De in het jaar 1898 ingestelde onderzoeken, nopens de toepassing der grondhuurordonnantie in Staatsblad 1895 n°. 247, brachten o. m. aan het licht, dat de tenuitvoerlegging der, na de bekende heerendienst-enquête, in de jaren 1888—1892 vastgestelde gewestelijke regelingen, betreffende het ambtelijk grondbezit van het dessabestuur, in meer dan een gewest te wenschen overliet.

De Regeering heeft daarin aanleiding gevonden om den Hoofdinspecteur van Cultures terzake een speciaal onderzoek te doen opdragen, hetwelk geleid heeft tot het voorstel eener algemeene herziening van de evenbedoelde regelingen, wat de hoofdpunten aangaat, naar een door den Gouverneur-Generaal goed te keuren schema.

De nadere beschouwing toch dier regelingen deed daarin gebreken kennen van zoo overwegenden aard, dat het oordeel over de werking en de gevolgen der getroffen voorzieningen bezwaarlijk gunstig had kunnen luiden.

Een der voornaamste daarin aangetroffen misgrepen was, dat ten aanzien van de uitgestrektheid der ambtsvelden

een maatstaf was aanvaard, welke feitelijk op willekeurigen grondslag berustte. Als zoodanig was in de meeste regelingen zeker percentage van de bouwgronden of van de communaal bezeten velden der dessa aangenomen, in weerwil dat tusschen de oppervlakte van het bebouwde areaal der dessa, hoeveel te meer nog tusschen het c. q. in den communalen bezitsvorm verkeerend gedeelte daarvan, en de verantwoordelijkheid, de zorgen en lasten, verbonden aan het ambt van dorps hoofd of lid van het dessabestuur, met welke omstandigheden de ambtelijke belooning naar billijkheid toch gelijken tred moest houden, geene evenredigheid behoefde te bestaan en in de meeste gevallen ook niet bestond.

Naar de letter werd over het algemeen beoogd de vaststelling van *maxima*, tot welke het ambtsbezit der dessa-hoofden en leden van het dorpsbestuur — te zamen of voor elk dier beide categorieën afzonderlijk — zou mogen gaan; in hunne toepassing werden de aangenomen cijfers echter niet zelden als *fixa*, als verplichtend, aangemerkt.

Verdiende dit reeds weinig goedkeuring, bepalingen, als voor enkele gewesten uitgevaardigd, dat het ambtelijk grondbezit *minstens* een bepaald aantal bouws moest bedragen, de vaststelling alzoo van *minima* voor de grootte daarvan, lagen uit den aard der zaak buiten de bevoegdheid van het Hoofd van gewestelijk bestuur.

Zooals gezegd, bepaalden de gestelde maxima zich schier algemeen, zoo niet tot de geheele uitgestrektheid der ambtsvelden van het dessahoofd en de overige bestuursleden te zamen, althans, wat de laatstbedoelde personen betreft, tot hun *collectief* apanagebezit, zonder dat men met de onderverdeeling daarvan zich verder bezig hield.

Uitzondering bieden alleen de regelingen voor de residentiën *Rembang* en *Japara* — de twee eenige gewesten, waar de belooning voor iederen functionaris afzonderlijk werd geregeld — welke uitzondering gegrond was op de

juiste overweging, dat door alleen de gezamenlijke uitgestrektheden der ambtsvelden vast te stellen, slechts ten halve het doel bereikt zou worden, hetwelk op den voorgrond diende te staan, het brengen van regelmaat in de in zoovele opzichten verwarde huishouding der dessa.

„Immers” — vindt men in de toelichting tot het apanagebesluit voor *Rembang* aangevoerd — „ook dan nog staat „het den petinggi (het dorps hoofd) vrij, binnen die grenzen „naar willekeur vrienden en verwanten in het dorpsbestuur „te bevoordeelen en anderen door inkrimping of berooving „van hunne ambtsvelden te dwingen hunne betrekking „prijs te geven.”

Ook in dit opzicht bleven voor verscheidene gewesten de getroffen voorzieningen dus beneden de desiderata eener goede regeling.

Met enkele weinige exceptiën stuit men voorts algemeen op de inconsequentie, dat ook voor de leden van het *dessabestuur* de toepassing der bepalingen omtrent de uitgestrektheid van het ambtelijk grondbezit eerst mocht plaats vinden bij de verkiezing van een nieuw *dorpshoofd*.

Hoezeer voor de actueele bekleeders dezer laatste functie dat voorbehoud *om bijzondere redenen* billijk en noodzakelijk was, tusschen de rechten der leden van het gemeente-bestuur op hunne ambtsvelden en de aanstelling van een nieuw *dessahoo'd* zoekt men te vergeefs eenig logisch verband.

De vooronderstelling schijnt daarom niet ongegrond, dat het niet zoozeer om principieele redenen was, doch meer om voor de betrokken personen aan de zaak een milderen schijn te geven, dat die reconciliante clause werd opgenomen, waarbij dan echter uit het oog werd verloren dat voor vele dessa's de tenuitvoerlegging daarmede tal van jaren werd verdaagd.

Afgescheiden van een en ander, is het te betreuren, dat bij de uitvaardiging der regelingen te weinig rekening is gehouden met de beschikbare middelen, namelijk allerwegen maatregelen zijn verordend, waarvan eene behoorlijke

verwezenlijking, binnen eene redelijk tijdsverloop, alleen daar mogelijk was, waar het Bestuur tot dat doel de beschikking had, zoo niet over een voldoende personeel van den Kadastralen Dienst, althans in genoegzame mate over andere min of meer technisch gevormde werkkrachten.

Ofschoon toch elders in enkele streken met toewijding door het Inlandsch bestuur zoo goed mogelijk aan het gemis daarvan is tegemoet gekomen, was de algemeene bevinding bij het in hoofde bedoeld onderzoek deze, dat de opvolging der bepalingen omtrent de afbakening, opmeting en kaartering der ambtsvelden over het algemeen *veel*, in sommige gewesten *alles*, te wenschen had overgelaten en slechts in enkele residentiën de uitvoering boven het middelmatige was geweest, en dat, tegenover enkelen, welke vrij goede kaarten van de ambtsvelden binnen hun ressort hadden vervaardigd, een veel grooter aantal Inlandsche ambtenaren, om niet te spreken van oppassers en dessaschrijvers, stond, die nutteloos tijd en arbeid hadden besteed aan de samenstelling van kaarten, welke slechts als waardeloos zijn te qualificeeren.

Waar de hoofdpunten in de meeste residentiën reeds tot bedenkingen van zoo ernstigen aard aanleiding gaven, is het duidelijk dat alleen eene grondige, oordeelkundig geleide algemeene herziening der zaak tot een bevredigenden toestand zal kunnen voeren.

In zeker opzicht zijn echter aan zoodanige herziening thans grooter bezwaren verbonden, vereischt deze althans meer omzichtigheid dan bij de oorspronkelijke regelingen gevorderd werd.

Terwijl de ontwerpers hiervan schier overal op als het ware nog geheel open terrein zich bewogen, zal men — hier in meerdere, daar in mindere mate — thans in de meeste gewesten rekening hebben te houden met hetgeen inmiddels reeds tot stand is gekomen, zij het ook naar grondslagen of met gebruikmaking van middelen, welker

van den Gouverneur-Generaal, het volgende onder Uwe aandacht te brengen.

In hoofdzaak zijn het de in het jaar 1891 voor de residentie *Rembang* gegeven voorschriften geweest, welke bij de samenstelling van het schema tot voorbeeld hebben gediend.

In de eerste plaats wat aangaat de bepalingen tot tegen- gang van overmatige uitgebreidheid van het ambtelijk grondbezit, als hoedanig, met terzijdestelling van het hiervoren gewraakte percentagesstelsel, onafhankelijk van andere omstandigheden, dus uit een zuiver *objectief* oog- punt, in dat gewest voor het dorps hoofd en iedere cate- gorie van dessabestuurders, naar gelang van het gewicht en de bijzondere eischen der betrekking, een bepaald aantal bouws grond als algemeen *maximum* voor het ambtsbezit werd vastgesteld.

Voorts ten aanzien van de, als reeds medegedeeld, zoo- wel daar als voor de residentie *Japara* gevolgde gedrags- lijn, om, met inachtneming van die *maxima*, naar gelang van den plaatselijken toestand en andere overwegingen van dien aard, *zooveel mogelijk aan iederen functionaris in de dessabesturen* in overleg met de ingezetenen het genot te verzekeren van een naar ligging en uitgestrekt- heid onveranderlijk ambtsveld.

Dit laatste met eerbiediging, voor zooveel noodig, van de aanspraken der actueele titularissen.

Ook aan dit beginsel was in de regeling voor meer- genoemd gewest uitdrukking gegeven. Echter alleen ten opzichte van de tijdens de tenuitvoerlegging der voor- schriften in functie zijnde *dessahoofden*, aan wie, indien de door hen geoccupeerde ambtsgronden het voor hunne betrekking vastgestelde maximum in uitgestrektheid te boven gingen, het meerdere, boven hetgeen definitief aan het ambt zou worden verbonden, tot hun aftreden of overlijden *persoonlijk in bruikleen* werd gelaten.

Ofschoon nu, zooals hooger is opgemerkt, het voor-

behoud in de meeste vigeerende regelingen, dat voor *de leden van het dessabestuur* de bepalingen nopens de uitgestrektheid der apanage-velden eerst toepassing zouden verkrijgen bij de verkiezing van een nieuw *dorpshoofd*, elken logischen grond miste, kan niettemin ook voor die beambten eenig uitstel gewenscht blijken.

Wel is waar heeft men niet, als bij het *dessahoofd*, te hunnen aanzien rekening te houden met door het Bestuur verleende besluiten van aanstelling, den functionaris als zoodanig bepaalde voordeelen in den vorm van apanagegronden als anderszins verzekerd, met welke toezegging latere ontneming van een deel dier inkomsten minder vereenigbaar zou wezen, maar dit neemt niet weg, dat in sommige gevallen bijzondere omstandigheden ook voor die beambten zeker tijdperk van overgang raadzaam kunnen doen zijn.

Zonder nu in een algemeen voorschrift te vervallen, dat voor elke *dessa* de zoozeer wenschelijke vlugge afwikkeling der zaak tot een verwijderd tijdstip zou verschuiven, kan daartoe worden bepaald dat, indien de *dadelijke* invoering der in overleg met de gemeente vastgestelde verdeling der ambtsgronden, onder de verschillende leden van het dorpsbestuur, bij de *dessa* bezwaar mocht ontmoeten, diegenen, wier tegenwoordig apanagebezit de voor hun ambt overeengekomen uitgestrektheid overtreft, in het genot van dat meerdere kunnen blijven tot het, in beraad met het Bestuur, *door de gemeente aan te wijzen tijdstip*.

Hoe echter over de urgentie eener zoodanige voorziening worde gedacht, omtrent één punt worde nimmer onderscheid gemaakt. De billijkheid brengt namelijk mede, dat door de hier beoogde regelingen in geen geval inbreuk worde gemaakt op eventueele rechten op te veld staand gewas, — een beginsel waarvan de gemeenschap zelve trouwens noode eenige afwijking zou gedoogen.

Wat aangaat de tenuitvoerlegging der gewenschte nieuwe

regelingen, is het standpunt der Regeering hiervoren in hoofdzaak kenbaar gemaakt.

Ofschoon geenszins geheel verwerpend wat zonder technische hulp met de plaatselijk beschikbare middelen tot stand is gebracht, is Zij nochtans van meening, dat bevredigende resultaten in deze alleen zijn te verwachten, wanneer de uitvoering wordt opgedragen aan personeel van voldoende opleiding.

Op zich zelf behoeft dit niet mede te brengen, dat de hulp der Inlandsche opmeters van het Kadaster per se onmisbaar zou zijn.

In casu toch geldt het geene metingen, welke eene rijpe practische ervaring vereischen, doch eenvoudig de opmeting en kaartteering van betrekkelijk kleine, meeren-deels vlakke stukken grond, waarbij ten overvloede met een vrij ruim gestelde nauwkeurigheidsgrens genoeg is te nemen, vermits het in deze er feitelijk weinig toe afdoet of de afgebakende apanages eenige roeden grooter of kleiner zijn dan het register aanwijst, doch fixiteit in ligging en grenzen hoofdzaak is. Ook de verbinding der metingen aan vaste terreinvoorwerpen — bovendien alleen noodig waar niet de ligging aan wegen, rivieren of leidingen, aan den rand eener kampong of van gronden van anderen cultuurtoestand, de plaats van het veld reeds genoegzaam doet kennen — is in den regel geen zaak, welke bijzondere bedrevenheid vordert.

Evenmin echter zij daarmede gezegd, dat de hier besproken werkzaamheden aan de bemoeienis van het Kadaster onthouden zouden moeten worden.

Integendeel ligt het in de eerste plaats op den weg van dien tak van dienst om in deze het Bestuur met alle beschikbare middelen ter zijde te staan.

Waar echter de krachten van het Kadastraal personeel te kort schieten om binnen enkele jaren de hierbedoelde taak ten einde te brengen, behoeft deze omstandigheid op zich zelf nog geene reden te zijn om voorshands van

eene wederopvating van het vraagstuk af te zien, daar toch ander Inlandsch personeel, mits goed gekozen, in korten tijd door een deskundige voldoende is te bekwaamen om, onder toezicht der Europeesche ambtenaren van het Kadaster, met een eenvoudig instrument — een met zorg vervaardigd planchet zal ongetwijfeld reeds meer dan voldoende kunnen zijn — de vereischte opnemingen behoorlijk te verrichten.

Uit den aard der zaak geldt deze laatste beschouwing niet voor de gewesten, waar de kadastrale landrentemetingen zijn aangevangen en dus de opnemingsvelden tegelijkertijd met die der overige dessagronden geleidelijk zal geschieden, noch ook voor de residentien, waar het apanage-bezit van het dessabestuur weinig of niets te beteekenen heeft. Met het niet te verhelten, door de ondervinding reeds te zeer gestaafde feit voor oogen, dat het maken van regelingen, zonder voor eene geleidelijke, goede uitvoering te kunnen instaan, in deze niets dan eene nuttelooze bemoeijking voor het Europeesch en Inlandsch bestuurspersoneel en eene kwelling voor de bevolking is, worde evenwel elders, waar uit de hierbedoelde herzieningen der apanage-bepalingen omvangrijke werkzaamheden van den bovenomschreven aard zouden voortvloeien, vooraf nauwgezette overweging geschonken aan de vraag of en tot welke grens het ter plaatse beschikbaar kadastraal personeel bij machte zal zijn om binnen een redelijk aantal jaren die taak ten uitvoer te brengen.

Voorts, indien ten deele de tijdelijke hulp van speciaal daarvoor aan te wijzen personeel mocht worden vereischt — in welk geval aan de betrokken personen, voor zooveel buiten hun eigenlijk ambtelijk ressort werkzaam gesteld of bepaaldelijk voor dat doel in dienst genomen, zekere vergoeding of bezoldiging uit 's Lands kas zou behooren te worden verstrekt —, welke, vermoedelijk met goeden uitslag in korten tijd daarvoor op te leiden, werk-

krachten ter plaatse aanwezig zijn en welke kosten aan het gebruik daarvan en de aanschaffing der c. q. ontbrekende instrumenten en andere benodigdheden verbonden zouden wezen.

Waar de slotsom dier overwegingen van dien aard blijkt te zijn, dat, in verband met andere belangen, de Regeering tot de geraamde uitgaaf geene termen zou kunnen vinden, bepale men voorshands zich tot dat gedeelte van het gewest of van de bevolen maatregelen, waarvoor de uitvoering der metingen enz. binnen eenige jaren met de beschikbare werkkrachten van den Kadastralen Dienst zal kunnen geschieden, doch onthoude men overigens zich van regelingen, welke, tot grooten last voor Bestuur en bevolking, om hare gebrekkige tenuitvoerlegging vermoedelijk na weinige jaren opnieuw door reorganisatiën gevolgd zouden moeten worden.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING.

Is hiermede in hoofdzaak de wijze toegelicht, waarop de in voormelden Leidraad aangegeven regeling van het apanage-vraagstuk in de Gouvernementslanden op *Java* en *Madoera*, waar noodig en in bovenbedoelden zin uitvoerbaar, toegepast zal moeten worden, ten aanzien van de détails van het onderwerp worde met de onderstaande artikelsgewijze bespreking te rade gegaan.

ARTIKEL 1. Van de in dit artikel gegeven definitie van het begrip: „*ambtelijk grondbezit*” of: „*ambtstvelden*”, vereischt alleen de laatste zinsnede: „*afgescheiden van het aandeel, c. q. aan die personen bovendien toegekend in de overige bouwgronden of vischvijvers der dessa*” eenige bespreking.

Het is duidelijk, dat deze toevoeging betrekking heeft op het in verscheidene dessa's voorkomend gebruik, om gogo's, na hunne aanstelling tot lid van het dessabestuur,

nevens hun ambtelijk grondbezit in het genot van een aandeel in de communale velden of vischvijvers te laten.

Regel is dit echter niet, zoodat, bij eventueel ontslag uit hunne betrekking, de betrokken personen dansteeds het gevaar loopen gedurende korteren of langeren tijd, tot wederom een aandeel in gemelde gronden voor hen beschikbaar komt, van grondbezit verstoken te zijn.

Waar niet in minnelijk overleg met de ingezetenen der dessa aan eerstbedoeld gebruik ingang is te verschaffen en de moeilijkheid aldus geheel en al uit den weg is te ruimen, zal het Bestuur aan het geschetste bezwaar tegemoet kunnen doen komen door, in de dessa's waar de communale gronden niet aan jaarlijksche verdeling onderworpen zijn, op den billijken regel te doen wijzen, dat op eervolle wijze ontslagen bestuurders, voor zooveel overigens naar de plaatselijke gebruiken daarvoor in aanmerking komend, bij hun aftreden *steeds de eerste plaats zullen erlangen* onder de gegadigden voor een gogol-aandeel.

Ook bij meerdere fixiteit der grondverdeling zal hun dan betrekkelijk spoedig zulk een aandeel te beurt vallen.

ARTIKEL 2. De hoofdstrekking dezer bepaling, het streven om aan *elke* betrekking in het dorpsbestuur zooveel mogelijk het recht van gebruik eener *in ligging en grootte onveranderlijke* uitgestrektheid ambtsvelden te doen verbinden, vond hiervoren reeds bespreking.

ARTIKEL 3. Vaststelling, voor het dorps hoofd en iedere categorie van dessabestuurders, van een naar gelang van het gewicht en de bijzondere eischen van elk ambt bepaalde uitgestrektheid grond, als algemeen *maximum* voor het aan die betrekkingen te verbinden apanage, is een der eischen voor de nieuwe regelingen van het ambtelijk grondbezit genoemd.

Op welke cijfers die maxima zijn te stellen en welke

volgorde bij de bepaling daarvan ten opzichte der verschillende ambten in het gemeentebestuur in acht zal zijn te nemen, hetzij, als in *Rembang*, die van tjarik, kamitoewā, kabajan, djāgābājā, kabajan gladak, modin, hetzij een andere, zal naar de plaatselijke omstandigheden in iedere residentie beoordeeld moeten worden; zoo noodig kan zelfs elk administratief onderdeel van het gewest daarbij afzonderlijk worden beschouwd.

In het algemeen echter zij aanbevolen die maxima ruim te kiezen, zoodat alleen werkelijk buitensporige uitgestrektheden daardoor tot het redelijke worden teruggebracht.

Zooals toch in de Toelichting der regeling voor genoemde residentie terecht is opgemerkt, ter wille eener, over alle deelgerechtigden der dessa omgeslagen, niets beduidende vermeerdering van de uitgestrektheid der gogolaandeelen in de communaal bezeten gronden, worde niet voor de toekomst de basis van het geheele bestuurswezen, het bezit van een behoorlijk bezoldigd, op het behoud zijner betrekking prijs stellend dorpsbestuur opgeofferd.

Te ontkennen is het niet, dat het aanbeveling zou verdienen, bij de bepaling der onderwerpelijke cijfers zoo mogelijk rekening te houden met verschillen in den vloeiingstoestand, de productiviteit enz. der gronden.

Aldus te werk gaande, zou men evenwel gevaar loopen ten slotte in bijzonderheden te vervallen, waarop alleen acht is te slaan door voor buitengewone omstandigheden afwijking van de algemeene regels toe te laten, doch waarin men overigens zoo weinig mogelijk zich begeve, te meer wijl verschillende dier factoren aan wijziging en subjectieve invloeden onderhevig zijn.

Nochtans scheen het wenschelijk, ten deze rekening te houden met de drie karakteristieke vormen, waarin ambtelijk grondbezit voorkomt, nl. het genot van *sawahs*, van *vischvijvers* of *tegalgronden*, door in alinea 2 voor de toepassing der gestelde maxima één bouw der laatste

soort gronden, welke over het algemeen in de schatting der bevolking aanzienlijk lager staan dan de beide andere categorieën, aequivalent te verklaren met bijv. de halve uitgestrektheid sawahvelden of vischvijvers, of eenige andere verhouding van dien aard vast te stellen.

In afwachting van nadere voorzieningen in het belang van den veestapel op *Java* en *Madoera*, acht de Regeering het verder zeer gewenscht de onderwerpelijke regelingen al aanstonds te baat te nemen om, waar daaraan behoefte blijkt te bestaan en een surplus van ambtsvelden wordt aangetroffen, hetwelk niet tot aanvulling der apanages van andere bestuurders behoeft te dienen, dat surplus te doen bestemmen tot weideveld, met het oog waarop de derde alinea aan het onderwerpelijk artikel is toegevoegd.

ARTIKEL 4. In zoover wijkt de redactie van dit artikel eenigszins af van die der hoogeromschreven analoge voorziening, dat het beter werd geacht om, waar het apanage van den *loerah* het maximum voor die betrekking overtreft, *deze laatste uitgestrektheid* als definitief aan het ambt verbonden te beschouwen. De bepaling, welk gedeelte dier velden voortaan als zoodanig zal dienen, behoort natuurlijk in overleg met de gemeente te geschieden.

ARTIKEL 5. Aan de eerste alinea van dit artikel werde op de volgende wijze uitvoering gegeven:

Nadat de geheele oppervlakte der tot apanageering van de *leden van het dessabestuur* strekkende of beschikbaar gestelde gronden perceelsgewijze gemeten en berekend is, wordt door den betrokken Controleur of Aspirant-Controleur in de eerste plaats nagegaan in hoever, in verband met de erkende formatie van het dorpsbestuur en de in artikel 3 bedoelde maxima, de geconstateerde uitgestrektheid wellicht het geoorloofd totaalcijfer te boven gaat. Blijkt dit het geval te zijn, zoo is reductie tot deze grens van hetgeen verder blijvend als

ambtsveld zal worden aangemerkt (vergelijk de 2de alinea) natuurlijk een eerste voorwaarde.

Meer echter zal het zich voordoen, dat de uitgestrektheid van het actueel ambtsbezit zoo weinig in overeenstemming is met de taak der geapanageerden, dat het Bestuur ter wille van een goeden gang van zaken zich geroepen moet achten voor de belangen der beambten op te komen en met de ingezetenen der dessa omtrent uitbreiding in overleg te treden. Ook dit punt vereischt dan in de eerste plaats regeling.

Is de gezamenlijke uitgestrektheid aldus met of zonder wijziging vastgesteld, zoo zorgt genoemde bestuursambtenaar, in overeenstemming wederom met de gemeente, voor eene billijke aanwijzing der grondstukken ten behoeve van de verschillende ambten, daarbij rekening houdend, vooreerst met het voor elke betrekking in artikel 3 bepaald maximum, voorts met de volgorde, waarin de ambten in dat artikel voorkomen, opdat in *hetzelfde ressort* aan eene hooger genoemde betrekking nimmer een *kleiner* aandeel worde toegekend dan aan een lager vermeld ambt.

Bedraagt, om een voorbeeld te bezigen, de gezamenlijke uitgestrektheid ambtsgronden 10 bouws en bestaat — behalve het dorps hoofd, wiens apanage buiten deze beschouwingen valt — het bestuur uit een tjarik, kamitoewâ, kabajan en modin, dan zou, naar de voor de residentie *Rembang* geldende volgorde, zijn toe te laten eene verdeling naar de reden van 4, 3, 2 en 1 of van 3, 3, 2 en 2 bouws enz., echter niet eene distributie, waarbij bijv. de tjarik slechts 3, de kamitoewâ 4 bouws zou ontvangen.

Bepaalde verhoudingscijfers zijn overigens bezwaarlijk te stellen, daar plaatselijke omstandigheden in deze van te overwegende beteekenis kunnen zijn.

Binnen de grenzen der vermelde bepalingen worde het mitsdien aan het goed oordeel der bestuursambtenaren overgelaten, om, naar bevind van zaken en met vermij-

ding van noodeloze wijzigingen der bestaande verdeling, in overleg met de gemeente eene regeling tot stand te brengen, welke aan de billijkheid en de plaatselijke eischen het best beantwoordt.

Een en ander behoudens bijzondere gevallen, waarvoor artikel 10 van den Leidraad de voorafgaande goedkeuring eischt van den Resident.

Zoo bijv. vindt men, waar ook aan de leden van het dorpsbestuur of enkelen hunner pantjèndienstplichtigen, hetzij in den eigenlijken zin van dit woord, hetzij in den vorm van zg. „penganggoers” als anderszins worden verleend, in dessa's met eene geringe uitgestrektheid apaanage-gronden, zoodat bij verdeeling onder *alle* bestuurders die velden te zeer versnipperd zouden worden, somtijds in gemeen overleg de schikking getroffen, dat aan enkele bestuurders hunne ambtsvelden zijn ontnomen ten bate der anderen, welke daarentegen ten behoeve der eersten van hunne pantjèn's afstand deden, zoodat sommige bestuursleden alleen ambtsgronden hebben behouden, anderen uitsluitend dienstplichtigen.

Regelingen van dien aard, welke, indien zij met oordeel worden tot stand gebracht, in dergelijke gevallen ten zeerste aanbeveling kunnen verdienen, zullen, om de kracht eener erkende dessa-instelling te erlangen, veelal ingevolge artikel 10 de sanctie van het Hoofd van gewestelijk bestuur behoeven.

Alinea 2 vond reeds hiervoren bespreking.

Een punt van beteekenis in de streken van geheel of ten deele communaal grondbezit is nog, dat, bij de regeling der apanages van de leden der dessabesturen, men zich rekenschap geve van de agrarische verhouding tusschen de zg. hoofd- of moederdessa, beter de *hoofdvestiging*, en de c. q. daaraan verbonden gehuchten, zoodat mede tusschen deze laatste onderling, nl. van de omstan-

digheid of de communale bouwgronden in het gemeenschappelijk bezit zijn van de ingezetenen der *geheele dessa*, dan wel of elk administratief onderdeel of bepaalde onderdeelen in dat opzicht als zelfstandig zijn te beschouwen.

Doet het laatste zich voor, en in verschillende streken is dit niet zelden het geval, dan spreekt het van zelf dat bij de toepassing der regelen, overeenkomstig de in alinea 1 gegeven wenken, ook daarmede rekening is te houden, door, zooals alinea 3 voorschrijft, het bestuur der aldus agrarisch gescheiden onderdeelen der dessa ten deze als op zich zelf staand aan te merken.

Ten einde echter het dessaverband in dergelijke agglomeraten van los samenhangende nederzettingen te versterken, worde daarbij in het oog gehouden, dat niet alleen de diensten van het dorps hoofd, doch ook die van sommige leden van het dessabestuur, inzonderheid den schrijver, geenszins uitsluitend ten bate der hoofdvestiging doch evenzeer ten behoeve van de andere onderdeelen der dessa strekken en het dus niet meer dan billijk is, dat, *tenzij om redenen van practischen aard daarvan moet worden afgezien*, ook de laatsten het hunne bijdragen tot de apanageering dier beampten.

Alinea 4 heeft betrekking op de *ligging* der ambtsvelden.

Behalve de aanmaning om ook te dien opzichte zoo veel doenlijk te rade te gaan met bestaande toestanden, behelst zij het voorschrift, dat niettemin, zonder openlijken of vermomden dwang en zonder krenking van rechten, waar noodig en uitvoerbaar gestreefd worde naar vereeniging der ambtsvelden tot enkele weinige behoortlijk afgeronde complexen.

In denzelfden geest werd reeds bij de Circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 12 Mei 1899 n°. 2251 o. m. aanbevolen om verspreid liggende ambtsvelden zoo mogelijk tot enkele complexen te vereenigen 1).

1. Vergelijk daarbij ook de Circulaire van dien Departementschef van 12 Augustus 1899 no. 3824.

Zowel ter vereenvoudiging der metingen, als in het belang der bestuurscontrôle op de naleving der onderwerpelijke regelingen, is beperking tot eenige complexen wenschelijk. Tevens wordt daarmede een belangrijke besparing van grensteekens verkregen, waartoe mede kan bijdragen het aannemen van rechte grenslijnen van hoekpunt tot hoekpunt, waar de natuurlijke gesteldheid van het terrein of de rechtstoestand der omliggende gronden dit niet belet.

In streken met periodieke verdeling der communale bouwgronden zullen zich veelal geene overwegende bezwaren daarbij opdoen. Toch drijve men ook daar de vereeniging tot complexen niet zoover, dat bijv. de afstanden tot de woonplaats der geapanageerden te groot worden of voor velden van goede soort schrale gronden in ruil worden genomen.

Algemeen worde bovendien op den voorgrond gesteld, dat het streven in de hier aanbevolen richting onder geenerlei voorwaarde mag ontaarden in *dwang*, waartoe het Bestuur in casu de bevoegdheid zou missen.

Met betrekking tot de slotalinea van artikel 5 is reeds hierboven het een en ander opgemerkt.

ARTIKEL 6. De vorming van ambtstvelden, waar deze ontbreken of uitbreiding behoeven, kan in het algemeen slechts op twee wijzen geschieden, met beschikking namelijk over terreinen, behoorende tot het *vrij Staatsdomein* of met gebruikmaking van *gronden, waarop de bevolking, onder welken naam en in welken vorm ook, eenigerlei recht uitoefent.*

Het eerste vereischt uit den aard der zaak de toestemming der Regeering; het tweede de bewilliging der rechthebbende personen, derhalve minnelijk overleg met en het goedvinden van dezen.

Eene eigenaardige plaats nemen hierbij in de zoo-genaamde „*gantoengan*” gronden, voor welke het *bezits-* of het *gebruiksrecht* als het ware tijdelijk is gesuspendeerd en die, zoolang deze periode nog voortduurt, voor elke beschikking, strijdig met het provisioneel karakter van den „*gantoengan*” — toestand, ook voor de aanwijzing tot apanage-velden, onvatbaar zijn.

Eerst wanneer die periode ten einde is gelooopen, zonder dat zich rechthebbenden deden gelden, en daarmede die gronden zijn teruggekeerd tot het *vrij Staatsdomein*, indien zij voorheen individueel werden bezeten, tot *het vrij bezit der gemeenschap*, indien zij een deel uitmaakten van den communalen bouwgrond, is zoodanige aanwijzing geoorloofd, in het eerste geval wederom door de *Regering*, in het tweede door de *gemeenschap*.

Indien voor het onderwerpelijk doel de beschikking over vrij Staatsdomein wordt gevraagd, spreekt het van zelf dat zoowel aan andere dessa's als aan de dessa, binnen welker administratieve grenzen de gronden gelegen zijn, vergunning tot ontginning voor apanage-velden kan worden verleend.

Men denke daarbij echter niet aan eene toepassing van de ordonnantie in Staatsblad 1896 n°. 44, vermits deze in de eerste alinea van artikel 5 het beginsel uitsprekt, dat, na voldoening aan de bij de vergunning gestelde voorwaarden, de ontginner *erfelijk individueel bezitter* is van den grond, terwijl voor apanage-velden alleen sprake kan zijn van een *gemeenschappelijk bezitsrecht der gogols*.

Maar de Gouverneur-Generaal kan, indien de behoefte daaraan kenbaar wordt gemaakt, tot wederopzeggens of onder bepaalde voorwaarden, wat aangaat de wijze van gebruik, overeenkomstig het besluit in Staatsblad 1854 n°. 51, gronden, behoorende tot het vrij Staatsdomein, voor de vorming van ambtsvelden ter beschikking stellen van de *gezamenlijke ingezetenen* der betrokken dessa's

of gehuchten, of, wanneer de urgentie daarvan wordt aangetoond, het Hoofd van gewestelijk bestuur bij algemeene of speciale machtiging tot die handeling autoriseeren, op gelijke wijze als bij het besluit van 11 April 1900 no. 6 aan de bevolking in een deel der residentie *Bantam* de gelegenheid werd geopend om, met vergunning van den Resident, de beschikking te erlangen over woeste gronden, tot voortzetting, vooralsnog, van den van oudsher aldaar gebruikelijken hoemabouw 1).

In verband met het laatste vindt men sub 1 der eerste alinea van artikel 6 gesproken van: de vergunning der Regeering „of van de door deze daartoe gemachtigde autoriteit”.

Alinea 2 heeft ten doel willekeurige handelingen van het dessabestuur, tot uitbreiding der eenmaal vastgestelde apanages, tegen te gaan.

ARTIKEL 7. De voorschriften in dit artikel vereischen slechts bespreking voor zooveel de keuze der wijze van afbakening betreft.

Bij die keuze behoort uit den aard der zaak bovenal rekening te worden gehouden met de ter plaatse beschikbare materialen, zoodat ook in dit opzicht geene verbindende voorschriften zijn te geven.

Met de verkregen ervaring te rade gaande, kan echter in het algemeen het volgende worden opgemerkt:

De tot dusver gebezigde middelen tot afbakening der apanage-gronden waren hoofdzakelijk van drieërlei aard, nl:

- 1^e. de plaatsing van gemetselde pilaartjes of bekapte wadas-paaltjes op de hoekpunten;
- 2^e. het graven, in de galengans aan weerszijden der hoekpunten, van een sleuf van twee voet diepte en eene breedte en lengte, gelijk aan de breedte van

1] Vergelijk § 10 „Voorwaardelijk gebruik van grond“, in de gepubliceerde Toelichting der Ontginningsordonnantie.

het sawabdijkje zelf; voorts het vullen van die sleuf met riviersteen, bij voorkeur zoo groot mogelijk, waarna het geheel gedekt wordt door een zwaren, platten steen, op welken met teer de richting wordt aangeduid der beenen van den hoek of van de aangrenzende hoeken en door een enkele letter (c. q. volgnummer) het ambt wordt aangegeven, aan hetwelk het veld verbonden is;

- 3^e. de aanbrenging, op de hoekpunten, van aardhoopen van pyramidalen vorm, op het bovenvlak beplant met eenig boom- of struikgewas en op de zijden met graszoden belegd.

Het gebruik van gemetselde pilaartjes is over het algemeen niet zonder bezwaren.

Vooreerst wijl, zelfs onder de gunstigste omstandigheden daaraan veelal nog eene in het oog van den Inlander niet geringe uitgaaf verbonden is.

Voorts ligt het voor de hand, dat, waar in vele vlaktestreken de kleibodem gedurende den drogen moesson tot groote diepte pleegt te scheuren en dientengevolge zelfs metselwerk van hechten bouw op den duur zich nauwelijks staande houdt, op zich zelf staande steenen pilaartjes als de hierbedoelde, los gefundeerd en op Inlandsche wijze opgetrokken, veelal spoedig zullen bezwijken, wanneer het vee al niet eerder aan hun bestaan een einde maakt.

Bekapte wadas-paaltjes, waar in de nabijheid verkrijgbaar, of, in de streken der djatibosschen diep ingegraven houten palen, voor niet meer dan een kwart of een halven meter bekapt en boven den grond uitstekend, waartoe het hout verstrekt zou kunnen worden op den voet van artikel 11, sub 1 l^a. b en sub 2 l^a. a, van het boschreglement in Staatsblad 1897 no. 61, schijnen daarom in vele gevallen te verkiezen boven gemetselde grenspilaartjes.

Zowel om de meerdere duurzaamheid als met het oog op de omstandigheid, dat daarbij alleen arbeid doch geene geldelijke offers worden gevorderd, komt het echter

voor, dat, waar slechts eenigszins mogelijk, aan de *tweede* hierboven omschreven werkwijze de voorkeur is te geven.

Beplanting der grensdijkjes of hoekpunten met de eene of andere boomsoort of struik, is een middel, dat tot nog toe veelal faalde.

De meeste gewassen toch verlangen in hunne eerste groeiperiode gunstiger levensvoorwaarden en meer bescherming dan zij op de sawahs vinden. Ook schikken verscheidene zich niet in den drassigen bodem gedurende den Westmoesson, terwijl, aan den anderen kant, wanneer men ter vermijding van dat bezwaar ze op de grensheuvels plant, de haarwortels vooral in den Oostmoesson aan uitdroging blootstaan.

Waar in den omtrek geene steenen te verkrijgen zijn voor de toepassing der tweede methode van afbakening en, in verband met de grondgesteldheid, de kosten als anderszins, de eisch van gemetselde pilaartjes onpractisch of te bezwaarlijk moet worden geacht, zal indien ook de overige aangegeven middelen ontbreken, niettemin met de aanplanting van levende grensteekenen genoegzaam zijn te nemen.

Wil men het welslagen van den arbeid dan zooveel mogelijk verzekeren en de bevolking den last eener eindelooze herhaling van het werk besparen, zoo worde in dat geval inzonderheid acht geslagen op de volgende factoren: de keuze eener krachtige, weinig schaduw gevende boomsoort; de vrijhouding van een plantvak van minstens een meter middellijn; eene stevige omrastering gedurende de eerste jaren, en vooral een gunstig jaargetijde voor het planten der vooraf elders tot eene redelijke hoogte gekweekte, jonge boompjes.

Met deze voorzorgen ten uitvoer gelegd, zijn ook van die werkwijze bevredigende uitkomsten te verwachten.

Wat eindelijk het vaak geopperd bezwaar betreft van vernieling der grensteekenen tijdens het ploegen, ingeval van verhuring aan de suikerindustrie, bij oordeelkundige

toepassing van de bepaling sub 1^a. b van artikel 8 der grondhuur-ordonnantie in Staatsblad 1900 no. 240 zullen de fabriekanten weldra die punten doen sparen, wat ook geen enkel beletsel van eenige beteekenis voor hen kan opleveren, mits die teekenen slechts van zoodanigen aard zijn, dat zij voor iedereen duidelijk als zoodanig zijn te herkennen.

De 2de en 3de alinea van artikel 7 vereischen geene toelichting.

ARTIKEL 8. Geeft evenmin tot nadere beschouwingen aanleiding.

ARTIKEL 9. Bij de voormalige regeling van de samenstelling der dorpsbesturen en van de wijze van aanstelling en ontslag der leden werden over het algemeen tevens nominatieve registers van die dessabeambten aangelegd, bij uitzondering bovendien met uitreiking van bewijzen van inschrijving, ten einde aan het contrôlestelsel een krachtiger werking te verzekeren.

In de meeste gewesten evenwel is de inrichting dier registers gebrekkig gebleken en weinig geschikt voor bijhouding der veelvuldige mutatiën onder de dessabestuurders.

Daarom wordt ter navolging aanbevolen de vorm van het uiterst practisch bevonden register der dessabestuurders in de residentie *Rembang*, hetwelk door de districtshoofden aldaar wordt aangehouden en, in de Maleische taal, de volgende kolommen bevat:

1. Onderdistrictsnaam;
2. Naam en nummer der dessa;
3. Naam der hoofdvestiging (karadjan desa) en gehuchten;
4. Samenstelling van het bestuur (inclusief het dorps hoofd) in de hoofdvestiging en elk gehucht (voor elke be-

- trekking met openlating van een zes à achttal regels voor mutatiën);
5. Volgnummer van elke betrekking, gerekend voor het geheele district;
  6. Ambtelijke inkomsten der dessabestuurders (verdeeld in vier rubrieken, de drie eerste voor de uitgestrektheid der ambtelijke *sawahvelden*, *tegalvelden* en *vischvijvers*, de vierde kolom voor het aantal *pantjèndienstplichtigen*);
  7. Naam van het dorpshoofd en der dessabestuurders;
  8. Datum en nummer van het besluit van aanstelling van het dorpshoofd en (waar gebruikelijk) van de bewijzen van inschrijving der dessabestuurders;
  9. Redenen van aftreding.

ARTIKEL 10. Is reeds met een enkel woord ter sprake gebracht.

De W^d. 1ste Gouvernements-Secretaris,
VAN REES.

N°. 5559LABORATORIUM (GENEESKUN-
DIG). REGLEMENT.

BESLUIT.

No. 17.

BUITENZORG, 15 Februari 1901.

Gelet enz.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: 1) enz.

Ten vijfde: Met intrekking van het bij artikel 2 van het besluit van 15 Januari 1888 No. 2 vastgesteld en bij artikel 3 van het besluit van 10 December 1897 No. 15 gewijzigd Reglement voor het Laboratorium voor onderzoekingen op het gebied van pathologische anatomie en bacteriologie (Bijblad op het Staatsblad van *Nederlandsch-Indië* No. 5236) vast te stellen het aan dit besluit gehecht Reglement voor het geneeskundig laboratorium.

Afschrift enz.

Reglement voor het geneeskundig laboratorium.

Artikel 1. Het geneeskundig laboratorium behoort tot het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid en staat onder rechtstreeksch toezicht van den Directeur van dat Departement.

Tot den werkkring van het laboratorium wordt geacht te behooren de studie en het onderzoek van al datgene

---

1) Bij dit in staatsblad 1901 no. 89 opgenomen artikel is o. m. bepaald, dat het bij artikel 1 van het besluit van 15 Januari 1888 no. 2 (Staatsblad no. 17) te Weltevreden ingesteld laboratorium voor onderzoekingen op het gebied van pathologische anatomie en bacteriologie, voortaan zal heeten: »geneeskundig laboratorium».

wat kan strekken tot vermeerdering der kennis op het gebied van tropen-pathologie zoowel op geneeskundig als op veterinair gebied.

Onder deze werkzaamheden is ook begrepen het houden van een cursus in tropische ziekten voor militaire en civiele geneeskundigen.

Het vaste geneeskundige personeel der inrichting bestaat uit:

een Directeur

een Onder-directeur

een Leeraar aan den cursus in tropische ziekten, die tevens gehouden is naast zijne werkzaamheden als leeraar zoodanige onderzoekingen te verrichten, als hem door den Directeur zullen worden opgedragen.

Bij het laboratorium kunnen militaire of civiele geneeskundigen en veeartsen worden gedetacheerd.

Artikel 2. De werkzaamheden in het laboratorium worden geregeld door den Directeur dier inrichting.

Artikel 3. In het militaire hospitaal te *Wettevreden* wordt ter beschikking van het laboratorium gesteld een zaal met 32 bedden, bestemd voor de opname van militaire patiënten, de bestudeering van wier ziekte-toestand voor het in artikel 1 bedoelde onderwijs in tropische ziekten van belang kan worden geacht, terwijl ook op die zaal kunnen worden opgenomen behoeftige Europeanen, Inlanders en vreemde Oosterlingen, hoogstens ten getale van 20 en zulks onverminderd het bepaalde bij alinea 2 van artikel 4.

De leeraar aan den cursus in tropische ziekten treedt als behandelend geneesheer van de patiënten in deze zaal op.

Artikel 4. Aan het laboratorium worden afgestaan die lijken van in het militair hospitaal te *Wettevreden* en andere Gouvernements-ziekeninrichtingen overleden personen, waarvan het onderzoek door den Directeur van het laboratorium noodig wordt geacht. Ook kunnen bij

uitzondering andere lijken naar het militair hospitaal worden overgebracht, wanneer zulks door den Directeur van het laboratorium wenschelijk wordt geoordeeld. Desverlangd geschiedt in dat geval de begrafenis van wege het militair hospitaal.

Personen in bovenbedoelde inrichting verpleegd wordende, moeten zoo daartegen geene overwegende bezwaren bestaan, op daartoe door den Directeur van het laboratorium gedaan verzoek, ter waarneming of behandeling te zijner beschikking worden gesteld.

De sectie-kamer van het militair hospitaal te *Weltevreden* met het daaraan verbonden personeel benevens de daarin aanwezige hulpmiddelen zullen eveneens te zijner beschikking worden gesteld, voor zoover de eischen van den dienst in het hospitaal het toelaten.

Artikel 5. Voor zooveel de ruimte en de werkzaamheden in het laboratorium daartegen geen bezwaar opleveren, wordt daarin aan officieren van gezondheid en andere geneeskundigen zoomede aan veeartsen gelegenheid gegeven tot het doen van onderzoekingen als omschreven in de tweede alinea van artikel 1.

Het aan het laboratorium verbonden personeel verleent daarbij voorlichting en staat aan belanghebbenden zooveel mogelijk het gebruik toe der hulpmiddelen van het laboratorium.

Artikel 6. Voor zoover de Directeur van het laboratorium daartegen geen bezwaar heeft, kunnen bij die inrichting onderzoekingen geschieden ten behoeve van particulieren en zulks tegen betaling van het volgende tarief:
 voor urine-onderzoek *f* 15.— (*vijftien gulden*),
 voor sputum-onderzoek *f* 25.— (*vijf en twintig gulden*),
 voor onderzoek van een gezwel *f* 50.— (*vijftig gulden*)
 tot *f* 100.— (*een honderd gulden*),
 voor drinkwater-onderzoek *f* 100.— (*een honderd gulden*),
 met dien verstande dat lijders in gouvernementen ziekeninrichtingen en personen, die ter beoordeeling van den

Directeur van het laboratorium niet voldoende vermogend zijn, van de betaling zijn vrijgesteld.

De betaling van het terzake verschuldigde geschiedt aan den Directeur van het laboratorium, door wien éénmaal 's jaars in de maand December de ontvangen gelden in 's Lands kas worden gestort.

Artikel 7. In het belang van 's Lands dienst of van hunne studiën kunnen aan het vaste personeel van het laboratorium en aan de daarbij gedetacheerde geneeskundigen of veeartsen buiten hunne standplaats op *Java* onderzoekingen worden opgedragen: voor zooveel den Directeur dier inrichting betreft door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid en wat de overigen aangaat door den Directeur van het laboratorium.

Indien bij uitzondering de onderzoekingen moeten plaats hebben in de bezittingen buiten *Java*, geschiedt de opdracht steeds door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

Bij dienstreizen ingevolge de vorige twee alinea's kunnen de reizenden, indien dit naar hun oordeel noodig is, zich doen vergezellen door ondergeschikt Inlandsch personeel van het laboratorium, hetwelk in dat geval reis-verblijven transportkosten geniet op denzelfden voet als voor dokters-djawa en vaccineurs bepaald is bij het Reglement in Staatsblad 1882 no. 187, behoudens dat in afwijking van artikel 4 van dat Reglement steeds een daggeld wordt toegekend van *f* 0.50 (*vijftig cent*), en dat de in artikel 1 lit. a bedoelde tegemoetkoming voor transportkosten bij reizen over land (niet langs den spoorweg) alleen wordt tegoedgedaan wanneer, blijkens door den betrokken geneeskundige of veearts van het laboratorium op de declaratie te stellen verklaring, het hem vergezellend personeel niet kosteloos heeft kunnen gebruik maken van het door hem zelve gebezigd afzonderlijk middel van vervoer.

Artikel 8. Het is zoowel aan het vaste als aan het

bij het laboratorium gedetacheerde personeel verboden de particuliere praktijk uit te oefenen, van welk verbod alleen wordt uitgezonderd het houden van consulten met andere geneesheeren over bijzondere ziektegevallen.

Voor aan het laboratorium werkzame gouvernementen veeartsen geldt hetzelfde verbod ten aanzien van de uitoefening van veeartsenijkundige praktijk.

Artikel 9. Aan de militaire en civiele geneeskundigen, die den cursus in tropische ziekten met succes gevolgd hebben, kan daarvan desverlangd door den Directeur van het laboratorium een bewijs worden afgegeven.

Artikel 10. De Directeur van het laboratorium is gehouden in de maand Januari van ieder jaar aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid een verslag in drievoud in te dienen van hetgeen in het afgelopen jaar in het laboratorium is verricht en van de verkregen resultaten der gedane onderzoekingen.

Een exemplaar van dit verslag is bestemd voor den Chef over den Geneeskundigen Dienst

Behoort bij artikel 5 van het besluit van 15 Februari 1901 no. 17.

- No. 5560** ZEEMACHT. KUST- EN HAVEN VER-
LICHTING. *Daggelden voor het ver-
richten van reparatiën en werkzaam-
heden aan boord van 's lands schepen
en voor het verrichten van herstel-
lingen aan voorwerpen behoorende tot
den dienst der kust- en havenverlich-
ting. Wijziging van besluiten in Bij-
blad Nos. 2394 en 3240.*

BESLUIT.

- No. 43. BUITENZORG, 20 Februari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen:

I. dat in artikel 1 § 1 van het besluit van 31 Augustus 1870 No. 48 (Bijblad op het Staatsblad van N. I. No. 2394) in stede van: „aan elken onderofficier en minderen schepeling” wordt gelezen: „aan elken schepeling;”

II. dat met wijziging in zoover van artikel 1 van het besluit van 6 December 1877 No. 23 (Bijblad op het Staatsblad van N. I. No. 3240) de daar bedoelde dag-
gelden zullen worden toegekend tot de volgende bedragen:

aan elken schepeling der Koninklijke Nederlandsche Zeemacht met den graad van sergeant of daarboven, zoomede aan elken machinist of leerling-machinist der Gouvernements-marine: *f* 1 (*één gulden*);

aan elken schepeling der Koninklijke Nederlandsche Zeemacht beneden den graad van sergeant, zoomede aan elken mandoer van de stokers, stoker of tremmer der Gouvernements-marine: *f* 0 50 (*vijftig cent*).

Extract enz.

N°. 5561

ONDERWIJS. AMBTENAREN. *Opleidingscholen voor Indische ambtenaren.*

BESLUITEN.

I.

No. 26

BUITENZORG, 28 Jauuari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

De Voorschriften voor de opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren, vastgesteld bij artikel 1, § B, van het besluit van 19 Augustus 1900 No. 11 1) te wijzigen als volgt:

Het in artikel 2 aangegeven ressort, waaruit leerlingen tot de school te *Magelang* worden toegelaten, wordt uitgebreid met de residentieën *Djokjakarta* en *Soerakarta*.

Afschrift enz.

II.

No. 14

BUITENZORG, 21 Februari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen dat met wijziging der Voorschriften voor de opleidingscholen voor Inlandsche ambtenaren, vast gesteld bij artikel 1, § B, van het besluit van 19 Augustus 1900 No. 11, 1) het in artikel 2 dier Voorschriften aangegeven ressort, waaruit leerlingen tot de school te *Probolinggo* worden toegelaten, wordt uitgebreid met de residentie *Bali en Lombok*.

Ten tweede: Machtiging te verleenen om, met afwijking in zoover van artikel 3, 1e alinea, van voormelde Voorschriften, tot de opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren te *Probolinggo* één leerling uit de residentie *Bali en Lombok* toe te laten boven het voor die inrichting bepaald aantal van zestig leerlingen.

Extract enz.

---

1) Bijblad No. 5516.

No. 5562

GENEESKUNDIGE DIENST. REIZEN. *Vrij vervoer langs de Staatsspoorwegen van de met den civiel-geneeskundigen dienst belaste geneesheeren.*

BESLUIT.

No. 34

BUITENZORG, 21 Februari 1901.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat het vervoer langs de Staatsspoorwegen van de met den civiel-geneeskundigen dienst belaste geneesheeren, ieder binnen zijn ressort, zal geschieden zonder betaling op eene vrijkaart, die op aanvraag van het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur door den betrokken chef van de exploitatie der Staatsspoorwegen wordt afgegeven.

Afschrift enz.

No. 5563

LANDBOUWNIJVERHEID. INLANDSCHE BEVOLKING. *Minnelijke oplossing van geschillen gerezen omtrent de bij de particuliere landbouwnijverheid gebruikelijke overeenkomsten met de Inlandsche bevolking.*

CIRCULAIRE.

Aan de Hoofden van gewestelijk bestuur op Java en Madoera (uitgezonderd de Vorstenlanden)

No. 517.

BUITENZORG, 21 Februari 1901.

Bij de overweging der uitkomsten van de eenige jaren geleden ingestelde enquêtes, o. m. nopens de bij de par-

ticuliere landbouwnijverheid op Java en Madoera gebruikelijke overeenkomsten met de Inlandsche bevolking, als bedoeld bij artikel 1 der publicatie in Staatsblad 1838 No. 50, zooals deze is gewijzigd bij de ordonnantie in Staatsblad 1863 No. 152, is het den Gouverneur-Generaal wenschelijk gebleken den bestuursambtenaren onder het oog te doen brengen, dat zij krachtens hunne ambtsplichten geroepen zijn om binnen den kring hunner bevoegdheid, zooveel doenlijk mede te werken tot minnelijke oplossing van omtrent dergelijke overeenkomsten gerezen geschillen, terzake waarvan door beide of een der partijen hunne beslissing wordt ingeroepen.

Hoezeer toch, wanneer de contractanten geene tusschenkomst van den aard verlangen of bij de door het Administratief Gezag aangegeven schikking zich niet wenschen neder te leggen, in verband met het algemeen beginsel van artikel 78 van het Regeeringsreglement geene andere uitspraak dan die van den Rechter hun geschil kan beëindigen, zal vooral in deze, waar het schier uitsluitend quaestiën van geringe geldelijke beteekenis betreft, de inroeping eener rechterlijke beslissing veelal gepaard gaan met bezwaren van zoo ernstigen aard, dat vermoedelijk aan de minnelijke tusschenkomst van het Bestuur in den regel de voorkeur zal worden gegeven, indien slechts partijen de vaste overtuiging bezitten bij die ambtenaren voor hare onderwerpelijke belangen steeds een open oor te vinden.

Zijne Excellentie heeft mij mitsdien opgedragen UHEdG uit te noodigen, gelijk ik de eer heb mits deze te doen, de onder Uwe bevelen gestelde Europeesche- en Inlandsche bestuursambtenaren nadrukkelijk op hunne verplichtingen te dezen aanzien te wijzen en tevens de Inlandsche bevolking met het daaruit voor haar voortspruitend recht om, ingeval van geschillen als hierbedoeld, de bemiddeling in te roepen van het Administratief Gezag, in kennis te doen stellen, waarbij echter vermeden

zal moeten worden haar den indruk te geven, dat al hare klachten, al zijn die ook nog zoo ongemotiveerd, bij het Bestuur een willig oor zullen vinden.

De 1ste Gouvernements Secretaris,
COHEN STUART

No. 5561

LANDSGEBOUWEN. *Overlegging van rapporten van technisch deskundigen bij voorstellen tot verplaatsing of verbetering van dienstlokaliteiten.*

CIRCULAIRE

Aan

de Hoofden der Departementen van algemeen bestuur (met uitzondering van den Legercommandant en den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken).

No. 532.

BUITENZORG, 21 Februari 1901.

Enkele jaren geleden werd door een der Departementschefs het voorstel gedaan om, aangezien eene dienstlokaliteit ten eenenmale ongeschikt zou zijn gebleken voor de daaraan gegeven bestemming, fondsen toe te staan om elders eene betere voorziening te kunnen treffen.

Nadat aan dit voorstel was gevolg gegeven en belangrijke uitgaven waren gedaan, is uit een nader onderzoek gebleken, dat bij een doelmatig gebruik van het oude gebouw, dit alleszins voor het doel geschikt was, wat zeker ook zoude geconstateerd zijn, wanneer indertijd het advies ware gevraagd van een technisch deskundige.

Naar aanleiding hiervan heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, Uwer Excellentie UHEG. te verzoeken in

den vervolge, ter voorkoning van nuttelooze uitgaven, bij voorstellen tot verplaatsing of verbetering van dienstlokaliteiten steeds zooveel mogelijk een rapport van een technisch deskundige omtrent de urgentie en doeltreffendheid der voorgestelde verandering over te leggen.

De 1ste Gouvernements Secretaris.
COHEN STUART.
